Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Perí physeōs anthrōpou - Cod. Karlsruhe 451

Nemesius <Emesenus>

[S.l.], [Anfang des 16. Jahrh.]

urn:nbn:de:bsz:31-332915

Visual Library

BLB
BADISCHE
LANDESBIBLIOTHEK
Baden-Württemberg

~~Durl. 36 i~~. Karlsruhe 451

BADISCHE
LANDESBIBLIOTHEK
Baden-Württemberg

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
Baden-Württemberg

Non forte, ut conjicit iste Berrhoeensis in seq. pagina, sed vere Nemesii est opus περὶ φύσεως ἀνθρώπου.

F. Molter.

NEMESII fortè opus. Ut Conÿcit [illegible] [illegible] Macedo Berrhoeensis. 1.

Τὸν ἄνθρωπον ἐκ ψυχῆς νοερᾶς καὶ σώματος
ἄριστα κατεσκευάσθαι· καὶ οὕτω καλῶς ὡς
οὐκ ἐνδέχεσθαι ἄλλως γενέσθαι ἢ συστῆναι,
πολλοῖς καὶ ἀγαθοῖς ἀνδράσιν ἔδοξε. τὸ δὲ
νοερὰν λέγεσθαι τὴν ψυχὴν ἀμφίβολον ἔχοντος
πότερον προσελθὼν ὁ νοῦς τῇ ψυχῇ ὡς ἄλλος
ἄλλῳ νοερὰν αὐτὴν ἐποίησεν· ἢ τὸ νοερὸν ἀ-
φ' ἑαυτῆς ἡ ψυχὴ κατὰ φύσιν κέκτηται· καὶ τοῦτ' ἔ-
στιν αὐτῆς τὸ κάλλιστον μέρος ὡς ὀφθαλμὸς ἐν
σώματι, τινὲς μὲν γὰρ ὧν ἐστι καὶ Πλωτῖνος, ἄλλην
εἶναι τὴν ψυχὴν καὶ ἄλλον τὸν νοῦν δογματίσαντες,
ἐκ τριῶν τὸν ἄνθρωπον συνεστάναι βούλονται,
σώματος· καὶ ψυχῆς· καὶ νοῦ· οἷς ἠκολούθησε καὶ
Ἀπολινάριος· ὁ τῆς Λαοδικείας γενόμενος ἐ-
πίσκοπος· τοῦτον γὰρ πηξάμενος τὸν θεμέλιον

G.B. HOFBIBLIOTHEK KARLSRUHE

τῆς ἰδίας δόξης, καὶ τὰ λοιπὰ προσῳκοδόμησε
κατὰ τὸ οἰκεῖον δόγμα. Τινὲς δέ, οὐ διέστειλαν
ἀπὸ τῆς ψυχῆς τὸν νοῦν. ἀλλὰ τῆς οὐσίας αὐτῆς.
Ση: ἡγεμονικὸν εἶναι τὸν νοῦν ἡγοῦνται. Ἀριστο-
τέλης δέ, τὸν μὲν δυνάμει νοῦν συγκατε-
σκευάσθαι τῷ ἀνθρώπῳ. τὸν δὲ ἐνεργείᾳ,
θύραθεν ἡμῖν ἐπεισιέναι δοξάζει· οὐκ εἰς τὸ
εἶναι καὶ τὴν ὕπαρξιν τοῦ ἀνθρώπου συντελοῦ-
ντα· ἀλλ' εἰς προκοπὴν τῆς τῶν φυσικῶν γνώσεως
καὶ θεωρίας συμβαλλόμενον. πάνυ γοῦν
ὀλίγους τῶν ἀνθρώπων. καὶ μόνους τοὺς φιλοσο-
φήσαντας. τὸν ἐνεργείᾳ νοῦν ἔχειν διαβεβαιοῦται.
Ση Πλάτων δέ, οὐ δοκεῖ λέγειν τὸν ἄνθρωπον εἶναι τὸ
συναμφότερον ψυχὴν καὶ σῶμα. ἀλλὰ ψυχὴν σώ-
ματι τοιῷδε χρωμένην. ἀξιοπρεπέστερον ἐπαν-
αζητούμενος τὰ κατὰ τὸν ἄνθρωπον. ἵν' αὐτόθεν ἡ-
μᾶς ἐπιστρέψῃ. ἐπὶ τὴν τῆς ψυχῆς μόνης θεότητα·

ἢ ἐπιμέλειαν· ἵνα τὴν ψυχὴν καθ' αὑτὴν εἶναι
ποιήσοντες, τὰ τῆς ψυχῆς ἀγαθὰ μόνα μεταδι-
ώκωμεν· τὰς ἀρετὰς καὶ τὴν εὐσέβειαν· καὶ μὴ
τὰς τοῦ σώματος ἐπιθυμίας ἀγαπήσωμεν·
ὡς οὐ κυρίως τῆς ἀνθρώπου· ἢ ἀνθρώπων· ἀλλὰ
ζώου μὲν προσηκουμένως· ἀνθρώπου δὲ ἑπο-
μένως ἐπειδὴ καὶ ζῷον ὁ ἄνθρωπος· καὶ ἄλλως
δεικνὺ ἐξωτέρα τοῦ σώματος ἡ ψυχὴ πᾶσιν ἀνθρώ-
ποις εἶναι καθωμολόγηται· ὑπὸ τούτοις γὰρ ὡς
ὄργανον κινεῖται τὸ σῶμα· δηλοῖ δὲ ὁ θάνατος.
χωρισθείσης γὰρ τῆς ψυχῆς· ἀκίνητον μένει· τὸ
σῶμα παντελῶς καὶ ἀνενέργητον· ὥσπερ τεχνίτου
χωρισθέντος· ἀκίνητα μένει τὰ ὄργανα· γνώ-
σκομεν δὲ ὅτι καὶ τοῖς ἀψύχοις κοινωνεῖ· καὶ τοῖς τῶν
ἀλόγων ζῴων μετέχει ζωῆς· καὶ τῆς τῶν λογικῶν
μετείληφε νοήσεως· κοινωνεῖ γὰρ τοῖς μὲν ἀψύ-
χοις· κατὰ τὸ σῶμα καὶ τὴν ἀπὸ τῶν τεσσάρων στοι-

ων κρᾶσιν· τοῖς δὲ φυτοῖς· κατὰ ταῦτα· καὶ
τὴν θρεπτικὴν καὶ τὴν σπερματικὴν δύναμιν·
τοῖς δὲ ἀλόγοις· καὶ ἐν τούτοις μέν· ἐξαιρέ-
τως δέ, κατὰ τὴν καθ' ὁρμὴν κίνησιν· καὶ
κατὰ τὴν ὄρεξιν καὶ τὸν θυμόν· καὶ τὴν αἰσθητικὴν
καὶ ἀναπνευστικὴν δύναμιν· ταῦτα γὰρ ἅπαν-
τα κοινά, τοῖς ἀνθρώποις καὶ τοῖς ἀλόγοις ἐστίν·
εἰ καὶ μὴ πᾶσι πάντα· συνάπτεται δὲ διὰ τοῦ
λογικοῦ· ταῖς ἀσωμάτοις καὶ νοεραῖς φύσεσι·
λογιζόμενος· καὶ νοῶν, καὶ κρίνων ἕκαστα· καὶ
τὰς ἀρετὰς μεταδιώκων· καὶ τῶν ἀρετῶν τὸν κο-
λοφῶνα τὴν εὐσέβειαν ἀσπαζόμενος· διὸ καὶ
ὥσπερ ἐν μεθορίοις ἐστὶ νοητῆς καὶ αἰσθητῆς
οὐσίας· συναπτόμενος κατὰ μὲν τὸ σῶμα καὶ τὰς
σωματικὰς δυνάμεις· τοῖς ἄλλοις ζώοις τε καὶ ἀ-
ψύχοις· κατὰ δὲ τὸ λογικόν, ταῖς ἀσωμάτοις οὐ-
σίαις ὡς φθάνει προείρηκεν· ὁ γὰρ δημιουργὸς ἐκ

τὸ καθ' ἕτερον κοινὴν ἐποίησεν ἅπασιν, ἀλλήλοις
τοῖς διαφόροις φύσεσιν· ὥστε μίαν εἶναι τὴν
συγγενῆ τὰ πάντα τοῖς πᾶσιν. ἐξ οὗ μάλιστα δεί-
κνυται εἷς ὢν ὁ πάντων τῶν ὄντων δημιουργός·
οὐ γὰρ μόνον τὴν ἑκάστου τὴν ὕπαρξιν τῶν καθ' ἕκαστον
ἀτόμων, ἀλλὰ καὶ ἕκαστα πρὸς ἄλληλα συνήρ-
μοσεν οἰκείως· ὥσπερ γὰρ ἐν ἑκάστῳ τῶν ζώων
συνῆψε τὰ ἀναίσθητα τοῖς αἰσθητικοῖς· ὀστέα·
καὶ πιμελήν· καὶ τρίχας· καὶ τὰ ἄλλα τὰ ἀναίσθητα
τοῖς αἰσθητικοῖς νεύροις· καὶ ἐπ' τούτοις ἐ-
ξ ἀναισθήτων καὶ αἰσθητικῶν συγκείμενον τὸ
ζῷον· καὶ οὐ μόνον συγκείμενον· ἀλλὰ καὶ ἓν
ἀπέδειξεν, οὕτω καὶ ἐπὶ τῆς ἄλλης καθ' ἕκαστα
κτίσεως πεποίηκε· συνάπτων ἀλλήλας τῇ
καθ' ἕτερον οἰκειότητι καὶ παραλλαγῇ τῆς φύ-
σεως· ὥστε μὴ κατὰ πολὺ διεστάναι τὰ πάντη
ἄψυχα· τῶν ἐχόντων φυτῶν τὴν θρεπτικὴν δύ-

ναμιν· μὴ κατὰ τὴν τῶν ἀλόγων καὶ αἰσθητικῶν
ζώων· μὴ τὸ μὲν τὴν ἀλογωτέραν τῶν λογικῶν ἀποκλη-
ρῶσθαι πάντα· καὶ ἀσώματα· καὶ ἄνω δὲ κα-
τ' εἶδος ἅπαν συμφυοῦς καὶ φύσει κοινοῦ· διὰ
ταῦτα μὲν γὰρ ἡ λίθος λίθου διαφέρει· ἀλ-
λ' ἡ μαγνῆτις λίθος ἐξηλλαχθέναι δοκεῖ τῶν
τῶν ἄλλων λίθων φύσιν τε καὶ δύναμιν· ἐν ᾧ
περιφανῶς ἕλκειν πέφυκεν αὐτὴ καὶ κατέχειν
τὸν σίδηρον· ὥσπερ τε φησὶν αὐτὸν ποιεῖτα-
σθαι βουλομένη· καὶ μὴ μόνον ἐκεῖνος σί-
δηρον αὐτὸ τοῦτο ποιεῖν· ἀλλὰ καὶ ἄλλον δι' ἄλλου κα-
τέχειν· τὸ μεταδιδόναι τοῖς ἐχομένοις πᾶσι·
τῆς δυνάμεως ἑαυτῆς· κατέχει γοῦν καὶ ὁ σί-
δηρος σίδηρον· ὅταν ὑπὸ τῆς μαγνήτιδος ἔ-
χηται. φασὶ πάλιν ἐξῆς ἀπὸ τῶν φυτῶν ἐπὶ τὰ ζῶα
μετιών· ἀναφόρως ἐπὶ τὴν μεταβατικὴν·
καὶ αἰσθητικὴν ὡς μικρὰ φύσιν· ἀλλ' ἐκεῖ τοῦ

κατ' ὀλίγον, ἐποίησε ταύτην ἐμμελῶς προσῆψε.
τάς γε πίννας, καὶ τὰς ἀκαλήφας ὥσπερ
αἰσθητικὰ δένδρα κατεσκεύασεν. ἐρρί-
ζωσε μὲν γὰρ αὐτὰς ἐν τῇ θαλάσσῃ δίκην φυ-
τῶν. καὶ ὥσπερ ξύλα τὰ ὄστρακα περιέθηκεν.
καὶ ἔστησεν ὡς φυτά. αἴσθησιν δὲ αὐταῖς ἐ- κλε.
νέδωκε τὴν ἁπτικήν. τὴν κοινὴν πάντων ζώ-
ων αἴσθησιν. ὡς κοινωνεῖν τοῖς μὲν φυτοῖς, κατὰ
τὸ ἐρριζῶσθαι καὶ ἑστάναι, τοῖς δὲ ζώοις. κατὰ
τὴν ἁφήν. τοὺς γοῦν σπόγγους καίτοι προσπεφυ-
κότας ταῖς πέτραις, καὶ συστέλλεσθαι καὶ ἀμύνε-
σθαι ὅταν προσιόντος αἴσθηται τινός. ὡς τε
ἱστόρηται. διὸ τὰ τοιαῦτα πάντα, ζωόφυτα κα-
λεῖν ἔθος ἔχουσιν οἱ παλαιοὶ τῶν σοφῶν. πά-
λιν δὲ ταῖς πίνναις καὶ τοῖς τοιούτοις συνῆψε
τὰ τοῦ μεταβατικοῦ μὲν ζώου γένος ὄν. μα-
κρὰν δὲ προελθεῖν μὴ δυναμένων. ἀλλ' αὐτό-

θεν ἀορίστου κινουμένων. τί αὐτὰ δὲ ἐστὶ τὰ
πλῆθος τῶν ὀργάνων δεξαμένων. ἢ τὰ καλούμενα γῆς
ἔντερα. ἀθροῦν τὸ καὶ τὸ μῆκος περὶ τὰς τοῖς μὲν αἰ-
σθήσεις πλείους. τοῖς δὲ. τὸ μὲν ἀτελικὸν ἐπὶ πλεῖ-
στον, ὡς τὰ τετράποδα τῶν ἀλόγων ζώων καὶ τὸ ἔσχα-
τον λέγω δὲ τετράποδα. τὰ πάσας ἔχοντα τὰς αἰσθήσεις.
καὶ περὶ ἑκάστην μάλιστα διηρημένα. πολὺ δὲ μᾶλ-
λον τούτων ἁπάντων τῶν ἀλόγων ἐστὶ τὸ λογικὸν ζῶον τὸν
ἄνθρωπον. ὃ δὲ τοῦτο ἀθρόως καὶ συνέχειαν.
ἀλλὰ προέχειν τοῖς ἄλλοις ζώοις φύσει κατὰ τινὰς συν-
έσεις καὶ μηχανὰς καὶ πανουργίας. πρὸς ὃ ὦ...
ἐνέθηκεν. ὡς ἐγγὺς λογικοῦ αὐτὰ φαίνεσθαι. καὶ
ὅλως τὸ ἀληθῶς λογικὸν ζῶον τὸν ἄνθρωπον προσ-
βάλλει. τὸν αὐτὸν δὲ τρόπον καὶ ἐπὶ τῆς φωνῆς ζητοῦ-
διήρησις. ἐξ ἁπλῆς καὶ μονοειδοῦς τῆς ἰσοτόνου καὶ βο-
ῶν ἐκφωνήσεως. κατὰ μῆκος ἢ ποικίλην καὶ διά-
φορον παραχθεῖσαν τῶν τῶν καιρῶν καὶ μιμητῶν

ὀργάνων φωνήν. ὥσπερ τὴν ἔναρθρον καὶ τὴν
ἀνθρώπου κατέπληξε. πάλιν δὲ τὴν ἔναρθρον δι'
ἀλλήλων. ἐξ ἧς τῆς διανοίας καὶ τοῦ λογισμοῦ ἐ-
ξαγγέλλειν ποιότητας αὐτὴν τῶν κατὰ νοῦν κινημάτων.
καὶ οὕτω πᾶσι πάντα μουσικῶς συνήρμοσε καὶ
συνέδησε. καὶ ὥσπερ συνήρμοσε. τά τε νοητὰ καὶ τὰ
ὁρατὰ διὰ μέσης τῆς τῶν ἀνθρώπων γενέσεως. διὸ
καὶ καλῶς ὁ μωσῆς τὴν δημιουργίαν ἐπιθέμενος,
τελευταῖον ἔφησε τὸν ἄνθρωπον γεγενῆσθαι. οὐ μό-
νον ὅτι πάντων διὰ τὸν γενομένων ἀπολαύοντα
πρῶτον τὰ πρὸς τὴν χρῆσιν αὐτοῦ παρασκευασθῆ-
ναι. καὶ ὕστερον αὐτὸν τὸν χρησόμενον παραχθῆναι.
ἀλλ' ὅτι νοητῆς γενομένης οὐσίας. καὶ πάλιν ὁρα-
τῆς, ἔδει γενέσθαι τινὰ καὶ σύνδεσμον ἀμφοτέρ(ων),
ἵνα ἓν ᾖ τὸ πᾶν. καὶ σύμπαθες ἑαυτῷ. καὶ μὴ ἀ-
λλότριον αὐτὸ ἑαυτοῦ. ἐγένετο οὖν τὸ συνδετικὸν ἀμ-
φοτέρας τὰς φύσεις ζῷον ὁ ἄνθρωπος. τοιοῦτον

τῆς σοφίας τοῦ δημιουργοῦ συντόμως ἀφορᾶν· τι-
αῦτα· ἐμμεθορίοις οὖν τῆς ἀλόγου καὶ λογικῆς φύ-
σεως ὁ ἄνθρωπος τεθείς· ἐὰν μὲν ἐπὶ τὸ σῶμα ῥέ-
ψῃ καὶ τὰ τοῦ σώματος πλέον ἀγαπήσῃ, τὸν τῶν ἀ-
λόγων ἀσπάζεται βίον· καὶ τούτοις συναριθμηθή-
σεται· καὶ χοϊκὸς κληθήσεται κατὰ τὸν παῦλον· καὶ ἀ-
κούσεται· γῆ εἶ καὶ εἰς γῆν ἀπελεύσῃ· καὶ παρα-
συνεβλήθη τοῖς κτήνεσι τοῖς ἀνοήτοις καὶ ὡμοιώθη
αὐτοῖς· ἐὰν δὲ ἐπὶ τὸ λογικὸν χωρήσῃ καταφρο-
νήσας τῶν σωματικῶν πασῶν ἡδονῶν, τὴν θεαντε
καὶ θεοφιλῆ καὶ ἀληθῆ ζωὴν μετέρχεται· καὶ τὸν ὡς ἀνθρω-
πον προηγουμένως· καὶ ἔσται οἷος ὁ ἐπουράνιος· τοι-
οῦτοι καὶ οἱ ἐπουράνιοι. τῆς δὲ λογικῆς φύσεως
τὸ κεφάλαιόν ἐστι· φεύγειν μὲν καὶ ἀποστρέφεσθαι
τὰ κακά· τὰ μὲν ἐστι κατὰ τὴν κοινωνίαν ψυχῆς καὶ σώ-
ματος· ἐξ ὅλων καὶ τούτων ἐπὶ τὴν ψυχὴν τὴν ἀναφο-
ράν· οἷον ψυχῆς προσχρωμένης σώματι· ὡς αἱ

ἀρετή. τὰ δὲ τῆς ψυχῆς αὐτῆς καθ' αὑτὴν μόνην·
μηδὲν προσδεομένης σώματος· ὡς ἂν εὐσεβεῖν καὶ
τὴν τῶν ὄντων θεωρία. ὅσοι τοίνυν τὸν ἀνθρώπου βίον
ὡς ἀνθρώπου ζῆν προαιροῦνται καὶ μὴ ὡς ζώου μό-
νου, τὰς ἀρετὰς μετέρχονται καὶ τὴν εὐσέβειαν. τίνα
δέ ἐστι τὰ τῶν ἀρετῶν καὶ τίνα τὰ τῆς εὐσεβείας. ἐν τοῖς
ἑξῆς διακριθήσεται. ὅταν τὸν περὶ τῆς περὶ τῆς ψυ-
χῆς καὶ τοῦ σώματος ἀποδῶμεν λόγον. ἐπεὶ τοίνυν γὰρ
ἀγνοουμένου τί ποτε ἡμῶν ἐστὶν ἡ ψυχὴ κατ' οὐσίαν
οὐκ ἔστιν ἀκόλουθον περὶ τῆς ἐνεργείας αὐτῆς δι-
αλαμβάνειν. ἑβραῖοι δὲ τὸν ἄνθρωπον ἐξ ἀρχῆς
οὔτε θνητὸν ὁμολογουμένως· οὔτε ἀθάνατον γεγε-
νῆσθαι φασίν. ἀλλ' ἐν μεθορίοις ἑκατέρας φύσεως·
ἵνα ἂν μὲν τοῖς σωματικοῖς ἀκολουθήσῃ πάθεσι,
περιπέσῃ καὶ ταῖς σωματικαῖς μεταβολαῖς. ἂν
δὲ τὰ τῆς ψυχῆς προτιμήσῃ καλά, τῆς ἀθανασίας
ἀξιωθῇ. εἰ γὰρ ἐξ ἀρχῆς αὐτὸν θνητὸν ἐποίησεν ὁ θεός.

οὐκ ἂν ἁμαρτόντα θανάτῳ κατεδίκασε· τὸ γὰρ θνη-
τὸν θνητὸν [illegible]· οὐδεὶς καταδικάζει· εἰ δ' αὖ πάλιν ἀ-
θάνατον· οὐδ' ἂν τροφῆς αὐτὸν ἐνδεᾶ κατεσκεύα-
σεν· οὐδὲν γὰρ τῶν ἀθανάτων τροφῆς σωματικῆς δεῖ-
ται· οὐδ' ἂν οὕτως εὐκόλως μετενόησε· καὶ τὸν γενό-
μενον ἀθάνατον θνητὸν εὐθέως ἐποίει· οὐδὲ γὰρ
ἐπὶ τῶν ἁμαρτησάντων ἀγγέλων τοῦτο φαίνεται πε-
ποιηκώς· ἀλλὰ κατὰ τὴν ἐξ ἀρχῆς φύσιν ἀθάνατοι
διέμειναν· ἄλλην τῶν ἡμαρτημένων ἀπεκδεχόμε-
νοι δίκην· ἀλλ' οὐ τὸν θάνατον· βέλτιον οὖν ἢ τοῦτο ὑ-
πονοεῖν τὸ προκείμενον, ἢ ὅτι θνητὸς μὲν
κατεσκευάσθη· δυνάμενος δὲ ἐκ προκοπῆς τε-
λειούμενος ἀθάνατος γενέσθαι· τουτέστι δυνάμει
ἀθάνατος· ἐπειδὴ δὲ οὐκ ἔφερεν αὐτῷ πρὸ τῆς
τελειώσεως γνῶναι τὴν φύσιν ἑαυτοῦ, ἀπηγόρευσε
μὴ γεύσασθαι τοῦ ξύλου τῆς γνώσεως· ἦν γὰρ μᾶλλον
δὲ ἔστιν ἔτι καὶ νῦν δυνάμεις ἐν τοῖς φυτοῖς μέγισται· τό

τε δέ, ὡς ἐν ἀρχῇ τῆς κοσμοποιΐας ἀπεσφραγίσ-
θαι, ἰσχύειν τὴν ἀρχικὴν ἐνέργειαν. τοσοῦτον ἡ
ἀπόγευσις τινὸς καρποῦ. γνῶσιν ἐμποιοῦσα τῆς
οἰκείας φύσεως. ὅτι καὶ βούλεται δὲ αὐτὸν ὁ θεὸς περὶ τῆς
τελειώσεως γνῶναι τὴν οἰκείαν φύσιν· ἵνα μὴ γνοὺς
ἑαυτὸν ἐνδεᾶ πολλῶν ὄντα, τῆς σωματικῆς ἐ-
πιμεληθῇ χρείας, καταλιπὼν τὴν τῆς ψυχῆς πρό-
νοιαν. καὶ διὰ ταύτην τὴν αἰτίαν. ἐκώλυσεν αὐ-
τὸν μεταλαβεῖν τοῦ καρποῦ τῆς γνώσεως. παρακού-
σας δὲ καὶ γνοὺς ἑαυτόν, τῆς μὲν τελειώσεως ἐξέπε-
σε. τῆς δὲ σωματικῆς χρείας ἐγένετο. σκέπασμα
γὰρ εὐθέως ἐπεζήτησε. φησὶ γὰρ ὁ μωϋσῆς· ὅτι
γυμνὸς ἐστὶν ἔγνω. πρότερον δὲ ἐν ἐκστάσει αὐ-
τὸν ἐποίησε. καὶ ἐν ἀγνωσίᾳ εἶναι. ἐπακοῶν
οὖν τῆς τελειώσεως. ἐξέπεσεν ὁμοίως καὶ τῆς
ἀθανασίας, τοῦ ὕστερον ἀναπληρῶσαι χάριτι τοῦ
ποιήσαντος αὐτόν. μετὰ δὲ τὴν ἐντολήν. καὶ

τῶν ὑγρῶν ἀπόλαυσιν σιτίων ἐχωρήθη· πε-
τελεσμένον γάρ· τῆς ἀπολήψεως μόνης ἐκκεχυ-
σθω αὐτὸν ἀφῃρῆσθαι· τῶν ταραχῶν ἐν τῷ παρα-
δείσθω, ἀπεγνωσμένως δὲ τῆς τελευταίας. τί
σώματι ἐκβολῆς ἀποδόσιν σιτίων ἐχωρήθη· τῆς α-
πολαύσεως ἐπειδὴ δὲ ἐκ σώματος ἔστιν ὁ αὐ-
θεωπος· πᾶν δὲ σῶμα ἐκ τῶν τεσσάρων στοιχείων
σιων ἕστηκεν· ἀναγκαῖον τοὺς τοῖς πάθεσιν αὐ-
τὸν περιπίπτειν· οἷς ἡ τελευταία· τὸ μή· τὸ
μεταβολῇ· ἢ ῥεύσει· ἀπεργαζομένου τοῦ σώ-
ματος· μεταβολὴ μὲν τὴν κατὰ ποιότητα· ῥεῦσιν
δὲ τὴν κατὰ κένωσιν· κινοῦνται γὰρ ἀεὶ τῶν ζώων τὰ
τε λοιπὰ περὶ δήλων πόρων καὶ τῶν ἀδήλων· περὶ
ὧν ὕστερον ἐροῦμεν· ἀναγκαῖον οὖν τοὺς κινου-
μένους· ἀντιφέρεσθαι τοῖς ἢ διαλύεσθαι
τὸ ζῶον ἐνδεᾶ τῶν ἐπισιούντων· ξηρῶν δὲ ὄντων
καὶ ὑγρῶν καὶ πνεύματος τῶν κινουμένων, ἀνα-

γίνῃ καὶ ξηρότης τῆς ὑγρότητος τροφῆς δέεσθαι τὸ ζῶον.
κινδυνεύοντος, ἔστι δὲ ἡμῖν ἡ τροφὴ καὶ τὸ πο-
τὸν διὰ τῶν στοιχείων ἐξ ὧν καὶ συνεστήκαμεν. ἕ-
καστον γάρ· τῷ μὲν οἰκείῳ ὁμοίως τρέφεται· τῷ
δὲ ἐναντίῳ θεραπεύεται. τῶν δὲ στοιχείων, τὰ
μὲν προσεχῶς τὰ ἅμα. τὰ δὲ καὶ διὰ μέσων τινῶν
προσφερόμεθα, ὡς ὕδωρ. ποτὲ μὲν καθεαυ-
τό. ποτὲ δὲ καὶ διὰ μέσου τοῦ οἴνου, καὶ τοῦ ἐλαίου
καὶ πάντων τῶν καλουμένων ὑγρῶν καρπῶν· οὐ-
δὲν γάρ ἕτερον οἶνος ἐστὶν. ἢ ὕδωρ ὑπὸ ἀμπέλου
πεπεμμένον. ὁμοίως δὲ καὶ πῦρ μεταλαμβά-
νομεν. ποτὲ μὲν προσεχῶς ὑπ᾽ αὐτοῦ θαλπόμε-
νοι. ποτὲ δὲ διὰ μέσων τῶν ἐσθιομένων καὶ πινομένων.
ἐν πᾶσι γάρ. πλείων. ἢ ἐλάττων μοῖρα τοῦ πυ-
ρὸς ἐγκατέσπαρται. τὸν αὐτὸν τρόπον καὶ τὸν ἀέρα.
προσεχῶς μὲν ἀναπνέοντες καὶ περικεχυμένον
ἡμῖν ἔχοντες. καὶ ἔνδοθεν ἐσθίαν καὶ πίναν ἕλκοντες

διὰ μέσων δὲ τῶν ἄλλων πάντων ὧν προσφε-
ρόμεθα· τὴν δὲ γῆν, προσεχῶς μὲν ἡμᾶς·
ἀδυνάμως· διὰ μέσων δὲ τίνων· γῆ μὲν γάρ· σῖτος
γίνεται· σῖτον δὲ ἡμᾶς ἐσθίομεν· κορυδοὶ μὲν
γὰρ καὶ περιστεραί· πολλάκις καὶ πέρδικες, τὴν
γῆν σιτοῦνται· ἄνθρωπος δέ, διὰ μέσου τῶν
σπερμάτων καὶ τῶν ἀκροδρύων καὶ σαρκῶν, ἐπεὶ
δὴ δεόμενον διευπορήσαν· ἀλλὰ καὶ διὰ τὴν αἰ-
σθησιν αὐτὴν καὶ τὴν ἁφήν· ἧ μάλιστα πάντα
τὰ ζῷα ὁ ἄνθρωπος· ἀπερείσθη καὶ ἡμῖν· οὐ-
δὲ δέρμα παχὺ ὡς τοῖς βουσὶ καὶ τοῖς ἄλλοις τοῖς
παχυδέρμοις· οὔτε τρίχας μεγάλας καὶ πυκνὰς
ὡς τοῖς αἰξὶ καὶ τοῖς ἰχθύσιν· οὔτε ὄστρακα ὡς
ταῖς χελώναις καὶ τοῖς ὀστρέοις· οὔτε ἀπαλόδερμα
ὡς τοῖς καράβοις· οὔτε πτέρυγας ὡς τοῖς ὀρνέοις,
ἀναγκαίως ἐσθῆτος ἐδεήθημεν τῆς ἀναπληρού-
σης ἐν ἡμῖν ὅπερ ἡ φύσις τοῖς ἄλλοις ἐχαρίσατο.

δι᾽ αὐτὸ μὲν οὖν τῆς τροφῆς καὶ ἐσθῆτος δεόμεθα·
οἱ κήρυκες δὲ, καὶ διὰ τοῦτο μὲν διὰ καὶ ἐσθῆτος
καὶ τροφῆς ἐδεήθημεν· ἀρχὴ μὲν ἐστὶ δὲ, καὶ διαλύεις
τῶν θηρίων ἀποφυγῆς· διὰ δὲ τὰς δυσκρασίας
τῶν ποιοτήτων. καὶ τῶν χυμῶν τῆς συγκράσεως τοῦ σώ-
ματος, ἰατρῶν καὶ θεραπείας ἐν χρείᾳ καθέ-
σταμεν. τῆς δὲ μεταβολῆς καὶ ἀλλοιώσεως γινο-
μένης. ἀναγκαῖον διὰ τῆς ἀντικειμένης ποιότη-
τος φύσει σύμμετρον ἀγαγεῖν τὴν κατάστασιν τοῦ
σώματος. ὁ γὰρ ὥσπερ ... τὸ θερμανθὲν
σῶμα. καταψύξαι προσῆκεν τοῖς ἰατροῖς. ἀλλ᾽ ὡς
τὸ ὑγρανθὲν ... ὁ γὰρ καταψύξαν. ὡς
τῶν ἐναντίων προσάγειν ... τοῖς. ἕτερα δὲ τι-
νων ἀνθρώπων τροφῆς μὲν καὶ ποτοῦ· διὰ ...
νώσας καὶ διαφορήσας· ἐσθῆτος δὲ, διὰ
... σώφρονος ἰδεῖν ... προσ...
οἴκου δὲ, διὰ τὰς διαφορὰς τοῦ περιέχοντος·

καὶ διὰ τὰ ἀσθένεια· θεραπείας δέ· διὰ τὰς μετα-
βολὰς τῶν ποιοτήτων. καὶ τὴν αἴσθησιν τὴν ἐν τῷ θνη-
τῷ τούτῳ σώματι· ἂν γὰρ μὴ προσῇ ἡμῖν αἴσθησις,
ὅλων ἠγνοοῦμεν, ὅτι πονοῦν· θεραπείας ἐδεήθημεν
μὴ ἀγνοοῦντες· καὶ διεφθάρημεν ἄν· ἐναγω-
νιαθῶμεν κακοῦ ἕτερον πάθος οὐκ ἰώμενοι. διὰ δὲ τὰς
τέχνας καὶ τὰς ἐπιστήμας καὶ τὰς ἀπὸ τούτων χρείας.
ἀλλήλων δεόμεθα· διὰ δὲ τὸ δεῖσθαι ἀλλήλων· διὸ
ταῦτ᾽ εἰς πολλοὶ συνελθόντες, κοινωνοῦμεν ἀλλή-
λοις κατὰ τὰς ἐν τῷ βίῳ χρείας ἐν τοῖς συναλλάγ-
μασιν. ταύτην ἄρα σύνοδον καὶ συνοικίαν πόλιν
γε' ὠνόμασαν. ἵν᾽ ἐγγύθεν καὶ μὴ πόρρωθεν τὰς
γρ παρ᾽ ἀλλήλων ὠφελείας καρπώμεθα· φύσει καὶ γελα-
στικὸν καὶ πολιτικὸν ζῶον γέγονεν ὁ ἄνθρωπος. διὸ
γάρ. οὐδεὶς αὐτάρκης ἑαυτῷ πρὸς ἅπαντα τὰ δέοντα
ἑαυτοῦ. διὰ τὰ συναλλάγματα καὶ τὰ κτή-
ματα συνέστησαν. διὸ δὲ τούτων πεισθῶμεν ἄν-

θρωπος ἐξαιρέτων ἔτυχε, καὶ γὰρ μόνος οὗ-
τος συγγνώμης τυγχάνει μετανοῶν· καὶ τὸ σῶ-
μα τούτου μόνον θνητὸν ὂν ἀπαθανατίζεται·
καὶ τοῦ μὲν σωματικοῦ διὰ τὴν ψυχήν· οὐ δὲ
ψυχικοῦ διὰ τὸ σῶμα· μόνος γὰρ ὁ ἄνθρωπος
τῶν λογικῶν· ἐξαίρετον ἔχει τὸ συγγνώμης ἐν τῷ
μετανοεῖν ἀξιοῦσθαι· οὔτε γὰρ δαίμονες· οὔτε
ἄγγελοι μετανοοῦντες συγγνώμης ἀξιοῦνται· καὶ
ἐν τούτῳ μάλιστα ὁ δίκαιος καὶ ἐλεήμων ὢν θεός· δεί-
κνυται καὶ λέγεται· τοῖς μὲν γὰρ ἀγγέλοις μηδὲν
ἔχουσιν ἐπανάγκασμα προσέλκον εἰς ἁμαρ-
τίαν ἀλλ' ἐλευθέροις οὖσιν ἐκ φύσεως τῶν σω-
ματικῶν παθῶν τε καὶ χρειῶν καὶ ἡδονῶν· εἰκό-
τως, οὐδεμία δίδοται συγγνώμη μετανοοῦσιν.
ὁ δὲ ἄνθρωπος· οὐ μόνον ἐστὶ λογικόν· ἀλλὰ καὶ
ζῶον· αἱ δὲ χρεῖαι τοῦ ζώου καὶ τὰ πάθη· πολλά-
κις παρέλκουσι τὸν λογισμόν· ὅταν οὖν ἀνανή-

ψας ἀποσφηγνυμένου τούτου. χωρὶς δὲ ἐπὶ τὰς ἀ-
ρετὰς ἐλάσσον διηκόντου τῷ χρόνῳ τῆς συγγνώμης· καὶ
ὥσπερ ἴδιον ἐστὶ τῆς οὐσίας αὐτοῦ τὸ μεταβλητόν·
ἐπειδὴ καὶ μόνω τούτω πρόσεστι πάντῃ καὶ ἀεί· οὕ-
τως ἐν τοῖς καταχθεῖν ἴδιον ἀνθρώπου παρὰ πά-
σαν τὴν λογικὴν κτίσιν. τὸ διὰ τῆς μετανοίας ἀ-
πολύεσθαι τῶν προημαρτημένων ταῖς αἰτίαις. καὶ γὰρ
μόνω ἀνθρώπω τοῦτο δεδώρηται· καὶ πάντῃ καὶ ἀεὶ
παρὰ τὸν καιρὸν τῆς ἐπὶ γῆς μου ζωῆς. μετὰ δὲ θά-
νατον, οὐκ ἔτι. ὥσπερ δὲ τίνες καὶ τοῖς ἀγγέλοις βούλον-
ται μηκέτι μετὰ τὴν ἀπόπτωσιν τὸν χρόνον τῆς ἁμαρ-
τανούσας συγγνώμην. θάνατος γὰρ τούτων ἡ ἀπόπτωσις·
πρὸ δὲ τῆς ἀποπτώσεως, καθόμοιον τὰ τῆς ζωῆς
τῆς τῶν ἀνθρώπων· καὶ αὐτοὺς ἀξιοῦσθαι συγγνώ-
μης· ὅπερ μὴ ποιήσαντες· ἀσύγγνωστον καὶ δι-
αιωνίζουσαν ἔχουσι τὸ λοιπόν· τῆς τιμωρίας τὴν
προσήκουσαν δίκην· δηλονότι ἐκ τούτων ὡς οἱ

τὴν προσοικουμένην ὕλην· δηλονοῦν ἐκείνων
ὡς οἱ τὴν μετάνοιαν δεχόμενοι τὴν ἐξαίρετον
δωρεάν· καὶ τὴν ἰδίαν ἀνθρώπου περιγράφου-
σιν· ἴδιον δὲ αὐτοῦ καὶ ἐξαίρετον· καὶ μόνον τῶν
ἄλλων ζώων, τὸ τοῦ σώματος μετὰ θάνατον ἀνίστα-
σθαι καὶ εἰς ἀθανασίαν χωρεῖν. τὸ γὰρ ἀναστῆναι τοῦ-
το, διὰ τὴν τῆς ψυχῆς ἀθανασίαν· ὡς περὶ ἐ-
κείνου, διὰ τὴν τοῦ σώματος ἀσθένειάν τε καὶ πο-
χυθέντα· ἴδια δὲ αὐτοῦ. καὶ τὸ τῶν τεχνῶν καὶ ἐπι-
στημῶν μαθήματα· καὶ ἀντιλαβέσθαι τέχνας ταύτας
ἐνεργῆσαι. διὸ καὶ τὸν ἄνθρωπον ὁρίζονται· ζῶον
λογικόν· θνητόν· νοῦ καὶ ἐπιστήμης δεκτικόν.
ζῶον μὲν· ὅτι καὶ ὁ ἄνθρωπος οὐσία ἐστὶν ἔμψυ-
χος αἰσθητική. οὗτος γὰρ ὅρος ζώου. λογικὸν δέ,
ἵνα χωρισθῇ τῶν ἀλόγων· καὶ θνητόν· ἵνα χωρισθῇ
τῶν ἀθανάτων λογικῶν. τὸ δὲ νοῦ καὶ ἐπιστήμης
δεκτικόν, ὅτι τῇ διὰ μαθήσεως προσγίνονται ἡ-

μὲν αὐτὴ γνῶναι καὶ ἐπιστήμη. ἔχουσι μὲν δὴ τὴν ἁρμονίαν
διὰ τὴν ἡδύνουσαν τῶν τεχνῶν. τὴν δὲ ἐνέργεια
κεκοσμημένοις ἑτέρων μαθημάτων. χαίρουσι τούτοις τῶν ὠ-
ρῶν προσλευθῶναι ὕστερον. ἐρῶσθαι μὲν γὰρ καὶ
φασὶ τούτου τοῦ ἔρωτος. ἀλλ' ἐπεὶ δὴ καὶ νύμφας καὶ ἀ-
γάλματα καλῶν δαιμόνων τινὲς ἀσπάζουσι πολυχρόνι-
μα. τὴν μὲν ἀθανασίαν, ἵνα καὶ ἀπόλλωνι διάσχῃ-
χωρὶς τὸν ἄνθρωπον, προστίθημι. τὸ, νοῦ καὶ
ἐπιστήμης δεκτικόν. ὅτι δὲ γὰρ ἐκείνων μανθά-
νει. ἀλλὰ φύσει φοιτᾷ ἀδίδακτον. ἐθελόντων δὲ, τοῦτο
τοῦ διὰ τὸν ἄνθρωπον μεμνῆσθαι πρὸς ἐκεῖνος μὲν
ἡ διαγωγῆς καὶ ἀναπαύσεως. ἄγγελος δέ. ὅθεν ὁ
τούτων διὰ τοῦτο τελέως δι' ἀρχὴν ἔχει γένους. ὅτι τελεο-
φυὴς ἐνδεὴς ἐστι σωματικῆς. ὅτι σπ. ὅτι τῶν
ἄλλων. ὅτι τῶν ἄλλων δὲ μὴ ἄγγελος. δηλονότι ὅσου
δὲ ἄλλης τῆς φύσεις ὑπερκαθεστηκυῖα τὸν ἄγγελον.
ὅσω γὰρ ὑπέρκειται τὸ σῶμα τοῦ ἀνθρώπου καὶ τὸ ἄνευ-

ὅσης πρόσεστι. ζητητέον οὖν τὸ φυσικὸν λεγόμενον μέν.
ἐν τῷ ἀπὸ τῶν προειρημένων. τίς οὖν ἐκεῖ ἐστι
αὐθεντικὴ παρεχομένων ἢ μόνον τὸν ἄνθρωπον.
ὁ κοινωνικὸς ζῷον λέγεται. διὰ τοῦτο τὰ ἄλλα ἄλογα καὶ τὰ
ἄψυχα μεμνῆσθαι. ἐπεὶ δὴ τὸ κοινωνικὸν αὐτοῦ ὡς
ἐστερημένον. διὰ τοῦτο καὶ ἄρχων αὐτῶν καλεῖ-
ται. ἄρχοντος δὲ ἔργον, πρὸς μᾶλλον γε ἐπὶ τοῖς
ἀρχομένοις κεχρῆσθαι. καὶ μὴ πρὸς ἣν δεῖ πάθ
ἀπολαύσεως ἐξουσίαν ἔχειν. μηδὲ φορτικῶς καὶ ἐπαχθῶς
προσφέρεσθαι τοῖς ἀρχομένοις. ἁμαρτάνουσιν οἱ
τὸ κοινωνικὸν τοῖς ἀλόγοις ὁ κοινῇ κεχρημένοι. τὸ γὰρ
τοιοῦτον ἄρχοντος ἔργον. τὸ δὲ δεσποτικοῦ, καὶ τὰ
τὰ προειρημένα. δίκαιος οἰκεῖα τῇ ψυχῇ ἐκτικῶν
αὐτοῦ. ἀλλ᾽ ἴσως ἐρεῖ τις, ὡς οὐδὲν διάλλο. ἀλ-
λὰ καὶ παρὸν δι᾽ αὐτὸ γέγονεν. ὁ κοινωνικὸς ζῷον
πρῶτον τὰ ἔμψυχα ἀπὸ τῶν ἀψύχων, ἔσωμεν φαί-
ναι τὰ ἄψυχα δι᾽ αὐτὰ γενέσθαι. εἰ γὰρ ταῦτα

διὰ ταῦτα, πῶς δὲ ἢ πόθεν ταφήσονται τὰ ζῷα;
ἐρῶ μὲν γὰρ τὴν φύσιν ἐπιχορηγοῦσαν τοῖς ζώοις,
ταφὰς ἐν τῆς γῆς· καρπῶν τε καὶ φύλλων, πλὴν ἐλα-
χίστων τῶν σαρκοφάγων· καὶ αὐτὰ δὲ ταῦτα τὰ σαρ-
κοφάγα· ταφὴν παρέχει τῶν ζώων τὴν γῆν νεμό-
μενα· ὡς γῦπες μὲν καὶ λέοντες· ἄγρας καὶ ἀλίγας·
καὶ σῦς καὶ ἐλάφους· ἀετοὶ δὲ περδίκας· καὶ φα-
σσας· καὶ λαγωούς· καὶ τὰ ὅμοια· ἅτινα τοὺς καρποὺς
τῆς γῆς νέμεται· ἀγρία τῶν ἰχθύων ἡ φύσις ἀλλήλο-
φάγος ὅτι· καὶ ἔληξεν ἐν τοῖς νεκρουμένοις φυκία·
καὶ ἄλλα τινὰ ἐν τῷ ὕδατι νεμόμενα· ἀγρία τῶν πάν-
των τελευταῖον τῶν ἰχθύων σαρκοφάγα· καὶ μηδὲ γοῦν ἐκ-
φεύγειν τὴν τῆς σαρκὸς σίτησιν· ἢ καὶ· οὐδὲ ἐπ-
ὀλίγον ἐπετήδευσεν. ἀλλὰ διέφθαρη· τὰ μὲν ὃ
πάλιν· τὰ δέ, διὰ τῆς τροφῆς ἔνδειαν· ἵνα δὲ μὴ
τοῦτο γένηται· τινὲς τῶν ἰχθύων κατεσκευάσθη-
σαν· σαρκῶν μὲν ἀπεχόμενοι. τῶν δὲ ζώων ἀντίστα-

παραθαλασσίαν βοτάνην· νεμόμενοι. τὴν δὲ τῶν
αἰτίας ἣν παραθαλασσίαν βοτάνην· νεμόμενοι. ἵν'
ἐκ τούτων καὶ τὰ ἄλλα διασώζηται· γίνεται γὰρ βορὰ
μὲν τούτων τὰ φυτικά· ἐκεῖνα δὲ, τῶν ἄλλων· καὶ
πάλιν ταῦτα τῶν ἄλλων· ὡς διὰ τὸ τῶν τελευταί-
ων τροφήν· ἀδιαλείπτως ἐκ τοῦ γεννᾶσθαι τοῦ κα-
τὰ τὴν θάλασσαν παρεχομένων καὶ τῶν τῶν ἄλλων
ὑπόστασιν σώζεσθαι· ἀποδέδεικται οὖν ὁ λόγος τῶν τῶν
φυτῶν γενέσιν· μὴ δι' αὐτά· ἀλλ' εἰς τροφὴν καὶ
σύστασιν τῶν ἀνθρώπων καὶ τῶν ἄλλων ζώων γεγενη-
μένων· ὃ δὲ ταῦτα διὰ τὸν ἄνθρωπον καὶ τὰ ζῶα,
δῆλον ὡς ἐκ τῆς τούτων αὐξήσεως· καὶ γενέσει
αἰτία, διὰ ταῦτα γέγονεν· οὐ κοινὸν ἀστέρων καὶ
κινήσεις κόσμου· καὶ ὧραι· καὶ ὄμβροι· καὶ πάντα
τὰ τοιαῦτα· διὰ ταῦτα γέγονεν· ἵνα τῶν τροφῶν ὡς
ἐν συνεχῶ διηνεκῶς χορηγουμένων· ἀλλ' ὅπως ἐκ
τῆς τῶν προσφερομένων τοῖς καὶ πᾶσι διαμένῃ φύ-

σις· ὡς ἂν εἰ ὑπόκειται τὴν γῆν μὲν διὰ τοὺς καρπούς·
τοὺς δὲ καρποὺς, διὰ τὰ ζῷα καὶ ταῦτα δι' ἄνθρωπον·
λοιπὸν ἐξὸν ἐπιδιασκέψασθαι· πότερον ἡ
τῶν ἀλόγων φύσις διὰ ταῦτα γέγονεν· ἢ διὰ τὸν
ἄνθρωπον· ἀλλ' ἰσοπαλῶς· τὸ φρονήσεως
ἀμοιρία ἡ καθορμῶν φύσιν ἐν μόνῳ ζῶντα, ἡ
πρὸς γῆν καὶ τὸ κάτω φέρεσθαι· ἡ τῶν δι' αὐτοῦ διὰ τὸ γράμ-
ματος ἐνδημιουργούμενα, λέγειν δ' ἐὰν τὰ παρεῖσθαι·
πολλῶν δεόντων τῶν ἐνδεχομένων ἃ δεῖ τοῦ προρρηθῆ-
ναι· ἡ γὰρ διὰ τὸ ἰδίας συγγραφῆς διὰ τὸ πλῆθος
δεομένων. μὴ συγχωρούσης τῆς προκειμένης
ὑποθέσεως τὸ μῆκος τῶν λόγων, ἐπὶ τὰ συντόμως
μέν. καίτοι γε ἀρκεῖ καταλιπεῖν πρὸς οἶκον· ἃ τοῖς κοινῶς
ὡς ἐν ἰδίῳ τῷ ἀνθρώπῳ καὶ τὰ τῶν ἔξωθεν ἐσο-
πτρισθῆναι, ἐξ αὐτῆς ἀρχῆς τῆς τῶν ζη-
τουμένων οὐσίας τὰς ἀποδείξεις ποιούμενος· ὁ-
ρῶμεν οὖν ἐν τῇ καθ' ἡμᾶς ψυχῇ· τὴν ἀναλογ-

καὶ τὰ ἄλογα τῆς ψυχῆς μέρη· λέγω δὲ τὸ ὀρεκτικὸν καὶ τὸ θυ-
μικόν· πρὸς ὑπηρεσίαν δεδομένα τῷ λογικῷ· καὶ
τὸ μὲν ἄρχον· τὰ δὲ, ἀρχόμενα· καὶ τὸ μὲν κελεῦον·
τὰ δὲ κελευόμενα καὶ ὑπηρετούμενα ταῖς χρεί-
αις ἃς ἂν ὁ λόγος ὑποβάλῃ· ὅταν σώζηται κατὰ φύσιν
ὁ ἄνθρωπος. εἰ δὲ τῶν ἐν ἡμῖν ἀλόγων. τὸ ἐν ἡ-
μῖν ἄρχει λογικόν, πῶς οὐκ εἰκὸς καὶ τῶν ἔξωθεν
ἀλόγων αὐτὸ κρατεῖν, καὶ πρὸς τὰς χρείας αὐτῷ δε-
δόσθαι· ὑπηρετεῖσθαι γὰρ πέφυκε τὰ ἄλογα τῷ λο-
γικῷ· ὡς ἐν τοῖς καθ' ἡμᾶς ἐδείχθη· δη-
λοῖ δὲ τοῦτο καὶ ἡ τῶν πολλῶν ζώων κατασκευὴ πρὸς
ὑπηρεσίαν τῷ ἀνθρώπῳ ἐπιτηδείως γινομένη· βόες
μὲν καὶ πάντα τὰ νωτοφόρα, πρὸς γεωργίαν καὶ ἀχθο-
φορίαν· τὰ πολλὰ δὲ τῶν πτηνῶν καὶ τῶν ἐνύδρων
καὶ τῶν χερσαίων· πρὸς ἀπόλαυσιν· τὰ δὲ μιμηλά·
πρὸς τέρψιν καὶ ἄνεσιν· εἰ δὲ μὴ πάντα ταῖς βιω-
τικαῖς χρείαις ὑπηρετεῖται· ἀλλ' ἔνια καὶ λυμαίνεται

τὸν ἄνθρωπον. ἴσον ὥσπερ ἡγουμένως τῶν
δι' ὑπηρεσίαν γινομένων τὰ ἄλλα πάντα ἐνδεχό-
μενα κατασκευάσασθαι. ἵνα μηδὲν ἐλλείπῃ τῶν τι-
σιν ἐνδεχομένων γίνεσθαι. ὃ δὲ τούτω τε δὴ πάντα-
πασιν ἀποπέφευγε τὸν τῶν ἀνθρώπων ὄγκον.
ἀλλὰ καὶ τὰ δηλητήρια. πρὸς οἷα ὠφέλει ὁ λόγος
καρποῦται. καὶ τἀκείνης φράζων τοῖς πρὸς θεραπ-
τείς ἐξ αὐτῶν ἐκείνων βλάβης. καὶ τὰς τῶν ἄλλων
ἀρρωστημάτων ἴασιν. τοιαῦτα τινὲς φασὶν αἰθηρί-
σιμαι καθυμέναι κατασκευαί. ὡς ὁ λόγος ἐπε-
νόησεν. ἵνα καὶ τούτων κρατῇ δι' αὐτῶν. καὶ ὡς
παρὰ τῶν πολεμίων κρατηθέντων ὠφελοῖτο. ἔχοι δὲ
μὲν εἰ ὡς ὁ ἄνθρωπος ἀντίπαλος τούτων δυνάμεις
δεδομένας παρὰ τοῦ δημιουργοῦ. φέρειν καὶ ἀμύ-
νεσθαι καὶ διορθοῦσθαι τὰς ἐπιβουλὰς αὐτῶν δυνα-
μένας. ἄλλα μὲν γὰρ ἄλλαις ἁρμόζει θήραις. κοινῇ
δὲ πάντα πρὸς θεραπείαν ἀνθρώπου γίνεται

πέφυκε. ἡ ταπεινὴ δὲ ταῖς ἄλλαις στερραῖς γῆ ποίη-
μα. ἡ ταύτης μὲν ὡς πρὸς τὴν αἰώνιον κατάστασιν τοῦ
καθ' ἡμᾶς βίου λεγέσθω. ἐπιθυμία ἀρχῶν. τό τε
τῶν ἄλλων ζώων ἔτι μὴ καταβλάπτειν τὸν ἄνθρω-
που. ἀλλ' ἣν αὐτὸ παντοδύναμα. ἡ ὑπολελειμμέ-
να ἐπιθυμία. ἕως ἐκράτει τῶν οἰκείων παθῶν.
ἡ τῆς ἀλογίας τῆς ἐναντίου. μὴ κρατῶν δὲ τῶν
οἰκείων παθῶν. ἀλλὰ κρατούμενος ὑπ' αὐτῶν ἐ-
κρατήθη ἡ παρὰ τῶν ἔξωθεν ἐναγῶς θηρίων.
συνῆλθε γὰρ τῇ ἁμαρτίᾳ ἡ παρὰ τούτων βλάβη.
ὅτι δὲ τοῦτ' ἔστιν ἀληθές. δῆλον ἐκ τῶν τὸν ἀρίστων
μετελθόντων βίον. κρατοῦσι γὰρ ἀδεῶς ὤφθη
τὸ δ' ἐπὶ τῆς τῶν θηρίων ἐπιβουλῆς. ὡς λεόντων
μὲν ὁ Δανιήλ. παῦλος τοῦ δήγματος τῆς ἐχίδνης. τίς
οὖν ἀξίως θαυμάσειε τὸν κυρίως ἄνθρωπον τοῦ ζώου.
τοὺς οὖν δεόντως συνάπτοντας τὸ θνητὸν τοῖς ἀθανάτοις.
ἡ τὰ λογικὰ τοῖς ἀλόγοις συνάπτοντας. τοὺς φρονοῦντας

ἐν τῇ καθ' αὑτὸν φύσει· τῆς ἁπάσης κτίσεως τὸν αἰ-
ῶνα· διὰ καὶ μὴ κενὸν κόσμος φέρεται· τοῦτο τὸν αὐτῆς
ἠξίωμεν παρὰ τοῦ θεοῦ προνοίας· διὸ τὰ πάντα καὶ τὰ
νῦν καὶ τὰ μέλλοντα· διὸ καὶ θεὸς αὐθεντικὸς γέγονε· τοὺς
λόγους ἐς ἀφθαρσίαν καὶ τὸ θνητὸν διαφεύγοντας·
ὅπως ὢν βασιλεύει καὶ ταῦτα καὶ ὁμοίωσιν θεοῦ γενομένως·
χωρίων διάγει· θεοῦ τε κρονοῦ εἰ· πάσης ἀρχῆς καὶ ἐξου-
σίας περικάθηται· τῆς δ' αὖ· ἐξ ἧς παρ' οἰκείων τὰ
τοῦ τοῦ ζῴου πρέποντα [illegible]· [illegible] διαβαί-
νει· οἴκοθεν ἐμβαλεῖ ναι τῇ θεωρίᾳ· ἀστέρων κινήσεις
καὶ διαστήματα· καὶ μέλεα πολὺ πραγμονα· γῆν καὶ
ταῦτα καὶ [illegible]· θρεῖον καὶ κάτω καταφρο-
νεῖ· [illegible] ἐν τοῖς ἡμετέροις καὶ τέχνη [illegible]· ὑπερθεὶς
πάντων γραμμάτων οἷς βουλεύεται προσομιλεῖ· μηδὲ
ὑπὸ τοῦ σώματος ἐμποδιζόμενον· περιφρονεῖ τὰ
μέλλοντα· πάντων ἀρχή· πάντων κεφαλή· πάντων
ἀπολαύει· ἀλλὰ καὶ θεῷ διαλέγεται· τοῦ κτίσαντος κελεύει·

δαιμονίως ἔτι ταῦτα τῶν ὄντων φύσιν ἐρευ-
νᾶν· θύρσει ἐργάζεται· ὅπως καὶ ναὸς γίνεται θεοῦ.
καὶ ταῦτα πάντα τῶν ἀρετῶν ὧν ἅπτεται καὶ τῆς εὐσεβ.
ἀλλ᾽ ἵνα μὴ δόξωμεν τισὶν ἀπαρενάλχως ἀνθρω-
που γεγράφθαι ἐγκώμιον. καὶ μὴ μόνον τὴν φύσιν
ἐπιτίθεσθαι καθάπερ ἐθέμεθα, αὐτοῦ δὲ που κα-
ταπαύσωμεν τὸν λόγον· ἃ καὶ τὰ μάλιστα τῆς φύσεως
πλεονεκτήματα λέγοντες· τὴν φύσιν αὐτὴν ἡγού-
μεθα. ἀθλητὰς οὖν ὅσης κληρώσας μεγάλη φαμέν.
καὶ ὅτι φαῦλον ἐστὶν ὅμοιον, μὴ καταισχύνωμεν
τὴν φύσιν· μηδὲ τοσούτων δωρεῶν ἀποφανθῶ-
μεν ἀνάξιοι. μηδὲ ἑαυτοὺς τῆς τοσαύτης ἐξουσίας καὶ
δόξης καὶ μακαριότητος ἀποστερήσωμεν· ὀλίγου
καιροῦ καὶ βραχείας ἡδονῆς· πάντων τῶν αἰῶνι
καταπροδόντες τὴν ἀπόλαυσιν· ἀλλὰ διὰ τῶν κα-
λῶν ἔργων. καὶ τῆς ἀποχῆς τῶν φαύλων. καὶ τοῦ
ὀρθοῦ σκοποῦ. ὃ μάλιστα τὸ θεῖον σύνεργον ἄφωθε.

καὶ τῶν εὐχῶν. τὴν κοινὴν γὰρ ἀναδιασώσωμεν. περὶ
μὲν οὖν τούτων ἱκανὰ καὶ ταῦτα. ἐπειδὴ δὲ τὸν
ἄνθρωπον ἐκ ψυχῆς εἶναι καὶ σώματος ὁ κοινὸς ὑπο-
βάλλει λόγος, φέρε διαλάβωμεν. πρότερον περὶ
ψυχῆς διαλαμβάνωμεν. τὰ λίαν λεπτὰ καὶ περίεργα
καὶ τοῖς πολλοῖς δυσκατανόητα τῶν ζητουμένων
παραιτοῦντες.

α΄ περὶ ψυχῆς.

Διαφωνεῖ σχεδὸν ἅπασι τοῖς παλαιοῖς ὁ περὶ ψυ-
χῆς λόγος. δημόκριτος μὲν γὰρ καὶ ἐπίκουρος. καὶ πᾶν
τὸ τῶν στωϊκῶν φιλοσόφων σύστημα, σῶμα τὴν
ψυχὴν ἀποφαίνονται. καὶ αὐτοὶ δὲ οὗτοι οἱ σῶμα
τὴν ψυχὴν ἀποφαινόμενοι, διαφέρονται περὶ
τῆς οὐσίας αὐτῆς. οἱ μὲν γὰρ στωϊκοί, πνεῦμα λέ-
γουσιν αὐτὴν ἔνθερμον καὶ διάπυρον. κριτίας
δέ. αἷμα. ἵππων δὲ ὁ φιλόσοφος ὕδωρ. δη-
μόκριτος δὲ πῦρ. τὰ γὰρ σφαιροειδῆ σχήματα τῶν

ἀτόμων συγκείμενα πῦρ τε καὶ ἀήρ· ψυχὴν
ἀποτελεῖ. ὑπέλαβες δέ, τὴν μὲν τοῦ παντὸς
ψυχὴν· ἀναθυμίασιν ἐκ τῶν ὑγρῶν· τὴν δὲ
ἐν τοῖς ζώοις· ἀπό τε τῆς ἐκτὸς καὶ τῆς ἐν αὐτοῖς
ἀναθυμιάσεως ὁμογενῆ πεφυκέναι. πάλιν
δὲ καὶ τῶν χωρούντων ἀσωμάτων γεγονέναι τὴν ψυχήν. ἅ-
περ ἐστὶ γινομένων ἡ διαφωνία. τῶν μὲν, οὐσίαν αὐ-
τὴν καθ᾽ αὑτὴν χωρούντων, τῶν δέ· ἀσώματον
μὲν, δηλονότι οὐσίαν. ὃ δὲ ἀθάνατον. Θαλῆς μὲν
πρῶτος τὴν ψυχὴν ἔφησε ἀεικίνητον ἢ αὐτο-
κίνητον. Πυθαγόρας δέ. ἀριθμὸν ἑαυτὸν κινοῦν-
τα. Πλάτων δέ. οὐσίαν νοητὴν ἐξ ἑαυτῆς κινητὴν
κατὰ ἀριθμὸν ἐναρμόνιον. Ἀριστοτέλης δέ. ἐντελέ-
χειαν πρώτην σώματος φυσικοῦ ὀργανικοῦ δυνά-
μει ζωὴν ἔχοντος. Δικαίαρχος δέ. ἁρμονίαν τῶν τεττά-
ρων στοιχείων. ἀντὶ τοῦ καὶ σοῖν ἡ συμφωνία τῶν
στοιχείων. διὰ γὰρ τὸ ἐκ τῶν φθόγγων συνίστασθαι. ἀλλὰ

τὰ τῶν ἐν τῷ σώματι. θερμῶν. καὶ ψυχρῶν. καὶ ὑ-
γρῶν. καὶ ξηρῶν, ἐναρμόνιον κρᾶσιν καὶ συμφω-
νίαν τοῦ σώματος λέγειν. δῆλον τοίνυν ὅτι καὶ τούτων οἱ μὲν
ἄλλοι τὴν ψυχὴν οὐσίαν ἀναγκαίως λέγουσιν. ἀριστοτέλ(ης)
ἀνούσιον. ἐπεὶ δὲ πρὸς ἑκάστους. οἱ μὲν μὴ ἀναγκαίως
καὶ τὴν αὐτὴν τῶν πάντων ψυχὴν κινουμένην κα-
τακερματιζομένην εἰς τὰ καθέκαστα. καὶ πάλιν
εἰς ἑαυτὴν ἀνιοῦσαν. ὡς οἱ μανιχαῖοι καὶ ἄλλοι τινές.
οἱ δὲ πολλὰς καὶ διαφόρους κατ᾽ εἶδος οἱ δέ, καὶ μίαν
καὶ πολλάς. παλαιοτέρων ἀνάγκη μνημονεῦσαι τὸ
λόγων ταύταις δόξαις ἀντιλέγοντας. κοινῇ μὲν οὖν
πρὸς πάντας τοὺς λέγοντας σῶμα τὴν ψυχήν. ἀρκέ-
σει τὰ παρὰ ἀμμωνίου τοῦ διδασκάλου πλωτίνου
καὶ νουμηνίου τοῦ πυθαγορικοῦ εἰρημένα. ἅ ἐστι ταῦ-
τα. τὰ σώματα τῇ οἰκείᾳ φύσει τρεπτὰ ὄντα καὶ σκε-
δαστά. καὶ δι᾽ ὅλου εἰς ἄπειρον τμητὰ μηδενὸς ἐν
αὐτοῖς ὑπολειπομένου, δεῖται τοῦ συνέχοντος καὶ

συνέχοντος. καὶ ὥσπερ συσφίγγοντος καὶ συνα-
γοντος αὐτό. ὅπερ ψυχὴν λέγομεν. εἰ τοίνυν σῶ-
μά ἐστιν ἡ ψυχὴ οἱονδήποτε κἂν τὸ λεπτομερέστατον,
τί πάλιν ἐστὶ τὸ συνέχον ἐκείνην; ἐδείχθη γὰρ πᾶν
σῶμα δεῖσθαι τοῦ συνέχοντος. καὶ οὕτως εἰς ἄπειρον.
ἕως ἂν καταντήσωμεν εἰς τὸ ἀσώματον. εἰ δὲ
λέγοιεν καθάπερ οἱ στωϊκοὶ τονικήν τινα εἶναι κί-
νησιν περὶ τὰ σώματα εἰς τὸ ἔσω ἅμα καὶ εἰς τὸ ἔ-
ξω κινουμένην. καὶ τὴν μὲν εἰς τὸ ἔξω. μεγεθῶν
καὶ ποιοτήτων ἀποτελεστικὴν εἶναι. τὴν δὲ εἰς τὸ ἔ-
σω. ἑνώσεως καὶ οὐσίας. ἐρωτητέον αὐτούς. ἐ-
πειδὴ πᾶσα κίνησις ἀπό τινός ἐστι δυνάμεως.
τίς ἡ δύναμις αὕτη. καὶ ἐν τίνι οὐσίωται. εἰ μὲν οὖν
καὶ ἡ δύναμις αὕτη ὕλη τίς ἐστι, τοῖς αὐτοῖς πάλιν
χρησόμεθα λόγοις. εἰ δὲ οὐχ ὕλη ἀλλ᾽ ἔνυλον. ἕ-
τερον δέ ἐστι τὸ ἔνυλον παρὰ τὴν ὕλην. τὸ γὰρ μετέ-
χον ὕλης ἔνυλον λέγεται. τί ποτε ἄρα ἐστὶ τὸ μετέ-

τὸν ὕλης ἔνυλον λέγεται, ὅτι τὸ κατ' αὐτὸ μετέχον
τῆς ὕλης· τὸ τοιοῦτον ὕλη καὶ αὐτό. ἢ ἄυλον· ὁ μὲν τῶν
ὕλη, πῶς ἔνυλον ἡ ψυχή· ὁ δὲ ψυχὴ αὐτῶν
ἄλλα ὁ δὲ ἄυλον, τὸ σῶμα· πᾶν γὰρ σῶμα ἔ-
νυλον. ὁ δὲ λέγομεν ὅτι τὸ σῶμα τριχῆ διαστα-
τόν ἐστι· καὶ ἡ ψυχὴ δι' ὅλου διήκουσα τοῦ σώμα-
τος τριχῆ διαστατή ἐστι ἢ ἀδιάστατος· πάντως ἢ σῶμα.
ἐστι μὲν ὅτι πᾶν μὲν σῶμα τριχῆ διαστατόν· οὐ πᾶν
δὲ τὸ τριχῆ διαστατὸν σῶμα· καὶ γὰρ ὁ τόπος καὶ τὸ
ἐν ἀσώματα ὄντα καθ' αὑτά, κατὰ συμβεβηκὸς
ἐν ὄγκῳ ποσοῦνται· ὁμοίως οὖν καὶ τὴν ψυχὴν καθ' ἑ-
αυτὴν μὲν ποιεῖ στατὸν ἀδιάστατον· κατὰ συμβε-
βηκὸς δὲ τῷ ἐν ᾧ ἐστι τριχῆ διαστατῷ ὄντι· σώματε-
σωματος ἢ ἄυλον τριχῆ διαστατά· ἐπεὶ πᾶν σῶμα,
ἤτοι ἔξωθεν κινεῖται ἢ ἔνδοθεν. ἀλλὰ μὲν ἔξωθεν,
ἄψυχον ἐστι· ὁ δὲ ἔνδοθεν, ἔμψυχον· ὁ δὲ σῶμα ἡ
ψυχή, ὁ μὲν ἔξωθεν κινεῖται, ἄψυχός ἐστιν· ὁ δὲ

ἔσωθεν ἔμψυχος. ἄτοπον δὲ καὶ τὸ ἄψυχον καὶ τὸ
ἔμψυχον χωρὶς τῆς ψυχῆς. οὐκ ἄρα σῶμα ἡ ψυχή.
εἰ ἡ ψυχὴ ὑπὸ μὲν τῶν τρέφεται, ὑπὸ ἀσωμάτου τρέφε-
ται. τὰ γὰρ μαθήματα τρέφει αὐτήν. οὐδὲν δὲ σῶ-
μα ὑπὸ ἀσωμάτου τρέφεται. οὐκ ἄρα σῶμα ἡ ψυ-
χή. Ξενοκράτης δὲ οὕτως συνῆγεν. ἀδὲ μὴ τρέφε-
ται. πᾶν δὲ σῶμα ζῴου τρέφεται, οὐ σῶμα ἡ
ψυχή. καὶ ταῦτα μὲν κοινῇ πρὸς πάντας τοὺς λέ-
γοντας σῶμα εἶναι τὴν ψυχήν. ἰδίᾳ δὲ πρὸς τοὺς
δοξάζοντας αἷμα ἢ πνεῦμα εἶναι τὴν ψυχήν. ἐ-
πειδὴ δὲ τοῦ αἵματος ἢ τοῦ πνεύματος χωριζο-
μένου νεκροῦται τὸ ζῷον. οὐκ ἐκεῖνο ῥητέον ὅπερ
τινὲς τῶν εἰρημένων. εἶναί τι μέρος φασὶ λέγοντες
ὅτι καὶ τοῦ μέρους ἀπορρυέντος τοῦ αἵματος. μέρος
ἀπορρεῖ τῆς ψυχῆς. κουφολογία γὰρ τοιοῦ-
τον. ἐπεὶ γὰρ τῶν ὁμοιομερῶν καὶ τὸ ὑπολειπόμε-
νον μέρος, ταὐτόν ἐστι τῷ παντί. ὕδωρ γοῦν καὶ τὸ

καὶ τὸ πολὺ καὶ τὸ τεταγμένον. ὁμοίως καὶ ἄργυρος καὶ
χρυσός. καὶ πάντα συντεθειμένα διαλλάττει ἀλλήλων
κατὰ τὴν οὐσίαν. ὅλως οὖν καὶ τὸ ὑποκείμενον
αἷμα. ὅσον ἂν τὸ ψυχῆς ἐστίν. ὥσπερ ψυχὴ τὸ αἷ-
μα. ἐκείνου οὖν μᾶλλον ἐπιλείπον. διὰ τοῦτο ἐστὶ ψυχὴ
οὐκ ἐξαιρουμένου, θνήσκει τὸ ζῷον, πάντως καὶ τὸ
φλέγμα ψυχή ἐστιν καὶ ἡ χολὴ ἀμφότερα. ὁποῖον γὰρ
αὐτῶν ἐκλίπῃ, τέλος ἐπάγει τῷ ζῴῳ. ἔτι δὲ
καὶ τὸ ἧπαρ. καὶ ὁ ἐγκέφαλος. καὶ ἡ καρδία. καὶ ὁ στόμα-
χος. καὶ οἱ νεφροί. καὶ τὰ σπλάγχνα. καὶ ἄλλα πολλά. τίνος
γὰρ τούτων ἐξαιρεθέντος. τέθνηκε τὸ ζῷον. ἄλλως τε.
πολλά ἐστιν ἀναίμονα. ἔμψυχα δέ. ὥσπερ τὰ σελά-
χη καὶ τὰ μαλάκια. οἷον σηπίαι. καὶ τευθίδες. καὶ πολύ-
ποδες. καὶ πάντα τὰ ὀστρακόδερμα. καὶ ἀπαλόσαρκα.
ὡς οἱ κάραβοι. καὶ καρκίνοι. καὶ ἀστακοί. ἅτινα ἐστὶν
ἔμψυχα μέν. ἀναίμονα δέ, δῆλον ὡς οὐκ ἐστὶν αἷμα
ἡ ψυχή. πρὸς δὲ τοὺς λέγοντας ὕδωρ εἶναι τὴν ψυχὴν. ὅτι

τὸ ὕδωρ ζωογονοῦν φαίνεται πάντα· καὶ χωρὶς ὕ-
δατος βιοτεύειν οὐ δύναται, πολλὰ τὰ ἀντίστοιχ-
α, ὅ δὲ γάρ τε φησι χωρὶς ζῆν οἷόν τε· ψυχὴν ἄρα
καὶ τοῦτο φασὶ πάντας καθ᾽ ἕκαστον φυτὸν καὶ ζῷον.
ἔτι δὲ πολλὰ τῶν ζώων ἐστὶ μὴ πίνοντα· ὡς ἐπὶ-
τινων αὐτῶν ἱστορεῖται· καὶ περδὶξ δὲ δοκῶ αὐτοὺς ζῆν
χωρὶς τοῦ ποτοῦ· δῆλον δὲ μᾶλλον τὸ ὕδωρ ψυχὴ καὶ μὴ
ὁ ἀήρ· ὕδατος μὲν γὰρ καὶ ἐπὶ πολὺ δύναται ἀπο-
σχέσθαι· τοῦ δὲ ἀναπνεῖν τὸν ἀέρα οὐδὲ τὸ βραχύ-
τατον· ἀλλ᾽ οὐ δὴ ὁ ἀὴρ ψυχή· πολλὰ γὰρ ἐστὶ ζώων
τὰ μὲν μὴ ἀναπνέοντα δὲ τὸν ἀέρα· ὥσπερ τὰ ἔντομα
πάντα· οἷον μέλιτται· καὶ σφῆκες· καὶ μύρμηκες· καὶ
τὰ ἄναιμα· καὶ τῶν θαλασσίων τὰ πολλά· καὶ πάντα ὅλως
τὰ μὴ ἔχοντα πνεύμονα· ὅσα γὰρ μὴ ἔχον πνεύμονα ἀ-
ναπνεῖ τὸν ἀέρα· καὶ ἀντιστρέφει· ὅσα μὴ ἀναπνέ-
ον τὸν ἀέρα, πνεύμονα ἔχει· ἔτι δὴ δὲ καὶ χαὶ
θους τοῦ στοιχείου καὶ ἐκ τοῦ ὑποθέσθαι φέρονται λόγοι τινὲς τοῦ στοιχείου

οὐ κενὰ καταφρονῆσαι, ἐκθετέον ἤτοι τοὺς
χύσας ὡς ἐκπεπτώκασιν οἱ ἀπὸ Πλάτωνος. ὁ Κλε-
άνθης. τοιόνδε πλέκει συλλογισμόν. οὐ μόνον
φησὶν ὅμοιοι τοῖς γονεῦσι γινόμεθα κατὰ τὸ σῶμα,
ἀλλὰ καὶ κατὰ τὴν ψυχήν. τοῖς πάθεσι. τοῖς ἤθεσι.
ταῖς διαθέσεσι. σώματος δὲ τὸ ὅμοιον καὶ τὸ ἀνό-
μοιον. οὐχὶ δὲ ἀσωμάτου. σῶμα ἄρα ἡ ψυχή. ἀ-
λλὰ πρῶτον μὲν ἐκ τῶν ἐπὶ μέρους τὰ καθόλου οὐ
γίνεται συνάξεις. πρὸς τούτοις δὲ. καὶ τὸ οὐχὶ δὲ ἀ-
σωμάτου, ψεῦδός ἐστι. λέγομεν γὰρ ἀριθμοὺς ὁ-
μοίους εἶναι. ὧν ἀποτελεῖ ἡ ἀναλογία οἷον
ὡς τὸν ἕξ. καὶ τὸν θ καὶ τὰ τέσσαρα. πολλαπλάσια γὰρ τοῦ
ἕξ. ὁ δὲ καὶ ὁ θ. τοῦ δὲ καὶ τῶν τέσσαρα. πολλαπλ-
εκ. πολλαπλάσια γὰρ τῶν ἕξ. ὁ δὲ καὶ ὁ θ. ὁ τέσσαρα
καὶ ἕξ. ἀναλογίαν δὲ ἔχει τὴν αὐτήν, πρὸς τὰ
τέσσαρα. τὰ δὲ θ. πρὸς τὰ ἕξ. ἐν διπλασίονι
γὰρ λόγῳ θεωρεῖται. τὰ γὰρ τέσσαρα τῶν δύο διπλα

οἷον α· καὶ τὰ ἐξ τῶν τεῖα· ἀσώματοι δὲ οἱ ἀριθ-
μοί· καὶ σχήματα· σχήματα δὲ ὅμοιά ἐστιν· ὅσα
τάς τε γωνίας ἴσας ἔχει· καὶ τὰς περὶ τὰς ἴσας γω-
νίας πλευρὰς ἀνάλογον· τὸ δὲ σχῆμα καὶ αὐ-
τό· ἀσώματον ὁμολογοῦσιν ἅπαντες· ἔτι ὡς τοῦ
ποσοῦ ἴδιόν ἐστι τὸ ἴσον καὶ ἄνισον· οὕτω καὶ
τοῦ ποιοῦ τὸ ὅμοιον καὶ τὸ ἀνόμοιον· ἀσώματος
δὲ ἡ ποιότης· ἔστιν ἄρα ἀσωμάτου ἀσώματον ὅμοι-
ον· ἔτι φησίν· ὅτι οὐδὲν ἀσώματον συμπάσχει σώματι·
οὐδὲ ἀσωμάτῳ σῶμα· συμπάσχει δὲ ἡ ψυχὴ τῷ σώ-
ματι νοσοῦντι καὶ τεμνομένῳ· καὶ τὸ σῶμα τῇ
ψυχῇ· αἰσχυνομένης γοῦν· ἐρυθρὸν γίνεται· καὶ
φοβουμένης ὠχρόν· σῶμα ἄρα ἡ ψυχή· ἔστι
δὲ τὸ μὲν ἐκ τῶν λημμάτων· ψεῦδος κατὰ πρόσ-
ληψιν συγκείμενον· τὸ λέγον· ὅτι οὐδὲν ἀσώματον
σώματι συμπάσχει· τί γὰρ μόνῃ τῇ ψυχῇ τοῦτο
πρόσεστιν· ὥσπερ εἴ τις λέγοι· ὅτι οὐδὲ ζῷον τῶν

ἄνω γινομένην κίνησιν· ὅ ἐστι πρόδηλον· τὴν ἄνω γι-
νομένην κίνησιν· τὸ ζῷον ἀεὶ ὅπερ πρόδηλον· ψευδὴς
γάρ ἐστιν ἡ πρότασις ἡ ἐνταῦθα παραληφθεῖσα ἡ
λέγουσα· τὸ δὲ ζῷον τὴν ἄνω γινομένην κίνησιν· τὸν αὐ-
τὸν δὲ τρόπον καὶ ἐν τῷ ἐχομένῳ· μηδὲν ἀσώματον σώ-
ματι συμπάσχειν· προσλαμβάνει γὰρ τὸ ζητούμενον
τὴν ἀπόφασιν· ἡ δέ τις ὑπόθεσις ἀληθής ἐστιν
τὸ μηδὲν ἀσώματον σώματι συμπάσχειν, ἀλλὰ
τὸ ἐπαγόμενον οὐκέτι ὁμολογούμενον· ὅτι συμ-
πάσχει ἡ ψυχὴ νοσοῦντι καὶ τεμνομένῳ τῷ σώματι·
ἀμφιβάλλεται· γὰρ φασὶ τὸ σῶμα μόνον ἐστὶ τὸ ἀλ-
γοῦν λαβὸν παρὰ τῆς ψυχῆς τὴν αἴσθησιν· αὐτὴ
δὲ μένει ἀπαθής· ἢ καὶ συναλγεῖ τῷ σώματι·
καὶ περὶ τούτου μᾶλλον παρὰ τοῖς ἐνδοξοτέροις τὸ πρό-
τερον· τὸ δὲ διὰ τῶν ἀμφιβαλλομένων συνά-
γειν τοὺς συλλογισμούς· ἀλλ' ἐκ τῶν ὁμολογουμένων·
ἐπιχειροῦσι δὲ διὰ τοῦ καὶ τινα ἀσώματα

οὐ μὴν πάσχοντα τοῖς σώμασιν· αὐτὸ δ' ὅλως τὸ γινόμενα
σώματος τοῦτο· παρὰ τῶν σωμάτων· καὶ ταῦτα
οὐ πάσχουσιν ἐν τῇ τῇ φθορᾷ καὶ τῇ γενέσει τῶν ἀλ-
λοιουμένων τῷ σώματι. λέγουσι ποτὲ δὲ φησὶν ὁ θά-
νατος εἶναι· χωρισμὸς ψυχῆς ἀπὸ σώματος. τὸ δὲ
δὲ ἀσώματον ἀπὸ σώματος χωρίζεται. τὸ δέ γε
ἐφάπτεται σώματος ἀσώματον. ἡ δὲ ψυχὴ καὶ ἐφά-
πτεται καὶ χωρίζεται τοῦ σώματος. ἄρα ἀσώματος
ἡ ψυχή. τούτων. τὸ μὲν τὸν θάνατον χωρισμὸν εἶναι
ψυχῆς ἀπὸ σώματος, ἀληθές ἐστι. τὸ δὲ μὴ ἐ-
φάπτεσθαι ἀσώματον σώματος, ψεῦδος μέν ἐστι κα- γρ. θαι
θόλου λεγόμενον, ἐπὶ δὲ τῆς ψυχῆς ἀληθές. ψεῦδος
μὲν ἐπειδὴ καὶ ἡ γραμμὴ ἀσώματος οὖσα ἐφάπτεται
σώματος καὶ χωρίζεται. ὁμοίως δὲ καὶ λευκότης ἐπὶ
δὲ τῆς ψυχῆς ἀληθές· τὸ γὰρ ἐφάπτεσθαι τοῦ σώματος,
ἡ ψυχή· ἢ γὰρ ἐφάπτεται, δηλονότι παράκειται αὐ-
τῷ· ἢ δὲ τοῦτο· τὸ ὅλον παράκειται· ἀδύνατον

γὰρ σῶμα σώματι· ὅλον ὅλῳ παρατίθεσθαι. καὶ
ὅλως οὐκ ἔσται ὅλον ἔμψυχον τὸ ζῷον. ὥστε τὸ μὲν
ἐφάπτεται, σῶμα μὲν ἔσται ἡ ψυχή· ὅλον δὲ οὐκ ἔ-
σται ἔμψυχον τὸ ζῷον· ἀλλ' εἰ ὅλον ἐστὶν ἔμψυχον
οὐκ ἐφάπτεται. οὐκ ἄρα σῶμα ἐστὶν ἡ ψυχή. τὸ δὲ ζῷον
ὅλον ἔμψυχόν ἐστιν· οὐκ ἄρα ἐφάπτεται. εἰ δὲ
τὸ σῶμα ἐστί· ἢ χωρίζεται ἀσώματος οὖσα. ὅτι
μὲν οὖν οὐκ ἔστιν ἡ ψυχὴ σῶμα, δῆλον ἐκ τῶν εἰρημέ-
νων. ὅτι δὲ οὐδὲ λέγουσιν οἷος, ἐξῆς ῥητέον. ἐπεὶ
δὴ δὲ καὶ Δείναρχος ἁρμονίαν εἶπε τὴν ψυχήν.
καὶ Σιμμίας ἀντιλέγων τῷ Σωκράτει· τὴν ψυχὴν ἁρ-
μονίαν ἀποφαίνεται εἶναι. λέγων ἐοικέναι τὴν μὲν
ψυχὴν ἁρμονίαν. τὸ δὲ σῶμα λύρᾳ, ἐνθετέον
τὰς λύσεις τούτου τὰς ἐν τῷ Φαίδωνι Πλάτωνος κει-
μένας. μία μὲν αὕτη ἐστίν· ἡ ἐκ τῶν προαποδε-
δειγμένων αὐτῷ. προαποδέδεικται γὰρ ὅτι αἱ
μαθήσεις ἀναμνήσεις εἰσί. τὸ δὲ οὕτω λαβὼν ὡς

ὁμολογούμενον, καὶ ὅσοις καὶ ἄλλα τινὰ λέγουσιν ἄλλως.
ἢ αὖ μάθησις ἀνάμνησίς ἐστιν. τὸ ἡμῶν
ἡ ψυχὴ πρὶν ἐν τῷ ἀνθρωπίνῳ εἴδει γενέσθαι. ἡ
δὲ ἁρμονία ἐστί· πρότερον μὲν δοκεῖν. ὕστερον
δὲ γίγνεται ἁρμοσθέντος τοῦ σώματος· τὰ δὲ γὰρ συν-
θετοῖς ἀπαλλαγῆς ἔχει. ἡ ὅσα ἔχει ἐν ἄλλῃ τι ἐξ ὧν σύγ-
κειται. κοινωνία γάρ τίς ἐστι τῶν συντιθεμένων ἡ
συνθετοῖς, ἁρμονία οὖσα. καὶ οὐ κωλύει τὸ μὴ
εἶναι αὐτὴν ἐκείνων ἀφ᾽ ὧν συνετέθη. ἀλλὰ
ποιεῖσθαι αὐτοῖς μάλιστα τὸ ἐκείνῳ τὸ ἁρμονίαν εἶναι
τὴν ψυχήν. τὸ γὰρ μάθησις ἀνάμνησις εἶναι.
τὸ δὲ τῶν ἀναμνήσεων, ἀληθές ἐστι. ψευδῶς
ἄρα τὸ τὴν ψυχὴν ἁρμονίαν εἶναι. ἔτι ἡ μὲν
ψυχὴ ἐναντιοῦται τῷ σώματι. καὶ τὸ ἀρχικὸν
ἔστι λόγον ἄλλα ἄρχοντα αὐτοῦ. ἡ δὲ ἁρμονία
οὔτε ἄρχει. οὔτε ἐναντιοῦται. οὐκ ἄρα ἡ ψυχὴ ἁρ-
μονία. οὔτε ἄρχει. οὔτε ἐναντιοῦται. οὐκ ἄ-

συνθετῶν

εἰ ἡ ψυχὴ ἁρμονία. εἴ τι ἁρμονία ἁρμονίας μᾶλλον
καὶ ἧττον ἐστὶν ἁρμονία τῷ χαλᾶσθαι καὶ ἐπιτείνε
σθαι. οὐ τῷ λόγῳ δὲ τῆς ἁρμονίας. ἀδύνατον γὰρ
ἐστὶ λόγον τὸν μᾶλλον καὶ τὸ ἧττον ἔχειν. ἀλλ᾽ ἐν τῇ ἁρ
μονίᾳ. ἐὰν γὰρ κεκραμένος ὀξὺς φθόγγος καὶ βα
ρύς. ἐπιταθῶσιν ἢ ἀνεθῶσι. τὸν λεγόμενον τὸν αὐτὸν
σώζουσιν ἐν τοῖς μεγέθεσι τῶν φθόγγων, παρα
λλαγὴν δὲ λαμβάνει ἡ ἁρμονία. κατὰ τὴν ἁρμο
νίαν μᾶλλον καὶ ἧττον ἐπιτεινομένη. ψυχὴ δὲ ψυχῆς
οὐκ ἔστι μᾶλλον καὶ ἧττον. οὐκ ἄρα ἁρμονία ἐστὶν
ἡ ψυχή. οὐκ ἔστι μᾶλλον καὶ ἧττον. οὐκ ἄρα ἁρμονία
ἐστὶν ἡ ψυχή. εἰ ἡ ψυχή. ἀρετὴν καὶ κακίαν ἐπι
δέχεται. ἡ δὲ ἁρμονία. ἁρμονίαν καὶ ἀναρμοστίαν
οὐκ ἐπιδέχεται. οὐκ ἄρα ἁρμονία ἡ ψυχή. εἰ ἡ ψυ
χή. τῷ ἐπιδέχεσθαι τὰ ἐναντία παραμένουσα. ὅτι
ἐστὶ τὸ ὑποκείμενον. ἡ δὲ ἁρμονία, ποιότης ἐν ὑπο
κειμένῳ. ἡ δὲ οὐσία ποιότητος κρεῖττον. καὶ

ψυχὴ ἀεὶ ἁρμονίας ἔλκειν. ἁρμονίας μὲν-
τοι μετέχειν τὴν ψυχήν. ὃ δὴ αὐτοῦ. ἀλλ᾽ οὔπω
καὶ τοῦτο ἁρμονία ἐστίν. ὃ δὲ γὰρ τὴν ἀρετῆς με-
τέχει. ἀρετή ἐστιν ἡ ψυχή. γελοίως δὲ ἀποφαί-
νεται μὲν οὐδέν. ἀλλὰ καὶ διαμαρτάνεται ἐν τοῖς
ἀποδεικτικοῖς λόγοις. ὡς οὐδὲν ἂν περὶ ψυχῆς
ἀποφαινόμενος. ἔοικε δὲ ἔξω λέγει. θαυμά-
ζειν μᾶλλον περὶ τὸ εἶναι τὴν ψυχήν. τὸ γὰρ
ἐπακολουθεῖν τῶν ἠθῶν διαφοράν. ἐκ τῶν ὑπο-
κειμένους κατασκευάζων τὸν λόγον. ὁ δὲ τοῦτο, δη-
λονότι κινεῖν τὴν αὐτὴν εἶναι οἴεται. οὐ πᾶσαν δέ.
ἀλλὰ τὴν ἄλογον μόνην ψυχὴν τοῦ ἀνθρώπου, περὶ
δὲ τῆς λογικῆς ἀμφιβάλλειν λέγων ὅλως. ὅτι δὲ
οὐ δύναται τοῦ σώματος ἡ κρᾶσις εἶναι ψυχή. δῆ-
λον ἐντεῦθεν. πᾶν σῶμα ἔμψυχόν τε καὶ ἄψυχον.
ἐκ τῶν τεττάρων στοιχείων κέκραται. ἡ γὰρ τούτων κρᾶ-
σις. τὸ σῶμα ἀπεργάζεται. ἀλλ᾽ οὐκ ἦν τὸ σῶμα-

τος κρᾶσίς ἐστιν ἡ ψυχή, ὅτι οὐκ ἄψυχόν ἐστι· ἢ οὐ
ναντίωται ὁ λόγος οὗτος· ἡ κρᾶσις τοῦ σώματος ψυ-
χὴ ἐστί· πᾶν δὲ σῶμα κρᾶσιν ἔχει, πᾶν σῶμα ψυ-
χὴν ἔχει· ἢ δὲ πᾶν σῶμα ψυχὴν ἔχει· ὅτι δὲ τὸ σῶ-
μα ἐστὶν ἄψυχον· ὅτι λίθος ἀὴρ ὅτι ξύλον· ὅτι
σίδηρος ὅτι ἄλλο τι· ἄψυχόν ἐστι· ἡ δὲ μὴ κα-
θ' αὑτὸ πᾶσαν κρᾶσιν σώματος λέγει ψυχὴν εἶναι· ἀλλὰ
τὴν τοιαύτην, ἐρωτητέον ποία κρᾶσίς ἐστιν ἡ
ποιοῦσα ζῶον ἢ ψυχὴ λέγεσθαι ἐπέχουσα· ὅπερ ἄρ-
γὰρ ἂν ἀποδοίη κρᾶσιν, ταύτην εὑρήσομεν καὶ
ἐν τοῖς ἀψύχοις ἐνυπάρχειν· ὅσων κρασεων
σωμάτων τῶν ἐναντίων κράσεων ἔδειξεν· ὁπόταν μέ-
τῶν δύο κρατοῦν· μία δὲ τῆς εὐκρασίας· καὶ ὅταν μέ-
την εὔκρατον λέγει κινεῖσθαι τὸν ἄνθρωπον ὅταν
τόδε· ἀλλὰ τὸ τῆς μέσης κράσεως· καὶ ἀεὶ τὰς
ἄλλας δυσκρασίας· τὰ ἄλλα ζῶα καὶ ἄνθρωπος μετέ-
της κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἧττον ἀνακρασέως τε κατὰ τοῦτο

εὑρίσκονται δὲ καὶ ἐν τοῖς ἀψύχοις αἱ ἐννέα κρά-
σεις μετὰ τοῦ μᾶλλον καὶ ἧττον, ὡς αὐτὸς πάλιν
ἐν τοῖς ἁπλοῖς ἐπέδειξεν. ἔτι εἰ ἡ ψυχὴ κρᾶσίς
ἐστιν, αἱ δὲ κράσεις ἐναλλάσσονται κατὰ τὰς
ἡλικίας καὶ τὰς ὥρας καὶ τὰς διαίτας, ἡ ψυχὴ ἐνα-
λλάσσεται. ἡ δὲ ἐναλλασσομένη, οὐ τὴν αὐτὴν ἔ-
χομεν ψυχήν. ἀλλὰ κατὰ τὴν κρᾶσιν· ποτὲ μὲν λέ-
οντος· ποτὲ δὲ προβάτου· ποτὲ δὲ ἄλλου τινός· ὅπερ
ἄτοπον. ἔτι εἰ ἡ κρᾶσις, οὐκ ἐναντιοῦται ταῖς ἐπι-
θυμίαις τοῦ σώματος. ἀλλὰ καὶ συνεργεῖ· αὐτὴ γάρ
ἐστιν ἡ κινοῦσα. ἡ δὲ ψυχὴ ἐναντιοῦται. οὐκ ἄρα
ἡ κρᾶσίς ἐστι ψυχή. ἔτι εἰ ἡ κρᾶσίς ἐστιν ἡ ψυχή. ἡ
δὲ κρᾶσις ποιότης. ποιότης δὲ γίνεται καὶ ἀπογί-
νεται χωρὶς τῆς τοῦ ὑποκειμένου φθορᾶς. καὶ ἡ ψυχὴ
ἄρα χωρισθήσεται χωρὶς τῆς τοῦ ὑποκειμένου φθο-
ρᾶς. τοῦτο δὲ οὐκ ἀληθές. οὐκ ἄρα κρᾶσις. οὐδὲ
ποιότης ἐστὶν ἡ ψυχή. οὐ γὰρ δήπου τὸ ἕτερον τὸ ἀντί

ηρμένων· φύσει πῶς προσεῖναί φησι τὸ ζῶον·
ὡς ἔστι τὸ πῦρ ἐστὶ θερμόν· ἀμέλει ἄνευ γὰρ τοῦ-
του φαίνεται δὲ μὴ τὸ θερμὴ ἢ πῦρ οὖν· μᾶλλον δὲ αὐ-
τὰ ἄνευ τῆς ἰδιότητος ἀλείψεως λείχνης τοῖς κεκοσμη-
μένα ἄλλοντες· εἰ τὸ πάντος σώματος αὐτοτελεῖς,
αἰσθητά ἐστι· ἡ δὲ ψυχὴ οὐκ αἰσθητή· ἀλλὰ
νοητή· ὅτι κατὰ τοῦτο τῆς ἀσωμάτου ἐστὶν ἡ ψυχή·
ἔτι ἡ τοῦ αἵματος καὶ πνεύματος μετὰ τὸ παραθέσθαι
σαρκῶν καὶ νεύρων καὶ τῶν ἄλλων ἡ κρᾶσις, ἰσχύς
ἐστι· καὶ ἡ τῶν θερμῶν δὲ καὶ ψυχρῶν· καὶ ξηρῶν· καὶ
ὑγρῶν ἡ κρᾶσις· ὑγίειά ἐστιν· ἡ δὲ συμμετρία
τῶν μελῶν· μετὰ τῆς εὐχροίας· τὸ κάλλος τοῦ
σώματος ἐστὶν· οὐκ ἡ ἁρμονία τῆς ὑγείας· καὶ τῆς ἰ-
σχύος· καὶ τοῦ κάλλους ψυχή ἐστιν· ἀναγκαῖον τὸν
ἄνθρωπον ζῶντα· μήτε νοσεῖν μήτε ἀσθενεῖν·
μήτε ἄμορφον εἶναι· συμβαίνει δὲ πολλάκις ὅ-
μίαν· ἄλλο μὲν τοῖς τρισὶ τούτοις ἡ κρᾶσις ἀ-

προλῦσθαι καὶ ζῶντα τὸν ἄνθρωπον. συμβαίνει
γὰρ τὸν αὐτὸν ὅμως καὶ ἀμορφονῆναι. καὶ ἀσθε-
νεῖν καὶ νοσεῖν. εἰ γὰρ ἡ εὐκρασία τοῦ σώμα-
τός ἐστιν ἡ ψυχή. πῶς οὖν φησὶ καὶ τινὲς κακίαι
καὶ ἀρεταὶ τοῖς ἀνθρώποις ἕπονται. τοῦτο ἐκ τῆς
τοῦ σώματος ἀληθῶς κράσεως γίνεται. ὥσπερ γὰρ
φυσικῶς ὑγιαίνοι καὶ νοσοῦσι διὰ τὴν ἐκ τῆς κρα-
σεως. ὅτι τινὲς φυσικῶς εἰσὶν ἔγκλος οἱ μὲν ὀρ-
γίλοι φύσει. ἄλλοι δειλοί. ἄλλοι καταφερεῖς. ἀ-
λλ' ἐνίοις κρατοῦσι καὶ περιγίνονται. δηλονότι
διὰ τῆς κράσεως κρατοῦσιν. ἄλλο δὲ ἐστὶ τὸ κρα-
τοῦν. καὶ ἄλλο τὸ κρατούμενον. ἄλλο ἄρα κρᾶ-
σις καὶ ἄλλο ψυχή. ὄργανον γὰρ τὸ σῶμα τῆς ψυ-
χῆς. ἐὰν μὲν ἐπιτηδείως κατασκευασθῇ. συ-
νεργεῖ τῇ ψυχῇ. καὶ αὐτὸ ἔχει ἐπιτηδείως. ἐὰν
δὲ ἀνεπιτηδείως, ἐμποδίζει. καὶ τότε χρεία
τῇ ψυχῇ, πραγματειῶν. ἀγωνιζομένῃ πρός

τῶν ἀνεπιτηδείων τοῦ ὀργάνου. καὶ ἐὰν μὴ προφο-
σεχ... ἡ σύνταξις φυλάξει αὐτῷ. καθάπερ
μουσικὸς σὺν ἐξαμαρτάνει τῇ τῆς λύρας διαστρο-
φῇ. ἐὰν μὴ προσέχειν αὐτῶν καλάσῃ καλῶς.
διὸ καὶ δέομαι τῇ ψυχῇ· τῆς ἐπιμελείας τοῦ σώματος,
ἵνα καταρτίσῃ αὐτὸ ὄργανον ἐπιτήδειον ἑαυτῇ· τοῦ
το δὲ ποιεῖ. διὰ τοῦ λόγου καὶ τῶν ἠθῶν ὡς ἐναρμό-
νια. τέμνει· χαλῶσα· τείνει, ἐπιτάνουσα. ἵνα ἁρ-
μόδιον αὐτὸ ἑαυτῇ κατασκευάσῃ. καὶ ἐὰν σώζῃ
ἐπιτήδειον ὄργανον. ἐὰν μὴ καὶ αὐτὴ συνδιαστρα-
φῇ αὐτῷ. συμβαίνει γὰρ τοῦτο. ἀεὶ γὰρ δεῖ τῶν ψυ-
χῶν ἐντελέχειαν λέγων. τὸ δὲ ἐπὶ τὸν σύμφερ-
ον. τοῖς προσοῦσι λέγουσιν αὐτήν. διαφῆσω(?)
δὲ προσέχειν ἐντελέχειαν τινα καλῶ. τὴν οὐσίαν
τε γὰρ σχῆμα. τὸ μὲν, ὡς ὕλην ὑποκείμενον. ὁ καθ᾽
αὐτὸ μὲν τόδε οὐκ ἔστι. δύναμιν δὲ ἔχει πρὸς γένεσιν.
ἔλεγεν δέ. μορφὴν καὶ εἶδος καθ᾽ ὃ ἤδη τόδε τι ἡ ὕλη.

λεῖπον δέ, τὸ σῶμα ἀμφότερον· τὸ ἐκ τῆς ὕλης καὶ
τοῦ εἴδους γεγενημένον· ὅ ἐστι ζῷον ἔμψυχον.
ἔστι δ' οὖν ἡ μὲν ὕλη, δύναμις· τὸ δὲ εἶδος, ἐν-
τελέχεια· καὶ τοῦτο διχῶς· τὸ μὲν, ὡς ἐπιστή-
μη· τὸ δὲ, ὡς τὸ θεωρεῖν κατ' ἐπιστήμην. τοῦτ' ἔ-
στι τὸ μὲν, ὡς διάθεσις· τὸ δὲ, ὡς ἐνέργεια· ἐπι-
στήμη μὲν μέσον· ὅτι ἐν τῷ ὑπάρχειν τὴν ψυχὴν,
καὶ ὕπνος καὶ ἐγρήγορσις ἐστίν. ἀνάλογον δὲ, ἡ
μὲν ἐγρήγορσις ἐστὶ, τῷ θεωρεῖν· ὁ δὲ ὕπνος, τῷ
ἔχειν καὶ μὴ ἐνεργεῖν· προτέρα δὲ ἐστὶν ἡ ἐπιστή-
μη τῆς ἐνεργείας· διὸ πρώτην ἐντελέχειαν καλεῖ
τὸ εἶδος. τοῦτο ἔχει δὲ, τὴν ἐνέργειαν· οἷον ὁ ὀφθαλ-
μός, ἐξ ὑποκειμένου ἐστὶ καὶ εἴδους. καὶ ἔστι τὸ μὲν
ὑποκείμενον ἐν αὐτῷ· τὸ δὲ δεχόμενον τὴν ὄψιν.
ὕλη ὀφθαλμοῦ. καλεῖται δὲ καὶ αὐτὴ ὁμωνύμως
ὀφθαλμός. εἶδος δὲ καὶ ἐντελέχεια πρώτη ὀφθαλμοῦ,
αὐτὴ ἡ ὄψις ἡ τὸ ζῳοῦσθαι ὅ ἐστιν αὐτῷ παρέχουσα. δύνασθαι

δευτέρα δὲ ἐντελέχειά ἐστι τοῦ ὀφθαλμοῦ, ἡ ἐνέρ-
γεια καθ' ἣν ὁρᾷ. ὥσπερ οὖν ὁ ἄρτι τεχθεὶς σκύ-
λαξ. ὁ δὲ τέλειος μὲν ἔχει ἐντελέχειαν· δύναμιν
δὲ τοῦ δέξασθαι τὴν ἐντελέχειαν, οὕτω δεῖ λαβεῖν
καὶ τὸ τῆς ψυχῆς. ὥσπερ γὰρ ἐκ τῆς γλυκυθείσης ὁ ὄψις λέγε-
ται ὁ ὀφθαλμόν, οὕτως ἐνταῦθα γλυκυθεῖσα ἡ ψυ-
χὴ ἐν τῷ σώματι· λέγεται τὸ ζῷον. ὥσπερ μὴ τὸ ἄνευ
σώματος ἢ ναὶ παντελῶς τὴν ψυχήν. μὴ τὸ σῶμα μὲν γὰρ
οὐκ ἔστι· σώματος δέ ἐστι, διὰ τοῦτο ἐν σώματι ὑ-
πάρχει, καὶ σώματι τοιῷδε. καθ' ἑαυτὴν δὲ οὐχ ὑπάρχει.
ἀλλ' ἔστω μὲν τὸ παθητικὸν μέρος τῆς ψυχῆς, ψυ-
χὴν καλεῖ· χωριστὸν αὐτῆς τὸ λογικόν. ἔοικε δὲ παρὰ
τὰ νῦν ὅμως λαβεῖν τὴν ψυχὴν τοῦ ἀνθρώπου. ἡ μὴ κα-
τὰ μέρους ἡ ταῦτα τοῦ ἀσθενεστάτου παρ' αὐτοῖς
ἀποφαίνεσθαι. ἔστω δὲ τὸ σῶμα φησί· δυνάμει
ζωὴν ἔχειν, καὶ πρὸ τοῦ γενέσθαι τὴν ψυχήν. λέγει
γὰρ τὸ σῶμα, δυνάμει ζωὴν ἔχειν ἐν ἑαυτῷ. δεῖ

δὲ τὸ σῶμα τὸ δυνάμει ζωὴν ἔχον, πρὸς ἐκεῖνο ἐ-
νέργεια φυσικοῦ σώματος. οὐ δύναται δὲ ἐνέργεια φυσικοῦ
σῶμα πρὸς τὸ δέξασθαι τὸ εἶδος. ὕλη γάρ ἐστιν ἀ-
πλῶς καὶ οὐ σῶμα. ἀδύνατον ἄρα τὸ μὴ ὂν ἐνερ-
γεῖα. δυνάμει οὖν ἔχει πρὸς τὸ ἐξ αὐτοῦ γίνεσθαι.
ἡ δὲ καὶ σῶμα δυνάμει ἐστί. πρὸς τὸ δυνάμει σῶ-
μα. δυνάμει ζωὴν ἔχειν ἐνεργείᾳ τὸ αὐτὸ δύναται. ἄλ-
λως τε ἄλλως τε. ἐπὶ μὲν τῶν ἄλλων. δύναται ἔ-
χοντά τι μὴ χρῆσθαι αὐτῷ. οἷον ὁ ψιλὸς ἔχοντα μὴ χρῆ-
σθαι αὐτῇ. ἐπὶ δὲ τῆς ψυχῆς. ἀδύνατον. οὐδὲ γὰρ
ὁ καθεύδων. ἄνευ ψυχικῆς ἐνεργείας ἐστί. καὶ
γὰρ τρέφεται. καὶ αὔξεται. καὶ φαντασιοῦται. καὶ ἀ-
ναπνεῖ. ὅπερ μάλιστα τῆς ζωῆς ἐστὶ τεκμήριον. ἐκ
τούτων οὖν φανερὸν ὅτι τὸ δυνάμει τὸ ζῶν. οὐ δύνα-
ται πρὸς ἀντίθεσιν. ἀλλὰ πάντως ἐνέργεια. προ-
ηγουμένως γὰρ τὸ ἀδιαφθοροῦν τὴν ψυχήν. οὐδὲν ἄλ-
λο ἐστίν. ἀλλ᾽ ἡ ζωή. τὸ μὲν γὰρ ψυχή, σύμφυτος ἐστίν

ἡ ζωή. τῷ δὲ σωματικῷ κατὰ μέθεξιν. ὁ λέ-
γων δὲ κινῶν τὴν οὐσίαν ἀνάλογον εἶναι τῇ ζωῇ·
δηλῶν τῆς ψυχῆς ζωὴν λέγει. ἀλλὰ τὴν τοῦ σω-
ματος. ἢ ἄλλως σοφίζεται. ἡ γὰρ μὲν σωματι-
κὴ οὐσία, παράμικτος τῶν ἐναντίων ἐστὶ
δεκτική. ἡ δὲ κατὰ τὸ εἶδος, ὁ διαμέσως. καὶ
γὰρ ἡ κατὰ τὸ εἶδος διαφορὰ ἐκ μεταλλαγῆς, μετα-
λλάττεται ἢ τὸ ζῶον. ὥστε δ᾽ ἡ κατὰ τὸ εἶδος
οὐσία τῶν ἐναντίων ἐστὶ δεκτική. ἀλλ᾽ ἡ κατὰ,
τὸ ὑποκείμενον. τουτέστιν ἡ σωματική. οὐ δύ-
ναται τοίνυν ἡ ψυχὴ καθ᾽ οὐδένα τρόπον ἐντε-
λέχεια τοῦ σώματος εἶναι. ἀλλ᾽ οὐσία αὐτοτε-
λής, ἀσώματος. παράμικτος γὰρ ἐστι δέχε-
ται τὰ ἐναντία. κακίαν. καὶ ἀρετήν. ὁ
περ δ᾽ οὐκ ἐνδέχεται τὸ εἶδος ἐπιδέξασθαι. ἔ-
πειτα φησὶν ἐντελέχειαν εἶναι τὴν ψυχήν, ἀ-
κίνητον εἶναι καθ᾽ αὑτὴν κινεῖσθαι δὲ κατὰ

συμβεβηκός, τὸ δ' ὅλον δι' ἀπειρίας ἀκίνητον
τὸ δ' ἐν κινεῖν ἡμᾶς· ἢ γὰρ καὶ τὸ πάγκαλλος
ἀκίνητον ὄν· κινεῖ ἡμᾶς· ἀλλ' ἢ τοῦτο ἀ-
κίνητον ὂν κινεῖ· ἀλλὰ τὸ φύσιν ἔχον κινεῖ-
σθαι κινεῖ· καὶ δὴ τὸ ἀκίνητον· ᾗ τὸ κινοῦν καὶ
τὸ σῶμα καθ' ἑαυτὸ κίνησιν ἄρχουσαν, τὸ δὲ
τῶν ἀλόγων αὐτὸ κινεῖσθαι ὑπὸ ἀκινήτου·
νῦν δὲ ἀδύνατον τὸ ἀκίνητον ἀπὸ ἀκινή-
του κινεῖσθαι· πόθεν οὖν τῷ σώματι τὸ κινεῖ-
σθαι, ἢ μὴ ἀπὸ τῆς ψυχῆς· ὃ γὰρ αὐτοκί-
νητόν ἐστι τὸ σῶμα, πρῶτον γενέσθαι κινή-
σεως βουλόμενος δόξαι, ὃ πρῶτον· ἀλλὰ
δεύτερον ἔδοξεν· ἢ γὰρ μὴ κινούμενον σῶμα-
να, πρῶτον ἐποίει κίνησιν· ἢ δὲ τὸ κινού-
μενον ἀφ' ἑαυτοῦ καὶ ἄλλως κινεῖ, δευτέρας
κινήσεως γένεσιν ἐξηγεῖται· πόθεν οὖν πρώτη
γένεσις τῆς κινήσεως τῷ σώματι· τὸ γὰρ λέ-

ειν ἀφ᾿ ἑαυτῶν κινεῖσθαι τὰ στοιχεῖα. τὰ μέν,
κοῦφα ὄντα φύσει· τὰ δέ, βαρέα, ψεῦδός ἐστιν.
ἀρχὴ μὲν κουφότητος καὶ βαρύτητος κινήσεώς ἐστιν. ὁ δὲ πο-
τε στήσει τὰ κοῦφα καὶ βαρέα. ἵστανται δὲ τὸν
ἐα οἰκεῖον καταλαβόντα τόπον. ὃ καὶ βαρύτης
καὶ κουφότης αἰτία ποιότης κινήσεώς ἐστιν. ἀ-
λλὰ ποιότητες τῶν στοιχείων. ἐὰν δὲ καὶ τοῦτο δοθῇ,
πῶς τὸ λέγεσθαι καὶ δέξασθαι καὶ κινεῖν. δύνα-
ται κουφότητος καὶ βαρύτητος ἐστάναι. ὃ δὲ μὴ
τούτων, οὐδὲ τῶν στοιχείων. ὃ δὲ μὴ τῶν στοιχείων,
οὐδὲ τῶν σωμάτων. ἔτι καθ᾿ ὃ συμβεβηκὸς ἡ ψυ-
χὴ κινεῖται. τὸ δὲ σῶμα ἐξ ἑαυτοῦ καὶ μετὰ τῆς ψυ-
χῆς, ἐξ ἑαυτοῦ τὸ σῶμα κινηθήσεται. ὃ δὲ
τοῦτο. καὶ ἐξ ὧν ἔσται χωρὶς τῆς ψυχῆς. ἄτοπα δὲ ταῦ-
τα. ἄτοπον ἄρα καὶ τὸ ἐξ ἀρχῆς. ἀλλ᾿ οὐδὲ περιλε-
γνοῖτο ποτε τοῦ φύσει κινουμένου. καὶ βίᾳ κινεῖται.
καὶ ποτε τοῦ βίᾳ κινουμένου καὶ φύσει κινεῖται. ἀ-

ληθῶς ἐστίν. ὁ γὰρ κόσμος φύσει κινούμενος ἢ
βίᾳ κινεῖται. εἰ μὲν οὖν δι' ἄλλο κατὰ φύσιν
κινεῖται, τοῦτο καὶ κατὰ φύσιν ἠρεμεῖ. καὶ γὰρ ὁ
κόσμος καὶ ὁ ἥλιος καὶ ἡ σελήνη κατὰ φύσιν
κινούμενοι, κατὰ φύσιν ἠρεμεῖν οὐ δύνανται.
τὸν αὐτὸν τρόπον καὶ ἡ ψυχὴ κατὰ φύσιν κινουμένη
κατὰ φύσιν ἠρεμεῖν οὐ δύναται. ἡ γὰρ ἠρεμία
φθορὰ τῆς ψυχῆς ἐστι καὶ παντὸς ἀφανισμός. [illegible]
τούτοις καὶ τοῦ ἀποσπωμένου [illegible] ἀπορρέομε-
να. [illegible] σῶμα [illegible]. φθορὰ [illegible]
[illegible]. ἀφ' ἧς ταῦτα [illegible] ἀπο-
σπάξαι τὴν ψυχήν. μήτε ἐντελέχειαν εἶναι. μήτε
ἀκίνητον. μήτε ἐν σώματι γινομένην. Πυθα-
γόρας δὲ συμβολικῶς ἠνίξατο. καὶ τὸ ἐκθεῖ-
ναι πάντας τοὺς ἀριθμοὺς φωτός. [illegible] καὶ τὴν
ψυχήν. ἀριθμὸν ἑαυτὸν κινοῦντα. ᾧ καὶ Ξε-
νοκράτης ἠκολούθησεν. ἐπεὶ δὲ ὁ ἀριθμὸς ἐστὶν ἡ

ψυχή. ἀλλ' ὅτι ἐν τοῖς ἀριθμητοῖς ἐστι καὶ ἐν τοῖς τε-
τοληθοῦσι ὁμοίως. καὶ ὅτι ἡ ψυχή ἐστιν ἡ διανοίας
σα τὰ πράγματα. ὅθεν οὐ πάντα τὰ ποσὰ ἀ-
ποκαλοῦνται τοῖς κατὰ τοὺς ἀριθμοὺς κινή-
τὸ δὲ αὐτοκίνητον. καὶ αὐτὸς αὐτὸ περαί-
ματώσαντα. ὅτι δὲ ἀριθμὸς οὐκ ἔστι, δῆλον
ἐντεῦθεν. ὁ ἀριθμὸς ποσόν ἐστιν. ἡ δὲ ψυχὴ
οὐ ποσὸν ἀλλ' οὐσία. οὐκ ἄρα ἀριθμὸς ἡ ψυχή.
ἔτι τε μάλιστα τὸν ἀριθμὸν ἐν τοῖς ποσοῖς δο-
ξάζουσι βούλονται· ὡς ἐν τοῖς ἑξῆς ἐροῦμεν. ὅτι
ἡ ψυχὴ συνεχής ἐστιν. ὁ δὲ ἀριθμὸς οὐ συνε-
χής. οὐκ ἄρα ἀριθμὸς ἡ ψυχή. ἔτι ὁ ἀριθμὸς
ἤτοι ἄρτιός ἐστιν ἢ περιττός, ἡ δὲ ψυχὴ οὔτε
ἀρτία οὔτε περιττή. οὐκ ἄρα ἀριθμὸς ἡ ψυχή.
ἔτι ὁ ἀριθμὸς κατὰ πρόσθεσιν αὔξεται.
ἡ δὲ ψυχὴ κατὰ πρόσθεσιν οὐκ αὔξεται. ἔτι ἡ
ψυχὴ αὐτοκίνητός ἐστιν. ὁ δὲ ἀριθμὸς [illegible]-

σμένος. ἀκίνητος. ἐπεὶ ὁ μὲν ἀριθμὸς μὲν
ἀρχὴ ὁ αὐτὸς τὴν φύσιν. ὁ δὲ μία ἀποτέλεσμα
τῶν ἐναρίθμων γινομένων ἀπαλλάξαι δύναται.
ψυχὴ δὲ μία καὶ ἡ αὐτὴ μένουσα, κατὰ τὴν οὐσίαν,
ὑπαλλάττει τὰς ποιότητας. ἐξαριθμίας ἀρχὴ
τοῖς ὁμοίων μεταπίπτουσα. ἡ ἐκκαμίας ἀρχὴ
τῶν. ὁ κατὰ ἀριθμὸς ψυχή. τὰ μὲν οὖν τοῦ
ποιητικοῦ δόγματα περὶ ψυχῆς, ταῦτα. ἀνό
μοιος δὲ ἐπὶ τούτοις τὴν ψυχήν. οὐσίαν ἀσώματον
ἐν σώματι μιγνυμένην. συμφερόντως ὁμοῦ
πλάττουσι καὶ ἀριστοτέλης. τὴν μὲν γὰρ οὐσίαν ἀσώ
ματον, ἐκ τοῦ πλάτωνος ἀλλὰ φησί. τὸ δὲ ἐν σώ
ματι μιγνυμένην. ἐντελέχειαν ἀριστοτέλους διδασκα
λίας. ὁ κεννοκλέας καὶ περὶ ὄξους τοῦ. ὁ τίσιος
... ἀρχαῖον ποιεῖται τὰ ἀσώματα. πάν
γὰρ τὸ γένεσιν ἔχον σωματικὴν ὁμοῦ καὶ χρόνι
κήν. φθαρτόν ἐστι καὶ θνητόν. σωματοειδὴς δὲ τούτοις.

καὶ τῆς μωϋσέως. τὴν γὰρ τῶν αἰσθητῶν γέ-
νεσιν ὑπογράφων. οὐκ ἐν αὐτῇ καὶ τὴν τῶν
νοητῶν ῥητῶς ἔφησεν ὑποστῆναι φύσιν.
ἀλλ᾽ ἢ μὴ ζοντες τινὲς τοῦτο δοξάζουσιν. οἷς
ἅπαντες συμφέρονται. ἀπὸ τῆς ἔνθου μετὰ τὴν
διάπλασιν τοῦ σώματος ἐμβεβλῆσθαι τὴν
ψυχήν. διαμαρτάνουσι τῆς ἀληθείας. εἰ γὰρ
ὁ μωϋσῆς τότε αὐτὴν ἐντίθεσθαι λέγει ποιητῷ
σώματι ἀνεβάλλετο. εἴτε καταλόγον ἔλως
ἔχει. ἢ τοίνυν θνητὴν αὐτὴν λεγέτωσαν εἰ ἀεὶ
ἐπὶ τῇ φθορᾷ αὐτὴν ἐν σώματι γίνεσθαι. καὶ
ὡς οἱ στωικοί. ἢ λέγοντες οὐσίαν ἀσώματον πα-
ρεντίθεσθαι τῷ ἐν σώματι πλαττομένῳ. ἵνα
μὴ θνητῆς ψυχῆς ἔννοιαν ἡμῖν παραστήσῃ
ἢ παντελῶς ἀργὸς ἀεί. ἄλλως τε καὶ ἀτοπώτερον. ὅπω
πλήρης ἐστὶν ὁ κόσμος. ἀλλ᾽ ἢ μέλλεις ἐπὶ ψυχῶν.
καὶ προσθήκης ἀεὶ δεομένους. παντάπασι μ-

εἰ δὲ γοῦν τοῦ λοιποῦ χρόνου κατὰ ἕκαστον τὴν μῖξιν
οὐσίαι νοηταὶ πρὸς γιγνόμενα αὐτῶν· καὶ τὸ δ᾽ ἀλλε-
πάντων· ὅταν ξυλλειτουργηθῇ· τότε διαλυ-
θήσεται καθ᾽ αὑτό· τῶν τελευτῶν σὺν ἀνθρώποι-
τῶν πρὸς τὴν ἀνάστασιν· τὸν ψυχικὸν ἀριθμὸν
ἀπὸ πληρουμένων· ὅτι ἂν γένοιτο ἀριθμώ-
τερον· τότε φασὶ διαφθείρεσθαι τὸν κόσμον·
ὅταν πληρωθῇ· κομιδῇ γὰρ νηπίων παίδων
ὥσπερ τοὺς ἐν ψαμμίων τῆς παιδιᾶς ἀθύρμα-
τα ἀναπληρώσαντας συγχέοντας τὰ γινόμενα. τὸ
γὰρ χωρὶς προνοίας λέγομεν τὰς ψυχὰς γίγνεσθαι
ἢ οὐχὶ τελείως· οὐ γὰρ καινὴν οὐσίαν· οὐδὲ
ἄλλην παρὰ τὴν οὖσαν ἀναγκάσθαι· ἀλλὰ τὴν
ζωὴν κατὰ πρόνοιαν πλαστικῶς αὔξεσθαι· αἱ
γινομένων ἐστὶ ἡ διαφορὰ τελείως ἢ προ-
νοίας· προνοίᾳ μὲν γὰρ ἔργον ἐστί· τὸ ἐξαλλ-
λάττειν διασώζειν· καὶ τῶν φθαρτῶν ζώων οὐσίαν.

λέγω δὲ· τὴν μὲν κατὰ σπουδὴν γινομένων·
ἐπειδὴ τὴν τούτων διαδοχὴν· σπουδῶν πάλιν
ὑπέθεσαν διαφυλάττειν· κτίσεως δὲ ἀεὶ τὸ κα-
τ' ἴσον ἔργον· τὸ ἐξ οὐκ ὄντων ποιεῖν· εἰ τοίνυν
ἐξ ἀλληλογονίας αἱ ψυχαὶ γίνονται· λέγω
προνοίας γίνονται· ἢ φθαρταί εἰσι καθάπερ
τὰ ἄλλα ἐκ διαδοχῆς γένους γινόμενα· εἰ δὲ
ἐξ οὐκ ὄντων παράγονται, κτίσις ἐστὶ τὸ γινό-
μενον· καὶ οὐκέτι ἀληθὲς τὸ μωϋσέως· τὸ
καταπαῦσαι τὸν θεὸν ἀπὸ πάντων τῶν ἔργων αὐτοῦ
ὧν παρὰ δὲ ἀμφότερα· εἰ καὶ ἄρτι νῦν αἱ ψυχαὶ γί-
νονται· τὸ γὰρ ὁ πατήρ μου ἐργάζεται· οὐκ ἐπὶ τοῦ
κτίζειν· ἀλλ' ἐπὶ τοῦ προνοεῖν εἰρῆσθαι καὶ
αὐτοῦ, δοκεῖ· Ἀπολινάριος δὲ δοκεῖ τὰς ψυ-
χὰς ἀπὸ τῶν ψυχῶν τίκτεσθαι· ὥσπερ ἀπὸ
τῶν σωμάτων τὰ σώματα, προϊέναι γὰρ τὴν ψυ-
χὴν κατὰ διαδοχὴν ἀπὸ τοῦ πρώτου ἀνθρώπου, ὡς

τοὺς ἐξ ἑκάστου

τοὺς ἐξ ἐκείνου σχόντας· καθάπερ τὴν σωμα-
τικὴν διαδοχήν· μήτε γὰρ ἀπόλλυσθαι ψυχάς.
μήτε νῦν κτίζεσθαι· τοὺς γὰρ ταῦτα λέγοντας.
συνεργὸν ποιεῖν τὸν θ(εὸ)ν τοῖς μοιχοῖς· εἴ γε ἐκ
τούτων παιδοποιεῖται. ψεῦδός τε εἶναι· τὸ
κατέπαυσεν ὁ θ(εὸ)ς ἀπὸ πάντων τῶν ἔργων
αὐτοῦ ὧν ἤρξατο ποιεῖν. ἢ ὥσπερ ἔτι καὶ νῦν
ψυχὰς δημιουργεῖ, ἀλλὰ πάντα τὰ κατὰ δι-
αδοχὴν ἐξ ἀλληλογονίας γιγνόμενα δέδει-
κται θνητά. διὰ γὰρ τοῦτο γεννᾷ καὶ γεννᾶται· ἵνα
τοῦ φθαρτοῦ διαμένῃ τὸ γένος, ἀνάγκη καὶ τοῦ-
τον· ἢ θνητὸν εἶναι λέγειν τὴν ψυχὴν ἐξ ἀλληλο-
γονίας γινομένην, ἢ μὴ κατὰ διαδοχὴν ἐξ ἀλ-
λήλων γεννᾶσθαι τὰς ψυχάς· τὸ καὶ τῶν ἐκ μοι-
χίας γινομένων, τῷ τῆς προνοίας λόγῳ κα-
ταλίπωμεν. ἀγνώστῳ παρ᾽ ἡμῖν ὄντι. ἢ δὲ
τί δ᾽ ἢ καὶ τῆς προνοίας καταφρονεῖσθαι, πάντως οἱ δὲ

τὸ ἐπιπτόμενον ἢ τὸ εἴσω. ἢ ἐν αὐτῷ φερὴ σώμα-
τος μένου· καὶ διὰ τοῦτο συγχωρεῖ τὸ ἐμψυ-
χοῦν γίνεσθαι. ἱκανοῦ δὲ τοῦ τεκμηρίου τοῦ-
του λαμβανόμενον. τὸν ἐκ τῆς τοῦ οὐρανοῦ καὶ
τοῦ διὰ γενηθέντος σολομῶνα. ἐξῆς ἐπισκε-
ψώμεθα καὶ τὴν δόξαν τῶν μαθηματικῶν τῶν ἔ-
χουσι περὶ τῆς ψυχῆς. φασὶ μὲν γὰρ αὐτὴν ἀθά-
νατον καὶ ἀσώματον. μίαν δὲ μένειν εἶναι τὴν
τῶν πάντων ψυχῶν. καταμερματιζομένην
καὶ καταμεριζομένην εἰς τὰ καθέκαστα σώματα
ἄψυχά τε καὶ ἔμψυχα. καὶ τὰ μὲν πλέονος αὐτῆς
μετέχειν. τὰ δὲ ἐλάττονος. πλέονος μὲν τὰ ἔμ-
ψυχα· ἐλάττονος δὲ τὰ ἄψυχα. πολλῷ δὲ πλέ-
ονος τὰ οὐράνια. ἐκ τῆς καθόλου ψυχῆς, μέχρι τὰς
καθέκαστον εἶναι ψυχάς. καὶ τὰς μὲν ἀμείζους με-
ρίζεσθαι τούτων ἔφασαν ἐκ τῶν φωνῶν ἐκ τοῖς ἀ-
κούουσι, μετέχειν αὐτῶν τὸ κοινόν. νῦν δὲ τὴν

οὐσίαν αὐτὴν τῆς ψυχῆς καταμείξεσθαι λέ-
γουσι. καὶ ἐκ πάντων χαλεπώτατον. ὅτι καὶ εἰ
αὐτὴν ἐν τοῖς στερεοῖς εἶναι βούλονται. καὶ συμ-
μεμεῖξεσθαι τούτοις. ἐπὶ τῶν σωμάτων γε-
νέσει. καὶ πάλιν εἰς τὸ αὐτὸ ἐπανιέναι, διαλυ-
ομένων τῶν σωμάτων. ὡς ὕδωρ μεμιγμένον.
καὶ πάλιν συναγόμενον. καὶ μιγνύμενον. καὶ
τὰς μὲν καθαρὰς ψυχάς, χωρεῖν εἰς τὸ φῶς. φῶς
οὔσας. τὰς δὲ μεμολυσμένας ὑπὸ τῆς ὕλης,
χωρεῖν εἰς τὸ φῶς εἰς τὰ στοιχεῖα. καὶ πάλιν ἀπὸ
τῶν στοιχείων εἰς τὰ φυτὰ καὶ τὰ ζῶα. καὶ αὐτῶν τὴν οὐ-
σίαν αὐτῆς κατατέμνοντες. καὶ σωματικὴν ἀπο-
φαίνοντες. καὶ παθητὴν ὑποβάλλοντες, ἀθανα-
τίζειν φασίν. περιπίπτουσι δὲ καὶ τοῖς ἐναν-
τίοις. φάσκοντες γὰρ ἀναλέγεσθαι τὰς μεμολυσ-
μένας ψυχὰς ἐπὶ τὰ στοιχεῖα. καὶ συμμίγνυσθαι
ἀλλήλαις. πάλιν αὐτὰς ἐν τοῖς μετενσωμα-

τῶν σκιῶν φασὶ συμμορφοῦσθαι κατὰ τὸ μέγεθος τῶν
ἀπαρτισμάτων· ἑνοῦντες αὐτάς, καὶ πά-
λιν χωρίζοντες καθ' ὁποσονοῦν· καὶ γὰρ τὰς
σκιάς· φωτισμένου ὄντος· χωρίζεσθαι· συνε-
φάρσεως δὲ γινομένης· ἑνοῦσθαι· ὅπερ ἀδύ-
νατον ἐπὶ τῆς φύσεως γίνεσθαι· καὶ γὰρ αἱ
σκιαὶ τῶν αἰσθητῶν ἐστὶν ἀνάγκη δὲ τὰς αὐτὰς χω-
ρίζεσθαι καὶ πάλιν ἑνοῦσθαι· πλάτων δὲ καὶ
μίαν εἶναι καὶ πολλὰς τὰς ψυχὰς ἀποφαίνεται· μί-
αν μὲν γὰρ εἶναι τὴν τοῦ παντὸς τὴν ψυχήν· εἶναι δὲ καὶ ἄ-
λλας τῶν κατὰ μέρος· ὡς ἰδίᾳ μὲν τὸ πᾶν ἐμψυ-
χοῦσθαι ὑπὸ τῆς τοῦ παντὸς ψυχῆς· ἰδίᾳ δὲ πάλιν
τὰ κατὰ μέρος· ὑπὸ τῆς ἰδίας ἑκάστου ψυχῆς· λέγει
γοῦν τὴν μὲν τοῦ παντὸς διατετάσθαι ψυχὴν ἀπὸ
τοῦ κέντρου τῆς γῆς ἐπὶ τὰ πέρατα τοῦ οὐρανοῦ· οὐ περιγραπ-
τῶς αὐτὴν διατετάσθαι φάσκων· ἀλλὰ νοητῶς·
τούτων δὲ τῶν ψυχῶν εἶναι· τὴν πρεσβυτέραν

σφαιροειδῶς τὸ πᾶν ἢ τὴν κινοῦσαν ἢ συσφί-
γγουσαν τὸ σῶμα καθαρεῖς τοῦ κόσμου δεῖσθαι γὰρ
τὸ σῶμα. τοῦ ζωὴν ἔχοντος. ἐν τοῖς πρεσβεύουσιν
ἐτάχθη. πολλαχοῦ δὲ τοῦ τῶν ἀρθ ποιοῦ ψιλῶς.
ζῆν γὰρ ἕκαστον τῶν ὄντων τὸ διὰ ζωήν. καὶ
φθείρεσθαι τὸ διὰ φθοράν. ὥσπερ μὲν γὰρ συ-
νέχεται ἢ συσφίγγεται τὸ σῶμα. ἀναλέγεται.
διαλυόμενον δὲ φθείρεσθαι. ἢ ζῆν μὲν τὸ πᾶν.
μὴ πάντα δὲ ἔναιζωα. διαμένουσι γὰρ ἀπο-
μὲν τῶν ἀψύχων. τὰ φυτά, τῷ αὐξάνεσθαι καὶ
τρέφεσθαι. τοῦ τῆς ἑτέρας τῆς θρεπτικῆς καὶ φυτικῆς
δυνάμεως. τὰ δὲ ἄλογα ζῷα ἀπὸ τῶν φυτῶν. τῇ
αἰσθήσει. τὰ δὲ λογικὰ ἀπὸ τῶν ἀλόγων τῷ λόγῳ.
ἢ ὅλως πάντα ζῆν λέγοντες. διαφέρουσι τῶν ἐκκα-
ρυφοῦσιν. ζῆν οὖν λέγουσι καὶ τὰ πάντα ἄψυχα.
ἐπὶ τὴν ζωήν, καθὸ συνέχεται ὑπὸ τῆς τοῦ παν-
τὸς ψυχῆς. ἀπὸ τοῦ εἶναι μόνον καὶ μὴ διαλύεσθαι.

ταύτην δὲ ἄγνας τὴν ψυχήν. τὴν δ᾽ ἀπὸ τοῦ ἐρνω-
σαν τὸ πᾶν· καὶ τὴν τὰς μερικὰς ψυχὰς τὰς πε-
ρεῖν παρὰ τοῦ δημιουργοῦ γενομένας ἐπιπέ-
μπουσαν δηλαδὴ αὐτοῦ τοῦ δημιουργοῦ· καὶ νό-
μους αὐτῆς τεθεικότος· καὶ τοὺς δ᾽ ἐξ αὐτῆς ὀφ-
λη εὖ τὸ πᾶν· οὓς καὶ εἱμαρμένην καλεῖ· καὶ
χορηγοῦντος δηλαδὴ μὲν ἀρκοῦσαν δὲ ἐπὶ ἡμᾶς·
ἄρηται δὲ ταῦτα καὶ ἐν τοῖς περὶ εἱμαρμένης· καὶ
νῦν μὲν οὖν πάντες ἕλληνες οἱ τὴν ψυχὴν ἀθά-
νατον ὑποτιθέμενοι, τὴν μετ᾽ ἐν σώμασιν δη-
μιουργοῦσι· διαφέρονται δὲ περὶ τῆς διὰ τῶν ψυ-
χῶν· οἱ μὲν γάρ, ἐν ᾅδου τὸ λογικὸν λέγουσι· τοῦτ-
ο δὲ καὶ ἀσφυλα καὶ ἀστεῖα τῶν ἀλόγων σώματα· με-
ταβαλεῖ· οἱ μὲν, κατὰ τινας ῥητοὺς χρόνων περιό-
δους· οἱ δὲ, ὡς ἔτυχε· ἄλλοι δὲ, ἐν ᾅδου
ψυχῶν· ἀλλὰ δὲ λογικῶν τε καὶ ἀλόγων· τινὲς
τὸ πολλὰ τὰ ταῦτα· ὅσα τῶν ζώων τε ἀεί· μάλιστα

δὲ οἱ ἀπὸ πλάτωνος περὶ τὸ δόγμα τοῦτο
διηνέχθησαν· ὁ αὐτὸς γὰρ πλάτωνος τὰς μὲν
θυμικὰς καὶ ὀργίλους καὶ ἁρπακτικὰς ψυχὰς λύ-
κων καὶ λεόντων σώματα μεταμφιέννυσθαι· τὰς
δὲ περὶ τὴν ἀκολασίαν ἐσχοληκυίας· ὄνων
καὶ τῶν τοιούτων ἀναλαμβάνειν σώματα, οἱ μὲν,
κυρίως ἤκουσαν τοὺς λύκους καὶ τοὺς λέοντας καὶ
τοὺς ὄνους· οἱ δὲ τροπικῶς αὐτὸν φράζειν ἔ-
γνωσαν· τὰ ἤθη διὰ τῶν ζώων παραινισσόμενον·
κρόνιος μὲν γάρ· ἐν τῷ περὶ παλιγγενεσίας· οὕ-
τω δὲ καλεῖ τὴν μετενσωμάτωσιν, λογικὰς πάσας
εἶναι βούλεται· ὁμοίως δὲ καὶ θεόδωρος ὁ πλατωνι-
κὸς ἐν τῷ ὅτι ἡ ψυχὴ πάντα τὰ εἴδη ἐστί· καὶ πορ-
φύριος ὁμοίως· ἰάμβλιχος δὲ τὴν ἐναντίαν τούτοις
δραμὼν· κατ᾽ εἶδος ζώων· ψυχῆς εἶδος εἶναι λέ-
γει· ἤγουν εἴδη διάφορα· γέγραπται γοῦν αὐτῷ μο-
νόβιβλον ἐπιγραφόμενον· ὅτι οὐκ ἀπ᾽ ἀνθρώπων ἐς

ζῷα ἄλογα· τὸ δὲ ἀπὸ ζώων ἀλόγων εἰς ἀν-
θρώπους αἱ μετενσωματώσεις γίνονται· ἀλ-
λ' ἀπὸ ζώων εἰς ζῷα· καὶ ἀπὸ ἀνθρώπων εἰς ἀν-
θρώπους. καί μοι δοκεῖ μᾶλλον [illegible] τοῦ-
του καλῶς καταδέχεσθαι· μὴ μόνον τῆς πλά-
τωνος γνώμης ἀλλὰ καὶ τῆς ἀληθείας αὐτῆς· ὡς
ἔστιν ἐπιτροχῶς μὲν καὶ ἄλλως ἐπιδεῖξαι· μάλι-
στα δὲ ἐκ τούτων· ὅτι δὲ μίαν γε τῶν λογικῶν ἐπι-
γνώσεων ἐμφαίνεσθαι τοῖς ἀλόγοις ζώοις· ὅτι
γὰρ τέχναι ὅτι μαθήματα, ὅτι βουλαί· ὅτι ἀ-
ρεταί· ὅτι καὶ γὰρ τέχναι ὅτι μαθήματα. ὅτι
βουλαί. ὅτι ἀρεταί. ὅτι ἀπὸ τῶν πάνυ
τινῶν ἐν αὐτοῖς ἐστιν· ἐξ ὧν δῆλον. ὡς οὐ
μετέχει λογικῆς ψυχῆς αὐτοῖς. καὶ γὰρ ἄλογον λέ-
γειν. τὰ ἄλογα λογικά· ὃ γὰρ καὶ κομιδῇ ἐναντίως δ-
ὅτι τοῖς βεκφιοῖν· ἡ ἄλογος μόνη κινοῖς πρόσ-
εστιν, ἀλλὰ ψυχὴν λογικὴν ἐπιφαίνεται αὐτά· ἐ

τὰ δήπερ αὐξανόμενα, τὴν λογικὴν ἀ-
ναδεικνύουσιν ἐνέργειαν. τὸ δὲ ἄλογον καὶ
οὐδεμίαν ἡλικίαν ἐμφαίνοντα λογικόν,
περιττῶς ἄν, ἐφαρμόζοιμεν ψυχήν. ἀ-
τρέπου παντελῶς μᾶλλον εἰκάσθαι τῆς δυ-
νάμεως τῆς λογικῆς. καὶ γὰρ ἄδηλον περιττὸν
παρὰ τοῦ θεοῦ γεγενῆσθαι. σύμφωνον τοῖς πᾶσιν
ὁμολογεῖται. ἀδύνατον, περιττὸς ἂν ἡ λο-
γικὴ ψυχὴ τοῖς ζώοις νοεῖ. ἡ τοῖς θηρίοις εἶναι
λεγομένη. μηδέποτε δυναμένη τὸ ἑαυτῆς
ἔργον ἐπιδείξασθαι. καὶ τὴν ἂν εἰ γυμνῷ μάτην
δοθεῖσαν ἀναρμόσθαι ψυχὴν τῷ σώματι. ὅτι
μὲν τὴν ψυχὴν τοῦτο ἔργον, ὅτι τάξιν ἢ ἁρμονίαν
ἀδύνατος. ἡ δὲ τῆς χειρὸς κινήσεσι μὲν καταστα-
θεῖσιν λογικῶς τὰ ζῶα. τὴν δὲ διὰ πλάσιν αὐ-
τοῦ ἀνεπιδεκτοῦ ἄνευ λογικῆς πράξεως
ποιούμενα, τὸν λόγον ἀπὸ τῶν ἀνθρώπων.

περὶ αἱρεθέντων γὰρ μόνον τῶν τοῦ διαλυχωρὶς
τοῦ χρεῶν. τὰς πλάστας τέχνας παραπο-
λοῦσθαι, ὃ λόγος τὸ ζητούμενον. μὴ γὰρ ἔστι
τὸ αὐτὸ ἄτοπον. ὡς τὸ αὐθύμη προσφερὲς
ψυχὴν ἐναρμόζοντος τῷ σώματι ἀλλὰ πρεπεῖ-
τῃ. καὶ ἀνόητον. καὶ ἀνενέργητον. ἐμπο-
διζομένην διαπάσης τῆς ἡλικίας αὐτῷ. ὡς
τὰς οἰκείας ἐνεργείας. πρὸς τῷ καὶ τὸ λεγόμεν αὐ-
τοὺς κατασκευάζειν ἐξ ἀδήλου καὶ ἀνομολο-
γουμένων. πόθεν γὰρ ὅτι κατὰ διάθεσιν λογι-
κὴς κινῆται τὰ ζῶα. βέλτιον τῷ ἐφάπτεσθαι.
προσφερὲς ἑκάστῳ σώματι ψυχὴν ἐναρμόζεσθαι
καὶ μηδὲν πλέον ἔχειν κατὰ διάθεσιν τὰ ζῶα. τῆς
ἐμφαινομένης ἐν τοῖς ἔργοις αὐτῶν φύσεως ἁ-
πλότητος. ἕκαστον γὰρ φύσει τῶν ἀλόγων, καθ᾽ ἣ-
καὶ ἂν ὁρμὴν κινῆται. πρὸς τὸ γέγονεν ἐξ ἀρχῆς
τετάχθαι καὶ ἐνέργειαν. καὶ πρὸς ταῦτα καὶ τὴν δια-

πλασὶν ἐπιτηδείαν ἔχει. τὰ μὲν ἀβοήθητα
πάντα τοῖς πᾶσιν αὐτὰ καταλέλοιπεν ὁ δημι-
ουργός. ἀλλ' ἐκείνοις ἀντὶ φυσικῶν. τὸ λογικὸν ἐ-
νέβαλε σύνεσιν. τινὸς δὲ καὶ πανουργίας ἐ-
νέθηκεν ὥσπερ τέχνης ἀφορμὰς καὶ συλλογι-
κόν. δυοῖν τούτων ἕνεκεν. ὑπὲρ τοῦ καὶ τὰς
ἐνεστώσας ἐπιβολὰς ἐκκλίνειν, καὶ τὰς με-
λλούσας προφυλάττεσθαι. καὶ ἐπὶ τῷ τὸ ζῷον αὐτῷ
τὴν κτίσιν πᾶσαν εἰς αὐτήν. ὡς ἤδη εἴρηται,
ὅτι δὲ οὐ λογικῶς ταῦτα ποιεῖ, δῆλον ἐκ τοῦ κα-
τὰ εἶδος ἕκαστον ζῷον ὁμοίως τὰ αὐτὰ ποιεῖν.
καὶ μὴ διαλλάττειν αὐτῶν ἐν τῷ πλήθει τῆς ἐ-
νεργείας. εἰ μὴ κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἧττον, ἀλλὰ
κατὰ μίαν ὁρμήν. ὅλον τὸ εἶδος κινεῖσθαι.
πᾶς γὰρ λαγωὸς ὁμοίως τεχνάζεται. καὶ πᾶς λύκος,
ὁμοίως πανουργεῖ. καὶ πᾶς πίθηκος, ὁμοίως
μιμεῖται. ὅπερ οὐκ ἔστιν ἐπ' ἀνθρώπων. μυρίαι

γὰρ οὐδὲ τῶν ἀνθρωπίνων πράξεων. εἰ ἀνθρώπου
γάρ τι καὶ αὐτεξούσιον τὸ λογικόν. ὅθεν δ' αὐτοῦ
καὶ ταὐτὸν πᾶσιν ἔργον ἀνθρώποις. Ὥστε
νενίκασιν ἡ δὴ τῶν ἀλόγων ζώων. φύσει γὰρ μό-
νη ταῦτα κινεῖται. τὸ δὲ φύσει, ὁμοίως παρὰ
πᾶσιν ἐστίν, αἱ δὲ λογικαὶ πράξεις ἄλλαι παρ' ἄλ-
λοις. καὶ οὐκ ἐξ ἀνάγκης αἱ αὐταὶ παρὰ πᾶσιν.
ἡ δὲ χειρίστη ἐπιτιμωρία τῶν ψυχῶν τῶν πλημμε-
λησάντων ἐν τῷ ἀνθρωπείῳ σώματι εἰς θηρίων σώ-
ματα καταπέμπεσθαι, ἐν τῷ ὑστέρῳ πολιτεύ-
ματι τῶν ἀποδοχῶν. ἀλλ' εἰ γὰρ εἰς τὰ πρῶτα μὲν·
μένει σώματα τῶν ζώων ἐνεβλήθησαν αἱ λογικαὶ
ψυχαί. διὰ γὰρ τοῦτο ὡς ἐν σώμασιν ἀνθρωπί-
οις ἁμαρτήσασαι. πρὶν καὶ εἰς σῶμα γενέσθαι
ἀνθρώπινον. ἔοικε δὲ ταύτῃ τῇ δόξῃ τίθεσθαι
καὶ ἄλλως ὁ θαυμάσιος Πλάτων. καὶ καθ' ἕκαστον
εἶδος ζώων. διάφορον εἶναι δοξάζει καὶ ψυχάς

σφόδρα. λέγομεν αὐθὺς ἐν ἀρχῇ τοῦ πρώτου βιβλί-
ου τῆς περὶ [illegible] πραγματείας, δῆλος.
καὶ σαφὲς τοῦτο. πολλὰ τῶν ζώων ἐξαρμονία. τὰ
μὲν, μᾶζω. τὰ δὲ, ἔλαττω. τὰ δὲ παντελῶς πᾶσιν
φησὶν τέλεον σφόδρα ἄμικτα, λέγω δὲ, πάντων αὐ-
τῶν ἐστὶν ἡ ψυχή. τὸ γὰρ σῶμα ταύτης ὄργανον.
καὶ διὰ τοῦτο πολὺ δεικνῦν. τὴν ἀλλήλων ἁρμονία
τῶν ζώων. ὅτι καὶ αἱ ψυχαί. πάλιν δὲ περὶ κόπτων;
ἐν τῷ αὐτῷ βιβλίῳ. προστίθησιν ἐπὶ τὸ ὑποθή-
κου ἢ τοῦτο. καὶ μὴν ὡς σοφῶς ταῦτα καλῶς ἐξελέγ-
ξαιεν ἄν, ἢ φυσιστοῦσι. γίνονται τῶν ψυχῶν ζώων
μελέταν ἐγγενῶς [illegible]. σωματικῶν καὶ [illegible].
δῆλος οὐ διὰ τὰς διαφορὰς καὶ τῆς σώμασι. διά-
φορους ἐχούσας ψυχάς. καὶ ταῦτα μὲν περὶ τού-
των. σφόδρα τὴν ψυχὴν ἀποσεσόφισται μήτε σῶμα
εἶναι. μήτε ἁρμονίαν. μήτε κρᾶσιν. μήτε
ἄλλο τι ἄλλο ποιότητα, δῆλον ἐκ τούτων οὐσίαν

Τίς ἐστιν ἀσώματος ἡ ψυχή. ὅτι μὲν γὰρ ἐστὶν ὁ-
μολογεῖται πᾶσιν. ὅτι δὲ μή ἐστι σῶμα· μήτε σῶμ-
α βεβηκός, δηλονότι ἀσώματός ἐστιν οὐσία.
καὶ οὐδὲν τῶν ἐχόντων ἐν ἄλλῳ τὸ εἶναι. τοῦτο
γὰρ καὶ γίνεται καὶ ἀπογίνεται χωρὶς τῆς τοῦ ὑ-
ποκειμένου φθορᾶς. τῆς δὲ ψυχῆς χωριζομένης,
τὸ σῶμα παντελῶς φθείρεται. τοῖς αὐτοῖς δὲ χρη-
σάμενον ἐστὶν ἀποδοῦναι τὴν ψυχὴν ἀθάνατον
εἶναι. εἰ γὰρ μή τι σῶμά ἐστιν· ὅπερ φύσει δι-
αλυτὸν ἀποδέδεικται καὶ φθαρτόν. μήτε ποιότης.
μήτε ποσότης. μήτε ἄλλο τι τῶν φθειρομένων,
δηλονότι ἀθάνατός ἐστι. πολλὰς μὲν οὖν ὅσοι
τῆς ἀθανασίας αὐτῆς ἀποδείξεις παρὰ Πλά-
τωνι καὶ τοῖς ἄλλοις. ἀλλ' ἐκεῖναι μὲν περι-
σκελεῖς καὶ δυσπαρακολούθητοι. καὶ μόλις τοῖς ἐντε-
θραμμένοις ἐν ταῖς ἐπιστήμαις. γνώ-
ριμοι. ἡμῖν δὲ ἀρκεῖ καὶ ἡ πρὸς ἀπόδειξιν τῆς ἀ-

θανασίας αὐτῆς, τῶν θείων λογίων ἡ διδασκαλία
τὸ πιστὸν ἀφ᾽ ἑαυτῆς ἔχουσα. διὰ τὸ θεόπνευστος
εἶναι. πρὸς δὲ τοὺς μὴ καταδεχομένους τὰ
τὰ τῶν χριστιανῶν γράμματα, ἀρκεῖ τὸ μηδὲν εἶ-
ναι τὴν ψυχὴν τῶν φθειρομένων. ἀποδεῖξαι. εἰ γὰρ
μηδέν ἐστι τῶν φθειρομένων ἢ εἴ τι ἄφθαρτος, ἔ-
στι, ἀθάνατος. ὡς τοῦτο μὲν ἀρκούντως ἔχει
παραληπτέον.

περὶ ἑνώσεως ψυχῆς καὶ σώματος

Ἡ πλείον δὲ τὸ πῶς ψυχῆς καὶ σώματος ἀψύχου γίνε-
ται ἕνωσις. ἄπορον γὰρ τὸ πρᾶγμα, ἀδερμή-
μενον ἐκ τούτων. ἀλλὰ καὶ εἰ τοῦ νοῦ συνέστηκεν
ὁ ἄνθρωπος ὡς ὁ Πλωτῖνος, ἔτι πολλοῦ. ἀ-
πορώτερον. πάντα γὰρ τὰ συνιόντα εἰς μίαν οὐ-
σίας ὑπόστασιν. πάντως ἥνωται. πάντα δὲ
τὰ ἑνούμενα ἀλλοιοῦται καὶ οὐ μένει ἃ πρότερ-
ον. ὥσπερ ἐπὶ τῶν στοιχείων δηλωθήσεται. ἐ-

νωθάν τε γὰρ ἀλλοιούμενα· πῶς σῶον τὸ σῶμα,
ἑνωμένον τῇ ψυχῇ· ἔτι μένει σῶμα. εἰ πάλιν
ἡ ψυχὴ ἀσώματος ὑπάρχει, καὶ οὐσιώδης καθ' ἑαυ-
τήν, πῶς ἑνοῦται σώματι καὶ μετὰ τούτου γίνεται
τὸ ζῷον. ἔχουσα τὴν ἰδίαν οὐσίαν ἀσύγ-
χυτον καὶ ἀδιάφθορον. ἀνάγκη γὰρ ἢ ἑνῶ-
σθαι τὴν ψυχὴν καὶ τὸ σῶμα, καὶ συγχεῖσθαι
καὶ συνδιαφθαρῆναι ἀμφότερα ὡς τὰ στοιχεῖα,
ἢ μὴ ἑνῶσθαι μὲν διὰ τὰ εἰρημένα ἄτοπα,
παρακεῖσθαι δὲ ὡς χορευτὰς ἐν χορῷ· ἢ ψῆφον
ψήφῳ· ἢ κεκρᾶσθαι ὡς οἶνον ὕδατι. ἀλλὰ
τὸ μὲν οὐ δύναται παρακεῖσθαι τὸ σῶμα τῇ ψυχῇ,
ἐν τοῖς περὶ ψυχῆς ἀποδέδεικται. τὸ γὰρ ἂν μό-
νον αὐτὸ τὸ μέρος τοῦ σώματος ἔμψυχον· τὸ
πλησιάζον τῇ ψυχῇ· τὸ δὲ μὴ συνημμένον,
ἄψυχον· πρὸς τὸ μὴ δύνασθαι ἓν λέγεσθαι τὰ
παράθεσιν. ὡς ξύλα φησὶ ἢ τοιοῦτον. ἢ τι

τοιοῦτον. καὶ ἤκε αὐτοῖς δὲ τὸ δοῖνον καὶ τοῦ ὕ-
δατος. ἀμφότερα διάφθαρτα ἀτελεῖ γρύδως
ἐστὶ καθαρὸν τὸ πνεῦμα, ἀληθινός, καὶ τοι-
ούτοις ταύτης κρατούσης καὶ παραθεωρεῖν γινο-
μένης. λανθάνουσαν τὴν αἴσθησιν διὰ τὸ λε-
πτομερὲς τῶν κεκραμένων, δηλοῦ δὲ ἐν τοῖς
πολλοῖς ἀπαλλαγῆ· δύνασθαι χωρίζεσθαι. ὥσ-
περ γοῦν ἐλαιωθεὶς· ἀνίμᾶται καθαρὸν
τὸ ὕδωρ. καὶ παρ᾽ αὐτοῖς· αἰσθητῶς δὲ χωρεῖ-
ται τὰ ἀκριβῶς ἰώμεναι, παντάπασιν ἀδύ-
νατον. ἡ δὲ μήτε κινοῦσα· μήτε παρατηρεῖται,
μήτε κινεῖσθαι, τίς ὁ λόγος τοῦ, τὸ ἔξω ἐνλέ-
γεσθαι. πολλῶν μὲν οὖν καὶ διὰ ταύτην τὴν ἀ-
πορίαν· οὐ βούλεται τὸ ἔξω ἐκφύγῃς ἐνταῦθα
καὶ σώματος. ἀλλὰ ψυχὴν σώματι κατειργμένην.
καὶ ὥσπερ ἐν δεσμωτηρίῳ τὸ σῶμα, ἔτι δὲ
καὶ οὕτως ὁ λόγος ἀποφαίνει, πῶς γὰρ ἐνταῦθα

δύναται μεταβάλλειν ἐν τῷ ἐμψύχῳ· οὐ γάρ ἐστιν
ὀξὺ τῶν μεταβαλλόντων ἐκτεταμένου· ἀμμώνιος,
διὸ πᾶσα ὄψις παχωτέρου. τὸ ζητούμενον, τοῦτον
τὸν λέγει ποιητὴς ποικίλλει. οἱ μὲν τὸν νοητὰ τὰ αὐτῶν
ἐξαγγέλλουσιν· ἐξηγεῖσθαι τοῖς δεομένοις
αὐτὰ δέξασθαι. καθάπερ τὰ σιτία φθαρμένα
καὶ γινόμενα, μένει ἀσύγχυτα καὶ ἀδιάφθο
ρα οὕτω τὰ παραλαμβανόμενα. ἐπεὶ μὲν γὰρ σώματα
τῶν ἐκείνων οἷς, ἀλλοιοῦσι τῶν σωμάτων παν
τὸς ἐργάζεται ἐπειδήπερ ὡς ἅμα σώματα βα
λεῖται· οὕτω τὰ σχήματα ὡς τὰ συγκείμενα. καὶ αὐ
τὸ φησὶ ὡς αἷμα. τὸ δὲ αἷμα, ὡς σάρκα καὶ τὰ λοιπὰ
μόρια τοῦ σώματος. ἐπεὶ δὲ τῶν νοητῶν γνώσεις
μόνον, ἀλλοιώσεις δὲ οὐ παρακολουθεῖ. ἀλλὰ
περὶ φύλων ὄντων καὶ τὴν οὐσίαν ἀλλοιοῦσθαι. ἀλλ᾽ ἐ
ξίσταται. ἢ ὡς τὸ μὴ ὂν φθείρεται· μεταβολὴ δὲ
ἐκεῖ ποιεῖ δέχεται. ἀλλ᾽ οὐ τὸ ὡς τὸ μὴ ὂν φθείρεται· με-

τ' ἐκβάλλεται, ἠλλοιώθη ἄν, ἢ οὐκ ἔτι ἂν
ἔζων. τί δὲ ὅσπερ ἐκβάλλεται τῷ σώματι ἃ
μὴ παρέχει αὐτῷ ζωήν. ὅπερ ἀλλοιοῦται
ἡ ψυχὴ ἐν τῇ ἑνώσει. διαθερμαίνουσι τὴν αὐτοῦ-
ζωὴν ὅτι τὰ ὄντως ἀναλλοίωτα καθ' ὅσον ἀγαθὸν
ἀναγκαίως παρακολουθῇ καὶ ἑνούμενα αὐ-
τά. μὴ οὕτω διαφθείρεσθαι οἷς ἑνοῦται. καὶ τοῦ-
το τίνι; ἢ ἀσυγχύτως ἑνοῦται τῷ σώματι ἡ
ψυχή. ὅτι μὲν ἑνοῦται, ἡ συμπάθεια δηλοῖ.
συμπαθεῖ γὰρ ὅλον τὸ ζῶον ὡς ἓν ὄν. ὅτι
δὲ ἀσυγχύτως μένει. δῆλον ἐκ τοῦ τὴν ψυχὴν
τρόπον τινὰ χωριζομένην ἐκ τοῦ σώματος ἐν
τοῖς ὕπνοις. ἢ ὥσπερ νεκρὸν αὐτὸ κεῖσθαι καταλι-
πουσαν. μόνον δὲ ἐξαλμίζουσαν αὐτὸ τοῦ ζῆν.
ἵνα μὴ παντελῶς ἀπόληται, καθ' ἑαυτὴν ἐν
τοῖς ὀνείροις ἐνεργεῖν. θεσπίζουσαν τὸ μέλλον. ἢ
τοῖς νοητοῖς πλησιάζουσαν. τοῦτο δὲ συμβαίνει

ἥνωται καθ' ἑαυτὴν ἐπὶ σκεπτέον τὴν ζωὴν οὖ-
των γὰρ ὡς οἴονται· τὸ σῶμα τῆς ἑαυτῶν ψυχῆς
ζῇ καθ' ἑαυτὴν γίνεται· ἵν' οὕτως ἐπιβάλ-
λει τοῦ σοῦ· ἀσώματος γὰρ οὖσα, διόλου κεχώ-
ρηκεν· ὡς τὰ σωματικὰ φθαρμένα· μένουσα ἀ-
διαφθόρως καὶ ἀσύγχυτος· καὶ τὸ καθ' ἑαυτὴν
ἐν διασώζουσα· καὶ ἐνοῖς αὐτὴν γνῶναι· λεπτοῦ
τε καὶ ἀνακαλέσαι ἑαυτὴν τῇ ζωῇ· καὶ μὴ λεπ-
τομερῆ νομίζειν· ὡς γὰρ ὁ ἥλιος τῇ παρουσίᾳ
τὸν ἀέρα ἐς φῶς μεταβάλλει· τοιαῦτ' αὐτὸ φω-
τίζει· καὶ ἑνοῦται τῷ ἀέρι τὸ φῶς ἀσυγχύτως
ἅμα αὐτῷ κεχρυμένον, τὸν αὐτὸν τρόπον καὶ
ἡ ψυχὴ ἑνουμένη τῷ σώματι· μένει πάντως ἀ-
σύγχυτος· κατὰ τοῦτο μόνον διαλλάττουσα ὅτι
ὁ μὲν ἥλιος σῶμα ὢν καὶ τόπῳ περιγραφόμε-
νος, οὐκ ἔστι πανταχοῦ ἔνθα καὶ τὸ φῶς αὐτοῦ.
ὥσπερ οὐδὲ τὸ πῦρ· μένει γὰρ αὐτὸ ἐν τοῖς ξύλοις· τῷ

ἐν θεροῦ ἀέρι διακειμένου, ὡς ἐν τόπῳ. ἡ δὲ
ψυχὴ ἀσώματος οὖσα καὶ μὴ περιγραφομένη
τόπῳ, δι' ὅλου χωρεῖ καὶ τοῦ φωτὸς ἑαυτῆς καὶ
τοῦ σώματος· καὶ οὐκ ἔστι μέρος φωτιζόμενον
ὑπ' αὐτῆς, ἐν ᾧ μὴ ὅλη πάρεστιν· οὐ γὰρ κρα-
τεῖται ὑπὸ τοῦ σώματος· ἀλλ' αὐτὴ κρατεῖ τὸ-
σῶμα. οὐδὲ ἐν τῷ σώματί ἐστιν ὡς ἐν ἀγγείῳ
ἢ ἀσκῷ· ἀλλὰ μᾶλλον τὸ σῶμα ἐν αὐτῇ. μὴ
κωλυόμενα γὰρ ὑπὸ τῶν σωμάτων τὰ νοητά.
ἀλλὰ δι' ἅπαντος σώματος χωροῦντα καὶ δι-
αφοιτῶντα καὶ διεξιόντα, οὐχ οἷά τέ ἐστιν ὑπὸ
τόπου σωματικοῦ περιλαμβάνεσθαι. νοητὰ γὰρ ὄν-
τα. ἐν νοητοῖς καὶ τόποις ἐστίν. ἢ γὰρ ἐν ἑαυτοῖς
ἢ ἐν τοῖς ὑπερκειμένοις νοητοῖς, ὡς ἡ ψυχὴ
ποτὲ μὲν ἐν ἑαυτῇ ἐστιν ὅταν λογίζηται. ποτὲ
δὲ ἐν τῷ νῷ, ὅταν νοῇ. ἐπὰν οὖν ἐν σώματι
λέγηται εἶναι, οὐχ ὡς ἐν τόπῳ σώματι λέγεται)

φῆναι· ἀλλ᾽ ὡς ἐνδεχόμενον καὶ τὸ παραφῆναι· ὡς λέ-
γεται ὁ θεὸς ἐν ἡμῖν· καὶ γὰρ τὸ θεῖον καὶ τὸ προεστὼς ἑαυ-
τοῦ· καὶ τὸ διαθέσθαι· δεδέσθαι φαμὲν ὑπὸ τοῦ σώ-
ματος τὴν ψυχήν· ὡς λεγόμεθα ὑπὸ τῆς ἐρωμένης
δεδέσθαι τὸν ἐραστήν· οὐ σωματικῶς· οὐδὲ
τοπικῶς, ἀλλὰ κατὰ σχέσιν, ἀμέγεθες γάρ
ἐστι· καὶ ἄσωμον· καὶ ἀμερές· τῆς κατὰ μέρος ἐν
τῷ τοπικῆς στοιχεῖα φησὶ καὶ τὸ ἐν ἑστί· τὸ γραμμικὸν
κατὰ μέρος· ποίῳ δύναται τὸ πρῶτον περιγράφε-
σθαι· ὅμως γὰρ τόπος σώματος φησί· τὸ πρὸς
γάρ ἐστι τοῦ ἐν ᾧ τὸ περιέχον τοῦ καθ᾽ ὃ περιέ-
χεται τὸ περιεχόμενον· ἃ δὲ τὶς λέγει οὐκοῦν καὶ ἐν Ἀ-
λεξάνδρᾳ καὶ ἐν Ῥώμῃ ἐστί· καὶ πανταχοῦ ἡ
ἐμὴ ψυχή, λανθάνει αὐτὸν πάλιν τὸ πολέμων·
καὶ γὰρ τὸ ἐν Ἀλεξάνδρᾳ· καθόλου τὸ ἐν τῷ δέ,
τὸ πρός ἐστιν· ἐν τῷ πρώτῳ δὲ ὅλως οὐκ ἐστίν· ἀλλ᾽ ἐν-
ταῦθα· δεδήλωται γὰρ μὴ δύνασθαι περιληφθῆναι

τόπω. ὅταν οὖν ἐν σχέσει γένηται νοητὸν τόπου
τινὸς ἢ πράγματος ἐν τόπῳ ὄντος. καταχρη-
στικῶς ἐκεῖ λεγόμενον εἶναι αὐτό. διὰ τὴν
ἐνέργειαν αὐτοῦ τὴν ἐκεῖ. τὸν τόπον ἀντὶ
τῆς σχέσεως καὶ τῆς ἐνεργείας λαμβάνοντες.
δέον γὰρ λέγειν ἐκεῖ ἐνεργεῖ. λέγομεν ἐκεῖ ἐ-
στιν. ἁρμόσει μάλιστα ἐπὶ θεοῦ ὁ λόγος καθαρώτε-
ρον. καὶ μάλιστα τῇ πρὸς τὸν ἄνθρωπον ἑ-
νώσει τοῦ θεοῦ λόγου. καθ' ἣν ἡνώθη ἀμιγῶς
ἀσυγχύτως καὶ ἀπεριλήπτως. οὐ κατὰ τὸν
τῆς ψυχῆς τρόπον. ἡνωμένη γὰρ τῶν συμπλη-
ρουμένων ἐστί. δοκεῖ καὶ συμπάσχειν πως δι'
οἰκειότητα τῷ σώματι. καὶ κρατεῖν ὅθεν τε καὶ
κρατεῖσθαι. ὁ δὲ θεὸς λόγος, οὐδὲν αὐτὸς ἀπὸ
τῆς κοινωνίας τῆς πρὸς τὸ σῶμα καὶ τὴν ψυχὴν
ἀλλοιούμενος. οὐδὲ μετέχων τῆς ἐκείνων
ἀσθενείας. μεταδιδοὺς δὲ αὐτοῖς τῆς ἑαυτοῦ

θεότητος. γίνεται ζῶον αὐτοῖς ἕν. μένων ἑκά-
τερον ὅπερ ἦν καὶ πρὸ τῆς ἑνώσεως καινότα-
τος ὁ τρόπος τῆς κράσεως ἢ ἑνώσεως. καὶ ἑνοῦ-
ται ἡ μενοῦσα παντὶ πᾶσιν. ἀτρέπτως καὶ ἀσύγ-
χύτως καὶ ἀδιαφθόρως. καὶ ἀμετάβλητος. οὐ
συμπαθῶν. ἀλλὰ συμπράττων μόνον. οὔ-
τε συμφθειρόμενος ἢ συναλλοιούμενος. ἀλ-
λὰ συναύξων μὲν ἐκεῖνα. αὐτὸς δὲ μὴ μειού-
μενος ὑπ' αὐτῶν. πρὸς τῷ μένειν ἄτρεπτος καὶ
ἀσυγχύτως. ἐπειδὴ καὶ καθαρῶς πάσης ἀλλοι-
ώσεως ἀμέτοχος εἰσί. μάρτυς τούτου ἐστὶ πορ-
φύριος. ὁ κατὰ τοῦ χῦ κινήσας τὴν ἑαυτοῦ γλῶ-
σσαν. ἵνα ἐὰν διὰ τῶν ἐχθρῶν αὐτῶν ὑπὲρ ἡμῶν μαρ-
τυρεῖται καὶ μηδεμίαν ἀντιλογίαν ἐπιδεχο-
μένη. ὅτι τοίνυν ὁ πορφύριος. ἐν τῷ δευ-
τέρῳ τῶν συμμίκτων ζητημάτων. γράφει
κατὰ λέξιν οὕτως. οὐκ ἀπογνωστέον οὖν δέχε-

θαι τὴν οὐσίαν παραληφθεῖσαν, ἢ ἀσυμ-
πλήρωτον εἶναι τῆς οὐσίας. καὶ εἶναι μέρος
οὐσίας μένουσαν καθ' αὑτὴν ἐν τῇ αὐτῆς φύσει·
μετὰ τὸ συμπληρῶσαι ἄλλην οὐσίαν. ἓν
τε σὺν ἄλλῳ γινόμενον καὶ τὸ καθ' ἑαυτὴν ἓν
διασώζουσαν. καὶ τὸ μεῖζον, αὐτὴν μὲν μὴ τρε-
πομένην. τρέπουσαν δὲ ἐκεῖνα ἐν οἷς ἂν
γένηται, εἰς τὴν ἑαυτῆς ἐνέργειαν τῇ παρουσίᾳ.
λέγει δὲ ταῦτα περὶ τῆς ἑνώσεως τῆς ψυχῆς
καὶ τοῦ σώματος. ἀλλ' εἰ ἐπὶ τῆς ψυχῆς ἀληθὴς ὁ λό-
γος διὰ τὸ σῶμα, πολλῷ πλέον ἐπὶ τοῦ θεοῦ ἀσώματον
λόγου τοῦ μᾶλλον ἀσυγχύτως καὶ κατὰ ἀλήθειαν
ὄντος ἀσωμάτου. ὅπερ ἀντικρὺς ἀποφρά-
ττει τὰ στόματα τῶν ἐπιχειρούντων κατηγορεῖν
τῆς τοῦ θεοῦ ἑνώσεως πρὸς τὸν ἄνθρωπον. τοῦτο
γὰρ Ἑλλήνων οἱ πολλοὶ γέλωτα ποιοῦνται. φά-
σκοντες, ἀδύνατον καὶ ἀπίθανον καὶ ἀπρεπές

εἶναι συγκεκρᾶσθαι θνητῇ φύσει τὸ θεῖον καθάπερ α-
σιν κατὰ σύνθεσιν. ἀλλ' ἡμᾶς τοῖς εὐδοκίμοις αὐ-
τῶν χρώμενοι μάρτυσιν· ἀποδιδόμεθα τὴν
αἰτίαν λεγομένην δὲ παρ' αὐτοῖς. ἡ μάλιστα παρὰ
τοῖς Εὐνομιανοῖς. ἑνῶσθαι τὸν θεὸν λόγον τῷ σώ-
ματι, οὐ κατ' οὐσίαν. ἀλλὰ κατὰ τὰς ἐκεί-
νου δυνάμεις. οὐ γὰρ ἡνῶσθαι τὰς οὐσίας τὰς συν-
θέτας ἢ μεταθέτας. ἀλλὰ τὰς δυνάμεις τοῦ σώ-
ματος. ταῖς δυνάμεσι ταῖς θείαις συγκεκρᾶ-
σθαι. δυνάμεις δὲ τοῦ σώματος. πάντως δή-
που τοῦ ὀργανικοῦ κατὰ Ἀριστοτέλην. λέγουσιν εἶναι
τὰς αἰσθήσεις. ταύταις οὖν αὐξηθῆναι δυνάμεσι
συγκεκραμένας, τὴν ἕνωσιν ἀπεργάζεσθαι τὴν κα-
τ' αὐτούς. ὃ δὴ δέον αὐτοῖς εἶναι συγχωρῆσαι·
τὰς αἰσθήσεις σωματικὰς δυνάμεις ἀποφαι-
νομένοις. διωρίσαμεν γὰρ ἐν τοῖς ἔμπροσθεν σα-
φῶς. τίνα μὲν ἴδια σώματος. τίνα δὲ ψυχῆς. τίνα

δὲ τοῦ συναμφοτέρου· καὶ ἐν τοῖς ἰδίοις τοῦ συ-
ναμφοτέρου. τοῖς δι᾿ ὀργάνων αἰσθήσεσιν ἐπι-
θεμένη· αὐτὰ δὲ τὰ ὄργανα, τοῦ σώματος ἐχέ-
γομένη φύσει. βέλτιον οὖν ὡς προειρημένης καὶ
τὴν οἰκείαν φύσιν τῶν ἀσωμάτων. ἀσυγχύτως
τὴν ἕνωσιν γίνεσθαι τῶν οὐσιῶν· μηδὲ τὴν πα-
ραβλαπτομένης τῆς θολικέας· ἐκ τῆς ὑποστασεί-
ας· ἀλλὰ τῆς αὐτῆς μόνου σωματουμένης ἐκ τῆς
θολικέας· ἐπεὶ περὶ καθαρῶς ἀσωμάτου φύ-
σεως, χωρουμένης ἀκωλύτως διὰ πάντων, διὰ τῆς
δὲ οὐδενός, ὡς τοῦ μὴ χωρεῖν αὐτὴν διὰ πάντων
ἑνοῦσθαι· τὸ δὲ μηδενὸς διὰ τῆς μένειν ἀμίκτως καὶ
καὶ ἀσυγχύτως, συνακολουθεῖ α αἰτίᾳ ἑνώσεως ὅλης
τῆς ἑνώσεως ὡς τοῖς τῶν ἐνδόξων ἀνθρώπων
δοκεῖ. ἀλλ᾿ ἡ φύσις αἰτία τὸ μὲν γὰρ ἐκ βάρους
σώματα καὶ τὴν δυνάμιν. ἄτοπον ἂν εὐλόγως
μεμνῆσθαι. τὸ δὲ ἑνούμενον μὴ συγχεῖσθαι

παρὰ τῶν οἰκείων αὐτοῦ τὸ φύσιν. οὐ πολλοῦ δαπάνην
γίνεται. τοὺς γὰρ βαθμοὺς τῶν ψυχῶν, καὶ τὰς
ἀναβάσεις ἃς ἐν εἰκόνης ἐστὶ γραμμὴ διὰ τὸ περι-
σπούδαστος τῇ ἱστορίαις γραφαῖς· μηδὲ γνωσθέντ-
ας τοῖς τῶν χριστιανῶν δόγμασι, παρεκλιπεῖν:~.

περὶ σώματος:~

Πᾶν σῶμα, τῶν καθαρῶν ἁπλῶν ἐστὶ σύγκριμα.
ἢ συντεθειμένων μέρος. περισσὸς δὲ τῶν ἐναίμων
ζώων. ἐκ τῶν καθαρῶν χυμῶν. αἵματος. φλέγ-
ματος. ξανθῆς τε χολῆς καὶ μελαίνης. τὰ δὲ τῶν ἀναί-
μων, ἐκ τῶν ἄλλων χυμῶν. ἢ ἐκ τῶν ἀναλογούν-
των ἐν αὐτοῖς τῷ σώματι. περισσὸς δὲ λέγεται ὅτι τὸν
ἁπλῶς ἐξ αὐτῶν συνθέτων γίνεται. ὥσπερ γὰρ
τῶν μὲν καθαρῶν ἁπλῶν σύγκριμα. τοὺς καθα-
ροὺς χυμούς. τῶν δὲ χυμῶν. τὰ ὁμοιομερῆ. ἃ
στοιχεῖα τοῦ σώματος. φασὶ, οὐσία τῶν μελῶν. τῷ
μέλαιναν χολήν. τῷ δὲ ὕδατι. τὸ φλέγμα. τῷ

δὲ ἀέρι· τὸ αἷμα· τῷ δὲ πυρί· τὴν ξανθὴν χολήν·
πάντες οὖν μεῖγμα τούτων· ἢ στερεοῦ ἐστιν· ἢ ὑ-
γροῦ ἢ πνεῦμα· ἀείζωοι δὲ περισσοχεοῦς ἐξ αἱματο-
μένου βούλεται τὰ σώματα τῶν ζώων· ἐν τούτῳ
γὰρ τρέφεται περισσοχῶς καὶ αὔξεται πάντα τὰ τοῦ
ζωουμένα· καὶ τὸ σπέρμα δὲ τὴν γένεσιν ἐξ αἱ-
ματος ἔχειν· ἀλλὰ καθόπερ ἐξ ἑνὸς καὶ τοῦ αὐτοῦ
οὐκ ἐκ δύο καὶ πολλῶν ἔχειν τὰ λοιπὰ μέλη τὰ ὀστέα·
καὶ τὴν ἀπαλωτάτην σάρκα τε καὶ τοῖς μελῶν γίνεσθαι·
ἤρεσεν ἱπποκράτει περὶ τὰ σώματα τῶν ζώων·
ἐν τῷ τεττάρων χυμῶν οὐ μόνον ἐπιγίνεσθαι περισσο-
χῶς· ἵν' ἐκ μέλλοντων μεσοτέρων καὶ παχυμερε-
στέρων· τὰ στερεώτερα γίνονται. ἐκ δὲ τῶν μαλα-
κωτέρων, τὰ μαλακά· ἀείσθονται δὲ πολλάκις
οἱ τέτταρες ἐν τῷ σώματι χυμοί· ὡς ἐστιν ἰδεῖν
ἐν ταῖς φλεβοτομίαις· ποτὲ μὲν τοὺς ὀρῶδεις
φλέγματος πλεονάζοντας ἐν αὐτῷ· ποτὲ δὲ τῆς

μελαίνης ἢ ξανθῆς χολῆς. ὅθεν δηλοῦσί πως
ἀλλήλοις σύμφωνοι οἱ ἄνδρες. ἐπεὶ δὲ τῶν
ἐν τοῖς ζώοις μερῶν· τὰ μὲν, ὁμοιομερῆ· τὰ δὲ,
ἀνομοιομερῆ· οἷον, ὁμοιομερῆ μὲν, ἐγκέφαλος,
μήνιγγες· νεῦρον· μυελός· ὀστοῦν· ὀδοὺς· χόν-
δρος· ἀδένες· σπόνδυλοι· ὑμένες· ἶνες·
τρίχες· ὄνυχες· σάρκες· φλέβες· ἀρτηρίαι·
πόροι· πιμελή· δέρμα· καὶ τὰ στοιχεῖα
τεσσάρων τούτων· αἷμα· καὶ τὸ αἷμα καθαρ(όν)·
φλέγμα· χολὴ μέλαινα· ἢ ξανθή· ὀρρὸς ἰχώρων·
σῶμα [illegible]
ἰνῶν· ἀνομοιομερῆ δέ· κεφαλή· θώραξ·
χεῖρες· πόδες· καὶ τὰ ἄλλα μέλη τοῦ ἀνθρώπου·
διαφέρει [illegible] ἡ κεφαλή· ὥσπερ
[illegible]
[illegible]· παρὰ δὲ ἀνομοιομερὲς, ἐξ ὁμοιομερῶν
συνέστηκεν· ὡς ἡ κεφαλὴ ἐκ νεύρων· καὶ

σαρκῶν. καὶ ὀστέων. καὶ νεύρων. καὶ οὐ δὲ
ταῦτα καὶ ὀργανικά. ὅσα δὲ καὶ ὁμοιομερῶν. ἔ-
τι ὅσ᾽ αὐτῶν τὰ μόρια. τὰ τούτων ἀλλήλοις ἐστὶν
ὅμοια. τὸ δὲ ὁμοιοῦν, ἀντὶ τοῦ ταὐτὸν
παραλαμβάνεται. ὅτι παντὸς δὲ ζῴου. πάντα τὰ μόρια
τοῦ σώματος καὶ ταῦτα; ἀλλ᾽ ἔστιν ἔνια πολλὰ
τὰ μὲν γάρ ἐστιν ἄποδα ὡς οἱ ἰχθύες καὶ ὄφεις.
τὰ δὲ ἀκέφαλα. ὡς καρκῖνοι καὶ κάραβοι
καὶ τῶν νηκτῶν ἔνια. οὐ γὰρ τῷ στήθει ταῖς σθη-
τη ἔχουσι δὲ τὰ μὴ ἔχειν κεφαλήν. τὰ μὲν
πνεύμονος ἐστέρηται. ὅθεν μὴ ἀναπνεῖ τὸν
ἀέρα, τὰ δέ, κύστιν οὐκ ἔχει. ὡς ὄρνιθες.
καὶ πάντα τὰ μὴ οὐροῦντα. τὰ δὲ ὅσα καὶ σπέρ-
μα. τῶν πλείστων ἀμετρῆ μίξεων. ἐπεὶ τοῖς
γὰρ αὐτοῖς τὰ ἄρρεναι ζῴοις ὑπάρχει. δοκεῖ δὲ τινα
καὶ τοῖς ἔχουσι μὴ ἔχειν. ὡς ἔλαφοι δοκοῦσι
μὴ ἔχειν τὴν ξανθὴν χολήν. ἔτι δὲ ἤπερ ἐν

τοῖς ὀλίγοις ἔχουσιν αὐτὸν συναρμόζειν,
ἢ ἀφαιρεῖν. ὅτι εἰ ἄνθρωπος. ἢ πάντα τὰ τέ-
κνα. ἢ ὅσους ἂν ἄλλους ἂν βούλοιτο, καλῶς
ἔχει πάντα. δηλωτέον καὶ τὴν θέσιν τῶν μορί-
ων πολλὴν διαφορὰν τοῖς ζῴοις. τὰ μὲν, γὰρ ἔχει τοὺς
μαστοὺς ἐν τῷ στήθει. τὰ δὲ ἐν τοῖς ἰσχίοις. τὰ δὲ ὑπὸ
τοὺς μηρούς. καὶ τὰ μὲν, δύο. τὰ δὲ τέσσαρας
τὰ δὲ, πλείους. σχεδὸν γὰρ συνέχεται γενόμενον ἡ
φύσις τῷ τῶν γεννωμένων ἀριθμῷ τὸ πλῆθος
τῶν μαστῶν. ἀφ᾽ ἧς ἀμείβεσθαι ἐκπληροῦν ταῦτα
βούλοιτο. τῷ προσέχοντι ἱστορίαν ἀξιόλο-
γους ἀναγινώσκειν. ἡ γὰρ τῆς προειρημένης
γραφῆς ἀμείβεσθαι ἔστι ταῦτα. ἀλλ᾽ οὖν ὑπο-
γραφὰς τινὰς καὶ τύπους ἐντίθεσθαι. μελετῶ-
μεν οὖν ἐπὶ τὸ τῶν ἀρχαίων λόγον ἐξαπλου-
σθέντα, ἐπιζητούμενον.

περὶ στοιχείων :– οζ

Στοιχεῖον δὲ κοσμικόν ἐστι μέρος ἐλάχιστον
τοῦ συγκρίματος τῶν σωμάτων. ἔστι δὲ
στοιχεῖα τέσσαρα· γῆ· ὕδωρ· ἀήρ· πῦρ·
οὕτω τεταγμένα κατὰ τὴν ἁρμονίαν τάξιν ἀπὸ
τῶν κάτωθεν ἕως τῶν ἄνω σωμάτων. καὶ αὐτὰ
οὔτε πρῶτά ἐστι καὶ ἁπλᾶ ὡς πρὸς τὰ ἄλλα
σώματα. τὸ γὰρ πρῶτον στοιχεῖον ὁμογενές ἐστι
τοῖς ὧν ἐστι στοιχεῖον· ἡ μὲν γὰρ ἀρχὴ ὁμογε-
νὴς τῆς ἐξ αὐτῆς· τὸ δὲ στοιχεῖον πάντως ὁμο-
γενές· ἀλλὰ τὸ μὲν γῆ καὶ ὕδωρ· ἀήρ τε καὶ πῦρ
ἐστὶ τὰ στοιχεῖα ἁπλῶν· καὶ γὰρ ἐν τούτοις ἅπασαι
αἱ ποιότητες δυνάμει καὶ ἐνεργείᾳ φαίνονται.
ἐπὶ μὲν τῶν αἰσθητῶν τί τούτων στοιχείων. ἀπεια-
τον καὶ ἀνεπίμικτον ἐστὶν ἕτερον στοιχείου. νε-
νόηται γὰρ ἕρμα παντὸς ἁπάντων τε. καὶ
μετείληφεν ἀλλήλων μᾶλλον ἢ τούτων. ἀλλὰ
καὶ ἐν τῇ μίξει, καθὰ δῆλός ἐστιν ἡ φύσις αὐτῶν.

ἕκαστον δὲ τῶν στοιχείων κατὰ συζυγίαν· δύο
ποιότητας ἔχει τὰς ἀδιαφοροῦσας αὐτό· ἐστὶ γὰρ
ἡ μὲν γῆ· ξηρὰ καὶ ψυχρά· τὸ δὲ ὕδωρ ψυχρὸν καὶ ὑ-
γρόν· ὁ δὲ ἀήρ, ὑγρὸς καὶ θερμός· κατὰ τὴν
ἑαυτοῦ φύσιν· τὸ δὲ πῦρ θερμὸν καὶ ξηρόν· δ'
μὲν αἱ ποιότητες καθ' ἑαυτὰς εἶναι δύναται στοι-
χεῖα· οὐ γὰρ ἐκ ποιοτήτων ἀσωμάτων· οἷόν τε σύ-
στῆναι σώματα· ἀλλ' οὐδὲ τὰ ἄλλα σώματα· μὴ
ἄπειρον ἔχοντα καὶ κατ' ἐνέργειαν τὰς ποιότητας
δύναται εἶναι στοιχεῖα· τὸ γὰρ αὖ· ἁπλᾶ τὰ
στοιχεῖα· πάντων τῶν ὄντων τῶν κατὰ τὸ μᾶλλον
καὶ ἧττον ποιότητα κεκτημένων· ἡ δὲ δυναμέ-
νων διακεῖσθαι αἱ ποιότητες εἰσὶ στοιχεῖα· ἀ-
νάγκη τοίνυν εἶναι τὸ στοιχεῖον καὶ σῶμα· καὶ ἁπλοῦν
σῶμα· καὶ κατ' ἐνέργειαν ἔχον ἀπείρας τὰς ποι-
ότητας· λέγω δὲ θερμότητα· ψυχρότητα· ὑγρό-
τητα· καὶ ξηρότητα· αὗται γὰρ μόναι τῶν ποιο-

τίκτων. ἀστεμφία τοῦ τε δεῖ. ὅτι γὰρ τὸ λευκὸν
πληροῖ ἀζῶν τῷ σώματι λευκὴν ἵνα αὐτὸ δῆλον.
ὡς τὸ θερμὸν θερμαίνει καὶ τὸ ψυχρὸν ψύχει. ὅτε
τῶν ἄλλων ὁδοῦ. ἐναντία δὲ ἀλλήλοις ἐστὶ
τὰ ποιητικά. τὰ κατὰ τὰς δύο ποιότητας ἐναν-
τία. ὡς τὸ ὕδωρ τῷ πυρί· ψυχρὸν γὰρ καὶ ὑγρόν. θερ-
μῷ ὄντι καὶ ξηρῷ. καὶ ἡ γῆ τῷ ἀέρι· ψυχρὰ οὖσα
καὶ ξηρά. τῷ θερμῷ καὶ ὑγρῷ. ἐπεὶ δὴ γὰρ τὰ γε
ἐναντία ζῶα πάσχει ἀλλήλοις, οὐκ ἐδύνατο δὴ
μὴ μέσου τινὸς δεσμοῦ τεταγμένου τοῦ συνδέ-
οντος αὐτά, ἔταξεν ὁ δημιουργός. ἐν μέσῳ μὲν
τῆς γῆς καὶ τοῦ ἀέρος ἐναντίων ὄντων, τὸ ὕδωρ
διὰ τὸ αὐτῷ δύο ποιότητας. ψυχρότητα καὶ ὑγρό-
τητα. καθ' ἃς ἐδύνατο τοῖς ἀέροις συνάπτεσθαι.
συνάπτειν αὐτά. τῷ μὲν ψυχρῷ συνάπτεται τῇ γῇ.
τῷ δὲ ὑγρῷ. συνάπτεται τῷ ἀέρι, πάλιν μέσον
τοῦ ὕδατος καὶ τοῦ πυρὸς ἐναντίων ὄντων καὶ αὐ-

τῶν, ἃ τὰ ἐξῆς αὐτῶν ἄκρα. τὸ μὲν οὖν μέσον τοῖς, οἷον
σύμμικτον τῶν ὕδατι. τὸ δὲ θερμὸν. τῷ πυρί. ἢ
ἅτε τὰ ἐναντία συνήφθη ἀλλήλοις. διαμέσου
τινῶν τῶν συναπτόντων καὶ ἑαυτὰ καὶ τὰ συναπτό-
μενα. ὁ γὰρ ἑξῆς τούτοις, στοιχεῖος, ἀεὶ πρὸς ἐστιν. ἕκα-
στον συναπτόμενον κατὰ μὲν τὴν ἑτέραν ποιότητα συνά-
πτεται τῷ πρὸ αὐτοῦ. κατὰ δὲ τὴν ἑτέραν τῷ μετ' αὐ-
τό. οἷον τὸ ὕδωρ. ψυχρὸν ἐστὶ καὶ ὑγρόν. ἀλλὰ κα-
τὰ μὲν τὸ ψυχρὸν, τῇ γῇ συναπτόμενον, ὅτι πρὸ αὐ-
τοῦ κατὰ τὴν κάθοδον. κατὰ δὲ τὸ ὑγρὸν, τῷ ἀέ-
ρι ὄντι μετ' αὐτό. ὁμοίως καὶ ὁ ἀὴρ κατὰ μὲν
τὸ ὑγρὸν συναπτόμενος τῷ ὕδατι πρὸ αὐτοῦ
ὄντι. κατὰ δὲ τὸ θερμὸν. τῷ πυρὶ μετ' αὐτοῦ ὄντι.
καὶ τὸ πῦρ δέ. κατὰ μὲν τὴν θερμότητα, συνάπτε-
ται τῷ ἀέρι πρὸ αὐτοῦ ὄντι. κατὰ δὲ τὴν ξηρότητα
τῇ γῇ. καὶ ἔστι κυκλοφορικὴ κατὰ τοῖς σφαίρας τῶν φρες τῷ
ἄκρῳ. ἔσχατος δὲ ἡ γῆ. κατὰ μὲν τὸ ψυχρὸν, τῷ

ὅλα τὰ· καὶ διὰ τὸ ξηρόν· τῷ ποιεῖν καὶ ἐπὶ πᾶσιν·
ἵνα γὰρ μὴ μόνον τῷ πρὸς τὰ ἄνω κινεῖσθαι καὶ κα-
θόδον τὴν ἄνοδον τῷ διαιρεῖν ἔχει τὰ σώματα· ἀλ-
λὰ καὶ τῷ καλλύνειν αὐχμῶν· ἐπεὶ καὶ μεταπεσὸν ἐκ
πυρὸς τὰ φλέγματα· ἢ πρὸς ἄλληλα· λέγω δὲ
τὸ πῦρ τῇ τῶν γῶν· καὶ γὰρ τὸ πῦρ ἀποβαλὸν
τὴν θερμότητα μόνον, γίνεται γῆ· τοῦτο δὲ
δῆλον ἐκ τῶν κεραυνῶν· καταφερόμενον
γὰρ τὸ πῦρ καὶ ψυχόμενον, ἐκ τῆς ὑπερβολῆς
σεως ἀπολιθοῦται· διὸ τοὺς κεραυνοὺς μετὰ
λίθου καὶ θείου φέρεται· ἐπεὶ δὲ τὸ θεῖον· ὥσπερ
πῦρ ἀποκεκρυμμένον· οὐκέτι θερμὸν καὶ ἐ-
νέργειαν· ἀλλὰ δύναμιν· τὸ δὲ ξηρόν· κατ᾽ ἐνέρ-
γειαν· μένα δὲ τὰ σώματα· καὶ ἐνέργειαν ἐκτὸς
ποιοῦνται· τὰ δὲ ἄλλα πάντα δυνάμει ἂν μὴ πολ-
σια σώματα· ἵνα δὲ μὴ διὰ τὸ ἐπίληπτον μήτε
τὰ σώματα μήτε τὰ ἐξ αὐτῶν συγκείμενα· σοφῶς

ὁ δημιουργὸς ἐτεχνάσατο. ὥστε τὰ στοιχεῖα
καὶ εἰς ἄλληλα μεταβάλλεσθαι καὶ εἰς τὰ σύγ-
κρίματα. καὶ πάλιν τὰ συγκρίματα εἰς τὰ στοι-
χεῖα ἀναλύεσθαι. καὶ οὕτως ἐξ ἀλληλογονίας
διαρκοῦς σωιζόμενα, συνέχεται διαπαντός.
γῆ μὲν γὰρ πιληθεῖσα γίνεται ὕδωρ. ὕδωρ δὲ πυ-
κνωθὲν καὶ πιληθὲν γίνεται γῆ, θερμανθὲν δὲ
καὶ ἐξατμισθὲν, γίνεται ἀήρ. ἀὴρ δὲ, συναχθεὶς
μὲν καὶ συμπυκνωθεὶς γίνεται ὕδωρ, ξηρανθεὶς δὲ.
εἰς πῦρ μεταβάλλεται. ὅλως δὲ καὶ τὸ πῦρ. σβεσθὲν
μὲν καὶ ἀποβαλὸν τὴν ξηρότητα, ἐξαεροῦται.
ἔστι γὰρ ἀὴρ σβέσις πυρός. καὶ ἀτμὸς ὕδα-
τος θερμανθέντος. ἐξ ἀμφοτέρων οὖν δῆλον. ὡς
ἐκ θερμότητος ἡ γένεσις αὐτῶν. καὶ γὰρ θερμανθὲν
τὸ ὕδωρ καὶ σβεσθὲν τὸ πῦρ, ἀὴρ γίνονται. ἐστὶν οὖν
κατὰ μὲν τὴν οἰκείαν φύσιν. θερμός. ψύχεται δὲ
τῇ γειτνιάσει τῇ πρὸς τὸ ὕδωρ καὶ τὴν γῆν. ὥστε μὲν

καθάπερ αὐτὸς τὰ περὶ τὴν γῆν ψυχρὰ εἶναι·
τὰ δὲ ἄνω καὶ πρὸς τὸ πῦρ θερμά· συμβαί-
νει δὲ τοῦτο διὰ τὸ μαλακὸν καὶ εὐπαθὲς τοῦ ἀ-
έρος· ταχέως γὰρ ἐξίσταται τῆς οἰκείας φύσεως
καὶ μεταβάλλεται· ἀεὶ τοίνυν δέ, διόλου τοῦ ἀέρος
εἶναι φασί· τὸ μέν, ἁλμῶδες· τὸ ἐκ τῆς ἀναθυ-
μιάσεως τοῦ ὕδατος· τὸ δὲ καπνῶδες, τὸ ἐκ τῆς
σβέσεως τοῦ πυρός· καὶ τὸ μὲν καπνῶδες, θερμὸν
εἶναι· τὸ δὲ ἁλμῶδες· ἐνθαλπόμενον τελευτᾶν· θερμὸν
καὶ αὐτό· περιιὸν δέ, καθάπερ ἐξ ὅλης ψύχεσθαι· καὶ περι-
κόπτον, ἐξουδενοῦσθαι· ἵνα δὲ καὶ ἄλλα ἀλλο-
παθῶσιν ἐκ τῆς ἀφῆς γῆ καὶ περὶ τοὺς τόπους τὰ λα
ὑψηλότερα ἢ τὰ πολὺ τῆς γῆς ἀφεστῶτα ψυχρότερα
φαίνεσθαι· διὰ τὴν ὑποκειμένην φύσιν αὐτοῖς χωρί-
ς τὰ σώματα· τῶν λοιπῶν ἐκ τῆς σωματοδοτικῶν
τεσσάρων στοιχείων ἔχει· τὰ τε τῶν φυτῶν· καὶ τὰ τῶν
ζώων τῆς φύσεως· τὰ καθαρώτατα τῶν στοιχείων.

πρὸς τὴν γένεσιν τῶν σωμάτων ἐχούσης
καὶ πρὸς δὲ τοῦτο τὰ σώματα ἀεὶ σαλεύει φύσει καὶ
ἀνταναφορὰν ὅμως τιθεμένων αὐτῶν ἀλλήλων
δι' ἄλλου προσκρούσιν ἀναπεπταμένων, καὶ ἐν τῇ ἄλλο
παρ' αὐτὰ ποιούντων τὸ σῶμα. ὅτι ὥσπερ ἐπὶ τούτων,
ὑπὸ σμικρῶν ταῦτα διατείνει αὐτά. μηδὲ ἰδίᾳ
μὲν θεωρεῖσθαι τὴν γῆν. ἰδίᾳ δὲ τὸ ὕδωρ, καὶ τὸν ἀέρα
καὶ τὸ πῦρ. τῷ ἐν τῇ ἄλλο παρὰ ταῦτα ἐν ταῖς
ζῳογόνου τῶν τεσσάρων γεγενῆσθαι. ὥσπερ τοῖς τε-
τραφαρμάκου ἡ γενική, ἀλλ' ἡ τετραφάρμα-
κος παρὰ τὰ ἐξ ὧν συντέθειται. ὁμοίως μέντοι.
ὁ γὰρ καὶ παρὰ τοῖν τὴν τὸν χαλκὸν μεταξύ-
τερον ὡς ἐν τῇ τετραφαρμάκῳ τὰ στοιχεῖα πρὸς τὰ
σώματα. ἀλλὰ κατὰ μεταβολὴν ἐν αὐτῇ. πά-
λιν δὲ εἰς τὰ στοιχεῖα ἀναλύεσθαι τὰ σώματα φθειρό-
μενα. καὶ τοῦτον τὸν τρόπον διαμένειν ἀϊδίως
τὰ πάντα. ἢ ἀρχὰς πρὸς τὴν τῶν ὄντων γένεσιν.

μήτε πλεονάζοντα πολύ· μήτε μειούμενα·
ὅθεν πάντων ἄλλου γίνεσθαι· ἄλλου γίνεσθαι. οὐ
μόνον πάντα τὰ τρίγωνα ὥσπερ εἴρηται· ἀλλὰ
καὶ πάντα τὰ σώματα· πλὴν τῆς δὲ γῆς, τὰ μὲν
τρία στοιχεῖα, μεταβάλλειν εἰς ἄλληλα· τὴν δὲ
γῆν· ἀμετάβλητον μένειν· ὑπερέχων γὰρ
ἑκάστῳ σχήματι τὰ στερεώματα τῶν ἀθροισ-
μων σχημάτων. τῇ μὲν γῇ, τὸ κυβικὸν σχῆμα
ἐπειδὴ ἀκινητότατόν ἐστι τῶν λοιπῶν. ὕδατι
δὲ τῶν λοιπῶν τὸ δυσκινητότατον, τὸ εἰκοσάεδρον.
τὸ δὲ, ἀκινητότατον τὸ πυραμοειδὲς· τῷ πυρί·
τὸ δέ, ὀκτάεδρον τῷ ἀέρι· ὅπερ ἐστὶν ἀκι-
νητότερον μὲν ὕδατος. δυσκινητότερον δὲ
πυρός· ἐκ τούτων τῶν σχημάτων φαίνεται τῶν ἀ-
τάξιν· τοῦ τὰ μὲν τρία εἰς ἄλληλα μεταβάλ-
λειν δὲ γῆν τοῦ τὴν μὴ πάσχειν· τὰ μὲν γὰρ τρία
τῷ πυραμοειδεῖ τὸ ὀκτάεδρον· καὶ τὸ εἰκο-

σάεδρον, ἐκ σκαληνῶν τριγώνων συνίστασθαι.
τὸν δὲ κύβον. ἐξ ἰσοπλεύρων τριγώνων. ὅσα
μὲν οὖν ἐκ τῶν σκαληνῶν συνέστη τριγώνων, ταῦ-
τα δύναται διαλυόμενα καὶ πάλιν συνιόντα εἰς
ἄλληλα μεταβάλλεσθαι. μήτε δὲ κύβον διαλυ-
θέντα εἰς τι τῶν ἄλλων τριῶν σχημάτων δύνασθαι
μεταβάλλειν. ἐξ ἰσοπλεύρων γὰρ τριγώνων συνέστη-
κεν. ἐξ ὧν, οὐδὲ τῶν ἄλλων τριῶν οὐδὲν δύ-
ναται, μήτε αὖ τι τῶν τριῶν σχημάτων εἰς κύβον
ἀναγκάσω καὶ τὰ ἀδιατεθέντα σώματα. καὶ
τὰ ἄλλα ταῦτα, ὅλως ἔχειν πρὸς ἄλληλα. ὡς ἐκεῖ-
να ἔχει. ὁ μὲν ἀπαθὴς ἔμεινεν ἡ γῆ. ἀλλὰ
διαιρεῖται ὑπὸ τῶν λεπτομερεστέρων σωμάτων.
ἀναστοιχειουμένη μέν. ὁ μὲν καὶ μεταβαλλο-
μένη εἰς τὰ διαιρούμενα αὐτῆς. πάλιν γὰρ συνι-
οῦσα, εἰς ἑαυτὴν ἀποκαθίσταται. ὅπερ ἐστὶ
ται ἐν τῷ Τιμαίῳ. ἐὰν γὰρ εἰς ὕδωρ γῆ ὀλίγη μέ

τὰ βαρέων τὰ ὀξέης, διάχυται φησὶν ὥσπερ ἡ γῆ·
καὶ διὰ πάσσον τὰ ... τῶν σαθρῶν βόλος τοῦ
ὕδατος, ὑφίζανε· τὸν αὐτὸν τρόπον καὶ τὰ
πάσης τῆς γῆς διάνοια· ἕκαστι δὲ τοῦ τεμαχίου.
ἀλλὰ διὰ μείζους τῶν μεμιγμένων· χρὴ δὲ ὁ
πολλῶν καὶ ὑπὸ τῆς ὀξύτητος τοῦ πυρὸς ἐσχίσθαι
τὴν γῆν, ἢ διαλυθῆναι· φέρεται ἐναντίως· ἢ ἐνα-
κερσ ὁ γῆς διηρημένη ὅταν ἀπὸ ἀέρος διαλυθῇ,
ἢ ἐν ὕδατι· ὅταν ὑφ' ὕδατος λυθῇ· χρὴ δὲ κα-
τὰ ἄλλον τρόπον διαιρεῖν· ἕκαστον τῶν σωμάτων,
τρεῖς ποιότητας ἔχειν· τὸ μὲν πῦρ, ὀξύτητα·
μανότητα· κίνησιν· τὸ δὲ ἕτερον ἄκρον τῶν
σωμάτων τούτων τὴν γῆν, τὰς ἐναντίας ταύτας ποι-
ότητας, ἀμβλύτητα πυκνότητα· στάσιν. ὡς
εἶναι κατὰ ταύτας τὰς ποιότητας ἐναντία τὴν γῆν
καὶ τὸ πῦρ· ὅπερ οὐκ ἦν κατὰ τὰς ἄλλας τὰς ἐν
συζυγίᾳ ποιότητας. ἀλῆφθαι δὲ ἀφ' ἑκατέρων

τῶν ἄκρων ποιότητας. καὶ οὕτως τὰ μέσα στοιχεῖα
γεγενῆσθαι. λαμβάνονται γὰρ τὸ μὲν τοῦ πυρὸς δύο
ποιότητας· ἡ μανότητα καὶ κίνησιν· μίαν δὲ τῆς γῆς
τὴν ἀμβλύτητα· καὶ συνίσταται ὁ ἀὴρ ἄρα δὲ τοι-
οῦτος ἔχων ποιότητας· ἀμβλύτητα· μανότη-
τα· κίνησιν. πάλιν δὲ λαμβάνοντι ποιότη-
τας τῆς γῆς, ἀμβλύτητα καὶ πυκνότητα· τὸ δὲ τοῦ
πυρὸς μίαν μόνην κίνησιν· καὶ γίνεται τὸ ὕδωρ
ὅθεν ποιούμενον καὶ αὐτὸ· ἀμβλύτητι· πυκνότη-
τα· κίνησιν· καὶ εἰσὶν οὕτως ὡς ὀξύτης πρὸς ἀμβλύτητα.
οὕτω τοῦ πυρὸς πρὸς ἀέρα· ὡς δὲ μανότης πρὸς πυ-
κνότητα, οὕτως ἀὴρ πρὸς ὕδωρ· ὡς δὲ κίνησις
πρὸς στάσιν, οὕτως ὕδωρ πρὸς γῆν· ὡς ἄρα τὸ πῦρ
πρὸς ἀέρα, οὕτως ἀὴρ πρὸς ὕδωρ· καὶ ὡς ἀὴρ
πρὸς ὕδωρ· οὕτως ὕδωρ πρὸς γῆν· τοιοῦτον γὰρ
τὰ μὲν ἐπίπεδα, ὑπὸ μιᾶς μεσότητος συνέ-
χεσθαι· τοῦτ' ἔστιν ἀναλογίας· τὰ δὲ στερεὰ ὑπὸ

μιᾶς μεσότητος συνέχεσθαι. τουτέστιν ἀναλο-
γίας. τὰ δὲ στερεὰ ὑπὸ δύο μεσοτήτων. καὶ ἄλλων
δὲ τελεώτερον λέγουσι ποσότητας ἔχειν τὰ σχήματα.
τῶν μὲν γῆ μὲν καὶ τὸ ὕδωρ. βαρύτητα ἔχει καθ' ὃ
κάτω φέρεσθαι. λέγουσι δὲ οἱ στωϊκοί. τῶν
στοιχείων τὰ μὲν εἶναι δραστικά. τὰ δὲ παθητικά.
δραστικὰ μὲν. ἀέρα καὶ πῦρ, παθητικὰ δὲ, γῆν
καὶ ὕδωρ. ἀριστοτέλης δὲ, καὶ πέμπτον ἄλλο σῶμα
τὸ αἰθέριον καὶ κυκλοφορικόν. μὴ βουλόμενος
τὸν οὐρανὸν ἐκ τῶν τεττάρων στοιχείων γίνεσθαι.
κυκλοφορικὸν δὲ λέγει τὸ πέμπτον σῶμα. ὅτι
ἐν κύκλῳ περὶ αὐτὴν φέρεσθαι. τοῦ πλάτωνος δὲ
ἀρχόμενον τὸν θεὸν. ἐκ πυρὸς καὶ γῆς αὐτὸν
συνεστάναι. λέγει δὲ ὅλως. σωματοειδὲς καὶ
ὁρατὸν. ἁπτόν τε δεῖ γινόμενον εἶναι. χωρὶς δὲ
πυρός. οὐδὲν ἄν ποτε ὁρατὸν γένοιτο. οὐδὲ ἁ-
πτὸν ἄνευ τινὸς στερεοῦ. στερεὸν δὲ, οὐκ ἄνευ

γῆς· ὅθεν ἐν τῷ ποῦ ἐστι καὶ γῆς τὸ τε ὑπὲρ πάντας συ-
νεστάναι σῶμα. ὅθεν ἀρχόμενος ἐποίει· διὸ
δεῖ μόνα καλῶς οἴομαι εἰρῆσθαι τέλειον χωρίς. τὸ
δὲ ὡς ἀτόμου. διὸ ὁμοῦ γὰρ ἐν μέσῳ διὰ ἀμφοῖν σώμα-
των γίνεσθαι. διὸ ὁμοῦ δὲ κάλλιστος. ὡς ἑαυ-
τόν τε καὶ τὰ ζῷα δουμένων. ὅτι μάλιστα ἐν ποιεῖ.
τοῦτο δὲ τοῖς φύσιν ἀναλογίαν κάλλιστα ἀποτε-
λεῖν. διὸ ὁμοῦ λέγων τὰ μέσα δύο σχήματα ἀνα-
λογίας ἀλλήλοις λαμβάνει τῆς περιενθήσεως. οἱ δὲ τὰ
τῶν Ἑβραίων πρεσβεύοντες, διαφέρονται περὶ
τοῦ οὐρανοῦ καὶ τῆς γῆς. οἱ μὲν γὰρ ἀλλοτριοῦντες πάντες.
ἐξ οὐδεμιᾶς προϋποκειμένης ὕλης φάσκου-
σι γενέσθαι τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν. ἐπεὶ δὴ Μωϋ-
σῆς φησὶν ἐν ἀρχῇ ἐποίησεν ὁ θεὸς τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν
γῆν. ἄπονον εἶναι δέ· ἐκ τῆς ἀδυνάτου πεποι-
ηκέναι τὸν θεόν. τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν βούλεται. τῆς
γὰρ ἀδυναμούσης τῆς ὑπερμνημονευ̃σ ἐστὶ

γενέσθαι τὸν κόσμον· ὡς γενομένης, ἐνδέχεται τῷ
ἴσως φθαρῆναι ὑποτίθεσθαι τὴν ἀδύνατον· ἐκ ταύ-
της οὖν ὡς ἐξ ὕλης βούλεται τὰ ἄλλα πάντα γε-
γενῆσθαι· οὐ μὴν ἀγένητον. ἀλλὰ γενητὴν τὴν αὐ-
τὴν φῆναι· πρὸ πάντων τῶν σωματικῶν προ-
καταβεβλημένην ὑπὸ τοῦ δημιουργοῦ· πρὸς
τὴν τῶν ἄλλων ὑπόστασιν· δηλοῖ δὲ καὶ τοὔνομα τῆς
ἀδυνάτου, τὸ τῆς ὕλης ἄπορον· ἀλλὰ τοῦτο μὲν
ὅπως ἂν ἔχοι. οὐδὲν διαφέρει, πάντως γάρ
πάντων ὁ θεὸς καὶ δημιουργὸς δεικνύται· καὶ ἐξου-
σίαν πάντων ποιητικῶς τὰ πάντα· πρὸς δὲ τοὺς ἓν
μόνον λέγοντας εἶναι στοιχεῖον· ἢ τὸ πῦρ ἢ τὸν ἀ-
έρα, ἢ τὸ ὕδωρ· ἀρκέσει τὰ παρ' Ἱπποκράτους
εἰρημένα· φησὶν, εἰ ἓν ἦν ὁ ἄνθρωπος· οὐδέποτε ἂν
ἤλγεεν· οὐδὲ γὰρ ἂν ἦν ὑφ' ὅτου ἀλγήσειεν, ἓν
ὄν· εἰ δὲ καὶ ἤλγεεν, ἂν ἕν. τὸ τὸ ἰώμενον ἕν.
δεῖ γὰρ τὸ μέλλον ἀλγεῖν, ἐν μεταβολῇ γενέσθαι

μεταθήσεως· ἃ δέ ἐστι μόνον τῶν στοιχείων.
οὐ μὴν ἃ ἐστὶ μεταβληθῇ· μὴ τεταγμένον δι' ἀλ-
λήλων ἀφ' ἑαυτοῦ, οὐκ ἂν ἐγίνοντο ἃ καὶ αἰσθη-
τὰ ὕλην· ἀνάγκη δὲ καὶ τὸ παράγον ὑπό τινος,
παρὰ τῶν τοῦ ἑνὸς σχήματος ὑφ' ἑτέρου ἐπάγειν αὐ-
τὸ ξύλον· ἃ δὲ μὴ τε μεταβληθέντα, μὴ τε παθοῦ-
τα ἐδύνατο· πῶς ἂν ἐγίνοντο· δέξασθαι τὰ τοῦ ἀ-
δυνάτου, καὶ τὸ συγχωρεῖν ἐπάγει· ἃ δὲ καὶ ἀλ-
λήλων ἐστὶν ἄν· τῶν τιθεμένων· πῶς δὲ οὐκ ἐστὶν ἐν
τιθέμενον· ἀλλὰ πολλά· οὐκ ἄρα ἐστὶ τῶν ὁ ἄνθρω-
πος· ἀλλὰ καὶ ἐξ ὧν αὐτοῖς παρεῶντα· τὸ ἴδιον
ἕκαστος καὶ ἀσυναξάμενος δόγμα, τῶν ἄλλων μα-
λίαν διακινοῦντα τὰ παρὰ τοῦ τὰ σχήματα· ἡ γὰρ θαλῆς
τὸ ὕδωρ μόνον λέγων ἀρχὴν στοιχείου, παρὰ τὰ δια-
κινοῦντα τὰ ἄλλα εἶναι· ὑπὸ τούτου γινόμενα· τὸ
μὲν γὰρ ὑποσταθμὸν αὐτοῦ· γῆν γίνεσθαι· τὸ δὲ
λεπτομερέστερον αὐτοῦ, ἀέρα· τὸ δὲ πάλιν

τὸ λεπτομερέστερον πῦρ. ἀναξιμένης δὲ
ἀέρα μόνον λέγων, ὑπ' αὐτοῦ ὁμοίως περαίνεσθαι
δημιουργῆσαι τὰ ἄλλα στοιχεῖα ἐν τοῖς ἀπο-
τελούμενα. ἡράκλειτος δὲ καὶ ἵππαρχος ὁ με-
ταποντῖνος τὸ πῦρ λέγοντες, ταῖς αὐταῖς τούτοις
ἀποδείξεσι κέχρηνται. ἐξ αὐτοῦ γίνεσθαι δεικνύου-
σι τὸ πῦρ εἶναι τῶν ἄλλων στοιχείων γεννητικόν.
καὶ τῶν ἄλλων ὁμοίως τὸ ὕδωρ. ὁ δὲ τὸν ἀέρα, ἐκ
τούτου δημιουργεῖσθαι τὰ πάντα τὰ στοιχεῖα ἀλλήλοις
μεταβαλλόμενα, πάντων δὲ εἰς ἄλληλα τρεπομέ-
νων, ἀνάγκη τὸ πάντα στοιχεῖα εἶναι. ὅπερ ἂν
λάβοις τῶν τεσσάρων λεχθήσεται ἢ τοῦ ὑφε-
στῶτος γινόμενον. τὸ δὲ σῶμα τῆς ψυχῆς ὄργανον
ὑπάρχον. τῆς ψυχῆς δημιουργοῦ οὔσης διαι-
ρεῖται. ταύτης γὰρ προσφοροῦντες καὶ ἐπιτήδειον
κατεσκεύασε. πρὸς τὸ μηδεμίαν αὐτῆς δύ-
ναμιν ὑπὸ τοῦ σώματος ἐμποδίζεσθαι. ἐκεῖ-

σης γοῦν ψυχικὴ δύναμις περὶ τὴν ἐνέργειαν.
ἴδια μὲν τοῦ σώματος ἀποτετέλεσται· ὥς
περεὶ τις ὁ λόγος ἀποδείξει· ἡ μὲν γὰρ ψυχὴ, τά-
ξιν ἐπέχει τεχνίτου· τὸ δὲ σῶμα, ὀργάνου· ὕ-
λη δέ ἐστι περὶ ἃ ἡ πρᾶξις αὐτή· οἷον, ὥς
ὕλη μὲν ὑπόκειται ἡ γυνή· περὶ ταύτην γὰρ ἡ πρᾶ-
ξις· ἡ δὲ πρᾶξις μοιχεία· ἡ πορνεία· ἡ γά-
μος. διαιρεῖται δὲ ἡ ψυχὴ καὶ δυνάμεις εἴς τε
τὸ φανταστικόν· καὶ διανοητικόν· καὶ μνημονευτι-
κόν :- ~

περὶ φανταστικοῦ :- ~

Φανταστικὸν μὲν οὖν ἐστι· δύναμις τῆς ἀλόγου
ψυχῆς. διὰ τῶν αἰσθητηρίων ἐνεργοῦσα· φαν-
ταστικὸν δὲ· τὸ τῇ φαντασίᾳ ὑποπίπτον· ὥς
αἴσθησις καὶ αἰσθητόν· φαντασία δέ ἐστι, πάθος
τῆς ἀλόγου ψυχῆς ὑπὸ φανταστοῦ τινὸς γινόμενον,
φάντασμα δὲ, πάθος διάκενον ἐν τοῖς ἀλόγοις

τῆς ψυχῆς μηδενὸς ὄντος ἀπ' οὐδενὸς φανταστοῦ γι-
νόμενον. οἱ δὲ στωϊκοί, τέταρα ταῦτα φασί.
φαντασία, φανταστόν, φανταστικόν, φάντασ-
μα. φαντασίαν μὲν λέγοντες, τὸ πάθος
τῆς ψυχῆς τὸ ἐν αὐτῷ ἐνδεικνύμενον καὶ τὸ
πεποιηκός, φανταστόν. ὅταν γὰρ λευκὸν ἴδω-
μεν, ἐγγίνεταί τι πάθος τῇ ψυχῇ ἐν τῷ τῆς λήψεως
αὐτοῦ. ὥσπερ γὰρ ἐν τοῖς αἰσθητηρίοις ἐγγίνεται
πάθος ὅταν αἰσθάνηται, οὕτω καὶ ἐν τῇ ψυχῇ ὅταν
ἐννοήσῃ. φησὶ γὰρ ἐν αὐτῇ δέχεται τὸ νοητόν.
φανταστὸν δὲ τὸ πεποιηκὸς τὴν φαντασίαν αἰσθη-
τόν. οἷον τὸ λευκόν. καὶ πᾶν ὅ τι δύναται κινεῖν
τὴν ψυχήν. φανταστικὸν δέ, τὸ διάκενον ἑλκυ-
σμὸν ἄνευ φανταστοῦ. φάντασμα δέ, ὥσπερ
φερόμενοι δὲ τὸν κατὰ τὸ φανταστικὸν διάκενον
ἑλκυσμόν· ὡς ἐπὶ τῶν μεμηνότων καὶ μελαγχο-
λώντων. ἡ δὲ διαφωνία τούτοις, περὶ τὸ εἶναι

λαμβάνει μόνη μέρος τῶν ὀνομάτων· ὄργανα δὲ
αὐτῆς· αἱ περὶ τὸν ἐγκέφαλον κοιλίαι· καὶ
τὸ ἐν αὐταῖς ψυχικὸν πνεῦμα· ἡ τὰ ἐξ αὐτῶν κα-
ταλαμβάνεσθαι τῷ ψυχικῷ πνεύματι· ἡ κατα-
σκευὴ τῶν αἰσθητηρίων· εἰσὶ δὲ αἰσθητήρια
πέντε· αἴσθησις δὲ μία· ἡ ψυχὴ ἡ γνωρί-
ζουσα διὰ τῶν αἰσθητηρίων, τὰ ἐν αὐτοῖς γινό-
μενα πάθη· καὶ τὸ μὲν γεωδέστατον καὶ σωματι-
κώτατον τῶν αἰσθητηρίων, ὅπερ ἐστὶν ἡ ἁφή,
τῆς γεώδους φύσεως αἰσθάνεται· τὸ δὲ αὐγοει-
δέστατον ὅπερ ἐστὶν ἡ ὄψις, τῶν αὐγοειδῶν· ὡς
καὶ τὸ ἀερῶδες, τῶν τοῦ ἀέρος παθημάτων.
ἀὴρ γάρ ἐστιν ἡ τῆς φωνῆς οὐσία· ἢ ἀὴρ
πληγή· καὶ τὸ ἀτμοειδὲς δὲ καὶ ὑδατῶδες τῶν
κατὰ τὴν γεῦσιν, τῶν χυμῶν ἀντιλαμβάνεται·
ἕκαστον γὰρ τῶν αἰσθητῶν, διὰ τοῦ οἰκείου γνωρί-
ζεσθαι πέφυκεν· ἔστι δὲ κινοῦν κατὰ τοῦτο τὸ

χῶρον. ἐπειδὴ τὰ ἀναπνέοντα ζῷα, τὰ ἀσαρκας
φανερὰς τὰς αἰσθήσεις. ἀλλ' ἐπειδή περ ὁ ὀφθαλ-
μὸς καὶ τὰ λοιπὰ ὅσα κινοῦσι γένος. μεταξὺ τὴν φύσιν
ἐστὶν ἀέρος καὶ ὕδατος. ἀέρος μὲν γὰρ ἐστὶ πα-
τὸ μεταξὺ στερεός. ὕδατος δὲ καὶ τὸ μεταξὺ στερεοῦ·
δῆλον δὲ μὲν τὸ τοιοῦτον, διὰ τῆς κρύψεως
τοῦ πάθους. οἱ γὰρ κρύπτοντες. καὶ ἀκούουσι μὲν
τὸν ἀέρα διὰ τῆς ἀναπνοῆς. καὶ περὶ δὲ τὸν
τὸν ὀφθαλμὸν οὐκ ἀντιλαμβάνονται. διὰ γὰρ
τὴν ἔμφραξιν, τὸ παχὺ μεταξὺ στερεὸν οὐκ ἀφι-
κνεῖται πρὸς τὴν αἴσθησιν. τὸ τουχαλεῖν. πε-
ριττὸν αἰσθητήριον ὀσφρήσεως ὑπὸ τῆς φύσεως
ἐξεύρηται. ἵνα μηδὲ τῶν δυναμένων εἰς
γνῶσιν ἐλθεῖν, διαφύγῃ τὴν αἴσθησιν. ἐστὶ δὲ
ἡ αἴσθησις, οὐκ ἀλλοίωσις. ἀλλὰ διάγνωσις
ἀλλοιώσεως. ἀκολουθεῖ μὲν γὰρ τῇ αἰσθήσει,
διαγινώσκει δὲ τὴν ἀλλοίωσιν, ἡ αἴσθησις. καὶ

λέγεται δὲ πολλαχῶς αἴσθησις· καὶ τὰ αἰσθητήρια
εἰσὶ δὲ αἰσθήσεις, ἀντιλήψεις τῶν αἰσθητῶν· δι-
ὰ δὲ οὐ τὸ σῶμα, ἡ ποιότης ἄνευ τῆς αἰσθήσεως,
ἀλλ' ἀπὸ τῶν ἔργων αὐτῆς. διὸ καὶ πλείους ἔχουσι τὴν
αἴσθησιν· πνεῦμα νοερὸν ἀπὸ τοῦ ἡγεμονικοῦ
ἐπὶ τὰ μέλη τεταμένον· εἶτα καὶ ἄλλως· δύναμις ψυ-
χῆς ἀντιληπτικὴ τῶν αἰσθητῶν· αἰσθητήρια
δέ, ὄργανον τῆς ἀντιλήψεως τῶν αἰσθητῶν· τὸ γέ-
νος δὲ τῶν αἰσθήσεων λέγεται ψυχῆς καὶ σώματος κοινω-
νίαν πρὸς τὰ ἐκτός· ἡ μὲν γὰρ δύναμις ψυχῆς, τὸ δέ,
ὄργανον σώματος· ἄμφω δὲ τὰ φαντασίας ἀντι-
ληπτικὰ τῶν ἔξωθεν. τῶν δὲ ψυχικῶν, τὰ μέν ἐστιν ὑ-
πουργικὰ καὶ δορυφορικά, τὰ δὲ ἀρχικὰ καὶ ἡ-
γεμονικά· ἀρχικὰ μέν, τό τε διανοητικὸν καὶ τὸ φαντα-
στικόν· ὑπουργικὰ δέ, τὰ αἰσθητικά, κινητικὰ
θορμητικὰ κινήσεως· καὶ τὸ φωνητικόν· ἡ γὰρ ἡ κίνησις
καὶ ἡ φωνή, ὀξύτατα, καὶ ταχύ· ἀεὶ ὡς ἀκολουθεῖ

βουλῇ τοῦ λογισμοῦ· ἅμα γὰρ ἢ καθὰ τὸ αὐτὸ
θέλομεν τότε κινούμεθα. ὅθεν οὐδὲ ἐπαισθανόμε-
νοι μεταξὺ χρόνου τῆς τε βουλήσεως καὶ τῆς κινή-
σεως. ὡς ἐπὶ τῆς κινήσεως τῶν δακτύλων
ἐστὶν ἰδεῖν. καὶ τῶν φυσικῶν δὲ ἔνια, ὑπὸ τὴν ἡγε-
μονίαν ἐστὶ τοῦ διανοητικοῦ· ὡς τὰ καλούμενα
πάθη:

περὶ ὄψεως:

Ἡ ὄψις ὁμωνύμως λέγεται· καὶ γὰρ τὸ αἰσθητήριον· καὶ
ἡ δύναμις ἡ αἰσθητική. Ἵππαρχος δέ φησιν ἀκ-
τῖνας ἀπὸ τῶν ὀφθαλμῶν ἀποτεινομένας. τοῖς πέ-
ρασιν ἑαυτῶν καθάπερ χειρῶν ἐπαφαῖς. καθα-
πτούσας τοῖς ἐκτὸς σώμασι, τὴν ἀντίληψιν αὐτῶν
πρὸς τὸ ὁρατικὸν ἀναδιδόναι. οἱ δὲ γεωμέτραι.
κώνους τινὰς ἀναγράφουσιν ἐκ τῆς συνεμπτώσεως
τῶν ἀκτίνων γινομένους. τῶν ἐκπεμπομένων
δὲ ἀπὸ τοῦ ὀφθαλμοῦ ἐπὶ τὰ ἀριστερά. τῶν δὲ ἀριστερῶν,

ἐπὶ τὰ δεξιά. ἀπὸ δὲ τῆς συνεμπτώσεως αὐ-
τῶν ἀποτελεῖσθαι κῶνον. ὅθεν ὁμοῦ μὲν πολλὰ
περιλαμβάνειν ὁρατὰ τὴν ὄψιν. βλέπειν δὲ ἀ-
κριβῶς ἐκεῖνα. ἔνθα ἄν, συνεμπίπτωσιν
αἱ ἀκτῖνες. τοῦτο γοῦν πολλάκις ὁρῶντες ἐπὶ τοῦ ἐ-
δάφους. ἐρριμμένον τὸ ἑαυτῶν νόμισμα καὶ
ἀτενίζοντες ἐπὶ τὸ πλεῖστον. ἕως ἂν αἱ συμβο-
λαὶ τῶν ἀκτίνων ἐπ' ἐκείνῳ γένωνται τῷ μέρει. ἔνθα
κεῖται τὸ νόμισμα. καὶ τότε τιθέασι περιστοιχούμενοι
αὐτοῦ. ὥστε τὸ πρῶτον ἀρξάμενοι περιέχειν.
οἱ δὲ ἐπικούρειοι. ἀπὸ τῶν φαινομένων πρὸς
ποιοῦνται τοῖς ὀφθαλμοῖς. αἰτιολογεῖ δὲ εἴδωλον
σωματικόν, ἀλλὰ τοιαύτης δι' ἀλλοιώσεως
τοῦ περιέχοντος ἀέρος. ἀπὸ τῶν ὁρατῶν ἄχρι τῆς ὄ-
ψεως παραγίνεσθαι. πλάτων δὲ κατὰ συναύ-
γειαν. τοῦ μὲν ὀφθαλμοῦ φωτός, ἐπὶ ποσὸν ἀπο-
ρέοντος εἰς τὸν ὁμογενῆ ἀέρα. τοῦ δέ, ἀπὸ

τῶν σωμάτων, ἀντιφραττομένου, τοῦ δὲ προτέρου
μεταξὺ ἀέρα διὰ τάχους ὄντα καὶ συνεκτείνοντος τῷ
νεωτερομένου τῷ ποῦ ἐστὶ διὰ τῆς ὄψεως· μάλιστα
δὲ σύμφωνος Πλάτωνι περὶ τῆς ὄψεως ἐν τῷ τι
μαίῳ τῆς συμφωνίας λέγει· γελοῖον δ' ἂν τῷ πρὸς τοῦ πο
ενδὸν· ἅπερ γὰρ ἀπὸ τῶν ὀφθαλμῶν ἀφικνοῖτο μέ
χρι τίς· ἢ δύναμις· ἢ ἀπόρροια· ἢ ποιότης τῶν ὁρω
μένων σωμάτων, οὐκ ἂν τοῦ βλεπομένου τὸ μέ
γεθος ἔγνωμεν· οἷον οὐρανοῦ ἀπάντων μεγίστου· τηλι
κοῦτον γὰρ ἀπόρροιαν ἐμπίπτειν τοῖς ὀφθαλμοῖς ἡ
μῶν, παντάπασιν ἄλογον ἀλλὰ μὴν καὶ τὸ πνεῦ
μα τὸ ὀπτικὸν· οὐ χωροῦντος αὐτοῦ ἰδίων ἐκτεινο
μένου λαμβάνειν· ὡς περιέχεσθαι πάντα τὰ βλε
πόμενα· λείπεται οὖν τὸν περιέχοντα ἀέρα· τοιοῦτον
ὄργανον ἡμῖν γίγνεσθαι· καθ' ὃ ὁρῶμεν χρόνον τε,
ὅπερ ἐν τῷ σώματι τὸ νεῦρον ἐν ὑπάρχῃ τὸ ὀπτικόν.
τοῦτο γάρ τι παραγινόμενον ὅπερ ἐστὶν ἡμᾶς ἀήρ.

ἤτοι γὰρ αὐγὴ τοῦ ἡλίου φαίνουσα τὸν ἄνω περὶ ἑαυτῆς
τὸν ἀέρα· διαλύσει οὖν ἅπαντα τὸ ὅλον τὴν δύναμιν. ἢ τὸ
διὰ τῶν ὁποτινῶν νεφῶν αὐγὴ φερομένη, τιμωμένου
ὅταν ἔχῃ περικυματωτικήν. ἐμποιεῖ τοῦτο δὲ τῶν
περιέχουσι· ἢ τῇ περὶ τὸ περιστροφὴν ἀλλοιῶσαι
ἐργαζομένη, διάδοσιν οὖν ἀεὶ παλαιοῦ· ζῷον ἔχοντα
ἐν αὐτῷ ἀέρι ἐξάν· ἀσαντί τὸ τοῦ τῆς ἐμποιοῦσα σῶμα.
γίνεται γὰρ ὁ ἀὴρ· ὄργανον τῶν ὀφθαλμῶν πρὸς τὴν
τῶν ὁρωμένων διάγνωσιν, τοιοῦτον. οἷόνπερ
γνέφαλον κυάνεον. ὡς τοῦ ἐξ ἀλλὰ ὑγρῶν ἐγνέφα
λος πρὸς τὸ κυάνεον, τοῦ τὸν ἑξῆς ὀφθαλμὸς πρὸς τὸν
ἀέρα· ἐψιγμένον ὑπὸ τῆς ἡλιακῆς αὐγῆς· ὅτι
δὲ πέφυκεν ὁ ἀὴρ τοῖς πλησιάζουσι σώμασι,
ἐξομοιοῦσθαι, δῆλον ἐντεῦθεν· πυρροῦ τινὸς ἢ
κυανοῦ· ἢ καὶ ἀργυροῦ· λαμπροῦ διαφερομέ
νου φωτὸς ὄντος, ὑπὸ τοῦ δ' ἐγκεχέντος. ἀλλοι
οῦσθαι τὸν ἀέρα· περιφυέος δὲ ἐντεῦθεν περὶ αὐτὴν

σεως· ἤτε κινοῦσιν· ἤτε ἠρεμοῦσιν· ἤτε ἄλλο τι
φησὶν αἴτιον εἶναι τοῦ ὁρᾶν· ἀλλὰ τὴν ψυχὴν αὐ-
τὴν ἐν τῷ ζῴου σώματι τοῖς ὁρατοῖς· ἐπεὶ γινώσκειν
ἑαυτὴν οὐ δύναται ὁρᾶν· τὴν ψυχὴν συνέχειν
πάντα τὰ ὄντα· καὶ εἶναι τὰ πάντα ψυχήν· ζωὴν γοῦν
ζῶν σώματα διαφέρει· μίαν γὰρ βουλόμενος εἶναι
πάντων ψυχὴν τὴν λογικήν· ἁπλῶς φησὶ γινώ-
σκειν ἑαυτὴν ἐν πᾶσι τοῖς οὖσιν· ὁρᾶ δὲ ἡ ὄψις
καὶ τὰς ὁρατὰς γραμμάς· αἰσθάνεται δὲ καὶ τὸ περὶ
τὸν μὲν λόγον τῶν χρωμάτων· ζῴδια γινώσκει δὲ
αὐτοῖς· καὶ τὸ κεχρωσμένον σῶμα· καὶ τὸ μέγεθος αὐ-
τοῦ· καὶ τὸ σχῆμα· καὶ τὴν χώραν ἔνθα ἐστί· καὶ τὸ διά-
στημα· καὶ τὸν ἀριθμόν· καὶ κίνησιν καὶ στάσιν· καὶ τὸ
τραχὺ καὶ λεῖον· καὶ τὸ μέσον καὶ ἀνώμαλον· καὶ τὸ ὀξὺ·
καὶ τὸ ἀμβλύ· καὶ τὴν σύστασιν· ἤτε ὑδατώδης ἐστὶν οἷον
ὑγρόν· ἢ ξηρόν· τὸ μὲν οὖν ἴδιον αὐτῆς αἰσθητόν
ἐστι τὸ χρῶμα· διακριτικὴ γὰρ τῆς ὄψεως· τῶν χρωμάτων

ἀντιλαμβανόμεθα· εὐθέως γὰρ ζῷον τῷ χρώματι·
ἢ τὸ κεχρωματισμένον σῶμα· ἢ τὸ τί ποσὸν ἐν ᾧ τὸ γί-
νεται οὗ τὸ ὁρώμενον, ἢ τὸ διάστημα τὸ μεταξὺ τοῦ τε
ὁρῶντος καὶ τοῦ ὁρωμένου· ὁπόταν γὰρ τῶν αἰσθή-
σεων συνεμφαίνεται καὶ τὸ σῶμα, ταύτης εὐθέως
καὶ ὅτι ποσὸν ζῷον διαγινώσκεται· ὡς τῇ ἁφῇ καὶ
τῇ γεύσῃ· ἀλλ' αὗται μὲν τὸ κείμενον, ὅταν πρὸς
πελάσωσι τῷ σώματι σῶμα, αἰσθάνονται· πλὴν τοῦ
ἑξῆς διαισθησομένων, ὄψις δὲ καὶ ὄσφρησις·
ἔπειτα δὲ πόρρωθεν ἀντιλαμβάνεται τῶν ἰδίων
αἰσθητῶν, ἀναγκαίως ἐπακολουθήσει, τὸ μόνον
ὅσον καὶ διάστημα· τὸ δὲ μέγεθος τὸ κείμενον δι-
αγινώσκει· ὅταν τὸ φαινόμενον δείκνυται διὰ μιᾶς
προσβολῆς περιλαβεῖν· ἐν οἷς δὲ μείζονά ἐστι τὸ ὁ-
ρώμενον ἢ κατὰ μίαν προσβολὴν περιλαμβά-
νεσθαι, ἐν τούτοις ἡ ὄψις δεῖται καὶ τῆς μνήμης·
καὶ τῆς διανοίας· κατὰ μέρος γὰρ αὐτὸ θεωμένη καὶ δ

χύφεν ὅλην, ἀναγκαίως ἀστέρων ἀφ' ἑτέρου
μεταβαίνῃ. καὶ τὸ μὲν κατὰ ποσὸν ἀφῃρημένα τῶν με-
ταβάσεων, αἴσθησιν ἔχει. τὰ δὲ κατὰ ποσὸν ἐν τῷ σω-
ματικά, ἡ μνήμη μὴ διαφυλάττει. συνάγει δὲ ἀμφό-
τερα ἡ διάνοια. τό τε αἰσθητὸν καὶ μνημονικόν. τὸ
μὲν οὖν μεγέθους, ὀλίγως ἀντιλαμβάνεται. ποτὲ
μὲν μόνη. ποτὲ δὲ μετὰ μνήμης καὶ διανοίας. τὸ
δὲ ἀριθμοῦ τῶν ὁρωμένων τὸ ὑπὲρ τὰ τρία ἢ τέσ-
σαρα. τὸ καὶ κατὰ μίαν προσβολὴν ὁρωμένου.
καὶ τῶν κινήσεων. καὶ τῶν σχημάτων τῶν πολυγώνων,
οὐδὲ ποτὲ μόνη. ἀλλὰ μετὰ μνήμης καὶ διανοίας.
οὐ γὰρ δύναται τὸ πέντε. καὶ ἕξ. καὶ ἑπτά. καὶ πολλά. χωρὶς
μνήμης συναγαγεῖν. ὅθεν οὐδὲ τὰ ἑξάγωνα καὶ ὀκτά-
γωνα καὶ πολύγωνα σχήματα. καὶ κινήσεις δὲ κατὰ μετά-
βασιν γινόμεναι, τὸ μὲν ἐκ περάτων. τὸ δὲ εἰς πέρας.
ἔνθα δὲ πρότερόν ἐστι καὶ ὕστερον ἐπὶ τοῦτο, τοῦτο μνή-
μη μόνη διαφυλάττει. τῶν δὲ ἄνω καὶ κάτω. καὶ τὸ ἄνω=

μᾶλλον ἢ ὁμαλόν· ὡς ἄλλως δὲ καὶ τὸ τραχὺ ἢ
χᾶον· ἢ τὸ ὀξὺ ἢ ἀμβλύ· κοινὰ τῆς ἁφῆς καὶ τῆς
ὄψεώς ἐστιν· ἐπειδὴ καὶ μόνα τὸν τόπον διαγινώ-
σκουσι· χρήζουσι δὲ καὶ διανοίας· μόνον γὰρ ἐ-
κεῖνο τὸ κατὰ μίαν προσβολὴν προσιὸν τῇ τῆς
αἰσθήσει ἀθρόως μόνης αἰσθήσεως ἔργον ἐστί· τὸ δὲ
κατὰ πλείους γινομένης· ἀλλὰ καὶ μνήμης καὶ
τῆς διανοίας· ὡς ἔμπροσθεν ἐδηλώθη· τῶν δὲ
διαφανῶν· καὶ μετὰ τοῦ βάθους διικνεῖσθαι πέ-
φυκεν ἡ ὄψις· ἀεὶ εἰς μὲν προτέρως καὶ μάλιστα· ὁ-
λον γὰρ διεξέρχεται διὰ τοῦ κενοῦ· ὕδατος δὲ ἐ-
μετὰ τοῦ στερεοῦ καθαροῦ· τοὺς ἰχθῦς γοῦν νηχομένους·
ὁρῶμεν· ἢ τοῦτο δὲ διὰ τὸ ἄλλο καὶ τῶν ἄλλων τῶν τοιού-
των φῶς· δῆλον δὲ ὅτι προερωτισμένων· ἔτι καὶ τοῦ
τὸ ἴδιον αὐτῆς· μὴ ἀπαλλάττοι δέ τινας ὡς καὶ τοῦ
θερμοῦ ἡ ἀντίληψις· ὁ φεύγεις ἐστίν· ἐπειδὴ τὸ πῦρ
ὁρῶντες ἴσμεν εὐθέως ὅτι καὶ θερμόν ἐστιν· ἀεὶ γὰρ

ἐπὶ τῶν πρώτων ὄψιν ἀναγκαίως τὴν λέγομεν, διὰ τῆ-
σας ὡς τὸ ἐπὶ τὸ πρῶτον ἡ ὄψις ἐθεάσατο τὸ πῦρ,
μόνου τοῦ χρώματος· καὶ τοῦ σχήματος ἔσχε τὴν ἀν-
τίληψιν· προσελθούσης δὲ καὶ τῆς ἁφῆς· ἐγνω-
ρίσαμεν ὅτι καὶ θερμόν ἐστιν· ὅπερ διεφύλαξεν ἡ
μνήμη· παραλαβοῦσα παρὰ τῆς ἁφῆς· νῦν οὖν
ὅταν θεασώμεθα πῦρ ὅπου δήποτε ἄλλο βλέπομεν· ἢ
τὸ σχῆμα καὶ τὸ χρῶμα τοῦ πυρός ἐστιν· ἡ δὲ διάνοια συμ-
παραλαμβάνει τοῖς ὁρωμένοις διὰ τῆς μνήμης τὸ
θερμὸν τοῦτο· ὁ αὐτὸς λόγος καὶ ἐπὶ τοῦ μήλου· ὁ γὰρ
ἀντιλαμβανόμενος τοῦ χρώματος καὶ σχήματος ὁ δὲ ποιότη-
τα ἐμήλου· ἀλλὰ καὶ τῆς ὀσμῆς καὶ τῆς παλαιῶν
κεῦσιν ποιότητος· οὐχὶ καὶ τούτων ἡ ὄψις ἀντιλαμβά-
νομένων· δῆλον ὅτι μὴ λόγος ἐστὶν ἀλλ' ἡ ψυχὴ τῶν μνη-
μῶν ἀποσώζεται τὰ ἐντεῦθεν ὀσφρήσεως τε καὶ γεύσεως·
ἅμα τε τῷ θεάσασθαι συνεισφέρεται καὶ ταῦτα τῷ σχήματι
καὶ τῷ χρώματι· ὅθεν οὖν ... μᾶλλον νομίσωμεν.

ἀληθινὸν εἶναι μῆλον. ὁ γὰρ ὀφθαλμὸς κρίνει ἢ ἐξετάζει τὸ
μῆλον· ἀλλ᾽ ἡ διάνοια. ὁ γὰρ ὀφθαλμὸς ἐν τοῖς ἰδίοις αἰ-
σθητοῖς ἀδιάφορα· τὰ γὰρ μεγέθη καὶ τὰ σχήματα σω-
μάτων. αἱ μὲν οὖν τελεώτεραι τῶν αἰσθήσεων, ἥ τε ὄψις καὶ
ἡ ἀκοὴ καὶ ἡ ὄσφρησις· τῶν ἔξωθεν καὶ μὴ προσπε-
λαζόντων ἀντιλαμβάνονται, διὰ μέσου τοῦ ἀέρος.
ἡ δὲ γεῦσις· οὐκ ἄλλως αἰσθάνεται· ἐὰν μὴ προσ-
μιχθῇ τὸ αἰσθητόν. ἡ δὲ ἁφὴ ὑπὲρ ἀμφότερα κεῖται· καὶ γὰρ
πλησιάζοντα τοῖς σώμασι καὶ διαμενούσης αἰσθάνεται-
βλον. πολὺ μὲν οὖν ἡ ὄψις τῆς ἐπὶ μαρτυρίας κρείττων
τῆς τῶν ἄλλων αἰσθήσεων· οἷον τὸ ὑφαινόμενον ἢ
ἐπιτετεχνημένον προσάπτειν· ὡς ἐπὶ τῆς γρα-
φῆς· γραφικῶς δὲ ἔργον· ἀπατᾶται τὴν ὄψιν ἐξοχῆς
ἐν ποικίλμασιν· ἃ τῷ πράγματι οὐ ταῦτα
ἔχει τῇ ὄψει· ἔνθα, τὸ ἀπατᾶσθαι διαγνῶσιν. μάλιστα
μὲν τῆς ἁφῆς· ἔστι δὲ καὶ τῆς γεύσεως· ἢ ὀσφρή-
σεως· ὡς ἐπὶ τοῦ κηρίνου μήλου· παθεῖν αὐτῷ

ἐναργῶς παρεῖσποιεῖ τὰ φαινόμενα. ὅταν μὴ
πόρρωθεν ὄντα. τὸν γοῦν πύργον τὸν τετράγωνον
στρογγύλον ὄντα πόρρωθεν. σφάλλεται δέ. ἢ
ὅταν δι᾽ ἀχλύος ἢ καπνοῦ βλέπωμεν, ἢ τινὸς
τῶν παραπαραπλησίων τῶν ἐπιθολούντων τὴν
ὄψιν. ὁμοίως καὶ ὅταν δι᾽ ὕδατος κινουμένου.
ἢ γὰρ ἐν τῇ θαλάσσῃ. τὴν κώπην κεκλασμέ-
νην οὖσαν. ὁμοίως καὶ ὅταν διά τινος διαφανοῦς
ὕλης βλέπῃ. ὡς ἐπὶ τῶν ἐσόπτρων καὶ τῆς ὑάλου.
καὶ τῶν ἄλλων τῶν τοιούτων τρόπων. ἢ ὅταν ὀξὺ
κινῶνται τὰ ὁρώμενα. οἷον ταράσσει γὰρ τὴν ὄψιν
ἡ ταχεῖα κίνησις. ὡς στρογγύλα τὰ μὴ στρογγύλα
βλέπειν. καὶ ὡς ἑστῶτα, τὰ κινούμενα. ἢ ὅταν ἡ δι-
άνοια πρὸς ἄλλοις ἀσχολῆται. ὡς ἐπὶ τῶν παρερχο-
μένων μὲν συνήθων φίλων. καὶ ζητούντων μέν.
παρελθόντος δὲ αὐτοῦ. τὴν τῶν διάνοιαν αὐτοῦ
πρὸς ἑτέροις ἔχειν. ἐκ τούτου δὲ τοῦ τὸ διά-

μαρτύρημα τῆς ὄψεως. ἀλλὰ τοῦ νοῦ. ἡ μὲν γὰρ
δεῖ καὶ ἀπαγγέλλει. ὁ δὲ νοῦς ὅπερ οἱ ἄγγελοι ἀ-
παγγελθῇ οἱ. γινώσκων δὲ μάλιστα περὶ ἐ-
ναργῆ διάγνωσιν ἡ ὄψις γένηται. ἀβλαβοῦς
αἰσθητηρίου. οὐ μεμολυσμένου τῆς κινήσεως καὶ δι-
αστήματος, ἀέρος καθαροῦ δὴ καὶ λαμπροῦ :-
Ἐπεὶ οὖν μετὰ τῶν ἄλλων αἰσθητηρίων, διπλοῦν
ὁ δημιουργὸς κατεσκεύασε. καὶ τὸ πολὺ τιμιώτερον
μορίῳ τοῦ σώματος περιέγραψε. ἢ γὰρ ὀφθαλ-
μοὺς δύο. καὶ ὦτα δύο. καὶ τὸ περὶ ὀσφρήσεως αἰ-
σθήσεως ἐν τῇ ῥινὶ πεποίηκε. καὶ γλώττας δὲ
δύο πᾶσι τοῖς ζώοις ἐνέφυσεν. ἀλλὰ τοῖς μὲν
διηρημένας ὡς τοῖς ἀνθρώποις. διὰ τοῦτο καὶ
δύο τὰς προσθίους κοιλίας μόνας τοῦ ἐγκεφάλου
πεποίηκεν. ἵνα ἐξ ἑκατέρας κοιλίας τὰ αἰ-
σθητικὰ νεῦρα καταπεμπόμενα, διπλᾶ πάντα
τὰ αἰσθητήρια. διπλᾶ δὲ αὐτὰ πεποίηκεν, δι-

ὑπερβάλλουσαν κηδεμονίαν· ἵνα τὰ διαλέκτου
παιδεύοντες, τὸ προείλατο προσομιλοῦν τάξει τῶν αἰσθη-
σιν· ἀλλὰ τῶν μὲν πλάστων αἰσθητηρίων διαφθα-
ρομένων, δι' ἑαυτῆς αὐτὴν τὴν ζωὴν καταβλα-
πτειν τὸ ζῷον. ἁφὴ γὰρ μόνη τῶν αἰσθήσεων
κοινὴ πάντων ἐστὶ τῶν ζώων. πᾶν γὰρ ζῷον ἁφὴν
ἔχει· οὐ τὰς ἄλλας αἰσθήσεις, ἀλλὰ πάντα πάντως·
ἀλλ' ἔνια ἔνια· πάντως δὲ ἔχει τὰ ἔλαττα ὀλίγα·
ἐπειδὴ τὸ ἄνευ ταύτης οὐδὲν τῶν ζῴων ἦν καὶ ἡ μὴ ἔχοι. — ἐκινδύνευε ζῷον:
διὸ τὸ μόριον ὃ δὴ μὴ σύμφορον ἀποπληρῶσαι
τῆς ἁφῆς· ἀλλὰ πᾶν σχεδὸν τὸ σῶμα τοῦ ζῴου, πλὴν
μερῶν καὶ ὀνύχων καὶ κεράτων· ὀστῶν δὲ ὅσπερ
τε καὶ τριχῶν, ἢ ἄλλων τινῶν τοιούτων· πᾶν μό-
ριον τοῦ σώματος. τῆς ἁφῆς ἀντιλαμβάνεται·
συμβέβηκε μὲν ὥσπερ καὶ ὅσον τῶν αἰσθητηρίων.
διὰ πολλὰς ἔχειν αἰσθήσεις· τὸ μὲν, τῶν ἰδίων
αἰσθητῶν· τὸ δὲ, τῆς ἁφῆς· ὡς ἡ ὄψις. ἡ

μετὰ τὰ χρώματα διακρίνει· καὶ τῶν θερμῶν καὶ
ψυχρῶν ἀντιλαμβάνεται· ἀλλὰ τῶν μὲν μέσως
σωμάτων· τῶν δὲ χρωμάτων, ὡς ὄψις· ὥσπερ αὖ
τῶν δὲ καὶ γεύσεις· καὶ ὀσφρήσεις· καὶ ἀκοή· κοινὸς
οὖν παντός ἐστι τοῦ σώματος ἡ ἁφή· ὥσπερ ἀ-
πὸ τῶν προσθίων κοιλιῶν τοῦ ἐγκεφάλου λέγομεν
εἶναι τὰς αἰσθήσεις· ἢ δηλονότι νεύρων καὶ
φυομένων ἐξ ἐγκεφάλου· καὶ διασπειρομένων
εἰς πᾶν μέρος τοῦ σώματος· ἡ τῆς ἁφῆς αἴσθησις
προσγίνεται· ἐπειδὴ δὲ πολλάκις ὑπὸ ἀκάνθης
πληγέντες τὸν πόδα· τῆς κεφαλῆς τέως τῆς τεί-
χους φείσθημεν, ὡς ἐνθυλάντινες τὸ πάθος ἢ τὴν
αἴσθησιν τοῦ πάθους· ἐκ τοῦ ἐγκεφάλου ἀναπέ-
μπεσθαι· ἀλλὰ περὶ τῶν ἀληθῆς ἔστι τὸ ὅλον γε ἰ-
δὲ καὶ ἄλλη τὸ λεγόμενον μόριον· ἀλλ' ὁ ἐγκέ-
φαλος βέλτιον ἐντελέστερον ἐν τῷ ἐγκεφάλῳ
ἐστι· καὶ φαρμάκοις ἐστὶν ἐκ τοῦ κεφάλου διάπαν-

τῆς ἑαυτοῦ τὸ ψυχικὸν ἔχον πνεῦμα, ὡς ὁ
περιπεπλασμένους σπόγγοις· ἔχει τὸ πῦρ· διὰ
τοιοῦτον. ἔνθα ἂν νεῦρον αἰσθητικὸν ἐμφύ-
ηται, ἐκεῖνο τὸ μέρος αἰσθήσεως ὑπ' αὐτοῦ
μεταλαμβάνει. καὶ γίνεται αἰσθητικόν. ἄλλο
δὲ μέρος ἄλλο τὸ ἐγκέφαλον καὶ τὴν ἀρχὴν τῶν πλεόνων
τὸν ἐγκέφαλον ἀναπέμπεσθαι. ἔστι τὸ πάθος.
ἀλλ' οὐκ αἴσθησιν τινὰ καὶ ἀπαγγελίαν τοῦ σωμα αἰσθητά τινα
πάθους. ἔστι δὲ ἴδιον αἰσθητὸν ἁφῆς. τὸ θερ-
μόν. ψυχρόν. τὸ μαλακόν. ἢ σκληρόν.
ἢ ὑγρόν. ἢ ξηρόν. βαρὺ ἢ κοῦφον.
διὰ μόνης γὰρ τῆς ἁφῆς. ταῦτα γνωρίζεται. κοι-
νὰ δὲ ἁφῆς καὶ ὄψεως. τὸ ὀξὺ ἢ ἀμβλύ. ἢ τὸ
τραχὺ ἢ λεῖον. τὸ ξηρὸν ἢ ὑγρόν. ἢ παχὺ
ἢ λεπτόν. ἅπαντα. ἢ γὰρ ὁ τόπος. τὸ μέ-
γεθος ὅλον ἢ τοιοῦτον. ὡς κατὰ μίαν προσβο-
λὴν τῆς ἁφῆς περιλαμβάνεσθαι. ἢ τὸ πυκνὸν

δὲ καὶ τὸ μανὸν· καὶ τὸ στρογγύλον· ὅταν ἢ μήκεσιν ὡς
ἢ ἄλλαις τισὶν ἀφήμασι· ὁμοίως δὲ καὶ τῆς κινήσεως
τὸ συμπαρατείνοντος αὐτῇ σώματος αἰσθάνεται· τῷ
τῇ μνήμῃ καὶ τῇ διανοίᾳ· ὡσαύτως δὲ καὶ ἀριθμοῦ.
ἀλλὰ μὴ χεῖρον οἷον ἡ λείων· καὶ τῶν μὴ μικρῶν ἢ
ῥᾳδίως περιλαμβανομένων· μᾶλλον δὲ τῆς ἁφῆς·
ἡ ὄψις τούτων ἀντιλαμβάνεται· ὥσπερ καὶ τοῦ ὁ-
μαλοῦ καὶ τοῦ ἀνωμάλου· τοῦ γὰρ γλυκέος ἐστὶ τοῦ τε λείου
καὶ τραχέος· συμπεπληρωμένα γὰρ ἀνώμαλα μὲν τὰ
τραχύτητα· ὁμαλότης δὲ πυκνότητι· λειότητα
πολλά· διὰ λεπτότητος τῶν ἠρεμημένων· ὥσπερ καὶ κοι-
νωνίαν αἱ αἰσθήσεις αὐτῶν πρὸς ἀλλήλας ἔ-
χουσι· καὶ γὰρ τῆς ἁφῆς εἰς τὰ διαμαρτήματα· ἡ ἑ-
τέρα διαστροφή· ἕτεροι μὲν τῆς γραφῆς· ἡ μὲν ὄψις·
ἔξω χαρακτῆρας ὁρᾷ εἰ μὴ τότε καὶ τῶν ἄλλων, ἡ δὲ ἁφὴ
προσελθοῦσα· διήλεγξεν αὐτῆς τὸ διαμάρτημα·
ὥσπερ δὲ καὶ ἡ ὄψις ἀεὶ καὶ πάντα διαμετρεῖ τὸν ἀέρος

ὅρα· δῆλον ὅτι ἡ ἁφή· διακόνισσα τῆς βασιλείας
τῶν σκληρῶν καὶ μαλακῶν καὶ ὑγρῶν αἰσθάνεται·
ἀλλὰ οὐ μονοειδῶς ἢ μετὰ διανοίας. ἀκριβε-
στάτην γὰρ ἔχει ταύτην τὴν αἴσθησιν ὁ ἄνθρωπος.
ταύτῃ γοῦν καὶ τῇ γεύσῃ· πλέον ἔχει ταύτην τὴν αἴ-
σθησιν ὁ ἄνθρωπος. ταύτῃ γοῦν καὶ τῇ γεύσῃ.
πλέον ἔχει τῶν ἄλλων ζώων. κατὰ δὲ τὰς ἄλλας
λείπει ἡττώμενος· ἄλλο μὲν γὰρ ζῶον κατ' ἄλλην
αἴσθησιν τῶν λείων· πλέον κατὰ τὸν ἄνθρωπ-
όντων. ἐν τοῖς λείοις ἅμα· ὀξύτερον γὰρ
καὶ ἀκούει καὶ βλέπει· καὶ ὀσφραίνεται· ὡς δῆλον
ἐκ τῶν ἰχνευόντων κυνῶν. καὶ παντὸς σῶμα
τῆς ἁφῆς ἐστὶν αἰσθητήριον ὡς καὶ πρόσθεν εἴρη-
ται. μάλιστα δὲ τῶν χειρῶν τὰ ἔσωθεν. καὶ τούτων
ἔτι μᾶλλον τὰ ἄκρα τῶν δακτύλων. ταῦτα γὰρ ὥσ-
περ γνώμονας ἀκριβεῖς τῆς ἁφῆς ἔχομεν. διὰ γὰρ
μόνον ἀντιληπτικὸν ὄργανον ὁ δημιουργὸς τὰς

χεῖρας καθικνούμενον. ἀλλὰ καὶ ἀπτικόν. διὰ τοῦτο καὶ τὸ δέρμα λεπτότερον ἔχουσι. καὶ μῦς αὐτῆς ὅλης ἔσωθεν ὑπέστρωται. ἵνα εἰ χωρὶς ἀμοιροῦσιν. ἵνα μᾶλλον τῶν ἁπτῶν ἀντιλαμβάνωνται. τοῦ δὲ τὰ ἰσχία αὐτὰς μὴ φθάνειν. ὅτι περ σαρκωμένοι μῦς γέγονεν αἴτιος. τῶν δὲ χρεῶν. αἱ μὲν σκληρότεραι. πρὸς ἀντίληψιν ἀσφαλεστέραι. αἱ δὲ μαλακώτεραι. πρὸς τὴν ἀφὴν ἀκριβεστέραι. ὥσπερ καὶ τῶν νεύρων τὰ μὲν σκληρά. πρὸς κίνησιν. τὰ δὲ μαλακὰ πρὸς αἴσθησιν ἀσφαλῶς ἐπιτήδεια. τῶν γὰρ αὐτῆς ἁφῆς ἐστὶν ὄργανα. διὰ τούτων γὰρ ἡ τῆς ἁφῆς αἴσθησις γίνεται.

περὶ φιμώσεως

Τῶν μὲν ὄψιν. ἐν τοῖς ἔμπροσθεν. ὅθεν ἀπομένει κατ' εὐθείας γραμμὰς ὁρᾶν. ἡ δὲ ὄσφρησις καὶ ἡ ἀκοή. οὐ κατ' εὐθεῖαν μόνον. ἀλλὰ πανταχόθεν ἁφῆς

διὰ τῆς γεύσεως· ὅτι καὶ τὰς εὐθείας γραμμάς· ὅτι
πανταχόθεν γνωρίζουσιν. ἀλλὰ τὸ τεμένον· ὅ-
τον αὐτοῖς πλησιάζουσι τοῖς ἰδίοις αἰσθητοῖς·
πλὴν τῶν ἢ διακεχωρισμένων· ἔστι δὲ ἡ γεῦσις τῶν
χυμῶν ἀντιληπτική. ὄργανα δὲ αὐτῆς· ἡ γλῶττα.
καὶ ταύτης μάλιστα τὸ ἄκρον. ἔτι καὶ ὁ οὐρανίσκος ἡ ὑ-
περῷα. ἐν οἷς ἐστι τὰ ἐξ ἐγκεφάλου φερόμε-
να νεῦρα τὰ πλατυσμένα. ἃ ἀπαγγέλλοντα
τὴν γινομένην ἀντίληψιν πρὸς τὸ ἡγεμονικόν·
τῶν δὲ χυμῶν αἱ γεύσεις καὶ καλοῦνται ποιότητες.
εἰσὶν αὗται· γλυκύτης. ὀξύτης. δριμύτης. στρυ-
φνότης. αὐστηρότης. πικρότης. ὀξύτης. δριμύ-
της. στρυφνότης. αὐστηρότης. πικρότης. ἁλ-
μυρότης. λιπαρότης. τούτων γὰρ ἐστὶν ἡ γεῦσις
διαγνωστική. καὶ ταύτας δὲ τὰς ποιότητας
εἰς τὸ ὕδωρ ἀποτελεῖ γεννᾷ. τῶν μὲν δὲ πάντων τούτων
ἐμφαίνεται ἡ γεῦσις ποιότητα. καὶ τὰς ἄλλας.

οἷον ψυχρότητα καὶ ὑγρότητα. συμφυῆ δὲ ἔχει τὴν
ποιότητα. στρυφνότητα δὲ καὶ αὐστηρότητα. τῷ
μᾶλλον καὶ ἧττον στρυφνοῦ ἀλλήλων διαφέρουσιν.
αἱ μὲν οὖν ἁπλαῖ γευστικαὶ ποιότητες, αὗται
μόναι φαίνονται. ζητεῖται δέ μοι εἰ ἄρα. καθό-
λικον γὰρ ἑκάστου ζῴου ἢ φυτοῦ. ἰδιάζουσαι ποιότη-
τες φασίν. ἄλλοις γὰρ ἀνθρώποις. ἑτέρου ποι-
ότητος ἀντιλαμβανόμεθα. καὶ ἄλλοις αἰγίου.
διὸ καὶ μὴ μαθόντες ὁποῖόν ἐστι τὸ περισσὸν κεραμ-
νείας. ἐντεῦθεν γοῦν σαφῶς γνωρίζομεν. τοῦτο δὲ οὐ
κατὰ τὴν διαφορὰς τῶν ὑποκειμένων γευστῶν
ποιοτ. ὅθεν δὴ καὶ τὰς αὐτὰς γλυκείας προειλα-
βοι. ἀπέχουσι ὄντας. καὶ πάντως ἀλλήλων δια-
φέροντας. καὶ γὰρ ἐν τοῖς ἑκάστης ἰδιότητας τῶν
ἁπλῶν ποιοτήτων. καὶ ἐν τούτοις γνωρίζομεν ἡ κα-
τὰ γένος τῶν γευστῶν διαφορά. ἰδιαίτατος γοῦν καὶ στυφῖ-
τος καὶ φοινικοῦς. μία μὲν ἑκάστη ποιότητα.

ἢ κατεγχυμένα. ἀλλ' ἡ γεῦσις διακρινεῖ. τῶν ἐ-
δωδῶν τὸ διάφορον:

περὶ ἀκοῆς:

Ἡ δὲ ἀκοὴ τῶν φωνῶν ἢ τῶν ψόφων ἐστὶν αἰσθητική. διαγινώσκει δὲ αὐτῶν τὴν ὀξύτητα ἢ τὴν βαρύτητα. λειότητά τε καὶ τραχύτητα. καὶ μέγεθος. ὄργανα δὲ αὐτῆς τὰ νεῦρα τὰ ἐξ ἐγκεφάλου τὰ μαλακά. καὶ τῶν ὤτων ἡ κατασκευή. μάλιστα δὲ αὐτῶν τὸ χονδρῶδες μέρος. πρὸς γὰρ ψόφους ἤχους τε ἐπιτήδειός ἐστιν ὁ χόνδρος. μόνος δὲ ἄνθρωπος καὶ πίθηκος οὐ κινοῦσι τὰ ὦτα. τῶν δ' ἄλλων πάντων ζώων τῶν ἐχόντων τὰ ὦτα κινούντων αὐτά:

περὶ ὀσφρήσεως:

Ἡ δὲ ὄσφρησις γίνεται μὲν διὰ τῶν ῥινῶν. περαίνεται δὲ εἰς τὰ πέρατα τῶν προσθίων τοῦ ἐγκεφάλου κοιλιῶν. αὗται γὰρ ἀτμωδέσταται τὴν φύσιν

ἔστι. τῶν ἀτμῶν ἀκριβῶς ἀντιλαμβάνονται·
λέλυνται γὰρ ἡ πρόσθια κοιλία τῶν αἰσθη-
τηρίων· καθὸ μαλθακώτερα τινὰ ἢ οἱ καθόλου τῶν
ἰδίων αἰσθητῶν ἀντιλαμβάνεται· ὅμως ὥσ-
περ τὶς ἄλλη αἰσθήσεως νεῦρον αἰσθητικὸν
καλεῖ περιφερόμενον ὁ ἐγκέφαλος, δηλονότι ἡ ὄσφρη-
τῶν νεύρων σις· ἀλλὰ τὶς προέχει ἑαυτῆς τῶν κύρων ἀνα-
πληροῖ τὴν χρείαν. ἐκ τῶν ἀτμῶν ἀναδό-
σιν δέχεται· τῶν δὲ ἀτμῶν ἡ γενικωτάτη διαφορά·
εὐωδία καὶ ἡ δυσωδία· καὶ τὸ μέσον τούτων·
ὃ μήτε εὐῶδές ἐστι μήτε δυσῶδες· γίνεται δὲ
εὐωδίες τῶν ὑγρῶν τῶν ἐν τοῖς σώμασιν ἀκρι-
βῶς πεφθέντων· μέσως δὲ· ἡ μέση διάθεσις·
καταδεέστερον δὲ ἢ μηδ᾿ ὅλως, δυσωδία:— οζ

περὶ τοῦ διανοητικοῦ.

Τοῦ μὲν οὖν φανταστικοῦ· ἥ τε δυνάμεις καὶ τὰ ὄργα-
να καὶ τὰ μόρια· καὶ τῶν μορίων ἡ κοινωνία τε-

καὶ διαφοράν, τὴν ἐνδεχομένην τε ὑπονόως ἐν
βραχέσιν ἱκανῶς ἀφεῖται· τοῦ δὲ διανοητικοῦ
εἰσὶ γενικῶς μέν· αἵ τε κρίσεις καὶ αἱ συγκατα-
θέσεις· καὶ ἀποφυγαί· καὶ ὁρμαί· ἰδικῶς δὲ αἱ δι-
ανοήσεις τῶν ὄντων· καὶ αἱ ἀρεταί· καὶ ἐπιστῆμαι·
καὶ τῶν τεχνῶν οἱ λόγοι· καὶ τὸ βουλευτικόν· καὶ προ-
αιρετικόν· τοῦτο δέ ἐστι· τὸ καὶ διὰ τῶν ὀνείρων
θεσπίζον ἡμῖν τὸ μέλλον· ἣν δὴ μόνην ἀλη-
θῆ μαντείαν οἱ πυθαγόρειοι λέγουσιν εἶναι· πυθαγόρειοι
τοῖς ἑβραίοις ἀκολουθήσαντες· ὄργανον δὲ
καὶ τούτου, ἡ μέση κοιλία τοῦ ἐγκεφάλου· καὶ τὸ ψυ-
χικὸν πνεῦμα τὸ ἐν αὐτῇ:

περὶ μνημονευτικοῦ

Τὸ δὲ μνημονευτικόν ἐστι· μνήμης καὶ ἀναμνήσεως
αἴτιόν τε καὶ ταμεῖον· ἔστι δὲ μνήμη, ὡς μὲν
ὁ ὠριγένης φησί· φαντασία ἐγκαταλελειμμένη ἀ-
πό τινος αἰσθήσεως τῆς κατ' ἐνέργειαν φαινο-
μένης· ὡς δὲ πλάτων· σωτηρία αἰσθήσεώς τε

ἢ νοήσεως· ἡ γὰρ ψυχὴ, τῶν μὲν αἰσθητῶν διὰ
τῶν αἰσθητηρίων ἀντιλαμβάνεται· ἢ γίνεται δόξα·
τῶν δὲ νοητῶν· διὰ τοῦ νοῦ. καὶ γίνεται νόησις·
ὅταν οὖν τούτους τοὺς τύπους συντετηρήκασι. τὸν
τε καὶ νόησιν διασώζῃ, μνημονεύειν λέγεται.
ἔοικε δὲ νόησιν λέγειν ὅπερ ἀλλαχοῦ ἐν τούτοις,
οὐ τὴν κυρίως νόησιν· ἀλλὰ τὴν διανόησιν.
τὰ μὲν γὰρ αἰσθητά· μνημονεύεται καθ' ἑαυ-
τά. τὰ δὲ νοητὰ, κατὰ συμβεβηκός· ἐπειδὴ
ἡ τῶν διανοητῶν ἡ μνήμη, ἀπολαβούσης
φαντασίας γίνεται. τὰ δὲ κυρίως νοητά.
ὅτι μὲν ἐμάθομεν ἢ ἠκούσαμεν. μεμνήμεθα·
τῆς δὲ οὐσίας αὐτῶν μνήμην οὐκ ἔχομεν. οὐ γὰρ
ἀπὸ ἐγγεγραμμένης φαντασίας ἡ τῶν νοητῶν
ἀνάληψις· ἀλλ' ἐκ μαθήσεως. ἢ φυσικῆς ἐννοί-
ας· ᾧ δὲ μνημονεύειν λεγόμεθα· ἀπείληπται ἃ δ' ἦμεν
ἢ ἠκούσαμεν ἢ ἄλλως πως ἔγνωμεν. τὸ δὲ ἐπεὶ
ἕτερον τὴν ἀναφ. ἐὰν ἔχῃ πρὸς τὸν παρελθόντα

χρόνον, δῆλον ὡς μνημονεύεται ἀεὶ τὰ γινό-
μενα καὶ φθειρόμενα. τὰ ἐν τῷ χρόνῳ ζωῆς ἀ-
μενα. καὶ ἔστι μὲν τῶν ἀπόντων ἡ μνήμη. τῶν γε'
μὲν ὑπόντων ἀπόντων γίνεται. ἀνάμνησις ἀπόντων
δὲ λέγεται· ὅταν λήθη μεσολαβήσῃ τὴν μνήμην·
ἔστι γὰρ ἀνάμνησις· μνήμης ἐξιτήλου γενο-
μένης ἀνάκτησις. γίνεται δὲ ἐξίτηλος ὑπὸ τῆς
λήθης. λήθη δέ ἐστι μνήμης ἀποβολή. ἀλλ' ἡ
μὲν διηνεκής. ἡ δέ, ἐπὶ ποσόν. ἔστι καὶ ἀ-
νάμνησις ἑτέρα· ἡ δ' ἐστὶν ἀνάμνησις ἥτις οὐκ ἐ-
στὶ λήθη τῶν ἐξ αἰσθήσεως ἢ νοήσεως· ἀλλὰ
τῶν φυσικῶν ἐννοιῶν. φυσικὰς δὲ λέγομεν
ἐννοίας τὰς ἀδιδάκτως πᾶσιν ὑπαρχούσας·
ὡς τὸ εἶναι θεόν. ταύτην δὲ ὁ Πλάτων ἀνάμνησιν
φησὶν εἶναι τῶν ἰδεῶν. τί δὲ ἐστὶν ἡ ἰδέα. ἐν τοῖς
ἑξῆς ἐροῦμεν. τὸ μὲν οὖν φανταστικὸν παραδί-
δωσι τῷ διανοητικῷ τὰ φαινόμενα. τὸ δὲ διανο-

ητικοῦ ἢ διαλογιστικοῦ παραλαβὸν ἐκεῖνο·
παραπέμπει τῷ μνημονευτικῷ. ὄργανον
δὲ καὶ τούτου· ἡ ὄπισθεν κοιλία τοῦ ἐγκεφά-
λου, ἣν καὶ παρεγκεφαλίδα καλοῦσι· καὶ τὸ ἐν αὐ-
τῇ ψυχικὸν πνεῦμα. ἐπειδὴ δὲ τῶν μὲν αἰ-
σθητηρίων ἀρχὰς καὶ ῥίζας τὰς ἔμπροσθεν ἔφαμεν εἶναι
κοιλίας τοῦ ἐγκεφάλου· τοῦ δὲ διανο-
ητικοῦ τὴν μέσην, τοῦ δὲ μνημονευτικοῦ
τὴν ὄπισθεν, ἀναγκαῖόν ἐστιν ἀποδεῖξαι ὅτι
ταῦτα τοῦτον ἔχει τὸν τρόπον· ἵνα μὴ δοκῶμεν
ἀλόγως πιστεύειν τοῖς λεγομένοις. ἱκανωτάτη
δὲ ἀπόδειξις, ἡ ἐξ αὐτῆς τῆς τῶν μορίων
ἐνεργείας λαμβανομένη. τῶν μὲν γὰρ προσθί-
ων κοιλιῶν καθ' ὁντιναοῦν τρόπον βλαβει-
σῶν· αἱ μὲν αἰσθήσεις παραποδίζονται, τὸ δὲ δι-
ανοητικὸν ἔτι μένει σωζόμενον· τῆς δὲ μέσης
κοιλίας μόνης παθούσης, ἡ μὲν διάνοια παραλ

τὸ δὲ αἰσθητήριον μέλλει φυλάττειν τὴν τελείαν καταφύ-
σιν αἴσθησιν. ἐὰν δὲ καὶ αἱ πρόσθιοι καὶ ἡ μέ-
ση κοιλία παθῶσιν. ὁ λογισμὸς ἀμαυροῦται αἱ
σθήσεσι παρακόπτεται. τῆς δὲ παρεγκεφα-
λίδος παθούσης. ἡ μνήμη μόνη παραπό-
λλυται. τῆς αἰσθήσεως καὶ τῆς διανοίας ὡς οὐδὲν
βλαπτομένων. δῆλον δὲ ὅσον οὐκ ἔστιν ἡμῖν ὁ
λόγος νῦν, περὶ τῆς καθ' ὁρμὴν κινήσεως.
ἐὰν δὲ σὺν ταῖς προσθίοις καὶ ἡ μέση καὶ ὀ-
πίσθεν παθῇ, καὶ τὴν αἴσθησιν καὶ τὸν λογι-
σμόν. καὶ τὴν μνήμην ὁμοῦ παραφθείρονται.
πρὸς τούτῳ καὶ τὸ πᾶν κινδυνεύει ἀπολέσθαι
ζῶον. γίνεται δὲ τοῦτο δῆλον. καὶ ἄλλων μὲν
πολλῶν παθῶν τε καὶ συμπτωμάτων. μάλιστα
δὲ ἐπὶ τῆς φρενίτιδος. τῶν γὰρ φρενιτιζόντων,
οἱ μὲν. τὰς αἰσθήσεις διασώζουσι. τῆς διανοί
μόνης βλαβείσης. τοῦτο ἀναγράφει γαληνός

φρενιτίζοντα· ὃς ἐξ ἰουργοῦ τινὸς ἐργαζομέ-
νου παρόντος· διανάστασιν ἢ λαβὼν ὅπλα σκεύη
ἐπὶ τὰς θύρας ὁρμήσας· πρῶτα τῶν πα-
ρόντων ἅπαντα τῶν σκευῶν ἐξονόματος καὶ
ἀπέλυσεν αὐτὸ εἰς φῶτα, καί· τῶν δὲ παρεστώ-
των βουλευσαμένων φυλάττων· πρῶτον ἠκόντισε τῶν
σκευῶν ἅπαντα· εἶτα ἤρετο τοὺς παρόντας·
εἰ τὸν ἐξιουργὸν βούλοιντο ῥίψαι· τῶν δὲ
παιδαγωγούντων εἶναι τὸ πρᾶγμα· ἤδη δὲ
τοῦτο θέλει φυλάττων· λαβὼν, ὡς ὁπόσα ἄνωθ(εν)
καὶ τὸν ἐξιουργόν· ἔτεσι τρισὶ μετ᾽ αἰσθήσεως
ὑγιαίνοντα· ἢ διαγράφοντι σκεύη πάντα· καὶ ἐξιουρ-
γὸς ἔτει· ἐνόσησε τὴν διάνοιαν· ἀλλὰ μάλιστα
δηλοῦσι κινοῦσι φαντασίαν· ὁρᾶν οἰόμενοι τὰ
μὴ ὁρώμενα· τὰ πράγματα· φρονοῦσι καὶ τὸν λόγον
ἔτι, τὰς προσθίους μόνας κοιλίας ἐβλάβησαν.
τῆς μέσης ἀπαθοῦς μενούσης· ἐπὶ τῶν παθῶν

τῶν παρακολουθούντων ἢ κατὰ συμπάθειαν, τῆς
ἐνεργείας αὐτῶν ἐμποδίζεται· ὥσπερ ἐνίων γὰρ
τὴν ἐνέργειαν τὸ πάθος μόριον· ὥστε καὶ τὸ πο- τὸ πεπονθός
θὸς παθόντες· ὥστε περιπατεῖν ἐμποδίζεσθαι·
ταύτην καὶ γὰρ ὁ πόνος ἐκ τῆς τῶν ἐνέργειαν :—

Περὶ τοῦ ἐνδιαθέτου καὶ προφορικοῦ λόγου :—

Ὕλη μὲν οὖν μία διαίρεσις τῆς ψυχικῆς δυνάμε(ως)·
ἰσῶν διαιρεθεῖσα μὲν ἢ τινὰ τοῦ σώματος. ἑτέρα
δὲ διαίρεσις καθ' ἕτερον τρόπον τοῦ λογικοῦ τῆς
ψυχῆς· ὅ τε καλούμενος ἐνδιάθετος λόγος καὶ ὁ
προφορικός. ἔστι δὲ ἐνδιάθετος μὲν λόγος, τὸ
κίνημα τῆς ψυχῆς τὸ ἐν διαλογιστικῷ γινόμενον
ἄνευ τινὸς ἐκφωνήσεως· ὅθεν πολλάκις καὶ σι-
ωπῶντες λόγον ὅλον παρ' ἑαυτοῖς διεξερχόμεθα·
καὶ ἐν τοῖς ὀνείροις διαλεγόμεθα. κατὰ τοῦτο δὲ μά-
λιστα δὲ μάλιστα λογικοὶ πάντες ἐσμέν· οὐ γὰρ οἱ ἐκ
γενετῆς κωφοὶ καὶ οἱ διὰ πάθος ἢ νόσημα τὴν φωνὴν

ἀποβάλλοντες· δηλοῖ ἡ τῶν λαρυγγιώντων· ὁ δὲ προ-
φορικὸς λόγος· ἐν τῇ φωνῇ καὶ ταῖς διαλέκτοις τὴν
ἐνέργειαν ἔχει. ὄργανα δὲ τῆς φωνῆς πολλά· οἵ-
τε γὰρ ἐν τοῖς μεσοπλευρίοις ἔσωθεν μύες· καὶ ὁ
θώραξ· καὶ ὁ πνεύμων· ἥ τε τραχεῖα ἀρτηρία·
καὶ ὁ λάρυγξ· καὶ τούτων μάλιστα τὸ χονδρῶδες· καὶ τὰ
πάλιν διερμηνεύοντα νεῦρα· καὶ ἡ γλωττίς· καὶ πάντες
οἱ κινοῦντες ταῦτα τὰ μόρια μύες· τῆς ἐκφωνή-
σεώς εἰσιν ὄργανα· τῆς δὲ διαλέκτου· τὸ στόμα· ἐν
τούτῳ γὰρ διαπλάττεται καὶ σχηματίζεται καὶ οἷον
μορφοῦται ἡ διάλεκτος· τῆς μὲν γλώσσης καὶ τοῦ
γαργαρεῶνος· πλήκτρου λόγον ἐπεχόντων· τῆς
δὲ ὑπερῴας· ἤχου· τῶν δὲ ὀδόντων καὶ τῆς ποιᾶς
τοῦ στόματος διανοίξεως· ὡς ἐν [illegible] τῶν χορδῶν
ἀναπληρούντων χρείαν· συντελοῦσι δὲ καὶ τῆς ῥι-
νὸς πρὸς εὐφωνίαν ἢ τὴν κακοφωνίαν· ὡς δῆλον

ἐκ τῶν αὐτῶν· διαιροῦσι δὲ καὶ ἄλλως· ἀπὸ δυ-
νάμεως· ἢ ἀπὸ ὕλης· τὴν ψυχήν· ἀπὸ τε τὸ φυ-
τικόν· ὃ καὶ θρεπτικὸν καὶ παθητικὸν καλεῖται·
καὶ ἀπὸ τὸ αἰσθητικόν· καὶ ἀπὸ τὸ λογικόν· τούτων δὲ
ὀργάνων ἐκπορευομένων· τὸ μέν, ἄρχεται· τὸ δέ,
ἐν τοῖς ἑξῆς ἐκτεθήσεται. ζήνων δὲ ὁ στωϊκὸς· ὀκ-
τὰ μέρη· φησὶν εἶναι τῆς ψυχῆς· διαιρῶν αὐτὴν
ἀπὸ τε τὸ ἡγεμονικόν· καὶ ἀπὸ τὰς πέντε αἰσθήσεις·
καὶ ἀπὸ τὸ φωνητικόν· καὶ τὸ σπερματικόν· παναί-
τιος δὲ ὁ φιλόσοφος· τὸ μὲν φωνητικόν, τῆς κα-
θ' ὁρμὴν κινήσεως μέρος εἶναι βούλεται· λέγων
ὀρθότατα· τὸ δὲ σπερματικόν· οὐ τῆς ψυχῆς μέρος·
ἀλλὰ τῆς φύσεως. ἀριστοτέλης δέ, ἐν μὲν τοῖς φυσι-
κοῖς πέντε λέγει εἶναι τὰ μέρη τῆς ψυχῆς. τό τε φυ-
τικόν· καὶ τὸ αἰσθητικόν· καὶ τὸ διανοητικόν· φυ-
τικὸν λέγων τὸ τε θρεπτικὸν καὶ αὖξον καὶ γονοποιοῦν
καὶ διαπλάττον τὰ σώματα· καλεῖ δὲ τὸ φυτικὸν

ἢ θρεπτικόν· τὸ πᾶν ἀπὸ τοῦ κρατίστου μέρους
καλεῖται· τοῦ τρέφοντος, ἢ ἀφ' οὗ ἡ τὰ ἄλλα
μέρη τοῦ φυτικοῦ τὴν ὕπαρξιν ἔχει· ὅλως
μὲν ἐν τοῖς φυσικοῖς· ἀρκτέον τὸ πρῶτον καὶ γενι-
κῶς τὰ διαιρετὰ τῆς ψυχῆς· εἴς τε τὸ λογικὸν καὶ
τὸ ἄλογον· ὑποδιαιρεῖται δὲ τὸ ἄλογον· εἴς τε τὸ εὐ-
πειθὲς λόγῳ· καὶ εἰς τὸ μὴ κατήκοον λόγῳ· περὶ
μὲν οὖν τοῦ λογικοῦ· ἐν τοῖς προλαβοῦσιν εἴ-
ρηται· περὶ δὲ τοῦ ἀλόγου· νῦν διαληψόμεθα:~

+ περὶ τοῦ ἀλόγου τῆς ψυχῆς μέρους ἢ εἴδους· ὃ
καὶ παθητικὸν ἢ θρεπτικὸν καλεῖται·

Τινὲς καθ' αὑτὴν εἶναι λέγουσι τὴν ἀναλογίαν·
ὡς ἄλογον ψυχήν· οὐχὶ δὲ καὶ μέρος τῆς λογικῆς.
πρῶτον μὲν οὖν ὅτι ἡ καθ' αὑτὴν ἐν τοῖς ἀλόγοις
ζώοις θεωρεῖται. ἐξ οὗ δῆλον ὅτι τελεία τίς ἐστι
καὶ οὐ μέρος ἄλλης. ἔπειτα ὅτι τῶν ἀδυνάτων ἐστὶ·
τῆς λογικῆς μέρος εἶναι τὸ ἄλογον. ἀεὶ γὰρ τὰ δὲ:

καὶ μίξεως ἂν ἀλλὰ καὶ διῳκισμένον. καὶ διαιρεῖται
ὡς δύο ὡς εἰρημένον. καλεῖται δὲ τοῦτο κοινῶς
τὸ ὀρεκτικόν, τοῦτο δέ ἐστι καὶ ἡ καθ' ὁρμὴν
κινήσεις. ἡ γὰρ ὄρεξις κινήσεώς ἐστιν ἀρχή.
ὀρεχθέντα γὰρ τὰ ζῷα, ἐπὶ τὴν καθ' ὁρμὴν ἀ-
ποκίνησιν. τοῦ δὲ ἀλόγου τὸ μέν, ὃ ἀπειθὲς
λέγω. τὸ δέ, ἐπιπειθές ἐστι λόγῳ. πάλιν δὲ
τὸ ἀπειθὲς λόγῳ διαιρεῖται ὡς δύο. ὡς τὸ
ἐπιθυμητικὸν καὶ τὸ θυμικόν. ἐστὶ δὲ ὄργανα τοῦ
μὲν ἐπιθυμητικοῦ τοῦ δι' αἰσθήσεως τὸ ἧπαρ.
τοῦ δὲ θυμικοῦ, ἡ καρδία. σημεῖον μορίῳ
κινήσεως ἔρνον ἐπιδεχόμενον ὡς σημ-
εῖον ὑπηρεσίαν καὶ συμμιγνύον ὁρμὴν τεταγμέ-
νον. ὥσπερ τὸ ἧπαρ ἁπαλὸν σπλάγχνον τῆς
ἁπαλῆς ἐπιθυμίας γέγονεν ὄργανον. καλεῖται
δὲ τοῦτο ἐπιπειθὲς λόγῳ. ὅτι πέφυκε πείθεσθαι
λόγῳ. καὶ ὑποτάττεσθαι καὶ κινεῖσθαι αὐτῷ.

ὁ λόγος κεκλήρωται· ἢ τοῖς τῶν κατὰ φύσιν ἐχόντων
περὶ ζωώδους οὐσ. ἀνθρώπων. ἔστι δὲ καὶ τοῦτο τὰ πάθη συστατι-
κὰ τῆς ζωώδους οὐσίας· ἄνευ γὰρ τούτων, οὐκ
ἔστι σύστασις τῶν ζώων. ἐπειδὴ τὸ πάθος ὁμω-
νύμως λέγεται, διασταλτέον περὶ τῆς ὁ-
μωνυμίαν. λέγεται δὲ γὰρ πάθος καὶ τὸ σωμα-
τικόν, ὡς τὰ νοσήματα καὶ τραύματα· λέγεται πά-
θος καὶ τὸ ψυχικόν περὶ οὗ νῦν ἐστιν ὁ λόγος· ἥτε
ἐπιθυμία καὶ ὁ θυμός. ἔστι δὲ κοινῶς μὲν καὶ γενι-
κῶς ζώου πάθος, ᾧ ἕπεται ἡδονὴ ἢ λύπη. ἕ-
πεται γὰρ τῷ πάθει λύπη, καὶ οὐκ αὐτὸ τὸ πά-
θος ἐστὶ λύπη· ἃ γὰρ τούτων· πάσχουσι οὐκ
ἀλγεῖ· νῦν δὲ τὰ ἀναίσθητα πάσχομεν, οὐκ ἀλ-
γοῦμεν, οὐκ ἄρα τὸ πάθος ἐστὶ τὸ ἄλγημα· ἀλλ' ἡ
τοῦ πάθους αἴσθησις. δεῖ δὲ τοῦτο καὶ ἀξιόλογον
εἶναι, ἵνα τῆς αἰσθήσεως ὑποπέσῃ. τῶν δὲ ψυ-
χικῶν παθῶν ὁ ὅρος οὗτος· πάθος ἐστὶ κίνησις

τῆς ὀρεκτικῆς δυνάμεως αἰσθητὴ ἐπὶ
φαντασίᾳ ἀγαθοῦ ἢ κακοῦ· ἢ ἄλλως· πάθος
ἐστὶ κίνησις ἄλογος τῆς ψυχῆς δι' ὑπόληψιν
καλοῦ ἢ κακοῦ. τὸ γενικὸν δὲ πάθος,
ἄλλως ὁρίζεται· πάθος ἐστὶ κίνησις ἐν ἑτέ-
ρῳ ἐξ ἑτέρου. ἐνέργεια δέ ἐστι κίνησις δρα-
στική· δραστικὸν δὲ λέγεται· τὸ ἐξ ἑαυτοῦ κινού-
μενον. οὕτως οὖν καὶ ὁ θυμὸς· ἐνέργεια μέν
ἐστι τοῦ θυμοειδοῦς· πάθος δὲ, τῶν δύο μερῶν
τῆς ψυχῆς· καὶ προσέτι τοῦ σώματος ἡμῶν
παντός· ὅταν ὑπὸ τοῦ θυμοῦ βιαίως ἄγηται πρὸς
τὰς πράξεις· ἐξ ἑτέρου γὰρ ἐν ἑτέρῳ γέγονεν
ἡ κίνησις, ὅπερ ἐλέγομεν εἶναι πάθος· ἢ
καθ' ἕτερον δὲ τρόπον ἡ ἐνέργεια· πάθος
λέγεται· ὅταν ᾖ παρὰ φύσιν. ἐνέργεια μὲν γάρ
ἐστι κατὰ φύσιν κίνησις· πάθος δὲ, παρὰ φύ-
σιν. ἢ κατὰ τοῦτον οὖν τὸν λόγον ἡ ἐνέργεια,

ὅταν μὴ κατὰ φύσιν κινῆται, λέγεται πάθος.
ἤτοι ἐξ αὐτοῦ κινοῦντος· ἤτοι ἐξ ἑτέρου· τῆς
γοῦν καρδίας· ἡ μὲν κατὰ τοὺς σφυγμοὺς κί-
νησις· ἐνέργειά ἐστιν· ἡ δὲ κατὰ τοὺς παλ-
μοὺς, πάθος, ἐξ αὐτῆς μὲν γάρ ἐστι καὶ ἡ κατὰ
τοὺς παλμοὺς κίνησις· ἀλλ᾽ οὐ κατὰ φύσιν,
ἐξ αὐτῆς δὲ καὶ ἡ τῶν σφυγμῶν, ἀλλὰ κατὰ φύ-
σιν, ὅθεν οὐ θαυμαστὸν, εἰ καὶ ταὐτὸν πρᾶγ-
μα καὶ πάθος, καὶ ἐνέργειαν ὀνομάζεσθαι·
καθὸ μὲν γὰρ κίνησίς φασιν ἐξ αὐτῶν τοῦ παθη-
τικοῦ τῆς ψυχῆς, ἐνέργειαί τινές φασι· καθόσον
δὲ ἁμαρτάνει καὶ οὐ κατὰ φύσιν, οὐκ ἐνέργειαι·
ἀλλὰ πάθη· ὥσπερ οὖν ἡ κίνησις τοῦ ἀέρος.
πάθος ἐστὶ κατὰ ἀμφότερα σημαινόμενα· ὁ
πᾶσα δὲ κίνησις τοῦ παθητικοῦ, πάθος καλεῖ-
ται· ἀλλ᾽ αἱ σφοδρότεραι καὶ ἐξ αἰσθητῶν προ-
βαίνουσι· αἱ γὰρ μικραὶ καὶ ἀνεπαίσθητοι.

οὔπω πάθη· δεῖ γὰρ ἔχειν τὸ πάθος, ἢ μέγεθος ἀξιόλογον· διὸ πρόσκειται τῷ ὅρῳ τοῦ πάθους, τὸ κίνησις αἰσθητή· αἱ γὰρ μικραὶ κινήσεις λανθάνουσι τὴν αἴσθησιν· οὐ ποιοῦσι πάθος ὡς ἔφαμεν.

περὶ τοῦ ἐπιθυμητικοῦ.

Διαιρεῖται μὲν οὖν ὡς ἔφαμεν τὸ ἄλογον τῆς ψυχῆς τό τε ἀπειθὲς λόγῳ· ὅ ἐστι· τό τε ἐπιθυμητικοῦ· ἢ τὸ θυμικόν· πάλιν δὲ τὸ ἐπιθυμητικοῦ, ἢ τὸ διαιρεῖται, ὅ ἐστι· ὡς ἡδονὰς καὶ λύπας ἐποίει τυγχάνουσα μὲν γὰρ ἡ ἐπιθυμία ἡδονὴν ἐμποιεῖ· ἀποτυγχάνουσα δὲ λύπην. πάλιν δὲ καθ᾽ ἕτερον τρόπον ἡ ἐπιθυμία διαιρεῖται, τετραχῶς καὶ αὐτὴ τὰ πάντα πάθη ποιεῖ· ἐπὶ γὰρ τῶν ὄντων τὰ μέν ἐστιν ἀγαθά, τὰ δὲ φαῦλα. καὶ τὰ μέν, ἤδη πάρεστι· τὰ δέ, προσδοκᾶται, κατὰ τούτους τοὺς τέσσαρας τῶν

διὸ ἀρετῶν πολλαπλασιαζομένων, τὰ τῆς ἐ-
πιθυμίας εἰς τέσσαρα διαιρεῖται· ἔστι γὰρ
ἀγαθοῦ καὶ κακοῦ· καὶ πάλιν παρὸν καὶ προσδο-
κώμενον· προσδοκώμενον μὲν ἀγαθὸν
ἐπιθυμία ἐστίν· ἡ δὲ παρόν· ἡδονή· πά-
λιν προσδοκώμενον κακοῦ· φόβος· παρὸν
δὲ λύπης· περὶ τὰ ἀγαθὰ μὲν γάρ, στρέφεται
ἡδονὴ καὶ ἐπιθυμία· περὶ τὰ φαῦλα δὲ φόβος
καὶ λύπη· διὸ τινὲς τὸ πάθος τέσσαρα διαιροῦ-
σιν· ἐπιθυμίαν· ἡδονήν· φόβον· καὶ λύπην.
ἀγαθὰ δὲ καὶ φαῦλα λέγομεν· ἢ τὰ ὄντως ὄντα· ἢ
τὰ νομιζόμενα. ἐγγίνεται δὲ τὰ φαῦλα πάθη
τῇ ψυχῇ, διὰ τεττάρων τούτων· διὰ κακῆς ἀγω-
γῆς· ἐξ ἀμαθίας· ὑπὸ καχεξίας· μὴ ἀχθέντες
γὰρ καλῶς ἐκ παίδων ὡς δύνασθαι κρατεῖν κα-
τὰ τῶν ἀγαθῶν, διὰ τὴν ἀμέλειαν αὐτῶν ἐκ-
πίπτομεν· ἐκ δὲ τῆς ἀμαθίας, φαῦλαι κρίσεις

τῶν γὰρ τῆς ψυχῆς ἐμφαινόντων. ὥσπερ οὐκ
ἐᾶται τὰ φαῦλα χρηστὰ εἶναι, καὶ τὰ χρηστὰ φαῦ-
λα. γίνεται δέ τινα καὶ ἐκ τῆς τοῦ σώματος κα-
χεξίας. ὀργίλοι γάρ εἰσιν οἱ πικρόχολοι·
ἢ καταφερεῖς· οἱ θερμοὶ καὶ ὑγροὶ τὴν κρᾶσιν·
θρασύτεροι δὲ τὸ ἦθος· καὶ τὸ ἦθος. ἔθη κακῶν
τὴν δὲ ἀμαθίαν, μάθησις καὶ ἐπιστήμη. τὴν δὲ
καχεξίαν ἰατρεῖον· σωματικῶς θεραπεύοντες
αὐτὴν ὥσπερ οἱ τὰς τῶν κράσεις· καὶ γυμνα-
σίοις καὶ φαρμάκοις, ἐὰν καὶ τούτων δέηται θεραπείας. τρ. κακῶν

περὶ τῶν ἡδονῶν.

Τῶν ἡδονῶν αἱ μέν εἰσι ψυχικαί. αἱ δὲ, σωματι-
καί. ψυχικαὶ μὲν αἱ τῆς ψυχῆς αὐτῆς καθ' ἑαυ-
τήν. ὡς αἱ περὶ τὰ μαθήματα καὶ τὴν θεω-
ρίαν. αὗται γὰρ καὶ διατελοῦσι. μόνης εἰσὶ τῆς ψυ-
χῆς σωματικαὶ δὲ ὅσαι. μετὰ κοινωνίας
τοῦ σώματος καὶ τῆς ψυχῆς γινόμεναι. καὶ διὰ τοῦτο

σωματικαὶ καὶ κινούμεναι. ὥσπερ αἱ περὶ τὰς τέρψεις
καὶ τὰς συνουσίας. μόνου δὲ τοῦ σώματος οὐκ εἰσί
τινες ἰδίας ἡδονάς ἀλλὰ πάθη οἷον τμήσεις.
κνήσεις. καὶ τὰς κατὰ κένωσιν ποιότητας. πάλιν
γὰρ ἡδονὴ μετ᾽ αἰσθήσεως. ψυχικὴν δὲ τὴν αἰσθη-
σιν ἐδείξαμεν. καὶ δῆλον ὡς τῶν πολλαχῶς λεγο-
μένων ἐστὶν ἡ ἡδονή. ὑφ᾽ ἓν γὰρ ἢ ἕτερον
γένος ἐστίν. ὡς αἱ σπουδαῖαι ἡδοναὶ καὶ αἱ φαῦλαι.
καὶ αἱ μὲν ψευδεῖς. αἱ δὲ, ἀληθεῖς. καὶ αἱ μὲν,
τῆς διανοίας μόνης καὶ ἐπιστημῶν. αἱ δὲ, με-
τὰ σώματος καὶ αἰσθήσεων. καὶ αὐτῶν δὲ τῶν καὶ αἰ-
σθήσεων. αἱ μέν εἰσι φυσικαί. αἱ δὲ, οὔ. καὶ τῇ
μὲν ἡδονῇ τῇ ἐνδείας πεῖναν. ἀντίκειται ἡ ἐνδεία
δι᾽ ἣν λύπη. τῇ δὲ κατὰ θεωρίαν οὐδέν. ταῦτα
οὖν πάντα διακρίνουσι τὴν ἡδονὴν ὁμώνυμον. τῶν
δὲ σωματικῶν καὶ κινουμένων ἡδονῶν, αἱ μέν εἰσιν
ἀναγκαῖαι ἅμα καὶ φυσικαί. ὧν χωρὶς ζῆν

ἀλόγων. ὡς αἵ τε φησὶν αὐτῆς ἐνδείας,
ἀναπληρωτικαί. ἤτοι ἐνδεύματα, ἀναγκαῖαι.
αἱ δὲ φυσικαὶ μέν· οὐκ ἀναγκαῖαι δέ. ὡς αἱ
κατὰ φύσιν ἢ κατὰ νόμον μίξεις. αὗται γὰρ
φησὶ μὲν τὴν διαμονὴν τοῦ παντὸς γένους σώ-
ζουσι· δυνατὸν δὲ καὶ χωρὶς αὐτῶν ἐν
παρθενίᾳ ζῆν. αἱ δὲ οὔτε ἀναγκαῖαι οὔτε
φυσικαί. ὡς ἡ μέθη καὶ ἡ λαγνεία. ἡ πλησμο-
νὴ τὴν χρείαν ὑπερβαίνουσα. οὔτε γὰρ εἰς
διαμονὴν τοῦ γένους ἡμῖν συμβάλλονται ὡς
ἡ κατὰ νόμον συνουσία. οὔτε εἰς σύστασιν
τῆς ζωῆς. ἀλλὰ καὶ προσβλάπτουσι. τὸν γοῦν
κατὰ θεὸν ζῶντα. μόνας μεταδιώκειν δεῖ
τὰς ἀναγκαίας ἅμα καὶ φυσικὰς ἡδονάς. τὸν
δὲ μετ᾽ ἐκεῖνον ἐν δευτέρᾳ τάξει τῶν ἀρετῶν τε-
ταγμένον, ταύτας τε καὶ τὰς φυσικὰς μέν· οὐκ
ἀναγκαίας δέ. μέτριον μετὰ τοῦ προσήκον-

τοῦ κατ' αὐτὸν ἢ μετρίου. πάντη σεαυτοῦ. καὶ τὸ που-
τὰς δὲ ἄλλας, φαυλοτέρας παντελῶς. ἁπλῶς
δὲ ἡγητέον τοιαύτας εἶναι καλὰς ἡδονάς. τὰς
μὴ σύμπασι πολεμούσας λύπας, μήτε μετα-
μέλειαν ἐμποιούσας. μήτε βλάβης ἐπιτελέσεως
γεννητικάς, μήτε τοῦ μετρίου παρεκχωρού-
σας. μήτε τῶν σπουδαίων ἡμᾶς ἔργων ἀφελ-
κούσας ἐπὶ πολὺ ἢ καταδουλούσας. κυρίως δὲ
φασὶν ἡδονάς. αἳ τὴν κατανόησιν τοῦ θεοῦ καὶ ταῖς ἐ-
πιστήμαις καὶ ταῖς ἀρεταῖς ἐπιγινόμεναι ὡς
ἣ σύμπαν πολεμεῖ. αἳ ὥσπερ ἐν τοῖς καθ' ὑπερέχον
λόγον πεποίηται δῆλός ἐστι θέλων. ἐπεὶ τὸ εἶναι
ἁπλῶς. ἐπειδὴ τὴν διαμονὴν τοῦ γένους. ἀλ-
λὰ τὸ εὖ εἶναι. καὶ σπουδαίους καὶ θεοφιλεῖς
εἶναι ζητοῦντας. καὶ ὡς αὐτὴν τοῦ ἀνθρώπου
τὴν κατὰ ψυχὴν καὶ τὸν νοῦν τελειότητα. αἱ
περὶ τὸ θεωρεῖν ἀγαθῶν παθῶν φασὶν ὡς αὐτῆς

ἔνδειας ἀναπληρωτικαί. αἱ δὲ ὅλως λύπην
ἔχουσι προηγουμένην. ἢ ἑπομένην. ἢ ἀν
τιταγμένην. ἀλλ' αἱ καθαραὶ καὶ ἀμιγεῖς λύπης
ὕλης συμπλοκῆς. ψυχικαὶ μόνον εἰσί.
καὶ γὰρ κατὰ πλάτωνα. τῶν ἡδονῶν αἱ μέν εἰσι
ψευδεῖς. αἱ δὲ ἀληθεῖς. ψευδεῖς μέν, ὅσαι με
τὰ αἰσθήσεως γίνονται. καὶ δόξης οὐκ ἀληθῶς.
καὶ λύπας ἔχουσι συμπεπλεγμένας. ἀληθεῖς δέ.
ὅσαι τῆς ψυχῆς εἰσὶ μόνης αὐτῆς καθ' ἑαυτήν.
μετ' ἐπιστήμης καὶ νοῦ καὶ φρονήσεως. καθα
ραὶ καὶ ἀνεπίμικτοι λύπης. αἷς οὐδεμία
μεταμέλεια παρακολουθεῖ ποτέ. καλοῦσι δὲ
τὰς παρακολουθούσας τῇ θεωρίᾳ καὶ ταῖς καλαῖς
πράξεσιν ἡδονάς. οὐ πάθη. ἀλλὰ παραφυάς.
τινὲς δὲ καὶ εἰς τὴν αὐτὴν ἡδονὴν παραλέ
γουσιν. ὁρίζονται δὲ τὴν ἡδονὴν. γένεσιν εἰς
φύσιν αἰσθητήν. ἔοικε δὲ οὗτος ὁ ὅρος. τῆς

σωματικῆς φαινομένης ἡδονῆς. αὕτη γὰρ ἀ-
ναπλήρωσίς τίς ἐστι, καὶ ἰατρεία τῆς σωματικῆς
ἐνδείας, καὶ τῆς περιγινομένης δι᾽ αὐτὴν ἐνδεί-
λύπης. πεινῶντες γὰρ ἢ διψῶντες. τὴν ἐπεί-
γους καὶ τῆς λύπης θεραπεύοντες χαίρομεν. ἐν τῷ
θάλπεσθαι καὶ ψύχειν. ἡδόμεθα, κατὰ συμβε-
βηκὸς. ὥσπερ φασὶν ἀγαθάς, καὶ οὐ καθ᾽ αὑτάς. οὐδὲ
φύσει. ὡς γὰρ τὸ ὑγιάζεσθαι κατὰ συμβεβηκὸς
ἐστὶν ἀγαθόν. τὸ δὲ ὑγιαίνειν φύσει καὶ καθ᾽ αὑτό.
οὕτω καὶ αὗται κατὰ συμβεβηκὸς φασὶν ἀγαθαί, ἰατρεῖ-
αι τινὲς οὖσαι. αἱ δὲ τῆς θεωρίας ἡδοναί, καθ᾽ αὑ-
τάς φασιν ἀγαθαί καὶ φύσει. ἐπεὶ γὰρ ἐκ τοῦ ἐνδεᾶ γίνονται,
δῆλον οὖν ἐντεῦθεν. ὡς οὐ πάντως ἡ ἡδονὴ τῆς ἐν-
δείας ἐστὶν ἀναπληρωτική. φασὶ τοῦτο. ἐκ τοῦ
ἧς ὅσοι ἔρως ἐκλέγων. λοιπὸν φασὶ φύσει αἰσθητικῶν
φαντικῶν ἡδονῶν. ὁ γὰρ πάντες μεταλαμβάνει τὰς
ἡδονάς. ἀλλὰ παρεκτὸς τὴν ἐκ τῆς θεωρίας·

ἡ γὰρ τοῦ νοσοῦντος δὲ τὴν ἡδονὴν ὁ εἰζόμενος παν-
τὸς τοῦ λυποῦντος ὑπεξαιρεῖν. τὸ αὐτό φησι
τοῖς λέγουσι γίνεσθαι τῆς φύσεως αἴσθησιν. τὴν γὰρ
ἀπαλλαγὴν τοῦ λυποῦντος ἡδονὴν εἶναι φησίν.
ἔπειτα δὲ οὐδὲ πᾶσαι γενέσεις. τοῖς οἰκείοις ἀπο-
λέσμασιν ὁμολογοῦσιν ἐστὶν ἢ οὐ γίνονται. ἔτι τὴν
γένεσιν τῆς ἡδονῆς ἡ ἡδονὴν ἡγοῦνται. ἀλλὰ παρὰ
τὴν ἡδονὴν ἄλλο τι· ἐν τῷ γίνεσθαι μὲν γὰρ ἡ γέ-
νεσίς ἐστιν. ἔτι δὲ τῶν γινομένων ἅμα γίνεται
ἢ γέγονεν. ἀλλὰ δῆλον ὅτι καθάπερ ... τὸ δὲ
ἡδόμενον. ἀθρόως ἡ αἴσθη. ἔτι χαίρειν γίνονται ἡ ἡ-
δονή. ἔτι παραγίνονται. ἔτι ὅσον ἐστίν. ἡ δὲ ἡ-
δονὴ τῶν ἡδέων. οὐκ ἔστιν ἀεὶ γίνονται ἡ ἡ-
δονή. ἔτι γίνονται μὲν τὰ ἄρια καὶ βέβαια λέγεται.
ἡ ἡδονὴ δὲ οὐκ ἔτι τῶν ἀγαθῶν. τὰ μὲν ἕξις ἐστί·
τὰ δὲ ἐνέργεια· τὰ δὲ ὄργανα. ἕξις μὲν ὡς
ἀρετή. ἐνέργεια δέ, ὡς ἡ κατὰ ταύτην πρᾶξις.

κἄπειτα πάλιν, ἡ ἕξις μὲν ἡ ὑφεκτική. ἐνέργεια δὲ
τὸ ὁρᾶν. ὄργανα δὲ, δι' ὧν ἐνεργοῦμεν. ὡς
ὀφθαλμὸς καὶ πολλοί τε, καὶ τὰ τοιαῦτα. πᾶσαι δὲ
αἱ ποιεῖν ἀγαθὰ ἢ φαῦλα, ψυχικαὶ δυνάμεις. ἐ-
ξετάσωμεν τίνος ἐστὶ δυνάμεως. φανερὸν ὅτι ἀγαθόν ἐστιν
ἡ ἡδονή. τὸ φαῦλον ἐν τούτοις ἐστὶ μόνοις. ἀλ-
λ' ἕξις μὲν οὐκ ἔστιν. ἔτι γὰρ ὡς ἄρτι· οὐ γὰρ δὴ
τὸ ὅλως μὲν τοῦ πρέπειν ἀξίαν ἐναντίαν καὶ τὴν
χρῆσιν, ὅτι ὡς ἀντίκειται τῇ στερήσει. καὶ
ταυτὸν γὰρ ἕξιν καὶ στέρησιν ἀδύνατον εἶναι. ἀ-
μαθεῖς τινὰς ἢ δούλας καὶ χρηστούς τε. ὡς οἰκονόμοι.
ζητεῖν ἄρα ἕξις ἢ ἡδονή. ἀλλ' οὐδὲ ὄργανον.
τὰ γὰρ ὄργανα, καὶ δι' ἄλλα. καὶ δι' αὐτά. ἡ δὲ ἡδονή.
δι' ἄλλο. ἀλλὰ δι' αὐτήν. [illegible] οὐδὲ ὄργανον.
λείπεται δὴ ἐνέργειαν αὐτὴν εἶναι. ὅθεν ἀεὶ σο-
τέλης αὐτὴν ὁρίζεται. ἐνέργειαν τῆς κατὰ φύσιν
ἕξεως ἀνεμπόδιστον. τὰ γὰρ ἐμπόδια τῆς καθ' [illegible]

φύσιν ἐνεργείας, λύπη. ἀλλὰ καὶ ἡ εὐδαιμονία,
ἐνέργεια ἐστὶν ἀνεμπόδιστος τῆς κατὰ φύσιν
ἕξεως. συμβαίνει δὴ κατὰ τὸν ὅρον τοῦτον,
τὴν εὐδαιμονίαν ἡδονὴν εἶναι. καὶ ἐσφάλθαι
τὸν ὅρον. διορθουμένους οὖν. φῶμεν εἶναι τὴν
ἡδονήν. τέλος εἶναι τοῦ ζώου κατὰ φύσιν ἀνεμ-
ποδίστων ἐνεργειῶν. ὡς οὐ μὴ συμπλέκεσθαι καὶ
νῦν ὑπάρχειν τὴν εὐδαιμονίαν τὴν ἡδονήν. ἀλλ᾽ οὐχὶ
ἡδονὴν εἶναι τὴν εὐδαιμονίαν. οὐ παντὸς ἐνέρ-
γεια κινήσεώς ἐστιν. ἀλλά τις καὶ ἀκινησίας
ἐνέργεια. καθὼ ὁ θεὸς ἐνεργεῖ. τὸ γὰρ
πρῶτον κινοῦν, ἀκίνητον. τοιαύτη δὲ καὶ ἡ τοῦ
θεωρεῖν ἐν ἀνθρώποις ἐνέργεια. διὰ γὰρ ἀκι-
νησίας. καὶ γὰρ τὸ θεωρούμενον ἐν ἡμῖν τὸν νοῦν
καὶ ἡ διάνοια τοῦ θεωροῦντος ἵστανται. περὶ ἓν
γὰρ καὶ τὸν νοῦν καταγίνεται. ἡ δὲ τῆς θεωρίας
ἡ ἡδονὴ μεγίστη τοῦτε καὶ εἰλικρινὴς καὶ ἀληθής.

διὰ ἀνικησίας γίνεται· δῆλον ὡς αἱ διάλεκτο
νων κινήσεων γινόμεναι. ὅταν δὲ ἔχωσι τὴν σου
τοσούτῳ καὶ κρείσσους καὶ μείζους εἰσί· ὁμοίως αἱ
ἑπόμεναι δὲ ταῖς ἐνεργείαις αἱ ἡδοναί, καὶ ἀεὶ δὲ
ὅταν γὰρ ἐνεργειῶν ἀρετή· τοιαῦτα καὶ ἡδονῶν
καὶ τῶν μὲν σπουδαίων καλή· τῶν δὲ φαύλων, φαύ
πε δῆλον λη· καὶ θᾶττον ὡς καθαρότητι αἰσθήσει
ἔχουσαι τῷ ὄψις καὶ αἱ ἡδοναί· ὑπερέχει γὰρ ἁφῆς·
γεύσεως· καὶ ὑπερέχει τῆς ὄψεως· ἡ τῆς ἀκοῆς·
καὶ τῆς ὀσφρήσεως, γεύσεως: καθαρωτέρα
δὲ εἰσὶ τῶν αἰσθήσεων· ὅταν μὲν πρὸς ἀπολαύζου
ται ταῖς αἰσθηταῖς ἡδοναῖς· ὡς ὄψις· καὶ ἀκοή·
καὶ ὄσφρησις· καὶ τοῦ διανοητικοῦ δέ, ὃ δηλο-
τὸ μὲν γάρ ἐστι πρακτικόν. τὸ δὲ θεωρητικόν.
δηλονότι· ὅτι καὶ τῶν ἡδονῶν τῶν παρεπομέ-
νων ταῖς ἐνεργείαις ταύταις· ὃ δηλοῖ· καὶ τῶν ἄλλων
ἡδονῶν τῶν παρεπομένων ταῖς ἐνεργείαις

τούτοις· ἀγαθόν, ἢ τούτων δὲ καθαρώτερον
τὸ θεωρητικὸν τοῦ πρακτικοῦ. τὸ δὲ ἀνθρώ-
που ἴδιον, καθὸ ἄνθρωπος, ἡ διανοητικὴ·
κοιναὶ γὰρ καθὸ ζῶον αἱ αἰσθητικαί· καὶ πρὸς
τὰ ἄλλα ζῶα. ἐπειδὴ δὲ τῶν αἰσθητικῶν ἡδο-
νῶν· οἱ μέν, ἄλλαις· οἱ δέ, ἄλλαις ἥδονται.
οὐ γὰρ τοῖς φαύλοις· ἀλλ' αἱ τοῖς σπουδαίοις κα-
λαὶ φαινόμεναι· ἢ καθ' ἑαυτάς φασι καλαί.
κεῖται γὰρ ὀρθὸς ἐπὶ παντὸς πράγματος, οὐχ
ὁ τυχών· ἀλλ' ὁ ἐπιστήμων ἢ κατὰ φύσιν διακεί-
μενος.

περὶ λύπης.

Τῆς δὲ λύπης, εἴδη τέσσαρα· ἄχος· ἄχθος·
φθόνος· ἔλεος. ἔστι δὲ ἄχος· λύπη ἀφωνί-
αν ἐμποιοῦσα· ἄχθος δὲ· λύπη βαρύνουσα· φθό-
νος δέ, λύπη ἐπ' ἀλλοτρίοις ἀγαθοῖς· ἔλεος δέ,
λύπη ἐπ' ἀλλοτρίοις κακοῖς. πᾶσα δὲ λύπη

κατὰ τῆς ἑαυτῆς φύσεως· ὁ γάρ τοι σπουδαῖος
λυπηθήσεται ἐπί τε χρηστῶν ἀνδρῶν διαφθειρο-
μένων, ἢ τέκνων· ἢ πόλεως πορθουμένης,
ἄλλου πονηρουμένως· οὐδὲ κατὰ προαίρε-
σιν· ἀλλὰ κατὰ περίστασιν. καὶ ἐν τούτοις δὲ,
ὁ μὲν θεωρητικὸς· ἀπαθὴς ἔσται παντάπασιν.
ἀλλοτριώσας ἑαυτὸν τούτων δή· [illegible].
ὁ δὲ σπουδαῖος· μετριοπαθὴς ἐν αὐτοῖς καὶ οὐχ
ὑπερβάλλων, οὐδὲ αἰχμαλωτιζόμενος ὑπ' αὐ-
τῶν· ἀλλὰ μᾶλλον κρατῶν αὐτῶν· ἀντίκειται δὲ
λύπη· ὡς μὲν καλὸν κακῷ τῇ μετρίᾳ ἡδονῇ.
ὡς δὲ κακὸν κακῷ· τῇ ὑπερβαλλούσῃ ἡδο-
νῇ· ἐν τοῖς σωματικοῖς δὲ ὑπερβολαὶ γίνον-
ται· αἱ γὰρ θεωρητικαὶ ἀκαταίτιοι οὖσαι· ὑπερ-
τέλειον ἔχουσαι. διὸ ὑπερβολὴν οὐκ ἐπιδέχον-
ται· οὐδὲ γὰρ ἀντίκειται αὐταῖς λύπη· οὐδὲ ἐ-
πὶ θεραπείᾳ προηγησαμένης λύπης γίνονται:

Περὶ θυμοῦ. ζ΄.

Θυμός ἐστι ζέσις τοῦ περικαρδίου αἵματος, ἐξ ἀναθυμιάσεως τῆς χολῆς ἢ ἀναθολώσεως γινομένη. διὸ καὶ χολὴ λέγεται. καὶ χόλος. ἔστι δὲ ὅτε καὶ ὁ θυμὸς ἐστὶν ὄρεξις ἀντιτιμωρήσεως. ἀδικούμενοι γάρ. ἢ νομίζοντες ἀδικεῖσθαι, θυμούμεθα. καὶ γίνεται τότε μικτὸν τὸ πάθος. ἐξ ἐπιθυμίας καὶ θυμοῦ, εἴδη δὲ τοῦ θυμικοῦ. τρία. ὀργή. ἡ χολή. ἡ χόλος. ὡς καλεῖται μῆνις καὶ κότος. θυμὸς μὲν γὰρ ἀρχὴν καὶ κίνησιν ἔχων, ὀργή, ἡ χολή, ἡ χόλος λέγεται. μῆνις δέ, χολὴ εἰς παλαίωσιν ἀγομένη. εἴρηται γὰρ παρὰ τὸ μένειν, καὶ τῇ μνήμῃ παραδίδοσθαι. κότος δέ, ὀργὴ ἐπιτηροῦσα καιρὸν εἰς τιμωρίαν. εἴρηται δὲ καὶ αὐτὸς παρὰ τὸ κεῖσθαι. ἔστι δὲ ὁ θυμός, τὸ δορυφορικὸν τοῦ λογισμοῦ. ὅταν δὲ αὐτὸς ἄξιον κρίνει, τὸ γινόμενον ἀγανακτήσεως. τότε ὁ θυμὸς

ἐπράξε ἐξετάζηται ἐὰν καὶ μὴ ἐφ' οἷς τὴν οἰκείαν
τυχεῖν φυλακτικοῦν :

περὶ φόβου :

Διαιρεῖται δὲ καὶ ὁ φόβος εἰς ἕξ· εἰς ὄκνον· εἰς
αἰσχύνην· εἰς κατάπληξιν· εἰς ἔκπληξιν· εἰς
ἀγωνίαν· ἔστι δὲ ὄκνος μὲν· φόβος μελλούσης
ἐνεργείας· κατάπληξις δέ, φόβος ἐκ μεγάλης
φαντασίας· ἔκπληξις δέ, φόβος ἐξ ἀσυνήθ-
ους φαντασίας· ἀγωνία δέ, φόβος διὰ πτώ-
σεως· τουτέστιν ἀποτυχίας· φοβούμενοι γὰρ
ἀποτυχεῖν τῆς πράξεως ἀγωνιῶμεν· αἰδὼς
δέ, φόβος ἐπὶ προσδοκωμένῳ ψόγῳ· κάλλιστον
τοῦτο τὸ πάθος· αἰσχύνη δέ, φόβος ἐπ' αἰσχρῷ
πεπραγμένῳ· οὐδὲ τοῦτο δὲ ἀνέλπιστον εἰς σωτη-
ρίαν. τούτῳ δὲ διαφέρει αἰδὼς αἰσχύνης· ὅτι
ὁ μὲν αἰσχυνόμενος ἐφ' οἷς ἔπραξε, καταδύ-
εται· ὁ δὲ αἰδούμενος, φοβεῖται περιπεσεῖν

ἀδεξίᾳ τινί· καλοῦσι δὲ οἱ παλαιοὶ πολλάκις ἤ, τὴν αἰδῶ, αἰσχύνην· καὶ τὴν αἰσχύνην αἰδῶ. καταχρώμενοι τοῖς ὀνόμασι· γίνεται δὲ ὁ φόβος κατὰ περίψυξιν τοῦ θερμοῦ παντός. οἷον τε ῥέοντος ἀπὸ τῶν περάτων ἐπὶ τὸ ἀρχικόν. καθάπερ καὶ ὁ δῆμος ὅταν φοβῆται καὶ φεύγῃ πρὸς τοὺς ἄρχοντας. τῆς δὲ λύπης ὄργανον τὸ στόμα τῆς κοιλί(ας). τοῦτο γάρ ἐστι τὸ τῆς δήξεως αἰσθανόμενον ἐν ταῖς λύπαις. ὡς ὁ γαληνός ἐν τῷ τετάρτῳ τῆς ἀποδεικτικῆς φησὶν ὅλως πως. τοῖς λεγομένοις· δηλοῖ ὀλίγον ἀστεῖον γαστέρα καὶ ἀράξαν τῆς χολῆς. ὁ τῶν δῆξιν αὐτοῖς παρέχει. ἡ οὖν προέλκει πάνοντα λυπούμενοι ἢ δεινοχοῦντες. πρὶν ἐξεμέσαι τὴν χολήν· γίνεται γὰρ ἡ δῆξις αὐτοῖς ἀπὸ τοῦ κάτω κατὰ τὰ μέσα στέρνα χόνδρου. τοῦ ξιφοειδοῦς ὀνομαζομένου. πολὺ δὲ ἀνωτέρω κεῖται ἡ καρδία. τὸ γὰρ διάφραγμα ὑπὸ μὲν γαστήρ. κα

γε δ' λυπουμ(ένοις)

τολμηροτέρω ἐστίν, ἡ δὲ παρρησία· τὸ γὰρ διαφέρει
μᾶλλον ἡ μὲν γὰρ ἐπιτίμησις τολμηροτέρα ἐστίν· ἡ δὲ παρ-
ρησία ἀνωτέρω· συνήθως δὲ οἱ παλαιοὶ παρ-
ρησίαν καὶ τὸ σχῆμα τῆς γραφῆς καλοῦσιν. ὡς
Ἱπποκράτης καὶ Θουκυδίδης ἐν τῷ λοιμῷ
λέγων ἄλλως. τὴν τοιαύτην ἀξίαν παρρησίαν ἐπιεῖξαι.
ἀνεπαχθῆ τε αὐτήν· καὶ ἀποκαθάρσεις χο-
λῆς πάθει. ὅπερ δὲ τοῖς ἀλεῶν ἀστὶν ἀνομαλ-
μένα, ἐποίησεν. τὸ γὰρ ἀναστρεφόμενον τὸ
σχῆμα τῆς γραφῆς ἐστίν· ἀναγκαζόμενον ἐμαυ-
τοῦ τὸ σπλάγχνον ἡ παρρησία.

περὶ τοῦ ἀληθοῦς καὶ καθηκόντος λόγου:

Ὁ μὲν οὖν ἐπὶ τοῖς πάθεσι λόγος, τοῦτον ἔχει τὸν τρόπον.
τὸ δὲ μὴ παθητικὸν λόγων ἐστί· τὸ μὲν θρηνητικὸν
καὶ γλυκυτικόν· καὶ σφυγμικόν. κατὰ ταῦτα δὲ σφυ-
στικὸν μέν. τὸ θρηνητικὸν καὶ γλυκυτικόν· ζωτικὸν
δὲ τὸ σφυγμικόν:

περὶ τοῦ θερμοπίνου:

Τοῦ δὲ θερμοπίνου φασὶν εἶναι δυνάμεις ἁπλῶς τέσσαρες.
ἑλκτική. καθεκτική. ἀλλοιωτική. ἀποκρι-
τική. ἕκαστον γὰρ τῶν μορίων τοῦ ζῴου. φύσει
ἕλκει πρὸς ἑαυτὸ τὴν οἰκείαν τροφήν. καὶ ἑλκύσαν
κατέχει. καὶ κατασχὸν πρὸς ἑαυτὸ μεταβάλλει. καὶ
ὅλως τὸ περιττὸν ἐξωθεῖ. καὶ αὐτή φασιν αἰσθήμα-
μας. αἱ τῶν τροφῶν τῶν μορίων τοῦ σώματος
διοικοῦνται, ἐξ ὧν ἡ αὔξησις ἡ τελειωτικὴ
καὶ πρᾶξις γίνεται. σημειοῦνται δὲ τὸ ὑπερβάλλον.
διὰ χρώσεως. διὰ οὔρων. διὰ μελῶν. διὰ ἱδρώτων.
διὰ στόματος. διὰ ῥινῶν. διὰ ὤτων. διὰ ὀφθαλμῶν.
διὰ τῆς συντονίας. διὰ τῶν ἀδήλων πόρων. ἀσ-
θενοῦσι ἀλλὰς συνεῖσαι. πρόσθεν. διὰ ὤτων
δὲ ὑπακουομένη ἢ ψέλλη. ἡ τὶς ἐστὶ ῥύπος τῶν ὤ-
των. διὰ δὲ τῶν ὀφθαλμῶν. διὰ ῥεῦμα. καὶ λῆμμα.
διὰ δὲ τῆς συντονίας, τὸ λιγνῶδες τῆς θερμο- λιγνυῶδες

τητος τῆς καρδίας· ἀδήλους δὲ πόρους φασὶ
τινὲς ἀτρυνικοὺς παντὸς τοῦ σώματος· καθ' ὧν
ἐκ τοῦ βάθους καὶ τῆς σύριγγος τῶν ἀρτηριῶν συν-
άπτων πολλοὶ διὰ τῆς μανότητος τοῦ δέρμα-
τος διεξέρχονται· ὄργανα τοῦ θρεπτικοῦ· τό τε
στόμα· καὶ ἄρχεται καὶ ὁ στόμαχος· καὶ τὸ ἧπαρ·
αἵ τε φλέβες πᾶσαι· τά τε ἔντερα· καὶ αἱ χολαὶ·
ἀμφότεραι· καὶ οἱ νεφροί· τὸ γὰρ στόμα πρῶτον
προκατασκευάζει τὴν τραχεῖαν τῶν τροφῶν· ἅτε
ἀλεταὶ καλουμένων αὐτῷ διὰ τῶν ὀδόντων καὶ τῆς
γλώττης· μάλιστα γὰρ ἡ γλῶττα στρέφουσα πα-
ρέχεται τὴν διαμάσησιν συνάγουσα τῶν τροφῶν·
καὶ τοῖς ὀδοῦσιν ὑποβάλλουσα· καθάπερ αἱ ἀ-
λετρίδες· διὰ τῆς χειρός· τὸν σῖτον ταῖς μύλαις·
πλεῖστον γὰρ τινὰ καὶ ἡ γλῶττα παρέχει τῆς διαμα-
σήσεως· ὅθεν δὲ καλῶς ἀθροίσασα τὴν τροφὴν πα-
περὶ στομάχου ραπέμπεται εἰς τὴν κοιλίαν διὰ τοῦ στομάχου· ὁ γὰρ

στόμαχος, οὐ μόνον ἀσθενέστερον ἐκ τῆς ἐνδείας,
ἀλλὰ καὶ διὰ δὲ τοῦ σιτίων· ἀναλέγεται γὰρ ἐν
τῇ καταπόσει· καὶ ἐκ τοῦ ἀποβάλλειν τῶν τροφῶν· ἐκ τοῦ
ἐμπέμπεται τῇ κοιλίᾳ· ὁ δὲ καὶ τοῦ παραλαμβάνοντος·
ἀφαιρεῖται τὸ χρηστὸν ἐκ τοῦ τρόφιμον· ἀπὸ τῶν λιθώ-
δους ἢ ξυλώδους· ἢ ἀτρόφου· ἐκ τοῦ μὲν χρηστοῦ
ἀρχὰς χυμοὺς μεταβάλλουσα, ἀναπέμπεται τῷ ἥπατι
διὰ τῶν φλεβῶν τῶν ἑλκουσῶν ἀπ' αὐτῆς καὶ διοχε-
τευουσῶν εἰς τὸ ἧπαρ· αἵτινες φλέβες· ῥίζαις
ἐοίκασι τοῦ ἥπατος· ἕλκουσαι ἀπὸ τῆς γαστρὸς
τὴν τροφήν· ὡς ἀπὸ τῆς γῆς ἕλκουσιν αἱ τῶν φυ-
τῶν ῥίζαι· ἔοικε γὰρ ἡ μὲν κοιλία, τῇ γῇ τῇ παρέ-
χουσα τὴν τροφὴν τοῖς φυτοῖς· ῥίζαις δὲ αἱ φλέβες,
αἱ κατὰ τὰς πύλας καὶ τὰ σιμὰ τοῦ ἥπατος ἀναλογοῦ-
σι· τὸν χυμὸν ἀπὸ τῆς γαστρὸς καὶ τῶν ... ἐντέρων·
διὰ τοῦ μεσαραίου περαιοῦσι δὲ εἰς τὸ ἧπαρ αὐτό· καὶ
διὰ τοῦτο καλοῦνται μεσαραῖοι· αἱ φλέβες αἱ καταδιεξο-

μένας τῆς κοίλης φλεβός. τῆς ἀποφυομένης
ἐκ τῶν κυρτῶν τοῦ ἥπατος. τὸ δὲ ἧπαρ δεξά-
μενον ἐκ τῆς κοιλίας τὸν χυμὸν. οὐ μὴν ἀκατέ-
κ ἐξομοιοῖ ὥσπερ τῷ ὁμοίῳ τὴν ἤδη δὲ ἔχων τὴν σάρκα
τῷ αἵματι· ὅθεν ὡς ἐς αἷμα μεταβάλλει τὸν χυ-
μόν. τὸ δὲ αἷμα καθαίρεται διά τε τοῦ σπληνὸς,
καὶ τῆς χολιδόχου κύστεως. καὶ τῶν νεφρῶν. τοῦ
μὲν σπληνὸς· τὸ ἰλυῶδες ἕλκοντος· τὸ ὑπὸ φλογὸς οἷ-
ον ἀποκαιομένου. τῆς δὲ χολιδόχου κύστεως. τὸ
δριμὺ τὸ ἐναπομεῖναν τοῖς χυμοῖς ἐκ τῆς τρο-
φῆς. τῶν δὲ νεφρῶν. τὸ ὀρρῶδες μετὰ τοῦ περιλι-
πομένου δριμέος. ὡς καθαρὸν γίνεσθαι πάνυ λεπτόν.
τὸ αἷμα γενόμενον, ἔστι φλέβα διανέμεσθαι τοῖς
ἄλλοις πᾶσι μέρεσι τοῦ σώματος. διὰ τῶν καλου-
πορευομένων ἀπὸ τῶν φλεβῶν, καὶ ὅλως ἕκαστον
τῶν μορίων ἕλκον τὸ αἷμα κατὰ λόγον. ἢ μεταβάλλει
ἐς τὴν ἰδίαν φύσιν. τὸ περιττὸν ἀποκρίνον

τοῖς γενικωτάτοις εἴδεσι· τὸ φλέγμα καὶ τοῦ λήθαιου ἐκεί-
νοις γινόμενον· ἢ τοῦτο ἐν τοῖς ἑκάστου πάντη
τὰ μόρια· ἐξαιματοῦσα λέγεται· ἡ αὔξησις· ἡ δι'
ἀναλογίᾳ χορηγοῦντος αὐτὸ τοῦ ἥπατος· λέγεται
γὰρ τοῦτο τὸ μέρος τοῦ ἀλόγου μὴ παθητικὸν λόγῳ,
ἐπειδὴ περὶ οὐ καταλήγομεν ἡμεῖς· ὅθεν καὶ τὸ
προαιρετικὸν· ἀλλὰ φυσικῶς τὸ ἴδιον ἔργον
ἀποτελεῖ:

ις

περὶ σφυγμῶν:

Ἡ δὲ σφυγμικὴ κίνησις· κατὰ τὴν μὲν ἡ ζωτικὴ
δύναμις· ἔχουσα δὲ τὴν καρδίαν ἀρχήν· μά-
λιστα τὴν ἀριστερὰν αὐτῆς κοιλίαν τὴν πνευμα-
τικὴν καλουμένην· τὴν ἔμφυτον καὶ ζωτικὴν
θερμότητα διανέμει παντὶ δὲ μορίῳ τοῦ σώμα-
τος διὰ τῶν ἀρτηριῶν· καθάπερ τὸ ἧπαρ διὰ
τῶν φλεβῶν τὴν τροφήν· θερμαινομένης γοῦν τῆς
καρδίας, εὐθέως καὶ τὸ ἔξωθεν ὅλον περιφρουρεῖ

θερμαίνεσθαι, ἢ ψυχομένους ψύχεσθαι, τὸ γὰρ ζωτι-
κὸν πνεῦμα παρ' αὐτῆς διὰ τῶν ἀρτηριῶν. ὡς
πᾶν τὸ σῶμα καταπέμπεται. σύζυγα δὲ κεῖ-
ται ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἀλλήλοις. τὰ ἀγγεῖα ταῦτα.
φλέψ. ἀρτηρία. νεῦρον. ἐκ τῶν τελείων ἀρ-
χῶν τῶν διοικουσῶν τὸ ζῶον. ἐξ ἐγκεφάλου
Η' κινήσε= ως τε μὲν, ἀρχῆς οὔσης αἱματώσεώς τε καὶ αἰσθήσεως.
τὸ νεῦρον. ἐξ ἥπατος δὲ, ἀρχῆς οὔσης αἱματώ-
σεώς τε καὶ θρεπτικοῦ. ἡ φλὲψ τὸ ἀγγεῖον τοῦ αἵματος.
ἐκ δὲ τῆς καρδίας ἀρχῆς οὔσης τοῦ ζωτικοῦ, ἡ ἀρ-
τηρία τὸ ἀγγεῖον τοῦ πνεύματος. σύνεισι δὲ ἀλλή-
λοις, τὰς παρ' ἀλλήλων ὠφελείας καρπούμενα.
ἡ μὲν γὰρ φλὲψ, τὸ φλεβῶδες χορηγεῖ τῷ νεύρῳ καὶ τῇ
ἀρτηρίᾳ. ἡ δὲ ἀρτηρία μεταδίδωσι, τῇ φλεβὶ
θερμασίας φυσικῆς καὶ πνεύματος ζωτικοῦ.
ὅθεν οὔτε ἀρτηρίαν ἐστὶν εὑρεῖν χωρὶς αἵματος
λεπτοῦ, οὔτε πνεύματος ἀτμώδους, χωρὶς

φλέβα· διαστελλομένη δὲ πρὸς δέος· καὶ οὐ στέλλε-
ται ἡ ἀρτηρία· κατὰ ἁρμονίαν τινὰ καὶ λόγον τινὰ
ἀρχὴν ἔχουσα τῆς κινήσεως, ἐκ τῆς καρδίας·
ἀλλὰ διαστελλομένη μὲν ἐκ τῶν παρακειμένων
φλεβῶν, ἐφέλκεται λεπτὸν αἷμα· ὅπερ
ἀναθυμιώμενον, τὸ ἔμφυτον ζωτικὸν πνεῦμα τί-
κτει· συστελλομένη δὲ τὰ αἰθαλώδη τὰ ἐν αὐτῇ ἐκκενοῖ
πανταχόθεν τοῦ σώματος· καὶ τῶν ἀδήλων πόρων
διὰ τοῦ στόματος καὶ τῆς ῥινός ἡ καρδία, τὰ λιγνυ-
ώδη ἐν ταῖς ἐκπνοαῖς ἐκκαθαίρει:

περὶ τοῦ γονορρυητικοῦ ἢ σπερματικοῦ:

Καὶ τὸ γονικὸν δέ· τὸ μὲν ῥεῦσις ἐστὶ τοῦ μὴ κατὰ και-
ρὸν· ἀβουλήτως γὰρ ἐν τοῖς ὀνειρώξεσι περαινό-
μενον τὸ γόνιμον· ἢ ἡ ἐπιθυμία δὲ τῆς συνουσίας
φυσική· ἀκοντες γὰρ ἐπ' αὐτὴν κινούμεθα·
ἡ δὲ πρᾶξις ὁμολογουμένως ἐφ' ἡμῖν· καὶ ψυχι-
κή· καὶ γὰρ διὰ τῶν καθωρμένων ὀργάνων συντελεῖται·

καὶ ἀποσῴζεσθαι ἢ κρατύνεσθαι τῆς ὁρμῆς· ἐκφύσει μὲν
ἐστίν· ὄργανα δὲ τῆς σπερματικῆς δυνάμεως,
πρῶτον μὲν αἱ φλέβες καὶ αἱ ἀρτηρίαι· ἐν τού-
τοις τὸ θορῶδες πρῶτον ὑγρὸν τίκτεται, μεταβαλ-
λόντος τοῦ αἵματος, καθάπερ ἐν τοῖς τιτθοῖς τὸ γάλα.
τροφὴ γὰρ τῶν ἄλλων μορίων ἐστὶν ὁ χυμὸς οὗτος.
ἡ γὰρ τὴν ἀρχὴν, σπέρματος γένεσις αὐτῆς
ἐστὶν ἐκ ποίου; οἱ μὲν οὖν αἱ ἀρτηρίαι καὶ φλέβες
τὸ αἷμα ἐς τὸ θορῶδες ὑγρὸν ἵνα τρέφωνται· τὸ
δὲ περισσὸν τῆς τροφῆς αὐτῶν γίνεται γονή.
ἀναφέρεται γάρ· πρῶτον μὲν διὰ πορείου τοῦ πολ-
λῆς ἐς τὸν ἐγκέφαλον· πάλιν δὲ ἀπὸ τῆς κεφαλῆς
καταφέρεται διὰ δύο φλεβῶν καὶ δύο ἀρτηριῶν,
ὅθεν καὶ αὐτοῖς ἐκτέμνει τὰς φλέβας τὰς παρὰ τὰ
ὦτα. καὶ τὰς παρὰ τὰς καρωτίδας· ἄγονοι
ποιοῦνται τῶν ζώων. αὗται δὲ αἱ φλέβες καὶ αἱ ἀρτηρίαι
γίνονται τ' ἐχῖνα δὶς καὶ παρ' ὅσα δὲ τὸ πλέγμα τὸ

ἐκ τῶν ὀρχέων. ἔνθα θορῶδες ὑγρὸν ἀμφοτέρα.
ἀσκὴ παράκειται τῶν διδύμων. μία ἀρτηρία καὶ μία
φλέψ. πλήρης σπέρματος ἐν τούτοις δὲ τελευτῶσιν
ἀπὸ σπερματοῦται καὶ διὰ τοῦ δ' ἤπερ σφοδροῦς παρα-
σχόντων μετὰ τοὺς διδύμους. ἐκκρίνεται μετὰ
τοῦ σπέρματος. διότι ἡ ἀρτηρία ἐστὶν ἡ σπόρου
τῷ. ὅτι καὶ ἀπὸ φλεβὸς φέρεται, διότι ἐστὶν ἐν
τῆς καρδίας, ὅταν γὰρ ἔτι πολὺ συνουσιάζωσι
ἢ πλέον ἀναλώσωσι τὸ σπέρμα λοιπὸν καὶ θερμὸν
χυμὸν, τότε ὑπὸ τῆς βιαίας ὁλκῆς, αἷμα καθα-
ρὸν ἐκκρίνουσι. καὶ αἱ γυναῖκες δὲ, πάντα
τὰ αὐτὰ τοῖς ἀνδράσιν ἔχουσι μόρια. ἀλλ' ἔνδον
καὶ οὐκ ἔξω, ἀεὶ ἀτελῆς μένουσι καὶ δημιουργεῖται.
ὅθεν βούλονται ζωτικὴν τὸ τῆς γυναικὸς σπέρμα
πρὸς γένεσιν τέκνων. τὸ γὰρ περιττωμάτων ἐκ
τῶν γυναικῶν. ἴδε ὥστε τὸ μορίου μᾶλλον ἢ γονίμου.
βούλονται εἶναι. γαλακτῶδες δὲ καταγίνωσκον ἀεί-

τέλους, ἐλέγετο σπέρμα ἀναφερομένου τῆς γυναικὸς·
καὶ τὴν μῖξιν ἀμφοτέρων τῶν σπερμάτων πρὸ-
φιν τὸ κύημα· διὸ καὶ τὴν συνουσίαν, μῖξιν λέ-
γεσθαι· ἐμὲ φυλάττειν γυναῖκα τὸ τοῦ ἀνδρός.
ἀλλὰ τὸ ἀπομυσάθαι καὶ ὑγρότερον· τοιαύτη δὲ
οὖσα τῆς γυναικὸς ἡ γονή. τὸ φαίνεται τὸ τοῦ ἀν-
δρός. ἐξ αὐτῆς δὲ ἡ μῖξις τοῦ ζωείου. τὸ περὶ
τῆς κυρίας τῆς μήτρας συμπήγνυται. καὶ ὁ
καλούμενος ἀλλαντοειδής, δέχεται τῶν τοῦ
περιττωμάτων τοῦ ἐμβρύου. καθάπερ δὲ
γένος ζώου. εἰ τὸ περισσεύει ἡ θάλασσα τὸ ἄρρε-
ναν, ὅταν δύνηται κυΐσκεσθαι. τὸ δὲ ἐννέα-
μηνιαῖα κυΐσκεσθαι, ἀφ' περισσεύει τὴν
συνουσίαν. ὡς ἀλλαντοειδής, ἡ περισσεία.
ἡ ἄνθρωπος, ἀλλὰ τὸ μὲν ἀλλαντοειδὴς τὴν
σπουδὴν ἀποφεύγει· μόνη δὲ ἀφ' περισσεύει
ἀλλ' ἀλλαντοειδὴς τὸ καθάπερ τὸ φύσει ἡμῖν

τίκτειν· καθ' ἕκαστον ὡρισμένον πρὸς οἰκείαν τὴν συ-
νουσίαν· αἱ δὲ γυναῖκες, ὡς ἂν τοῖς ἄλλοις
τὸ αὐτεξούσιον ἔχουσιν, ὅλως καὶ ἐν τῇ συνου-
σίᾳ τῇ μεταβολῇ τῶν συμψηφεῖν. τὰ γὰρ ἄλογα τῶν ζώων,
δ' ἐπὶ καιρὸν τῶν· ἀλλὰ τὸ τῆς φύσεως κανονίζει
κίνημα καὶ καιρὸν ἐγνωσμένον δέχεται.

Τίς ἄλλη διαίρεσις τῶν διοικουσῶν δυνάμεων τὸ ζῷον.

Διαιροῦσι δὲ καὶ ἄλλως τὰς κατὰ τὸ ζῷον δυνάμεις,
εἰς τὰς μὲν ψυχικάς, τὰς δὲ φυσικάς. τὰς δὲ ζωτι-
κὰς φασί· ψυχικὰς μὲν τὰς κατὰ προαίρεσιν·
φυσικὰς δὲ καὶ ζωτικάς, τὰς ἀπροαιρέτους, καὶ
ψυχικαὶ μέν εἰσι δύο· ἥ τε καθ' ὁρμὴν κίνησις,
καὶ ἡ αἴσθησις. τῆς δὲ καθ' ὁρμὴν κινήσεως
ἡ δή, τὸ μὲν μεταβατικόν, καὶ κινητικὸν τοῦ σώ-
ματος παντός, ἢ φωνητικόν, ἢ ἀναπνευστι-
κόν, ἐφ' ἡμῖν γὰρ ταῦτα καὶ ποιεῖν καὶ μὴ ποιεῖν.

φυσικαὶ δὲ, ἢ ζωτικαί. ἃ καὶ ἔφημεν ἀλλὰ καὶ
ἑκόντων καὶ ἀκόντων γινόμεναι· ὥσπερ θρε-
πτική, ἡ αὐξητική, ἡ σπερματική φυσικαὶ
δὲ. ἡ σφυγμικὴ ζωτικὴ οὖσα. τὰ δὲ ὄρ-
γανα τούτων μὲν ἄλλων, ἔμπροσθεν εἴρηται. τῆς
δὲ κατὰ προαίρεσιν κινήσεως, νῦν ἐροῦ-
μεν :

Περὶ τῆς καθ' ὁρμὴν ἢ κατὰ προαίρεσιν κινήσεως. ἥτις ἐστὶ τοῦ ὁρμητικοῦ.

Ἔστιν οὖν τῆς κατὰ προαίρεσιν ἢ καθ' ὁρμὴν κι-
νήσεως, ἀρχὴ μὲν ὁ ἐγκέφαλος καὶ ὁ νωτιαῖος
μυελός· ἢ ἐγκεφάλου μέρος ὢν καὶ αὐτός. ὄρ-
γανα δὲ, τὰ ἐκ τούτων πεφυκότα νεῦρα,
καὶ οἱ σύνδεσμοι καὶ οἱ μύες. οἱ δὲ μύες σύνθε-
τοί εἰσιν. ἔκ τε σαρκὸς καὶ νεύρου ἐκ δεσμοῦ ἰνῶν ἢ
τενόντων συμπεπλεγμένων τοῖς τῶν νεύρων
ἰνῶν, ὅθεν τινὲς ὠνόμασαν αὐτοὺς αἰσθητούς

σῆναι· διὰ τὴν γινομένην ἐκ τῶν συμπλεκο-
μένων αὐτοῖς νεύρων αἴσθησιν· ἐστὶν οὖν
ὀλίγων ζώων θεῖος. ἐπεὶ οὖν δίχα μὲν ἡ νεύρων
λεπτῶν διαφέρει δὲ τῶν κινούντων· ὅτι παρ' αὐ-
μένων ἐν αἰσθητικὸν ἐστὶ καὶ στερεμνιον καὶ ἀ-
παλώτερον, καὶ ἀπὸ τῆς κεφαλῆς τὴν ἀρχὴν ἔχει·
ὁ δὲ τένων· καὶ σκληρὸς· καὶ ἐξ ὀστέου· καὶ
ἀναίσθητος καθ' ἑαυτόν· καὶ ὀστοῦ δὲ ἐκπλακείς.
ὅτι δὲ αἱ μὲν χεῖρες, ἀντιληπτικὸν ὄργανον.
καὶ πρὸς τὰς τέχνας ἐπιτήδειον· καὶ γὰρ
τῆς ἀφῆς τὰς χεῖρας· ἢ τῶν χειρῶν μόνους τοὺς
δακτύλους, ὡς πάσας σχεδὸν τὰς τέχνας, ἀπερ-
γάζεσθαι τὸν ἄνθρωπον, διὸ καὶ μόνος ἄν-
θρωπος ἐπιτήδειος γίνεται· καὶ χειρῶν δεκτικός,
τέχνας ἔχει παρὰ τοῦ δημιουργοῦ· οἱ δὲ πόδες.
μεταβατικὸν ὄργανον· τὴν γὰρ κατὰ τόπον κίνη-
σιν, διὰ τούτων ποιούμεθα. μόνος δὲ ὁ ἄνθρω-

καθέξεται μηδενὸς ἐρασμάτος στερόμενος. μό-
νος γὰρ περὶ στερεογωνίας ὀρθὰς κάμπτεται ὁπό-
λη καὶ ταῦτα τὸ ἴδιον. περὶ νῶ, τέμνω, ἤτοι τά-
εἶδον, τέμνει ἤτοι τὰ ἔξω. ὁ ταῦτα γενόμενος ἀνώ-
ρων ἡμῖν ὡς κινεῖται, πάντα ταῦτα ψυχικὰ τέ-
ἐστι. καὶ κατὰ περὶ φύσιν ἀποτελεῖται. τούτων
δὲ τὰς αἰσθήσεις τὴν φωνὴν ἀρξάμενος εἶναι.
αὕτη μὲν οὖν ἐστι ἡ κατὰ λόγον τούτων ψυχικῶν καὶ
φυσικῶν ἔργων διάγνωσις. ὁ δὲ δημιουργὸς
κατὰ τὴν ἀρχὴν ἑαυτοῦ περαινόμενος, οἷον
πολλάκις τοῖς φυσικοῖς τὰ ψυχικά. καὶ ἀνάπαλιν ἐ-
πειδὴ γὰρ ἐκ δύο τούτων περὶ τὸ σῶμα τούτων. τῆς ἀ-
πορίας τῆς ἐστὶ δι᾽ ἀμέσως. ἢ τὶς μία τῶν φυ-
σικῶν ἐστὶ δι᾽ ἀμέσων, ἵνα μὴ ἀπεράντως
ἀρχομένων ἔνθα ὅδε. καὶ τοῦτο οὐδέ. καὶ ἐ-
φῶν ὅδε περιεχόμενοι, τοὺς περὶ ους τινὰς ἤτοι
στοιχεῖοις σημειοῦν, τοὺς μὲν. καὶ ὅλως ἐποίησε

τελείας φύσεως· ἔργα ψυχικὰ τῆς γνώμης ἑκου-
σίως ἐπιτυχεῖν διὰ τούτων δυνάμεθα, καὶ πολλά-
κις καὶ ἐπὶ τὸ πολύ. καὶ τὰ προειρημένα δὲ τὰ μὲν αἰ-
σθητικὰ καὶ μαλακὰ νεῦρα, ἀπὸ τῆς μέσης
καὶ τῶν ἔμπροσθεν κοιλιῶν τοῦ ἐγκεφάλου. τὰ
δὲ σκληρότερα καὶ κινητικά, ἀπὸ τῆς ὄπισθεν
κοιλίας· καὶ τοῦ νωτιαίου μυελοῦ· σκληρότερα
δὲ μᾶλλον ἐστί· τὰ ἐκ τοῦ νωτιαίου. καὶ τούτων
δ' ἔτι μᾶλλον, τὰ ἐκ τῶν κάτωθεν μερῶν τοῦ νω-
τιαίου. ὅσῳ γὰρ πλέον ἀποχωρεῖ τοῦ ἐγκεφάλου
ὁ νωτιαῖος, τοσούτῳ πλέον αὐτός τε σκληρότερος
γίνεται. καὶ τὰ νεῦρα τὰ ἀπ' αὐτοῦ φυόμενα. ὥσ-
περ δὲ τὰς αἰσθήσεις διττὰς ἐλέγομεν, οὕτω
καὶ τὰς ἐκφύσεις τῶν νεύρων διττὰς ἔφαμεν. ἕκα-
στος γὰρ σφόνδυλος τοῦ νωτιαίου, συζυγίαν ἐκ-
πέμπει νεύρων· ης· τὸ μέν, ἐπὶ τὰ δεξιὰ μέρη
τοῦ σώματος χωρεῖ· τὸ δ' ἐπὶ τὰ ἀριστερά

φυσῶν γὰρ ὁμοῦ ἢ μυκτὴρ τὸ στόμα, ἀέρα δὲ μὴ μυεῖ-
σαι, ἡ ἀσφυξία καὶ ἀσθένεια· ὅτι ὅλως ἢ καὶ ποτὲ
καὶ ταχέως· καὶ τῶν ἄλλων [illegible] καὶ τῶν αἰσθη-
τηρίων:

περὶ ἀναπνοῆς:

Καὶ ἡ ἀναπνοὴ δέ, τῶν ψυχικῶν ἐστὶν ἔργων.
καὶ γὰρ μύες φασὶν οἱ διαστέλλοντες τὸν θώρακα· τοῦ
κινεῖσθαι τὸ τῆς ἀναπνοῆς ὄργανον· καὶ καθὼς
ἡ συναρμώδης ἀναπνοὴ ἀπὸ τοῖς μεγάλαις
λύπαις γίνονται, ψυχικὴν δηλοῦσι τὴν ἐνέρ-
γειαν· ἐφ' ἡμῖν δέ· καὶ αἰτία τὸ τὴν χρείαν τῆς ἀ-
ναπνοῆς μεταβολή· ἀλλοιοῦντες γὰρ τὴν ἀ-
ναπνοὴν [illegible] ἢ τῶν συγκινουμένων
αὐτῆς· οἷον τὸν διαφέροντας ἢ τὸν [illegible]·
ἢ [illegible]· ἢ τῆς ἡλικίας. καὶ τῶν λοιπῶν [illegible]
[illegible] ἀναπνεόμενον. [illegible]
[illegible]

ἄχρι τοῦ μέσου. τοῖς κινοῦσι δὲ, ἵνα διὰ τὸ φανοῦν τὸ-
τὸ μέγεθος, ἢ τοῖς κινούσης ἀναπληρῶσι. ἡ
γὰρ ἐπαναχρωμένη τὸ σκέλος, ὑπὸ τὸ ἴχνον ἐν τῷ
νομένῳ αὐτὸ διέζοντες διὰ τῶν αὐτῶν ἀλτίαρ
διὰ τὴν ἀναπνοήν. ὥσπερ οὖν οἱ τὸ βα-
δίζειν ἐφ' ἑκάστου, δῆλον ἡ τῆς ἀναπνοῆς.
ἀλλ' ἢ συμβαδίζοντες μὲν ἢ μὴ βαδίζοντες, ἐπὶ
πλεῖστον χρόνον ζῆν δυνάμεθα. τὸ δὲ ἀνα-
πνοὴν δ' ἔστι καλὸν ὥσπερ μέρος ὑπὸ τοῦ χαλοῦσθαι-
τε. καταπονούμενον γὰρ τὸ ἐν ἡμῖν θερμὸν
ἐν τῆς σύνθεσ. καταβεννύται. ἢ παραχρῆμα
ἀναλογεῖν ἀπάγει. ἢ γὰρ φλέγματος σηπεδόνα. ἐνα-
γκαῖον τινὶ διαπονούμενον οὐκ ἔχοντι, ἀπόσβεσιν
ἄν, αὐτὸν καταπονῆσαι ἀπὸ τῆς λίγνυος. διὰ
τοῦτο οὖν τὴν ἀναγκαίαν. ἡ κοινωνία οὐ μηδέν.
ὅθεν ὑπὸ τὴν ἐνέργειαν καὶ τοῦ τὸ μέρος ἡ ψυχή, ἀ-
δύνατα. ὥστε τὸ βραχύτατον ἐνθυμῆσαι. διὰ ταῦτα

ρεται τὸ ζῶον, πάλιν οὖν ἐνταῦθα τὴν φυσικὴν
ζωτικὴν πλάκα τὸ ψυχικόν· δι᾽ ἀρτηρίας γὰρ ποι-
οῦ τὴν ἐνέργειαν τῆς ἀναπνοῆς· ὀργάνῳ φυ-
σικοῦ καὶ ἀφ᾽ κινουμένου. ἵνα μὴ δέ ποτε ἐ-
πιλίπῃ τὸ ἔργον αὐτῆς· ὡς δὲ τῶν ἄλλων ἀρ-
τηριῶν· ὅθεν τινὲς ὀνομάζουσι· φυσικὴν
ἐνόμιζον καὶ ταύτην ἀναπνοήν· τὰ δὲ τῆς
ἀναπνοῆς ἐστὶν αἴτια· χρεία· δύναμις·
ὄργανα· χρεία μὲν διττή· φυλακή τε τῆς ἐμ-
φύτου θερμασίας· καὶ θρέψις τοῦ ψυχικοῦ πνεύματος·
ἀλλ᾽ ἡ μὲν φυλακὴ τῆς κατὰ φύσιν θερμότητος.
διά τε τῆς ἀναπνοῆς καὶ τῆς ἐκπνοῆς σῴ-
ζεται· τῆς μὲν ἀναπνοῆς, ψυχούσης καὶ μετρί-
ως ἀναρριπιζούσης τὸ θερμόν· τῆς δὲ ἐκ-
πνοῆς, τὰ λιγνυώδη τῆς καρδίας ἐκκενού-
σης· ἡ δὲ θρέψις τοῦ ψυχικοῦ πνεύματος, διὰ
μόνης τῆς ἀναπνοῆς· ἐπειδὴ γὰρ τοῖς ἀέρος

μύειν κατὰ τὰς διαστολὰς τῆς καρδίας, ἀσαῦ-
τιώ, δίω αἷμα δὲ ψυχικόν. αὕτη γάρ ἐστιν ἡ κι-
νοῦσα τὰ ὄργανα τῆς ἀναπνοῆς διὰ τῶν μυῶν.
ἢ περὶ τὸν θώρακα. τούτῳ δὲ συνῆπται
ὁ πνεύμων. καὶ αἱ τραχεῖαι ἀρτηρίαι μέσαι
σύν τοι τῷ πνεύμονος. τῆς γὰρ τραχείας ἀρτηρί-
τὸ μὲν χονδρῶδες, τῆς φωνῆς ἐστὶν ὄργανον.
οἱ δὲ ὑμενώδεις αὐτῆς δεσμοί, τῆς ἀναπνο-
ῆς. τὸ δὲ ἐξ ἀμφοτέρων τούτων, αὐτὴ γὰρ τῇ
ἑτέρᾳ φωνὴν ποιοῦντε ἅμα καὶ ἀναπνεῦσιν καὶ
ὄργανον. ἔστιν οὖν ὁ πνεύμων, πλέγμα σύ-
γκείμενον ἐκ τεσσάρων. ἔκ τε τῆς τραχείας ἀρ-
τηρίας καὶ τῆς λείας. καὶ φλεβός. καὶ τῆς ἀφρώ-
δους σαρκός. αὐτοῦ τοῦ πνεύμονος. ἡ τῆς σάρξ.
ἀναπνοὴν εἰσὶ δηλωτικῆς. τὰ μεταξὺ χωρ-
ίου πλέγματος. τῶν τε δύο ἀρτηριῶν καὶ τῆς
φλεβός. ὡς τούτων, ἐδέξατο αὐτὴν καὶ δεσμόν

γίνεσθαι. σύμπτωμα δὲ ἢ τὰ ἐκ τοῦ πνεύμο-
νος, φυσικῶς τὸ πνεῦμα, καθάπερ τὸ
ἧπαρ. τὸ γὰρ ἐκ τῆς κοιλίας χυμὸν. καὶ διὰ τοῦ τὸ
σῶμα περὶ τὸ ἧπαρ ἄπερ τις τοῖς ἄλλοις τοῖς τοῦ
περιέχει. τὴν γὰρ ἐκ θερμασίας διορμὴν ἄλλω
καὶ ὁ πνεύμων ὁμοίως περιλαμβάνει τὴν
καρδίαν. διὸ μὴ τῆς ἐκ τῆς ἀναπνοῆς περι-
ψύξεως. οὕτω ἀπολείπεται δὲ τὴν τραχεῖα ἀρτηρί-
α καλεῖται οὕτω ἐκ τοῦ. ὁ βρόγχος συγκείμενος ἐκ μι-
κρῶν τινῶν χονδρέων. τούτω δὲ ὁ φάρυγξ. ἀ-
τὸ στόμα. καὶ κεῖς διὰ ἀμφοτέρων γεγραμμένα
ξεωθεν τὸν ἀέρα. χωρὶς δὲ ἐν τοῦ διὰ τοῦ ἠθμο-
ειδοῦς ἢ σπογγοειδοῦς ὀστοῦ. ὅπερ καλεῖται ἠθ.
ἵνα καὶ τοῖς ὑπερβολαῖς τοῖς καὶ ὑποδοχεῖον τοῦ
ἀέρος. μηδὲ τὸ ἐμφραχθὲν βλάπτεται. ἀθρό-
ον τὸ πνεῦμα τὸ ἐμποιεῖ τῶν ἐξαστῶν. οὕτω
κεῖται δὲ ἐνταῦθα τὴν εἶναι. πρὸς τὴν ἀνα-

ποιῶν τὴν ὄσφρησιν ὁ δημιουργός, ὡς τῇ
γλώττῃ πρὸς τὴν φωνὴν καὶ τὴν γεῦσιν. καὶ
τὴν διαρμόσασιν. ταμεῖον· τῶν κινῶ ἐσώτατα μό-
ρια πρὸς τὴν ὕπαρξιν αὐτῶν καὶ πρὸς τὰς ἀ-
ναγκαίας τοῦ βίου χρείας, τῆς ψυχῆς καὶ σώ-
ματος διῃρημένη δύναμιν· ἀγγεῖα παρεχέτω τὰ,
ἐντὸς ἢ διαιρεθέντων. Λοιπὸν σῶμα ἔσται· ὥσπερ
δὲ πάντων τῶν γινομένων. ταμεῖον, δι' ἑαυτὸ γί-
γνεται· τὰ δέ, καὶ δι' ἑαυτὰ καὶ δι' ἕτερα· τὰ δέ, δι'
ἕτερα μόνον. τὰ δὲ καλοῦμεν ἐπικὸς παρὰ
φύσιν, ἅλω ἢ ἐπὶ τῶν μορίων ζῴου. τὴν αὐτὴν
ἀέρος ἀκολουθίαν. ταμεῖον γὰρ ἄρθρα πάν-
τα. τῶν τείων ἀρχῶν ὄργανα τῶν διοικουσῶν
τὸ ζῷον, δι' ἑαυτὰ γίγνεται. τοῦτο γὰρ προηγούμε-
νως καὶ κατὰ πρῶτον λόγον καλέσειεν ἄν. ἀεὶ
καὶ κατὰ φύσιν κινεῖ ὡς ἔχοντα. ὡς ἐν τῷ κινεῖται
ἐξ αὐτῶν ποιεῖ μὲν ὡς λαμβάνοντα τὴν γένεσιν.

ὡς εἰκὸς ὄντα. ἡ δὲ ξανθὴ χολή, ἢ δι' αὐ-
τὴν ἢ δι' ἄλλο. καὶ γὰρ πρὸς τοῦ ἥπατος ἐκκενοῦται
καὶ ἐν τῷ κυπρείῳ. καὶ γίνεται κατὰ τοῦτο
τε προσῆκον τὰ τοῦ θερμοτάτου ἐν τῷ μέσῳ. ὁμοίως,
ἀλλὰ καὶ θερμασίαν τινὰ παρέχει τῷ σώματι
καθαρωτέραν ἔχουσι τὴν δύναμιν. τούτων μὲν
οὖν ἕνεκα, δεῖ αὐτὴν διηθῆ γεγονέναι. τὸ
δὲ καθαρὸν τὸ αἷμα, διὰ τοῦ πρὸς διηθῆ
γεγονέναι, καὶ ὁ σπλὴν δὲ, ὃ μὴ κατὰ πρὸς τοῦ
ἥπατος συμβάλλεται. ἐξωθεῖ γὰρ ὅσον καὶ στρυφνὸν
τῶν φυσικῶν καὶ τῶν ἐπιμειξίων τοῦ παχυτέρου
χυμοῦ τοῦ μέλανος ἀπὸ τὴν γαστέρα πρὸς γὰρ σὸν
στυφθῆναι αὐτὴν καὶ τονοῦν. καὶ πρὸς τούτους τὰς δι-
γρα. πρὸς τούτοις δὲ καὶ καθαρὸν τὸ ἧπαρ. διὸ
καὶ αὐτὸς διηθῆ πρὸς τὸ αἷμα γεγονέναι; καὶ οἱ
νεφροὶ δέ. τοῦ τε αἵματος καθαρτικοὶ ὅσοι
αἴτιοι καὶ τῆς ὀρέξεως τῆς κατὰ τὴν ζωὴν οἱ ἂν αἴτιοι.

αἱ γὰρ φλέβες ἃς λέγομεν ἐμποιητικὰς τοὺς δι-
δύμους, διὰ τῶν νεφρῶν διεξέρχονται. κἀκεῖ-
θεν ἀρύονται δεῖματα τινὰ τὰ ἐρεθίζοντα τὴν
τὴν ὄρεξιν. ὥσπερ καὶ τὸν κνησμὸν ἡ δριμύ-
της ὑπὸ τὸ δέρμα γινομένη ποιεῖ. ὅσῳ δὲ τοῦ
διδύμων ἡ σὰρξ ἁπαλωτέρα τοῦ δέρματός ἐστι. το-
σούτῳ πλέον ὑπὸ τῆς δριμύτητος δακνόμενοι.
ἐμμανῆ ποιοῦσι τῆς συνουσίας τῆς γονῆς
τὴν ἐπιθυμίαν, ταῦτα μὲν οὖν καὶ τὰ ἐνταῦθα·
τέσσαρα τινὰ καὶ δι' αὐτὰ καὶ διαλλαγήν. οἱ δὲ
ἀδένες καὶ ἡ σάρξ, διαλλάττουσιν. οἱ μὲν γὰρ ἀ-
δένες, ὄχωμα καὶ στήριγμα τῶν ἀγγείων γεγόν-
ἵνα μὴ διαρραγῇ μετέωρα φερόμενα ἐν
ταῖς βιαίαις κινήσεσιν. ἡ δὲ σάρξ, σκέπας
παρέχουσα τῶν ἄλλων μορίων, ἵνα ἀνθέξειους
ἀναγκάζῃ τὴν ἐξωτερικὴν λίαν ἔξωθεν ἐμπίπτουσαν
καὶ χειμῶνος, τὴν τῶν ποικίλων ἀέρων αὐτοῖς πα-

ἐνέργειαν. καὶ τὸ δέρμα δέ. σκέπασμα μέγιστον
πάσης τῆς σαρκός. καὶ τῶν ἄλλων πάντων τῶν
ἔνδοθεν. ἐστὶ δὲ τὴν φύσιν σάρξ. ὅπερ τοῦτο ποιεῖ
ἔχοντες καὶ τῶν προσομιλούντων σωμάτων τὸ ψυχρὸν θερ-
σα. κατὰ ὅλα. σπέρμα τοῦ παντός ἐστι. καὶ μά-
λιστα ἡ σάρξ. τὸ καὶ λεπτότερον τοῦ ζῴου φαίνεται.
οἷον ὑμὴν δέ, καὶ κοινὴν μὲν πᾶσι τοῖς ἔχουσι πα-
ρέχοντα τὴν ἐνέργειαν τὴν τοῦ συναισθέσθαι. καὶ ἰδίαν δὲ
γρ πολλοῖς παρέχουσαν ἄλλην ἄλλῳ. πολλῶν μὲν τῶν ζῴων
ἀμυντήριον ἐδόθησαν. ὡς τοῖς γαμψώνυξι.
καὶ ἄλλοις ὥσπερ ὄργανον τοῦ θυμικοῦ. πολλοῖς δέ,
ἀμυντήριον καὶ σπέρμα ἀπαθῆ τῆς βάσεως. ὡς
τοῖς ἵπποις. καὶ παντὶ μώνυχι. καὶ ἀνθρώποις
δέ, οὐ μόνον πρὸς τὸ συναισθέσθαι καὶ διαφέρειν τὴν
θερμότητα τοῦ δέρματος, ἀλλὰ καὶ πρὸς τὴν τῶν
λεπτῶν ἀντίληψιν. τὸ γὰρ πάνυ λεπτά. διὰ τῶν
ἐπιπέδων, καὶ τοῖς ἄκροις δὲ τῶν δακτύλων ὁ

ποιόθεν ἀντιβαίνουσαν, ἐπείγουσι τὴν χρείαν αὐτῶν. αἱ δὲ τρίχες, κατὰ συμβεβηκὸς παρυπέστησαν. τῶν γὰρ ἀτμῶν τῶν καπνωδεστάτων τῶν ἀναπεμπομένων ἐκ τοῦ σώματος πρὸς ἕξιν τινὰ λαμβανόντων, κατὰ συμβεβηκὸς γίνονται. ὅθεν, ταύτας δὲ πάντως ἀτελεῖς ἐποίησεν ὁ δημιουργός. ἀλλὰ καὶ ταύτας κατὰ συμβεβηκὸς γενομένας. ἃς ὅμως ἐποίησε καὶ κάλλος, σωτηρίαν τοῖς ζώοις παρασκευάσας ἐπὶ πολύ, ἀξίαις περιβαλεῖς. κόσμον δὲ τοῖς ἀνθρώποις, πᾶσι δὲ ζώοις. κόσμον καὶ ἅμα σκέπην. ὡς τὸ λοιπόν τι·

περὶ ἑκουσίου, καὶ ἀκουσίου.

ἐπειδὴ δὲ πολλάκις ἐμνημονεύσαμεν ἑκουσίου καὶ ἀκουσίου ἀνάγκη περὶ τούτων διελθεῖν. ἵνα τοὺς ἀκριβεῖς αὐτῶν γνόντες ὅρους μὴ διασφαλλώμεθα. δεῖ δὲ τοὺς μέλλοντας περὶ ἀκουσίου καὶ ἑκου-

οἷον λῃστὴν, προέλκειν ἐπικέσθαι κανόνας
τινάς. καὶ γνώμονας. διττοῦ γνωρίμου ὄντος.
τοῦ τε ἑκουσίου, τοῦ τε ἀκουσίου ἐστὶ τὸ γινόμενον
ὑπὸ τοιούτων παρὰ ἑκουσίου ἐν πράξει τινὶ ἐστί·
καιρὸν νομιζόμενον δὲ ἀκουσίου καὶ αὐτὸ ἐν
πράξει ἐστίν. διαχθήσεται τοῦτο μὲν τοῦ παχύ.
τινὲς δὲ καὶ τὸ ὄντως ἀκουσίου οὐ μόνον ἐν τῷ πα-
θεῖν, ἀλλὰ καὶ ἐν τῷ πράττειν τίθενται. ὅ εἰ-
πεν οὖν πρὸ τῶν ἄλλων. τί ἐστι πρᾶξις. πρᾶ-
ξίς ἐστιν ἐνέργεια λογική. ταῖς δὲ πράξεσιν.
ἔπαινος ἢ ψόγος ἕπεται. καὶ αἱ μὲν, αὐτῶν με-
θ' ἡδονῆς. αἱ δὲ, μετὰ λύπης πράττονται. τῶν
αἱ μὲν οὖν αἱρεταί. αἱ δὲ, καὶ φευκταί. τῶν πρα-
ττόντι. καὶ τῶν αἱρετῶν. αἱ μὲν, ἅμα αἱρεταί.
αἱ δὲ κατά τινα χρόνον. ὁμοίως δὲ καὶ τῶν φευκ-
τῶν. καὶ πάλιν αἱ μὲν, τῶν πράξεων ἐλεοῦνται.
αἱ δὲ μισοῦνται, καὶ κολάζονται. ἔστω δ' ἂν οὖν γνώμη

νες τοῦ μὲν ἑκουσίου. τὸ πάντως ἐπακολου-
θοῦν ἔπαινον ἢ ψόγον. καὶ τὸ μεθ' ἡδονῆς πρά-
ττεσθαι. καὶ τὸ ἀμεταμελὲς εἶναι τοῖς πράξας. τοῖς
πράττουσιν· ἢ ἄρα· ἢ ὁ τὸ πράττοντι. τοῦ
δὲ ἀκουσίου, γνώμονες. τὸ συγγνώμης ἢ ἐλέ-
ους ἀξιοῦσθαι, καὶ τὸ μετὰ λύπης πράττεσθαι. καὶ τὸ
μὴ εἶναι ἀμεταμελές. τούτων δὲ τῶν δύο εἰρημένων, γε-
νικώτερον ποιεῖ τοῦ ἀκουσίου.

περὶ τοῦ ἀκουσίου.

Τοῦ ἀκουσίου. τὸ μὲν, κατὰ βίαν. τὸ δὲ, κατ'
ἄγνοιαν. ἔστι, τῷ ὄντι κατὰ βίαν ἀκούσι[ον]·
ἡ ποιητικὴ ἀρχὴ, ἔξωθεν οὖσα, ἀλλὰ μετὰ τῆς
βίας αἴτιον ἐστὶ καὶ οὐχ ἡμᾶς. ὃ ἐστὶ τῷ ὄντι τὸ κατὰ
βίαν ἀκουσίου ἐστίν. οὗ ἡ ἀρχὴ ἔξωθεν· μηδὲ
συμβαλλομένου κατ' οἰκείαν ὁρμὴν τοῦ βιασθέν-
τος. ἀρχὴ δὲ φημὶ ἐνταῦθα, ἡ ποιητικὴ αἰ-
τία. ζητεῖται δὲ εἰ τὰ τοιάδε ἀκούσιά ἐστιν. οἷον

αἱ ἀποβολαὶ τῶν φορτίων αἱ ποιοῦνται χειμῶνι
περιπεσοῦντες. ἢ τοῦ τοὺς ἀγαθοὺς περὶ χρήμα-
τα καταστῆναι παθεῖν ἢ πρᾶξαι ὑπὲρ τοῦ σώζειν
φίλους ἢ πατρίδα. τοιγαροῦν μᾶλλον εἶναι ἑκούσια.
διὰ τοῦτο γὰρ περισπᾶται τῷ ἔρω. τὸ μηδὲν συμβαλλο-
μένου καὶ τοῖς ἔρμαιον τοῦ βιασθέντος. ἐπεὶ γὰρ
τοῖς βιασταῖς ἑκόντες αὐτοὶ διὰ τῶν κινοῦσι τὰ
ὀργανικὰ μόρια. ἡ δὲ τῶν ἐπιπλεόντων ἀσθενῶν καλοῦσ
τὰ φορτία, ὁμοίως καὶ οἱ αἱροῦντες δαπανᾶν τι ὑ-
πομένοντες διαμάχονται κακόν. ὡς Ζήνων ὁ ἀποφα-
γὼν ἑαυτοῦ τὴν γλῶτταν καὶ ἀποπτύσας δόλου ὑπὸ
τῶν τυράννων. ὑπὲρ τοῦ μὴ δόλους ἐξαγορεῦσαι ἀ-
πόρρητα. ὁμοίως καὶ Ἀνάξαρχος ὁ φιλόσοφος ὑπο-
μείνας πτίσσεσθαι ὑπὸ Νικοκρέοντος τοῦ τυραν-
νου. ὑπὲρ τοῦ μὴ προδοῦναι τοὺς φίλους. καθό-
λου ὅταν ἢ διαφεύγων μειζόνων κακῶν ἐκλέγηται τὸ
κατορθοῦται. ἔλαττον κακόν. ὃ οὐκ ἔστιν ἄλλως κατορθῶσθαι.

οὐκ ἀκουσίου ὑφορμὴν πάθος ἢ πρᾶξιν.
πολλὰ γὰρ κατὰ προαίρεσιν ἢ κατ' ἐγχώρησιν. καὶ
τὸ λεγόμενον αἱρετόν. ὁ τῶν πραττομένων καθ' ἑαυ-
τὰ ἑκούσια αἱρεῖται. ἀκουσίων μὲν τούτων, ἐξ ἀκου-
σίου καὶ ἑκουσίου. ἀκουσίου μέν, καθ' ἑαυ-
τάς. ἑκουσίου δέ, τὸ κατὰ προαίρεσιν. ἀ-
νάγκη γὰρ προαιρέσεως. ὅπως ἄν, ἔστι ταῦτα
πρᾶξαι. δηλοῖ δὲ καὶ ἐπὶ τοῖς ἑαυτοῖς πρα-
ξεσι γινομένοις ἔπαινος ἢ ψόγος. ὁ δὲ ἑκουσια-
στόν. ἀκουσίων γὰρ ἔργων. ὅπως ἔπαινος ἢ
ψόγος ἔστιν, οὐκ ἄρα [illegible] τοῦ
ἀντιθέτου αἱρετέον. ὅθεν ὡς ἑκούσιον. τὸ
τοῦ ἀγαθοῦ αἱρεῖσθαι τὰ λυπηρά. ὡς ὅταν
[illegible]
[illegible]
τοῦ αἱρετοῦ, ἐπιθυμίας. [illegible].
[illegible]

ἔτι δὲ καὶ τοῦτο χαλεπόν ἐστι· τὸ ἐμμένειν
τοῖς δόξασιν. οὐ γὰρ ὁμοίως ἐπαχθῆ ἐστι τὰ δεινὰ
προσδοκώμενα καὶ τὰ παρόμενα· ἀλλ' ἐνίοτε κρί-
ναντες, ἐξιστάμεθα τῆς κρίσεως τοῖς δεινοῖς
ἡττώμενοι· ὡς καὶ ἐπὶ τινῶν συμβέβηκεν ἐν τῷ
μαρτυρεῖν. τὴν ἀρχὴν γὰρ καρτερήσαντες, περὶ
τὸ τέλος ἐνέδωκαν. ἔτι περὶ αὐτῶν χαλεπὸν ἀ-
ποφαίνεσθαι τοὺς μηδ' ἐς ἐγκλήματα τῆς ἀκολα-
σίας τὴν ἐπιθυμίαν· ἢ τὸν θυμόν· τῶν ἀκουσίων
ἄγειν πλημμελημάτων· ἐπειδὴ ταῦτα τὴν ἀρχὴν
ἔξωθεν ἔχει τὴν ποιητικήν. τὸ γὰρ κάλλος τῆς πόρ-
νης ἔξωθεν ὂν ἐπὶ τὴν ἀκολασίαν τὸν ἥττω κινεῖ.
καὶ ὁ παροξύνας ἐκίνησε τὸν θυμόν. φαμὲν καὶ τὴν
ἀρχὴν ἔξωθεν ἔχουσιν· ἀλλ' αὐτοὶ δι' αὐτῶν καὶ τῶν
ὀργανικῶν μορίων ἐνεργοῦσι· καὶ δὴ ἔξω τοῦ ἑκού-
σι, τῶν ὅρων τοῦ ἀκουσίου, ὅπου γε καὶ τῆς ἀρχῆς τὴν
αἰτίαν. ἐὰν αὐτοῖς παρέχονται· διαφανῶς ἀγνοεῖν·

πολλῶν πρακτῶν ἐκβίας ἀγανακτιζόμενοι· τὰ
γοῦν γοῦν οἱ τοιαῦτα πράττοντες· ὡς ἀκούσιον κα-
κὸν ὑπομένοντες· ὅτι δὲ ἑκουσίως ἐστὶν δῆλον·
ἤθελον γὰρ ἐπὶ τῷ πρᾶξαι. τὸ δὲ ἀκούσιον· λύπην
ἐπάγει. περὶ μὲν οὖν τοῦ ἀκουσίου τοῦ βίᾳ, ταῦτα.
περὶ δὲ τοῦ δι' ἄγνοιαν, ἄρτι ὑπολέλειπται·

περὶ τοῦ δι' ἄγνοιαν ἀκουσίου·

Πολλὰ πράττομεν δι' ἄγνοιαν· ἐφ' οἷς μὴ τελείως πρᾶ-
ξιν λαμβάνομεν· ὥσπερ ὅταν τις ἀγνοῶν μὲν ἡ χεῖρον σκευά-
σῃ· λάβῃ δὲ ἐπὶ τῷ φόνῳ· ταῦτα οὖν ἐπ' ἄλλ' αὖ τὰ
καλοῦσιν, ἢ πάλιν πράττομέν τινα δι' ἄγνοιαν· καὶ
ἐπὶ τοῖς γενομένοις λυπούμεθα· ταῦτα καλεῖ-
ται ἀκούσια· ὅσοις πραχθεῖσιν παρακολουθεῖ
λύπη· τὸ δὲ δι' ἄγνοιαν, διττόν ἐστιν ἤδη· τὸ
μὲν τὸ οὐχ ἑκούσιον· ἕτερον δὲ τὸ ἀκούσιον· πρό-
κειται δὲ νῦν ἡμῖν περὶ μόνου τοῦ ἀκουσίου. τὸ
γὰρ οὐχ ἑκούσιον· τοῖς ἀκουσίοις μᾶλλον ὑπάγεται

μὴ ἐνὸν ὑπάρχον. τὸ μὲν γὰρ ἀρχὴν ἀκούσιον
ἔχει. τὸ δὲ τέλος, ἑκούσιον· ἐξ ὑποθέσεως
γὰρ ἑκούσιον γίνεται τὸ ἀκούσιον. διὸ καὶ ἄλλως
ὁρίζονται τὸ ἀκούσιον. ἀκούσιόν ἐστι, τὸ πρὸς
τῷ μὴ ἑκούσιον εἶναι, ἐπίλυπόν ἐστι. καὶ ἐμμε-
ταμελείᾳ πάλιν. ἄλλο μέν ἐστι δι' ἄγνοιαν τι πράττειν
ἄλλο δὲ ἀγνοοῦντα. ἐὰν γὰρ ἐφ' ἡμῖν ᾖ τῆς ἀγνοί-
ας τὸ αἴτιον. ἀγνοοῦντες μὲν ποιοῦμεν. οὐ δι' ἄγνοιαν
δέ, ὁ γὰρ μεθύσκων. ἢ θυμούμενος ἢ τοιοῦτόν τι ἄλ-
γρ. λον. ὁ μὲν τὸ μεθύειν, ὁ δὲ τὸ ὀργίζεσθαι αἰτίαν ἔχει
τῶν τοῦ ὑπὸ ταῦτα γίνεσθαι, ἀπορούμενα ἑκούσια. ἐ-
ξὸν γὰρ αὐτῷ μὴ μεθυσθῆναι. αὐτὸς οὖν καὶ
τῷ γέγονε τῆς ἀγνοίας αἴτιος. τὸ τοιοῦτον οὐ δι' ἄ-
γνοιαν λέγεται ποιεῖν. ἀλλ' ἀγνοοῦντα πράττειν.
γρ. ἀπορούμενα οὐκ ἔστιν ἀκούσια ἀλλ' ἑκούσια, διὸ καὶ
ψέγονται ψέγεται παρὰ τῶν χρηστῶν οἱ τοιοῦτοι πράττοντες. ἢ
γὰρ μὴ ἐμεθύσθη, ἢ οὐκ ἐποίησε. ἑκὼν δὲ

ἐμεθύσθη. ἑκὼν ἄρα ταῦτα ἐποίησε δι' ἀγνοι-
δὲ ταῦτα πεπραγμένα. ὅτι μὴ αὐτοὶ παρέχο-
μεν τὴν αἰτίαν τῆς ἀγνοίας. ἀλλ' οὕτως συνέβη.
οἷον ἐν τῷ ἐμπεσεῖν τοῖς τόποις ἢ θαλάσσαις ξένων. τὰ
περὶ πατρίους τὰ κατὰ τὴν γλῶτταν βαρβάρων, ἀφικνεῖται.
ἐκ τῶν ἐρημωμένων ζῴων ἀποδημοῦντας. ὁ τοιοῦτος
ἀγνοῶν τὰ συμφέροντα. οὐδὲν ὁμοῦ μείζων ἅμα
τὰ ἐφ' αὑτὰ λέγεται. παθολογικὸς οἷον ὑπομένει.
τῆς γὰρ αὐτοῦ μοχθηρίας ἐστὶν ἡ ἄγνοια. ψέγεται
γοῦν ὁ τοιοῦτος. τῶν δὲ ἑκουσίων ὁ ψόγος. οὐ παρὰ
τῶν καθόλου ἢ ἰδικῶν. ἢ τῶν κατὰ προαίρεσιν.
ἀκούσιός ἐστιν ἡ ἄγνοια, ἀλλὰ τῶν ἐν μέρει.
τῶν μὲν γὰρ καθέκαστα. ἀγνοοῦντες τὰ δὲ καθόλου. ἑ-
κόντες ἀγνοοῦμεν τούτων ἀπολωλεισμένων,
ἑξῆς ἐπιλέγει περὶ ἐστὶ τὰ καθέκαστα τῶν τε δὲ ἐστίν.
ἅπαντα τὰ παρὰ τοῖς ῥήτορσι περιστατικὰ μό-
ρια τίς. τίνα. τί τίνι. ποῦ. πότε. πῶς. διὰ τί.

οἷον πρόσωπον πρᾶγμα· ὄργανον· τόπος·
χρόνος· τρόπος· αἰτία· πρόσωπον μὲν τὸ
ποιοῦν· ἢ περὶ τίνα ἡ πρᾶξις· οἷον· ὁ πρᾷ-
ος καὶ τὸν πλησίον ἀγνοῶν· πρᾶγμα δὲ· αὐτὸ
τὸ πραχθέν· ἀκοντίζειν θέλων τὸ ἐσφαιρῶσθαι· ὄρ-
γανον δέ· λίθον ἢ κίσηριν νομίσας [illegible]
[illegible]· τόπος δὲ ἀσελγῶς [illegible] συνουσιάσαν· ἐ-
κεῖ ὅτι ἀγνοῶν τὸν ἀπαντήσαντα· χρόνος
δέ· ἀγνοῶν ἐν νυκτὶ νομίσας πολέμιον τὸν φίλον· ἐ-
φόνευσε· τρόπος δέ· ὁ πλήξας ἠρέμα ἐπεὶ μὲν
σφοδρῶς ἐφόνευσεν· ἠγνόει γὰρ τὰς πληγὰς ἢ
ἠρέμα τυχοῦσας· αἰτία δέ· φάρμακον ἔδωκε
φάρμακον ὡς ὑγιάζον· ἀπέθανε δὲ ὁ
πάσχων· τὸ φάρμακον ἀναιρετικὸν ὄν, μαινομέ-
νον τοῖς ἀγνοήσασιν· ὅσα δὲ τὰ [illegible] τούτων
ἢ τὰ [illegible] δὲ ἐστὶν ἐν τούτοις· τοῦ ἐ-
ν [illegible] τὸ προαιρούμενον· τούτοις ἡ αἰτία

καὶ τὸ πρᾶγμα.

Περὶ ἑκουσίου.

Τοῦ ἀκουσίου ὄντος διττοῦ· τοῦ μὲν δι' ἄγνοιαν, τοῦ δὲ κατὰ βίαν· τὸ ἑκούσιον ἀμφοτέροις ἀντίκειται· ἐστὶ γὰρ τὸ μήτε βίᾳ, μήτε δι' ἄγνοιαν γινόμενον· καὶ ἐκεῖνο βίαιον μέν, οὗ ἡ ἀρχὴ ἔξω αὐτοῖς. δι' ἄγνοιαν δέ, ὅταν μὴ τῶν καθ' ἕκαστα τί ᾖ ἀγνοούμενον δι' ὧν ἢ ἐν οἷς ἡ πρᾶξις. τὸ ἐναντίον τούτων ἑκατέρου· ὁριζόμεθα τὸ ἑκούσιον· οὗ ἡ ἀρχὴ ἐν αὐτῷ εἰδότι τὰ καθ' ἕκαστα ἐν οἷς ἡ πρᾶξις. ζητητέον εἰ τὰ κατὰ φύσιν γινόμενα ἑκούσιά ἐστιν. οἷον ἡ θρέψις καὶ αὔξησις. δηλονότι δὲ ταῦτα μήτε ἑκούσια μήτε ἀκούσια. τὸ γὰρ ἑκούσιον καὶ ἀκούσιον ἐν τοῖς ἐφ' ἡμῖν ἐστίν, ἡ δὲ θρέψις καὶ αὔξησις οὐκ ἐφ' ἡμῖν. ὅθεν κἂν τὰ καθ' ἕκαστα μὲν ἀγνοούμενα τῶν μὴ ἐφ' ἡμῖν αὐτὰ εἶναι, οὔτε ἑκούσιά ἐστιν οὔτε ἀκούσια. τὸ δὲ [illegible]

καὶ ἐπιθυμίᾳ· ἡ δ' ἀγνοίᾳ ἀκούσια· καὶ γὰρ κατορ-
θούμενα ἐπαινεῖται· καὶ ἁμαρτανόμενα
ψέγεται ἢ μὴ ἔστω· καὶ ἡδονὴ καὶ λύπη αὐτοῖς
ἐπακολουθεῖ· καὶ ἡ ἀρχὴ ἐν αὐτοῖς ἐστιν· ἐν
αὐτοῖς γὰρ ἦν τὸ μὴ ὑπὸ τοῦ πάθους ἑκουσίως ἁ-
λίσκεσθαι· διὰ γὰρ τῶν ἐθῶν τοιαῦτα καθε-
θοῦται· ἄλλως τε καὶ τὰ ἀκούσια· οὐδὲ
τῶν ἀλόγων ζώων ἑκουσίως τι πράττεται· ἀλ-
λ' οὐ διὰ τὸ ἐπιθυμίᾳ· νῦν δὲ τὸ δ' χρόνος ἔχει· ὁ
ἐρῶμεν γὰρ ἀκουσίως αὐτὰ ἐπὶ τῶν τεσσάρων
ἐρχόμενα· καὶ τὰ διὰ βίαν αὐτὰ γὰρ ἔστι τὰ δὲ
αἰτίῳ ὁρμῶνται· τὰ δὲ δι' ἀγνοίαν τά· τῶν γὰρ
τεσσάρων ἢ ἀγνοεῖ· θεωρητικὴν αὐτὰ γὰρ τῶν τεσσάρων·
ἢ δῆλον, καὶ ὡς ἐπὶ πράγματι γινώσκειν ὁρμᾶ·
καὶ ἀπὸ τοῦ ζητοῦντος τὰ λυπηρά· ἀκουσίου διαγνω-
σίμους· ἐπὶ τοῦ ζητοῦντος μὲν ἡδονή· ἀπὸ
τοῦ γὰρ ἀγνοοῦντος δ' ἀλγεῖται· ἐξ ὧν δῆλον ὡς ε-

κούσιον ἂν εἴη τὸ διὰ θυμόν· καὶ τὸ ἐνθύμιον· καὶ γὰρ ὁ θυμὸς μεθ' ἡδονῆς γίνεται· καὶ ἄλλως ἐν αὐτοῖς διὰ θυμὸν καὶ ἐπιθυμίαν ἑκούσια μὴ λέγῃ, ἀναιρεῖ τὰς ἠθικὰς ἀρετάς. ἐν μεσότητι γὰρ αὗται τῶν παθῶν εἰσίν· ὥστ' εἰ ἀκούσια τὰ πάθη, ἀκούσιαι καὶ αἱ πράξεις αἱ κατὰ τὰς ἀρετάς. καὶ γὰρ αὗται κατὰ τὸ πάθος γίνονται. ὅσα δὲ τὰ κατὰ λογισμὸν καὶ προαίρεσιν καὶ κατὰ διάνοιαν ὁρμῶντα καὶ ἃ φρονοῦμεν μετὰ τοῦ γνωρίζειν τὰ καθήκοντα· ἑκούσια, οἷον χρή· ὅθεν γὰρ ἡ ἀρχὴ ἐν αὐτοῖς, ἑκούσια ἄρα. ἐπειδὴ δὲ πολλαχοῦ τῆς προαιρέσεως ὡς ἐμνημονεύσαμεν ἢ τῆς ὑφ' ἡμῶν, λεκτέον καὶ περὶ προαιρέσεως.

περὶ προαιρέσεως.

Ποῖα ἐστὶν ἡ προαίρεσις. ἆρα τὸ ἑκούσιον ἐπειδὴ πᾶν τὸ κατὰ προαίρεσιν καὶ ἑκού

σιον ἐστίν, ἀλλ' οὐ πάντη ταὐτά· ὅπερ ἐλέγετο
αὐτ. ἀλλὰ τοῦτο τὸ ἑκούσιον καὶ προαιρετοῖς· νῦν
δέ· ἐπὶ πλέον διήκει μὲν τὸ ἑκούσιον· πάντα
μὲν γὰρ προαιρετὰ ἑκούσια. οὐ πᾶν δὲ τὸ
ἑκούσιον προαιρετόν. καὶ γὰρ τὰ παιδία καὶ τὰ ἄλογα·
ἑκουσίως μὲν πράττει· οὐ μὴν καὶ προαιρούμενα· καὶ ὅσα δὲ
ἀθρόον πράττομεν μὴ προβουλευσάμενοι.
ταῦτα ἑκουσίως μὲν πράττομεν· οὐ μὴν κατὰ προαίρε-
σιν. ἀλλὰ καὶ ὁ φίλος ἡμῶν ἐξαίφνης ἐπιστάς· ἑκου-
σίως μὲν ἀσπάζεσθαι· οὐ μὴν προῃρημένως· καὶ ὅθεν
ταῦρ' αὐτοῖς δοκεῖ τοῖς κυρίων· ἑκουσίως μὲν ἐρ-
μᾶς αὐτοπαρευτύχεν· οὐ προαιρούμενος δέ. ἐν
πάντων οὖν ζητουμένων τὸ μὴ ταὐτὸν εἶναι τὸ ἑκούσιον
τῷ προαιρετῷ. ἀφ' οὗ ὄρεξίς ἐστιν ἡ προαίρεσις.
ἀλλ' οὐδὲ τοῦτο. διαιρεῖται γὰρ ἡ ὄρεξις ἀστεία· εἰς
ἐπιθυμίαν· καὶ θυμόν· καὶ βούλησιν· ἀλλ' ὅτι μὲν οὔτε
θυμὸς οὔτε ἐπιθυμία ἐστὶν ἡ προαίρεσις· φανερὸν ἐκ

τὸ μὴ εἶναι κοινωνίαν τοῖς ἀνθρώποις πρὸς τὰ
ἄλογα κατὰ προαίρεσιν· ἀλλὰ κατὰ ἐπιθυμίαν καὶ
θυμόν· ἄμφω γὰρ κατὰ ταῦτα μὲν κοινωνοῦμεν αὐτοῖς·
κατὰ προαίρεσιν δὲ διαφέρομεν. δῆλον ὡς
ἄλλο μέν τι προαίρεσις· ἄλλο δὲ θυμὸς καὶ ἐπιθυμία·
ἔτι καὶ ὅτι ὁ μὲν ἀκρατὴς κρατούμενος μὲν ὑπὸ
τῆς ἐπιθυμίας καὶ πράττων ταῦτα· μὴ μέντοι
καὶ κατὰ προαίρεσιν· ἀντιβαίνει γὰρ ἐπὶ πολλῶν ἡ
προαίρεσις τῇ ἐπιθυμίᾳ· ἃ δὴ τελεῖν οὐ
κυριαρχοῦντο. καὶ ὁ ἐγκρατὴς δὲ πράττων κατὰ προ-
αίρεσιν· οὐ πράττει κατ᾽ ἐπιθυμίαν. ὅτι δὲ οὐδὲ
βούλησίς ἐστιν ἡ προαίρεσις· δῆλον ἐντεῦθεν.
ὅπερ ἐστὶν οἷς ἁρμόζει τὸ προαιρεῖσθαι, τούτοις ἁρ-
μόζει καὶ τὸ βούλεσθαι. φαμὲν γὰρ βούλεσθαι ὑγιαίνειν.
οὐδεὶς ἂν εἴποι· καὶ βούλεσθαι πλουτεῖν. οὐκ ἔτι
δὲ καὶ προαιρεῖσθαι πλουτεῖν λέγομεν. ἔτι τὸ μὲν
βούλεσθαι, καὶ ἐπὶ τῶν ἀδυνάτων λέγεσθαι· τὸ δὲ ται

προαιρεῖσθαι· ἢ περὶ μόνων τῶν ἐφ' ἡμῖν. δῆλο-
ν οὖν φανερόν· βούλομαι ἀθάνατος γενέσθαι·
προαιροῦμαι δὲ ἀθάνατος γενέσθαι· οὐ φαμέν,
ἡ μὲν γὰρ βούλησις τοῦ τέλους ἐστίν· ἡ προαίρε-
σις δὲ, τῶν πρὸς τὸ τέλος καὶ ταύτῃ αὐτῷ ἀναλο-
γίαν ἔχει τὸ βουλητόν· πρὸς τὸ βουλευτόν· βου-
λόμεθα γὰρ τὸ τέλος· βουλευόμεθα δὲ τὰ πρὸς τὸ
τέλος· ἢ τί ταῦτα μόνα προαιρούμεθα, δι' ἃ
δι' ἡμῶν οἴονται γενέσθαι ὡς τὸ νικῆσαι τινὰ στρα-
τηγόν· ὅτι μὲν οὖν οὔτε θυμός· οὔτε ἐπιθυμία.
ἔτι δὲ βούλησίς ἐστιν ἡ προαίρεσις αὐτάρκως
ἀποδέδεικται· ὅτι δὲ οὐδὲ δόξα, δῆλον γίνεται.
καὶ διὰ τῶν αὐτῶν ἀποδείξεων· ἢ δι' ἑτέρων· ἡ
γὰρ δόξα οὐ μόνον τῶν ἐφ' ἡμῖν· ἀλλὰ καὶ τῶν ἀιδίων
ἔτι δόξαν μὲν ἀληθῆ λέγομεν ἢ ψευδῆ· προαίρε-
σιν δὲ οὐ λέγομεν· ἀληθῆ ἢ ψευδῆ· καὶ ἡ μὲν δό-
ξα. τῶν καθόλου· ἡ δὲ προαίρεσις, τῶν καθ' ἕκα-

σι· περὶ γὰρ τῶν τελικῶν ἡ προαίρεσις. ταῦτα
δὲ τὰ καθήκοντα· ἀλλ' οὐδὲ βούλευσίς ἐστιν ἡ προ-
αίρεσις, οἷον βουλή. βούλευσις μὲν γάρ ἐστι ζήτη-
σις περὶ τῶν αὐτῶν τελικῶν προαιρετῶν. τὸ
ἐντεῦθεν βουλῆς προκεῖσθαι. δῆλον οὖν ὅτι ἡ μὲν
βούλευσις ἐπὶ τοῖς ζητουμένοις· ἡ δὲ προ-
αίρεσις ἐπὶ τοῖς ἤδη προκεκριμένοις. τί μὲν
οὖν οὐκ ἔστιν ἡ προαίρεσις εἴρηται, τί δέ ἐστιν
εἴπωμεν· ἔστιν οὖν μικτόν τι ἐκ βουλῆς καὶ σκέψεως
καὶ ὀρέξεως· καὶ οὔτε ὄρεξις καθ' αὑτήν, οὔτε
βουλὴ μόνη, ἀλλ' ἐκ τούτων συγκειμένη. ὡς
γὰρ λέγομεν τὸ ζῶον ἐκ ψυχῆς καὶ σώματος συγκεῖ-
σθαι· μήτε δὲ σῶμα εἶναι καθ' αὑτὸ τὸ ζῶον, μή-
τε ψυχὴν μόνην, ἀλλὰ τὸ συναμφότερον· οὕτω
καὶ τὴν προαίρεσιν. ὅτι μὲν οὖν βουλή τίς ἐστι καὶ
βούλευσις μετά τινος καὶ σκέψεως· ὅτι μὲν αὖ καὶ μὴ καὶ
αὐτοβούλου· φανερὸν ἐντεῦθεν ἐκ τοῦ μόνου· προ-

αἱρετὸν γράφει. τὸ τέλειον περὶ ἧς τελικὸν αἱρετέον.
ἐνδεῖ δὲ προοιμιαστικὴ τί μὴ βουλευσάμενος.
ἔστι φέρεται μηνύειν. καὶ τοῦτο διὰ τοῦ πάντα δόξαν-
τα ἡμῖν καὶ ἔχειν ἀφορμὴν ἀλλ' ἢν προαιρούμεθα.
τό τε προαιρετὸν καὶ προαιρετὸν γίνεται τὸ προ-
κειμένου τῆς βουλῆς. ὅταν προσγένηται ὄρε-
ξιν ἀναγκαίως. ὥστε προαιρετοῖς περὶ τῶν τα-
κτῶν, περὶ ἃ καὶ ἡ βουλή. λείπεται δὲ τὰ
τούτων. προαίρεσιν εἶναι ὄρεξιν βουλευτικὴν
τῶν ἐφ' ἡμῖν, ἢ βουλευτικὴν ὄρεξιν τῶν
ἐφ' ἡμῖν. τοῦ γὰρ προκειμένου τῆς βουλῆς
ἐφιέμεθα προαιρούμενοι. καὶ τοῦτο διὰ τῶν προαιρέ-
σεων ἐστὶ περὶ τῶν τελῶν εἶναι. περὶ ἃ καὶ ἡ βουλή,
διὰ τὸ φάσκειν περὶ τὰ καθ' ἕκαστα γίνεται ἡ βουλή.
καὶ περὶ τίνων βουλευόμεθα :

περὶ τίνων βουλόμεθα :

ἀπορ Πότερον δὲ περὶ τίνων βουλευόμεθα. βέλτιον δ'

οἴεται. τίνι διαφέρει βουλὴ ζητήσεως. οὐ
γὰρ ταὐτόν ἐστι βουλὴ καὶ ζήτησις· ἢ καὶ ὁ [illegible]
ζητοῦντί τι βουλεύονται. ἀλλ᾽ ὁπόσον διαφέρει. ζη-
τοῦμεν γὰρ εἰ μείζων ἐστὶ τῆς γῆς ὁ ἥλιος· οὐδεὶς δὲ
λέγει βουλεύομαι εἰ μείζων ἐστὶ τῆς γῆς ὁ ἥλιος.
ἐστὶ γὰρ ζήτησις γένος τῆς βουλῆς. καὶ γὰρ ἐπὶ πολ-
λῶν λέγεται. πᾶσα μὲν γὰρ βουλὴ ζήτησίς ἐστιν. οὐ
πᾶσα δὲ ζήτησις βουλή. διαφέρει δὲ τὸ βου-
τοῦ σκέπτεσθαι. τὸ μὲν ἐπὶ τοῦ βουλεύεσθαι
λεγόμενον· ὡς σκέπτομαι εἰ δεῖ πλεῦσαι. τὸ δὲ
ἐπὶ τοῦ κατανοεῖν· ὡς σκέπτομαι τὰ μαθή-
ματα, ἀντὶ βούλομαι τὰ μαθήματα. παραχρώ-
μεθα δὲ πολλάκις ἀδιαφόρως ἀποδόντες τῶν
ὀνομάτων, νομίζοντες ταὐτὸ τὸ μὴ ταὐτό. τῆς
οὖν διαφορᾶς τούτων φανερῶς γινομένης. ζητέ-
ον λοιπὸν περὶ τίνων βουλευόμεθα. βουλευόμεθα οὖν
περὶ τῶν ἐφ᾽ ἡμῖν καὶ δι᾽ ἡμῶν δυναμένων γενέσθαι. καὶ ἀ-

συμβαινόντων τὸ τέλος· τουτέστι συμβαίνει ἢ ἄλλως
καὶ ἄλλως γενέσθαι. τὸ μὲν οὖν ἐφ' ἡμῖν ἀφείσθω· ἐπεὶ
περὶ τῶν πρακτῶν μόνων βουλευόμεθα· ταῦτα γὰρ
ἐφ' ἡμῖν. οὐ γὰρ περὶ τῆς θεωρητικῆς καλουμένης
φιλοσοφίας βουλευόμεθα. ἔστι γὰρ περὶ θεοῦ. ἔστι
περὶ τῶν ἐξ ἀνάγκης γινομένων· ἐξ ἀνάγκης
δὲ λέγω, τὰ ἀεὶ ὡσαύτως γινόμενα, οἷον
τοὺς κυκλικοὺς ἐνιαυτούς. ἔστι περὶ τῶν οὐ κατὰ
μὲν ὄντων, ἀφ' ὁμοίων γινομένων δέ, οἷον τροπαὶ ἢ
ἀνατολαὶ ἡλίου. ἔστι περὶ τῶν φύσει μέν, οὐ
κατὰ τὸ ὁμοίως γινομένων, ἀλλ' ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον,
οἷον περὶ τοῦ πολιοῦσθαι τὸν ἑξηκοντούτην, ἢ
γηράσκειν τὸν ἑβδομηκοντούτη. ἀλλ' οὐδὲ περὶ τῶν
φύσει μέν, ἄλλοτε δὲ ἄλλως ἀορίστως γινομένων,
οἷον περὶ ὄμβρων, ἢ αὐχμῶν, ἢ χαλάζης. ἀλλ'
οὐδὲ περὶ τῶν ἀπὸ τύχης γίνεσθαι λεγομένων.
ἅπερ ἐστὶ τῶν ἐπ' ἔλαττον ἐνδεχομένων. διὰ

ταῦτα γὰρ μόνα ἐστὶ τὰ ἐφ' ἡμῖν ἀρετή. τὸ δὲ δι' ἡμῶν
καὶ ἐπὶ δὴ περὶ οὐ περὶ πάντων ἀνθρώπων. οὐ-
δὲ περὶ πάντα τὰ πράγματα βουλευόμεθα,
πῶς οἱ πόλεμοι. ἢ ἡ Μακεδονία ἡμῶν ἀποικισμέ-
νοι καλῶς πολιτεύονται. καὶ τοῦτο τοῖς παρ' ἐκείνοις.
βουλευτόν ἐστιν. ἀλλ' οὐδὲ περὶ πάντων τῶν δι' ἡ-
μῶν γινομένων, ἢ ἐφ' ἡμῖν ὄντων βουλευόμεθα·
ἀλλὰ δεῖ προσκεῖσθαι. καὶ τὸ ἄδηλον ἔχοντα τὸ τέλος.
κἂν γὰρ ᾖ φανερὸν καὶ ὁμολογούμενον. οὐκ ἔτι
βουλευόμεθα. ὅτι γὰρ περὶ τὰς τῶν κατ' ἐπι-
στήμην ἢ τέχνην ἔργων. ἢ πράξεων ἡ βουλή. ὧν
εἰσὶ μέθοδοι γὰρ τούτων οἱ λόγοι. πλὴν ὀλίγων τεχνῶν
τῶν καλουμένων στοχαστικῶν. οἷον ἰατρικῆς, καὶ
γυμναστικῆς, καὶ κυβερνητικῆς. οὐ περὶ τούτων
γὰρ βουλευόμεθα μόνον, ἀλλὰ περὶ τῶν ἐφ' ἡ-
μῖν μὲν καὶ δι' ἡμῶν. ἄδηλον δὲ τὸ τέλος ἐχόντων. καὶ
δυναμένων καὶ οὕτως καὶ ἄλλως παραχθῆναι. ἔστι γὰρ

δέ· ὥς οὐδὲ περὶ τοῦ τέλους· ἀλλὰ περὶ τῶν
πρὸς τὸ τέλος ἡ βουλ(ή)· βουλόμεθα γὰρ οὐ πλουτῆ-
σαι· ἀλλ' ὅπως ἂν διὰ τῶν πλουτήσωμεν· ζητοῦμεν καὶ ὅ-
λως δὲ εἰπεῖν· περὶ τούτων μόνον βουλευόμεθα· περὶ
τῶν ἐπίσης ἐνδεχομένων· καὶ περὶ τούτου δὲ δια-
λαβεῖν· ἵνα μὴ δόξῃ λέγειν ἐπὶ τῷ λόγῳ προσαφῆναι· δύ-
ναμεις ἔχομεν τινάς· καθ' ἃς δυνάμεθα τὶ ποιεῖν· παν-
τὸς γὰρ οὐ ποιοῦμεν δύναμιν ἔχομεν· ὧν δὲ δύναμιν οὐκ
ἔχομεν· τούτων οὐδὲ τὰς πράξεις· ἔχει τοίνυν ἡ μὲν
πρᾶξις, δυνάμεως· ἡ δὲ δύναμις, οὐσίας·
ἥ τε γὰρ ἡ πρᾶξις ἀπὸ δυνάμεως· καὶ ἡ δύναμις ἀπὸ
τῆς οὐσίας· καὶ ἐν οὐσίᾳ, τρία ταῦτα ἐστὶν ὥσπερ ἔφα-
μεν ἀλλήλων ἐχόμενα· δυνάμενος, δύναμις, δυνα-
τόν· δυνάμενον μὲν οὖν οὐσία· δύναμις δὲ ἀφ' ἧς
ἔχομαι τὸ δύνασθαι· δυνατὸν δὲ, τὸ κατὰ δύνα-
μιν πεφυκὸς γίνεσθαι· τῶν δὲ δυνατῶν, τὰ
μὲν ἐστὶν ἀναγκαῖα· τὰ δὲ ἐνδεχόμενα· ἀνα-

μέν· ἅπερ ἀδύνατον καὶ χωρισθῆναι· ἢ οὗ καὶ τὸ
ἀντικείμενον ἀδύνατόν ἐστιν· ἐνδεχόμενον δὲ,
τὸ δυνάμενον καὶ χωρισθῆναι· ἢ οὗ καὶ τὸ ἀντικεί-
μενον δυνατόν ἐστιν, οἷον ἀναγκαῖόν ἐστιν· ἀνα-
πνεῖν ἄνθρωπον ζῶντα, τούτου καὶ τὸ ἀντικεί-
μενον ἀδύνατόν ἐστι· τὸ μὴ ἀναπνεῖν ζῶντα·
ἐνδεχόμενον δὲ, τὸ σήμερον ὄμβρον γενέσθαι· ἀλλὰ
καὶ τὸ ἀντικείμενον αὐτῷ δυνατόν· τὸ μὴ γενέσθαι
σήμερον ὄμβρον· πάλιν δὲ τοῦ ἐνδεχομένου, τὸ
μέν· ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ λέγεται· τὸ δέ, ὡς ἐπ' ἔλαττον·
τὸ δέ, ὡς ἐπίσης· ἐπὶ τὸ πολὺ μέν, ὡς τὸν ἑξηκον-
τούτην πολιοῦσθαι· ἐπ' ἔλαττον δέ, ὡς τινὰ ἑξηκοντα-
έτη μὴ πολιοῦσθαι· ἐπίσης δὲ τὸ περιπατῆσαι· καὶ
ἁπλῶς πρᾶξαί τι καὶ μὴ πρᾶξαι· περὶ τούτων οὖν τῶν
ἐπίσης ἐνδεχομένων βουλευόμεθα· ἔστι δὲ ἐπίσης ἐν-
δεχόμενον, ὃ αὐτοί τε δυνάμεθα· καὶ τὸ ἀντικείμενον
αὐτῷ· εἰ γὰρ μὴ ἀμφότερα ἐδυνάμεθα αὐτοί τε καὶ τὸ

ἀντικείμενον· ὃ συναίνει βουλόμενοι· ὅταν γὰρ περὶ
τῶν ὁμολογουμένων· ὅταν περὶ τῶν ἀδήλων τῶν
τις βούληται· ἢ τοῦ ἐκλεγομένου τοῦ ἀντικειμένου
ἐπισκεψώμεθα· τοῦ τὸ μὲν τοῦ ὁμολογουμένου·
ἢ τοῦ ἀμφοτέρως ἀμφιβόλου· τὸ δὲ ἀντικείμενον· ἀ-
δύνατον ·· —

περὶ τῆς διὰ τῶν ἀστέρων εἱμαρμένης :

Τὴν περιφορὰν τῶν ἀστέρων· τὴν αἰτίαν τῶν γινομένων
πάντων εἶναι τιθέντες· οὐ μόνον ταῖς κοιναῖς ἐννοί-
αις προσμάχονται· ἀλλὰ καὶ πᾶσαν πολιτείαν· ἄχρη-
στον ἀποφαίνουσιν· ἄτοποι μὲν γὰρ οἱ νόμοι· περί-
πλεῖστα δὲ τὰ δικαστήρια κολάζοντα τοὺς μηδὲν αἰ-
τίους. παρέχονται δὲ οἱ ψῆφοι καὶ οἱ ἔπαινοι· ἀνόη-
τοι δὲ καὶ εὐχαί, πάντων καθ᾽ εἱμαρμένην γινομέ-
νων· ἐξορίζεται δὲ καὶ πρὸ πάντων ἡ εὐσέβεια· πρὸς
τῷ καὶ τὸν θεὸν ὄργανον εἰσάγεσθαι τῆς ἄνωθεν περι-
φορᾶς· ὑπὸ ταύτης γὰρ κινεῖσθαι πρὸς τὰς πράξεις· ὅ

μόνον τὰ μέρη τοῦ σώματος, ἀλλὰ καὶ τὰ τῆς ψυχῆς δι-
ανοήματα. καὶ ὅλως οἱ ταῦτα λέγοντες τὸ ἐφ᾿ ἡμῖν
ζῆν ἀναιροῦσι καὶ τὴν τοῦ ἐνδεχομένου φύσιν κατ᾿ αὐ-
τοὺς οὐδὲν ἄλλο· ἢ τὸ παντὶ λυμαίνονται. ἄδικοι δέ,
καὶ αὐτοὶ οἱ ἀστέρες. τοὺς μὲν, μοιχούς· τοὺς δὲ, φο-
νεῖς ἀπεργαζόμενοι. καὶ πρὸ ἐκείνων, ὁ δημιουρ-
γὸς αὐτῶν θεός. τὴν αἰτίαν αὐτῶν ἀποφέρεται· ὅτι
αὐτὰ κατεσκεύασεν. ἀφ᾿ ὧν καὶ ἡ μὲν τοῦ ἐ-
πιφορεῖν. ἐξάγῃς ἐκ τοῦ ἐφ᾿ ἡμῖν. ὡς οὐ κυρίους
ἐπὶ τῆς πολιτείας εἶναι· γενέσθαι τῶν τοιούτων αἴτιοι. ἀλλὰ
καὶ τοῦ κατ᾿ ἀριστοκρατίαν αἴτιον ἀποφαίνουσι τὸν θεόν. πρὸς
τοὺς ἀδικοῦντας ἀποστάντος τῶν ὑποθηκῶν αὐτῶν.
ἀλλὰ τοῦ ταμιεύοντος τὰ ἄλλα ἀναγκῶν περιόδους ἔχον-
τα, τῶν εὐφημιῶν καὶ τῶν αἰτιῶν. οἱ δὲ λέγοντες ὅτι καὶ τὸ
ἐφ᾿ ἡμῖν καὶ τὸ καθ᾿ εἱμαρμένην συζεύγνυται. οὐκ ἔστι γὰρ τῶν
γινομένων ὑπάρχειν τὶ καθ᾿ εἱμαρμένην. ὡς τοῦτο
τὸ ψυχὰν. ἐκ τῶν φυτῶν, τὸ, τοιοῦτο προσφέρειν.

καὶ τῷ λίθῳ τὸ κατωφερές· καὶ τῷ πυρὶ τὸ ἀνωφερές·
ἤγουν καὶ τῷ ζώῳ τὸ συγκατατίθεσθαι καὶ ὁρμᾶν· ὅταν
οὖν ταύτῃ τῇ ὁρμῇ μηδὲν ἀντιπράττῃ τῶν ἔξωθεν καὶ κα-
θ' εἱμαρμένην, τότε τὸ περιπατεῖν τελέως ἐφ' ἡμῖν
εἶναι· καὶ πάντως περιπατήσομεν. οἱ ταῦτα λέ-
γοντες φασὶ, τῶν στωϊκῶν χρύσιππός τε καὶ φιλο-
πάτωρ· καὶ ἄλλοι πολλοὶ καὶ λαμπροί· οὐδὲν ἕτερον
ἀποφαίνουσιν ἢ πάντα καθ' εἱμαρμένην γίνεσθαι.
εἰ γὰρ καὶ τὰς ὁρμὰς παρὰ τῆς εἱμαρμένης φασὶν ἡμῖν
δεδόσθαι. καὶ ταύτας ἀπὸ τῆς εἱμαρμένης ποτὲ μὲν
ἐμποδίζεσθαι· ποτὲ δὲ μή. δῆλον ὡς πάντα καθ' εἱμαρ-
μένην γίνεται. καὶ τὰ δοκοῦντα ἐφ' ἡμῖν εἶναι. καὶ τοῦ-
λοιπὸν τοῖς αὐτοῖς λόγοις χρησόμεθα πρὸς αὐτούς. δει-
κνύντες τῆς δόξης τὴν ἀτοπίαν· εἰ γὰρ τῶν αὐτῶν αἰτίων
περιεστηκότων ὥς φασιν αὐτοί· πᾶσα ἀνάγκη τὰ
αὐτὰ γίνεσθαι· καὶ οὐχ οἷόν τε ποτὲ μὲν ὧδε ποτὲ δὲ ἄλ-
λως γίνεσθαι· διὰ τὸ ἐξ αἰῶνος οὕτως ἀποκεκληρῶσθαι

σθαι ταῦτα. ἀνάγκη καὶ τὴν ὁρμὴν τὴν τοῦ ζῴου.
πάντη καὶ πάντως τῶν αὐτῶν αἰτίων περιεστηκότων.
γίνεσθαι. εἰ δὲ καὶ ἡ ὁρμὴ ἐξ ἀνάγκης ἐπακο-
λουθεῖ τοῖς λοιποῖς, οὐ τὸ ἐφ' ἡμῖν. ἐλεύθερον γὰρ εἶναι
δεῖ τὸ ἐφ' ἡμῖν. τὸ δ' ἂν ἐλεύθερον. εἰ τῶν αὐτῶν περι-
εστηκότων. ἐφ' ἡμῖν ἦν τὸ ποτὲ ὁρμᾶν. ποτὲ δὲ μὴ ὁρ- ὁρμὴ
μᾶν. εἰ δὲ ἐξ ἀνάγκης ἐπακολουθεῖ τὸ ὁρμᾶν, ἐξ
δῆλον ὡς καθ' εἱμαρμένην καὶ τὰ τῆς ὁρμῆς γίνονται.
εἰ καὶ ὑφ' ἡμῶν γίνεται ἡ κατὰ τὴν ἡμετέραν φύσιν καὶ ὁρ-
μὴν καὶ κίνησιν. εἰ γὰρ διότι τὰ αὐτὰ καὶ μὴ γίνεσθαι.
ψευδὴς αὕτη. τῷ μὴ προσέχοντας τοῖς ἐλέγχουσιν ὅτι τῶν αὐτῶν
περιεστηκότων αἰτίων. ἀνάγκη τὰ αὐτὰ ἕπεσθαι.
ἄλλως δὲ καὶ ἐπὶ τοῖς ἀλόγοις καὶ ἐπὶ τοῖς ἀψύχοις εὑρε-
θήσεται. εἰ γὰρ τὴν ὁρμὴν ἐφ' ἡμῖν εἶναι λέγουσιν ὅτι φύσει
ταύτην ἔχομεν. τί κωλύει καὶ ἐπὶ τοῦ πυρὸς λέγειν εἶναι
τὸ καίειν. ἐπειδὴ φύσει καίει τὸ πῦρ. ὥσπερ καὶ πα-
ρεμφαίνειν ἔοικεν ὁ Φιλοπάτωρ. ἐν τῷ περὶ εἱμαρ

μένης. οὐ καθάπερ τὸ πλεῖστον ὑπὸ τῆς εἱμαρμένης γινό-
μενον. ἐφ' ἡμῖν ἐστι. τὸ γὰρ αὐτῶν λογικὸν ἐπιλέγεται
καὶ ἄρχει καὶ τοῖς ἄλλοις ὀργάνοις καὶ ποιεῖν ἀλλοίοις τε
καὶ ἀρίστοις ἐστίν. ὅταν τινὲς διὰ τούτων ἐνεργῶσι,
τοῦτο δὲ ἄτοπον.

περὶ τῆς διὰ τῶν ἄστρων εἱμαρμένης

Πεισθέντας τοὺς σοφοὺς τῶν αἰγυπτίων, λέγοντας
ἀληθεύειν ὑποθέσθαι μὲν τὴν διὰ τῶν ἄστρων εἱμαρμένην.
γενέσθαι δὲ αὐτὴν ἀρχαῖς καὶ ἀποτελεσμοῖς. τὰς μὲν
γὰρ τινὰς καὶ τὸ δὲ τῶν αὐτῶν τῶν ἀστέρων. θεωρεῖ
τὰς ἐσχηματισμένας αὐτούς, καὶ ἄλλας τινὰς ὑποσε-
σημειωμένας σχηματισμούς. τὰς δὲ ἔπειτα αὐτὰς συναπτο-
μένας διὰ τοῦ τὰς τύχας καὶ τὰς θεραπείας τῶν θεῶν, καὶ
τὸ δὲ ἀποτελεσματικοὺς ἐπιτείνεσθαι. ἐκ τούτων
ὁλίγων ἐνδεχομένων καὶ ἄλλων ἀναγκαίων ποιοῦ-
σι τὴν εἱμαρμένην. τὸ δὲ ἐνδεχόμενον
τὸ δὲ ἀόριστον ἄγνωστον. ἀνακρέμαται οὖν διὰ τοῦ τοπάλα

μὲν μαντεία· μάλιστα δὲ ἡ τῶν καλουμένων γενε-
θλιαλόγων, ἣν αὐτοὶ πρὸ τῶν ἄλλων πρεσβεύου-
σιν· ὡς ἰδίου ἐστὶ καὶ ἀληθὲς πρᾶγμα. ἐὰν δὲ λέ-
γωσιν ὅτι τὰ τῶν σχημάτων ἀποτελέσματα προ-
δηλα ἐκ τοῖς ἐπὶ τοῖς σημείοις γνωρίζεται· ὅταν δὲ τὰ σχή-
ματα μὴ κατὰ τὴν ἰδίαν σκοπιὰν ἀποβαίη· θέσει
κώλυσεν· ἐροῦμεν ὡς καὶ τοῦτο ἄτοπον· πρῶτον.
ὅτι τὴν τύχην μόνην ἐφημεῖν τῇ θέσει· ἢ τῶν θεω- τίθενται.
ρημάτων τῶν θεωρῶν· ἄλλο δὲ οὐδέν· ὅτι ἀμφισβη-
τήσωμεν πρὸς αὐτούς· πῶς τῶν ἄλλων πασῶν τῶν
ἀνθρωπίνων πράξεών τε καὶ προαιρέσεων, ἐν
τῇ παρὰ φύσει τῶν ἄστρων κινήσεων. τὸ τῆς ἀρχῆς μό-
νης ἐφημέρου ἐστίν· ἄτοπον γὰρ διὰ ποίαν αἰτίαν
ἄλλως ἐχρῆτο· καὶ τίς ἡ ἀνάγκη· ἔπειτα ἡ τέχνη τίς
ἐστὶ καὶ μέθοδος τῶν ἀποτελεσματικῶν μὴ ἀκολουθοῦντα
τὰ παρὰ τῆς ἁρμονίας. πότερον πᾶσιν ἀνθρώ-
ποις ἡ μέθοδος ἐστὶν ἐφικτή· ἢ τίσι μέν, τίσι δὲ οὔ.

ποσὸς ἄρα καὶ τίς ὁ ὅρος τοῦ διορίζων· ἡμῖν γὰρ αὐτὴ
ἡ ἁμαρτημένη τοῖς μὲν, πολλὰ θεραπεύουσα τοὺς δὲ θεῷ
τοὺς δὲ οὐ πάνυ· ἀφεθήσεται πάντα πάλιν κα-
θ' ἁμαρτημένων. τὸ γὰρ τῆς εὐχῆς καὶ τῆς θεραπείας
ὅμενον ἐφ' ἡμῖν ἦλθε τοῦ νῦν ἀνεφάνη τῆς εἰ-
μαρμένης. ἀλλὰ νόμιμα ζῶν ἢ δὲ μᾶλλον ἁμαρτημένη·
ἀλλὰ τὰ κατὰ τοῦτον αἰτίου ἐστίν· ἐνταῦθα μᾶλλον
ἁμαρτημένα φανήσεται· ἐν γὰρ τῷ δύνασθαι δὲ τοῦ
τῆς καθαρθῆναι ἢ μὴ δύνασθαι. τὸ πάντως ἁμαρ-
μένης περιέχεται κέρδος· τοῖς μὲν γὰρ δυναμένοις
οὐ σῴζει ἁμαρτημένη· τοῖς δὲ μὴ δυναμένοις πᾶν
καθ' ἁμαρτημένων· ἡ κυρωθήσεται τοῖς μὲν ἀνθρώ-
ποις πάντα καθ' ἁμαρτημένων· τοῖς μὲν ἂν δὲ οὐ
καθ' ἁμαρτημένων. καὶ δῆλον ὅτι ὁ τοῦ τὸ διορίζων·
αὐτός ἐστιν ὁ ποιεῖ ὠφέλειαν ἁμαρτημένη. καὶ δῆλον πάλιν
τὰ καθ' ἁμαρτημένων πάντα κυρωθήσεται· πλεῖς
τοῖς ἄδηλον εἶναι τὸ διανεχόμενα, ἀλλὰ λυπήμονα τοῖς

ἀρή· ἀρετὴ καὶ ἀλλ' ἡ τῆς ἁμαρτίας· ὅτι γὰρ πρὸς ἀξίαν κα-
μα τῆς ἀνθρωποβορίας τῶν τῆς θυσίας προσφορᾶς τῶν θνητῶν
μισθὸν. τί γὰρ μᾶλλον ὅτι τοσ ἄξιος ὀψώνιος. τὸ-
τῶν ὀργάνων ὅπλων τῆς ἁμαρτίας, καὶ μισθὸν
μισθῶν ἐξ οἰκείας προαιρέσεως στρατευόντος. μᾶλλον
δὲ μισθὲ προσπορισαμένου. ἐν γὰρ τοῖς ὀψωνιζο-
μένοις. οὐ δαπανᾶ ὅτι τιμῆς. ὅτι καὶ ἀτίμως. οὐκοῦν
ὅτι καὶ ἄξιος. ὅτι καὶ ἀνάξιος χάριτος ὁ δὲ τῆς ζωῆς
ἀντιλαμβάνων. ἄτιμος:

περὶ τῶν χαιρόντων αἱρέσει τῶν πρακτῶν καὶ φη-
μὴν ἔχειν τῶν δὲ τῶν αἱρεθέντων ἀποβάσει ἐπὶ τῇ ἁμαρτίᾳ:

Οἱ δὲ χαίροντες τῷ μὲν αἱρέσει τῶν πρακτῶν καὶ φημὴν
ἔχειν. τῷ δὲ τῶν αἱρεθέντων ἀποβάσει ἐπὶ τῆς ἁ-
μαρτίας. ἀπὸ δὲ τῶν ἐχθρῶν ὡς οἷον φονεῦσι τὸ
μὴ τῇ καλοεργοῦσι. τὸ δὲ σφάλλονται. τὸ μὲν γὰρ
ἐφῆμεν τιθέναι τὰς αἱρέσεις τῶν πρακτῶν, μὴ
πάντως δὲ καὶ τὰς ἀποβάσεις. ὀρθὸν τὸ λεγόμενον-

σι. τὸ δὲ τῇ ἡμαρμένῃ περιάπτειν ταύτας. ὁ
κυρίως. ἀλγηθήσονται γὰρ πρῶτον μὲν ἀλλ' ἢ
τοιούτους τῶν ἡμαρμένων. ἀ τὸ μὲν ἀρχῆς. τὸ δὲ,
ὕστερον. ἔπειτα παρέπεται αἴσθημα τοιοῦτος αὐ-
τῶν τῆς ἡμετέρας γνώμης. ταύτῃ γὰρ ἀκολουθεῖν
καὶ τὰ τῆς ἡμαρμένης ἔργα. καὶ ἄλλως εὑρεθή-
σεται κινουμένη μᾶλλον ὑφ' ἡμῶν. ἢ κινοῦσα
ἡμᾶς. καὶ κύριος αὐτῆς ὁ ἄνθρωπος τῆς ἡμαρμέ-
νης. ὅτι ὑπὸ αὐτῶν διὰ τῆς αἱρέσεως ἐκ αὐ-
τοῦ. διὸ πρόνοιαν χρὴ μὲν αἰτίαν τῆς ἐκβάσεως
τῶν πραγμάτων. προνοίας γὰρ τοῦτο μᾶλλον ἔργον
ἢ ἡμαρμένης. τῆς γὰρ προνοίας ἴδιον. τὸ ἑκάστῳ
νέμειν κατὰ τὸ συμφέρον ἑκάστου. καὶ διὰ τοῦτο
τῶν αἱρεθέντων ἢ ἐκβάσεις κατὰ τὸ συμφέρον
ποτὲ μὲν ἔσεσθαι. ποτὲ δὲ οὐκ ἔσεσθαι. ἡ δὲ ἡμαρ-
μένη. ὡς μὲν τὶς οὖσα αἰτίων ἀπαράβατος.
ἄλλως γὰρ αὐτὴν οἱ στωϊκοὶ ὁρίζονται. τοῦ τε εἶναι

ξὶν καὶ ἐπὶ τῶν ὁπωσοῦν ἀποσφαλλόντων· οὐ κατὰ
τὸ συμφέρον ἀλλὰ κατὰ τὴν οἰκείαν κίνησιν
καὶ ἀναγκαίως ἐπ' ἐγγὺς τελευτῇ. τί δ' ἂν εἴποιμεν
ἐπὶ τῶν παντελῶς ἠλιθίων καὶ μωρῶν καὶ διὰ τοῦτο
ἀπροαιρέτων· πότερον καθ' εἱμαρμένην αὐτοῖς
τοιούτους εἶναι προσῆκεν· ἢ οὔ. ἀλλ' εἰ μὴ καθ' εἱ-
μαρμένην. ἔξω τοιούτων τῆς εἱμαρμένης.
ἀλλ' εἰ καθ' εἱμαρμένην. ἐξαναγκασθήσονται οὐθέτερον
μηδὲ τὴν προαίρεσιν ἐφ' ἡμῖν εἶναι. ἀλλ' ἄρα τὸ
ἀπεναντίον ὑπὸ τὴν εἱμαρμένην. ἐξ ἀνάγκης
καὶ τὸ προαιρετόν. καὶ ὅλως ἀναδεχομένων
πρὸς τοὺς προστάτους τυγχάνοντας πάντα καθ' εἱ-
μαρμένην εἶναι. προσέτι δὲ καὶ ἡ μάχη τοῦ λο-
γισμοῦ δὴ καὶ τῆς ἐπιθυμίας. ἐπὶ τοῦ ἐγκρατοῦς καὶ ἀ-
κρατοῦς· ἆρ' ἐξαναγκασθείη· τὸ μὲν πρᾶ-
ξαι τὸ δὲ μὴ πρᾶξαι. τίς ἄρα τῆς ἐναντιώσεως σπουδὴ
σπουδῆς καὶ φιλονεικία. ἀλλ' εἰ τοῦτο οὐ καθ' εἱ-

μαρμένη μὴ μόνον πρᾶξαι· ἀλλὰ καὶ τοιῶσδε πρᾶ-
ξαι. τί δ' ἄλλο φησὶν οὗτος λέγων, ἢ ὅτι τὰ ἐφ' ἡμῖν
προαιρετικοῖς τοῖς προτέροις ἐστίν· ἡ γὰρ προαίρε-
σίς ἐστιν ἡ μαχομένη τῇ ἐπιθυμίᾳ· καὶ νικῶ-
σα μὲν ἐπὶ τῶν ἐγκρατῶν, ἡττωμένη δὲ ἐπὶ τῶν ἀ-
τὰ κρατῶν. οὐκοῦν ἀνῄρηται τῆς ἐξ ἀρχῆς αὐτοῖς
ὑποθέσεως· ὅτι καὶ τὰ γὰρ προαιρετικοῖς ἐφ' ἡ-
μῖν :~

Περὶ τοῦ πῶς λέγει Πλάτων τὴν εἱμαρμένην :~

Πλάτων δὲ διχῶς λέγει τὴν εἱμαρμένην· τὴν μὲν,
κατ' οὐσίαν· τὴν δὲ, κατ' ἐνέργειαν· κατ' οὐσίαν μὲν,
τὴν τοῦ παντὸς ψυχήν· κατ' ἐνέργειαν δὲ θεῖον
νόμον ἀπαράβατον· δι' αἰτίαν ἀναπόδραστον· κα-
λεῖ δὲ τοῦτον θεσμὸν Ἀδραστείας· τοῦτον δὲ τὸν
νόμον δεδόσθαι παρὰ τοῦ πρώτου καὶ ἀνωτάτου θεοῦ.
τῇ τοῦ παντὸς ψυχῇ· πρὸς διοίκησιν τῶν ὅλων·
καθ' ὃν διεξάγεται τὰ γινόμενα. ταύτην δὲ τὴν κα-

τὴν ἐνέργειαν εἱμαρμένην· καὶ κατὰ πρόνοιαν λέγε(ται)· ὑ-
πὸ γὰρ τῆς περιοῦ· ἡ μὲν προκεῖ ἔχεσθαι τὴν εἱμαρμέ-
νην· πᾶν γὰρ τὸ καθ᾽ εἱμαρμένην, καὶ κατ᾽ ἐνέργειαν
γίνεσθαι· οὐ μὴν πᾶν τὸ κατὰ πρόνοιαν· καὶ κα-
θ᾽ εἱμαρμένην εἶναι· αὐτὸς δὲ ὁ θεῖος νόμος οὖν φη-
σὶ πρόνοιαν εἶναι ὁμοῦ καὶ εἱμαρμένην· πάντα
ἐν ἑαυτῷ περιέχει· τὰ μέν, καθ᾽ ὑπόθεσιν· τὰ
δὲ ἐξ ὑποθέσεως· τὰς μὲν οὖν προηγουμένας αἰ-
τίας· ὥσπερ τινὰς ἀρχάς· καὶ καθ᾽ ὑπόθεσιν παρέ-
σχεν· ἅπερ ἐστὶ τὸ ἐφ᾽ ἡμῖν συγκαταθέσεις· καὶ
κρίσεις· καὶ ὁρμαί· τὰ δὲ ἐξ ἀνάγκης ταῦτα ἑπό-
μενα· ἐξ ὑποθέσεως· καὶ ἔστιν ἡμῖν ἐφ᾽ ἡμῖν αἱ-
ρέσεις τῶν πρακτῶν· καθ᾽ ὑπόθεσιν· ὑπόκειται δὲ
τῷ ἐφ᾽ ἡμῖν· ἐξ αὐτῶν τούτων ὥσπερ ἐξ ὑποθέ-
σεως· ἀκολουθεῖ τὰ τῆς εἱμαρμένης· οἷον ἐφ᾽ ἡμῖν
κἄν τι ὑπακοῦσαι· τοῦτο καθ᾽ ὑπόθεσιν ἐστὶν ὑποκει-
μένου τινὸς αὐτοῦ προαχθῆναι ἡμᾶς· ἐπακολουθεῖ τὰ

ἐν ταύτῃ τῆς ὑποθέσεως· τοῦτο γὰρ ἂν εἴη ἡ μή·
τὸ ἐξ ὑποθέσεως καθ' εἱμαρμένην· τὰ παρακολουθοῦ-
ντα καὶ ἑπόμενα τοῖς ἐφ' ἡμῖν ὑποθετικοῖς τυγχάνει
ἀρχαῖς καὶ πράξεσιν, ὡς εἶναι τῶν μὲν ἡγουμένων
καὶ ἐφ' ἡμῖν καθ' ὑποθετικοῖν, τὰ δὲ ἑπόμενα· ἐξ ὑ-
ποθέσεως καί που καὶ ἐφ' ἡμῖν· ἀλλ' ἐξ ἀνάγκης· μὴ
γὰρ ἐξ ἀδήλου ὡρίσθαι τὸ καθ' εἱμαρμένην· ἀλλ' ἐ-
πεὶ συμβαίνει περιειλημμένους τοῖς ἐφ' ἡμῖν· τούτῳ
δὲ σύμφωνα· καὶ τὸ αἴτιον ἑπόμενον ἐξ ἀναιτίου, καὶ
καὶ τὸ ἀπόκοπον τὸ εἶναι τῶν ἀρχῶν· καὶ τὸ εἶναι μὲν τὰ
ζωὴν τὰ ἄνω δὲ αὐτῶν παρὰ ὁ λόγος· ὡς τὸ τῆς προαιρέσεως
καὶ τῶν ἄλλων τῶν κατὰ προαιρετικὴν πράξεων ἐφ' ἡμῖν εἶναι.
τὰ δὲ ἐπακολουθοῦντα ταύτης· καὶ ταῦτα, ἐκ τῆς
εἱμαρμένης ἐξ ἀνάγκης· τοῦτο δὲ ἐν τοῖς ἔμπροσθ-
εν ἐσάχθη· μὴ καλῶς ἔχειν καθ' ὁμολογίαν κατὰ θεοῦ διὰ
τάξιν καὶ βούλησιν τὴν εἱμαρμένην ἢ καθ' ὅλην εἱ-
μαρμένην παρὰ τῆς προνοίας, μὴ καὶ ἐν τοῖς ἀλλὰ παρ' ἑτέρας

τὰ θ᾽ ἀλόγιστα τὰ λείποντα προνοίᾳ ἂν μόνῃ διοικεῖν
τὰ πάντα. καίτοι πολύ γε διαφέρεται. ὁμόσε
ἐξ ἀνάγκης τοῖς ἐφ᾽ ἡμῖν ἕπεσθαι τέλη. ἡμᾶς
γὰρ οὐ κατ᾽ ἀνάγκην ἕπεσθαι τοῖς τῆς προνοίας
θεσμοῖς, ἀλλ᾽ εὖ δεχομένως. ἃ γὰρ κατ᾽ ἀνάγκην.
πρῶτον μὲν πολὺ τῆς εὐχῆς μεῖζον· προσήκει πρὸς τα-
πεινὸν ὢν γὰρ τὸν ἀρχὸν τῶν πράξεων. τὸ τῆς
εὐχῆς ἔσται κατ᾽ αὐτόν. ὥστε τὰ κρείττω εὔχεσθαι.
μετὰ δὲ τὸ προσεύχεσθαι, μάλιστα λοιπὸν τὸ τῆς εὐ-
χῆς. τῶν ἑπομένων πάντως ἐξ ἀνάγκης ἑπο-
μένων. ἡμᾶς δὲ ἐφ᾽ ἡμῖν ἐπὶ τούτοις μάλιστα τὴν εὐχὴν
δεῖσθαι διορίζομεθα. ἐπεὶ τὰ προνοίας γὰρ ἀναγκαῖ-
α ἀναγκάζεται τὸν πλησίον ταχὺ μιᾷ. οὐκ ἐξ ἀνάγκης
μὲν τὸ τέλειον αὐτῶν. ἀλλ᾽ εὖ δεχομένως. οὐ γὰρ
ὑπ᾽ ἀνάγκην ὅθεν. οὐδὲ τὴν βούλησιν αὐτοῦ δυσχε-
ρᾶναι ἀνάγκη. θεμιτὸν ἄτοπον. ἥ γε τῆς ἀνάγκης
δημιουργός ἐστιν. ἀνάγκην γὰρ ὑποθήκεται ζα—

ἀστέρας. ὥστε ἀεὶ κατὰ τὰ αὐτὰ κινεῖσθαι. καὶ τὴν
θάλασσαν πεπεῖσθαι. καὶ τοὺς καθ' ἕκαστον ἐγχωρί-
κοις ὅρειν ἀναγκαστῶς ἔθεσι. οὐ γὰρ βούλονται κα-
λοῦ γὰρ ἀμαρμένην. διὰ τὸ πάντη καὶ πάντως ἀεὶ τῷ
γίνεσθαι κατὰ τὴν ἀνάγκην. ὡς πάντα τὰ κατὰ διὰ
δοχὴν ἐγγίνεσθαι φθείρεσθαι. λόγος οὐδαμῶς ποιεῖ
γὰρ ὀνομάτων. οὐκ ἀμφισβητοῦμεν πρὸς αὐ-
τούς. αὐτὸς δὲ πάσης ἀνάγκης οὐ μόνον αἴτιος
καθέστηκε. ἀλλὰ καὶ πηγὴ καὶ ποιητής ἐστιν. ἔχου-
σι γὰρ ὧν καὶ φύσεις ἔχουσιν αἰτίαν. ὅθεν δὴ τὴν φύ-
σεως ἀνάγκην. ὅτι θεοκοσμουμένου πάντα. πάντα
τε ἐστὶν αὐτῷ ἐνδεχόμενα καὶ τὰ ἀναγκαῖα. καὶ
ἵνα τοῦτο δηλωθῇ. ἔστη ποτὲ τὸν δρόμον ἡλίου καὶ
σελήνης, τῶν ἀνάγκῃ φερομένων καὶ ἀεὶ ὡσαύ-
τως ἐχόντων. ἵνα δείξῃ μὴ διὰ αὐτῶν κατ' ἀνάγκην
γίνεσθαι. ἀλλὰ πάντα κατ' ἐξουσίαν ἐνδεχομένως.
ἅπαξ δὲ τοιαῦτα ἂν ἐποίησεν ὥσπερ σημαίνεται

καὶ ὑπερφή. ἵνα μόνον ἐνδείξηται καὶ μὴ διαλύ-
τὴν διακόσμησιν τὴν ἐξ ἀρχῆς αὐτῷ τεθεῖσαν τῆς ἀνα
τῶν ἄστρων φορᾶς. ἵνα δι' ἁπάντων τούτων τὴν
ἐξουσίαν αὐτοῦ καὶ τὴν ἀκαταγνωστον τοῦ
χρηστοῦ κατανοήσωμεν. οἱ δὲ στωϊκοί φασιν ἀ-
ποκαθισταμένους τοὺς πλανήτας εἰς τὸ αὐτὸ ση-
μεῖον κατά τε μῆκος καὶ πλάτος ἔνθα τὴν ἀρχὴν
ἕκαστος ἦν ὅτε τὸ πρῶτον ὁ κόσμος συνέστη. ἐν
ῥηταῖς χρόνων περιόδοις, ἐκπύρωσιν καὶ φθο- λεί
ρὰν τῶν ὄντων ἀπεργάζεσθαι. καὶ πάλιν ἐξ ὑπαρ-
χῆς. εἰς τὸ αὐτὸ τὸν κόσμον ἀποκαθίστασθαι.
καὶ τῶν ἀστέρων ὁμοίως πάλιν φερομένων. ἕκαστον
ἐν τῇ προτέρᾳ περιόδῳ γινόμενον, ἀπα-
ραλλάκτως ἀποτελεῖσθαι. ἔσεσθαι γὰρ πάλιν.
σωκράτη καὶ πλάτωνα καὶ ἕκαστον τῶν ἀνθρώπων,
σὺν τοῖς αὐτοῖς καὶ φίλοις καὶ πολίταις. καὶ τὰ αὐτὰ
πείσεσθαι. καὶ τοῖς αὐτοῖς συντεύξεσθαι. καὶ τὰ αὐ-

τὰ μεταχειρίσασθαι. ἢ τὴν αὐτὴν πόλιν, κώμην, καὶ ἀγρόν, ὁμοίως ἀποκαθίστασθαι· γίνεσθαι δὲ τὴν ἀποκατάστασιν τοῦ παντὸς, οὐχ ἅπαξ. ἀλλὰ καὶ πολλάκις· μᾶλλον δὲ εἰς ἄπειρον, καὶ ἀτελευτήτως τὰ αὐτὰ ἀποκαθίστασθαι. τοὺς δὲ θεοὺς τοὺς μὴ ὑποκειμένους τῇ φθορᾷ ταύτῃ παρακολουθήσαντας μιᾷ περιόδῳ, γινώσκειν ἐκ ταύτης πάντα τὰ μέλλοντα· ἔσεσθαι παρὰ τὰ γενόμενα πρότερον, ἀλλὰ πάντα ὡσαύτως ἀπαραλλάκτως ἄχρι καὶ τῶν ἐλαχίστων. καὶ διὰ ταύτην τὴν ἀποκατάστασιν· φασί τινες τοὺς χριστιανοὺς τὴν ἀνάστασιν φαντάζεσθαι· πολὺ πλανηθέντες. ἅπαξ γὰρ τὰς ἀναστάσεως. καὶ οὐ κατὰ περίοδον γίνεσθαι. τὸ τοῦ χριστοῦ δοξάζαν λόγια:

λάκτως

περὶ τοῦ ἐφ' ἡμῖν. ὅ ἐστι περὶ τοῦ αὐτεξουσίου: λθ

Ὁ περὶ τοῦ αὐτεξουσίου λόγος. τουτέστι τοῦ ἐφ' ἡμῖν

πρῶτον μὲν ἐπιζητητέον, τί ἐστι τὸ ἐφ' ἡμῖν.
πολλοὶ γὰρ οἱ πρὸς τοῦτο ἀντιβαίνοντες. δια-
τέλεσαν δέ, τίνα ἐστὶ τὰ ἐφ' ἡμῖν. ἢ τίνων ἐξου-
σίαν ἔχομεν. τρίτον τὴν αἰτίαν ἐξετάσαι δι'
ἣν ὁ ποιήσας ἡμᾶς θεός, αὐτεξουσίους ἐποίησε.
ἀναλαβόντες οὖν ἐκεῖνο τὸ πρῶτον. πρῶτος
ἐροῦμεν. ἀποδεικνύντες ὅτι ἐστί τι ἐφ' ἡμῖν,
ἐκ τῶν παρ' ἐκείνοις ὁμολογουμένων. τῶν γι-
νομένων πάντων. ἢ θεὸν φασὶν αἴτιον εἶναι. ἢ ἀ-
νάγκην. ἢ εἱμαρμένην. ἢ φύσιν. ἢ τύχην.
ἢ τὸ αὐτόματον. ἀλλὰ τοῦ μὲν θεοῦ ἔργον, οὐ-
σία καὶ πρόνοια. τῆς δὲ ἀνάγκης τῶν ἀεὶ ὡσαύτως
αὐτῶς ἐχόντων ἡ κίνησις. τῆς δὲ εἱμαρμένης,
τὸ ἐξ ἀνάγκης. τὸ δι' αὐτῆς ἐπιτελεῖσθαι. καὶ
γὰρ αὐτὴ τῆς ἀνάγκης ἐστί. τῆς δὲ φύσεως, γένε-
σις. αὔξησις. φθορά. φυτὰ καὶ ζῷα. τῆς δὲ
τύχης. τὰ σπάνια καὶ ἀπροσδόκητα. ὁρίζονται

γὰρ τὴν τύχην. οὐ μὴν τοίνυν ἡ ζητουμένη τό
αἴτιον ἀπὸ προαιρέσεως τὴν ἀρχὴν ἐχόντων
ἄλλο τι παρὰ τὴν φύσιν ἀποτυγχανόντων. ὡς
τὸ φέρον ὀρύττοντα· θησαυρὸν εὑρεῖν. ὅτι γὰρ
ὅθας ὅτι τὸ τέθηκεν ὡς τοῦ τὸν κύριον εὑρεῖν· ὅτι καὶ
ἐρῶν ὅτι τοῦ ὤρυξεν· ὡς ὥστε εὑρεῖν θησαυρόν, ἀλλὰ
μὲν, ἵνα ὅ τι λανθάνει ἀνέληται. ὁ δὲ, ἵνα φυτὸν φέρον
ὀρύξῃ. ζητοῦντι ποιοῦν δὲ ἄλλο τι παρὰ προαίρεσιν τὸ
ἀμφότερα. τὸ δὲ αὐτόματον. τὸ τῶν ἀψύχων
ἀλόγων συμπτώματα, αἴτιον φύσει ἢ τέχνῃ
τινὶ τοιούτων ὑπάρχον μετὰ τὸ διπλοῦν ἀνθρώ-
πων. ἅπερ ὁ ἄνθρωπος οὐκ ἔστιν αἴτιος ἢ
ἀρχὴ πραγμάτων, ἀλλ' οὐ τὸ ἐκθεὶς θεμέλιον ἐποίησεν
φαν ἀνδρὰς καθ' ὅ τι πράξας ἢ ἀδικοῦς. ὅτι
ἀνάγκη. οὐ γὰρ ἅμα ὡς αὐτῶς ἐκ τούτων ἐστίν.
ὅτι εἱμαρμένη. οὐ γὰρ τῶν ἐνδεχομένων, ἀλ-
λὰ τῶν ἀναγκαίων ἡ τῆς εἱμαρμένης. ὅτι φύσει.

φύσεως· ἔργα γὰρ ζῶα καὶ φυτά. ἄλλα τύχη· τὸ
γὰρ πολλάκις καὶ ἀπροσδοκήτως τῶν ἀνθρώπων
ἀπρᾶξαν. ἄλλα αὐτόματα· ἀψύχων γὰρ ἐστὶν ἢ
ἀλόγων σύμπτωμα. λέγεται δὲ αὐτ. ὃ τὴν πρα-
ξιν τὰ ὑπὸ οἷα τὰ ἀνθρώπου. ἄλλ' ἡμῖν ἢ καὶ τῶν
ἰδίων ἔργων καὶ αὐτεξούσιον. ὅτι δημιουργίας
ἐστὶν ἀρχὴ πρακτικῶς ὁ ἄνθρωπος. περὶ τῶν
ἐνταῦθα βουλεύεσθαι. ὅσα γὰρ ἐστὶ περὶ τὴν βουλήν·
μηχανίας ἐστὶν καὶ εἶδος πράξεως. τὸ δὲ κα-
λλιστον καὶ τιμιώτατον ἐν ἀνθρώπῳ περὶ τὸν
ἀποφαίνειν. τῶν ἄλλων πολιτῶν ἀνάγκη. οὐ τοί-
νυν βουλεύονται. πράξεως ἕνεκα βουλεύονται.
πρᾶξις γὰρ βουλή· πράξεως ἕνεκα βουλεύον-
ται. πρᾶξις γὰρ βουλή. πράξεως ἕνεκα καὶ διὰ
πρᾶξιν. ἐπεὶ τοίνυν αἱ ἐνέργειαι ἐφ' ἡμῖν. τούτων
καὶ αἱ πράξεις αἱ κατὰ ταύτας ἐνέργειαι ἐφ' ἡμῖν.
ἐφ' ἡμῖν δὲ, αἱ κατὰ τὰς ἀρετὰς ἐνέργειαι

ἔφη ἡμῖν ἄρα καὶ αἱ ἀρεταί; ὅτι δὲ ἔφη ἡμῖν αἱ κατ'
ἀρετὴν ἐνέργειαι δῆλον ὅτι καὶ τὸ καλῶς ὑπὸ ἀεὶ σπου-
δαίους χαλεπὸν ἐπὶ τῶν ἠθικῶν ἀρετῶν· ἃ γὰρ
ποιοῦντες μανθάνομεν· ταῦτα μαθόντες ποιοῦ-
μεν· πεπαῦ γὰρ ἡδονῶν μανθάνοντες, σώφρο-
νες γινόμεθα· καὶ γενόμενοι σώφρονες· πεπαῦσθαι
ἡδονῶν· ἔτι δὲ καὶ ἄλλως φασίν· τὸ μελετᾶν καὶ γυ-
μνάζεσθαι· ἃ παρὰ πᾶσιν ὁμολογεῖται ἔφη ἡμῖν
εἶναι· αἱ δὲ μελέται τῶν ἕξεων ἀσκήσεις· τὸ γὰρ
ἔθος ἡ φύσις ἐπίκτητος· ἃ δὲ κινεῖ αὐτὰς ἕξεως
ἐστὶν ἡ μελέτη· ἔφη ἡμῖν σὺ ἡ μελέτη; ἔφη ἡμῖν ἡ
ἕξις σοῦ δὲ ἔφη ἡμῖν αἱ ἕξεις τούτων ἔφη ἡμῖν καὶ αἱ
πράξεις αἱ κατὰ ταύτας ἕξεις· ταῖς γὰρ ἕξεσιν αἱ πρά-
ξεις προσφέρει. ὁ ἄρα δίκαια ἀνέξειν ἔχων δί-
καια πράξει· καὶ ὁ ἄδικος ἄδικα. ἔφη ἡμῖν
ἄρα τὸ δικαίους εἶναι ἢ ἀδίκους. ὅτι δὲ ἔφη
ἡμῖν ἐστὶ τινὰ δηλοῦσιν αἱ προτροπαὶ καὶ αἱ παραι-
νέσεις.

νήσης· οὐδεὶς γὰρ ἄνθρωπον προτρέπεται
μὴ πεινῆν· μὴ δὲ διψῆν· οὐ δὲ ἵπτασθαι· οὐ
γὰρ ἐφ' ἡμῖν ταῦτα· δῆλον ὡς τὰ ἐφ' οἷς αἱ προ-
τροπαὶ ταῦτα ἐφ' ἡμῖν ἐστί· ἢ μὴ ὄντων ἐφ' ἡμῖν
περιττοὶ οἱ νόμοι· φύσει οὖν πᾶν ἔθνος νό-
μοις χρῆται τισίν· ἐπιγινώσκον ὡς ἔχουσιν ἐξου-
σίαν πράττειν ἃ νομοθετεῖ· καὶ τὰ πλεῖστα τῶν ἐθνῶν
θεοὺς ἐπιγράφονται νομοθέτας· ὥσπερ Κρῆτες μὲν
τὸν Δία· Λακεδαιμόνιοι δὲ Ἀπόλλωνα· φύσει οὖν
ἀεὶ πᾶσιν ἀνθρώποις ἡ γνῶσις τοῦ ἐφ' ἡμῖν συμ-
παρέπεται· τούτῳ δὲ τῷ λόγῳ ἐλέγχονται ἐπὶ τῶν ψό-
γων καὶ τῶν ἐπαίνων· καὶ πάντων τῶν ἀναιρούντων
τὸ καθ' εἱμαρμένην πάντα γίνεσθαι :

Κεφ. περὶ τοῦ ὅτι ἐστὶν ἐφ' ἡμῖν τινά :

Ὅτι μὲν ἐστὶν ἐφ' ἡμῖν τινά· καὶ ὅτι κύριοι πράξε-
ων τινῶν ἐσμέν· αὐτάρκως ἀποδέδεικται· λοιπὸν δὲ
φράσωμεν τίνα ἐστὶ τὰ ἐφ' ἡμῖν· λέγομεν τοίνυν καθόλου.

πάντα τὰ δι' ἡμῶν ἑκουσίως πραττόμενα
ἐφ' ἡμῖν εἶναι. οὐ γὰρ ἂν ἑκουσίως ἐλέγετο
πράττεσθαι, τῆς πράξεως οὐκ οὔσης ἐφ' ἡ-
μῖν. καὶ ἁπλῶς οἷς ἕπεται ψόγος ἢ ἔπαι-
νος. καὶ ἐφ' οἷς ἐστι προτροπὴ καὶ νόμος. καὶ φυ-
γὰρ ἐν τούτοις ἢ προσθεν ἡ διάληψις. κυρίως δὲ ἐφ' ἡ-
μῖν ἐστι τὰ ψυχικὰ πάντα. καὶ περὶ ὧν βου-
λευόμεθα. ὡς γὰρ ἐφ' ἡμῖν ὄντος τοῦ πρᾶξαι
τὸ προκείμενον ἢ μὴ πρᾶξαι βουλευόμεθα.
ἐδείχθη δὲ ἐν τοῖς προλαβοῦσιν ἡ βουλὴ. τῶν ἐξ ἴ-
σου ἐνδεχομένων οὖσα. ἐξ ἴσου δ' ἐστὶν ἐν-
δεχόμενον. ὃ αὐτό τε δυνάμεθα, καὶ τὸ ἀντικεί-
μενον αὐτῷ. ποιεῖται δὲ τὴν τούτου τὴν αἵρεσιν
ὁ νοῦς ὁ ἡμέτερος. καὶ αὕτη ἐστὶν ἀρχὴ πράξεων.
καὶ ταῦτα ἐστὶ τὰ ἐφ' ἡμῖν. τὰ ἐξ ἴσου ἐνδεχόμε-
να. οἷον τὸ κινεῖσθαι καὶ μὴ κινεῖσθαι, ὁρμᾶν. ὀρέ-
γεσθαι τῶν ἀναγκαίων καὶ μὴ ὀρέγεσθαι. ψεύδεσθαι

καὶ μὴ ψεύδεσθαι. ὃ δύναται καὶ μὴ δύναται. χαίρειν
οἷς δεῖ καὶ μὴ χαίρειν. καὶ ὅλως τὰ τοιαῦτα. ἐν οἷς ἐστι
τὰ τῆς κακίας καὶ τὰ τῆς ἀρετῆς ἔργα. τούτων
ἕνεκεν αὐτεξούσιοι. τῶν ἐκ τοιούτων δὲ ἐνδεχο-
μένων φασὶ καὶ αὐτόματα. πάθη ἀτύχη. περὶ
μὲν καὶ ἔστι τῶν ἐνδεχομένων καὶ ἀναγκαῖα.
καὶ ἡ ἀρχὴ ἐν τῷ ποιοῦντι. ἀλλ᾽ οὐκ ἐν τῷ ποιουμένῳ.
ὅτε μὲν γὰρ τῶν αἰτίων καὶ ἐξαπίνης ὄντων.
διὰ τῶν ἐξαπίνης γινομένων. κατὰ τύχην
γίνεσθαι λέγεται. ἀλλ᾽ οὐ τῶν γινομένων ἐν
τοῖς ἐνδεχομένοις καὶ ἄλλως ἔχειν. ἐν αὐτοῖς
δὲ ἐχόντων τὸ ποιητικὸν αἴτιον. ὡς ἐπὶ τῶν
ζώων καὶ φυτῶν κατὰ τύχην τι λέγεται γίνεσθαι.
φύσει γὰρ καὶ οὐ τύχῃ. ἃ δὲ τῶν κατὰ τύχην γινο-
μένων. ἔξωθέν ἐστι τὸ ποιοῦν αἴτιον. τίς ἀεὶ αἴ-
τιος τῶν κατὰ τύχην γινομένων. ἢ ὁποῖοι τε-
χνῖται. ἐν μὲν τῷ τεχνίτῃ τὸ ποιοῦν. ὅσα ἀεὶ

ἀρχὴ καὶ αἴτιος πράξεων ἐστίν. ἐφ' ἡμῖν ἀεὶ
καὶ αἱ κατὰ λόγον ἐνέργειαι, καὶ ἀρεταί. καὶ
πάλαι πράξας ψυχικὰς καὶ λογικὰς ἐσχάτη
δὲ ἐν τοῖς ἔμπροσθεν, ποῖαι ἀρετῶν ἐνέργειαι
ψυχικαί. οἱ δὲ πολλοὶ νομίζοντες λέγεσθαι αὐ-
τεξούσιον ἤτοι πάσης πράξεως τὸ κυρίως τῆς
τύχης, ἀποδοκιμάζουσιν ἀκριβῶς τὸν λόγον.
οἱ δὲ δείκνυνται ἐκ τῆς γραφῆς ἀξιόλογον φέ-
ροντες. τὸ αὐτοῦ πανθεσπεσίου θείου Παύλου, σῶ
βελτίστῳ φασὶ πῶς αὐτεξούσιος ὁ ἄνθρωπος.
ὁ ποιεῖ οὐκ ἐποίουν, ἢ ὁ δεῖς αὐτοῦ. καὶ μάλιστα οἱ
διαλογισμοὶ τῶν ἀνθρώπων. ὡς μὴ δεῖν ἀμφι-
γανήκων τὰς ἑτέρων ἄλλην. ἀλλ' ἀνοούμεθα, καὶ
τὰ αὐτὰ πολλὰ φασὶν ἀγνοοῦντες. ὅπως λέγεται
τὸ αὐτεξούσιον. ἢ γὰρ τοῦ ποιοῦντα ἢ πάσχεσθαι ἢ
διαπαντὸς ὑγιαίνειν. ἢ ἐρωμαχοῦντα κατὰ
φύσιν. ἢ τοῦ ἀρχήν. ἢ ὅλως τῶν ὀργανικῶν

ἢ τοῦ χαιρῶν χαιρομένων ἀγαθῶν· ἢ τῶν κατὰ
πρόνοιαν τὰ τῆς τύχης λαμβανόντων· ἢ ἐξουσί-
ας ἐχομένων. ἀλλὰ τῶν κατ' ἀρετὴν ἢ κακίαν πρά-
ξεων· καὶ προαιρέσεων ἢ κινήσεων.
ἢ συνεποίησας· ἢ ἀντικείμενα πρᾶξαι δύ-
ναμεθα. ἐπειδὴ πάσης πράξεως προαι-
ρετικῆς ἡγεῖται· ἢ οὐ μόνον ἡ πρᾶξις· ἀλλὰ καὶ
ἡ προαιρετικὴ ὑπόδειξις ἐστί· ἢ τοῦτο δηλοῖ τὸ
ἐν τῷ εὐαγγελίῳ· ὁ ἐμβλέψας γυναῖκα
πρὸς τὸ ἐπιθυμῆσαι αὐτῆς, ἐμοίχευσεν αὐτὴν ἐν τῇ καρ-
δίᾳ αὐτοῦ· καὶ ὁ ἰὼβ, ὑπὲρ τῶν κατὰ διά-
νοιαν τῶν τέκνων αὐτοῦ πλημμελημάτων.
ἔθυε τῷ θεῷ. ἀρχὴ γὰρ ἁμαρτίας ἡ δίκαιο-
πραγί· ἢ προαιρετικοῖς. τὸ γὰρ ἔργον· τὸ μὲν
συγχωρεῖται παρὰ τῆς προνοίας. τὸ δὲ κωλύ-
εται· οὕτως γὰρ καὶ τοῦ ἐφ' ἡμῖν. ὅσης δὲ καὶ τῆς
προνοίας· ἀνάγκη καὶ τὰ ἀμφότερα γινόμενα γί-

νεσθαι. ἅμα γὰρ κατὰ τὸ πλεῖον μόνον ἐγίνε-
το. οὐ κατ' αὐτὸ τὸ πλεῖον. μικτῶν δὲ ὄντων
τῶν γινομένων. πολὺ μὲν κατὰ τὸ ἐφήμερον
ἀποβαίνουσι. πολὺ δὲ κατὰ τὸν τῆς προνοί-
λόγον. πολὺ δὲ κατ' ἀμφότερα. τῆς δὲ
προνοίας. τῆς μὲν κοινῆς οὔσης. τῆς δὲ
ἰδιαζούσης. ἀναγκαῖον τοῖς καθόλου τὰ κατὰ μέρος
ὁμοπαθεῖν. τοῦ γὰρ περιέχοντος ξηροῦ ὄντος.
ξηραίνεται τὰ σώματα. ᾗ καὶ μὴ παρ' ὁμοίως
καὶ μὴ περὶς. οὐκοῦν δὲ διατιθεμένης καὶ τῆς τρυφώ-
σης. ἀκολούθως τὰ τικτόμενα καὶ τοῖς σώμα-
σι δοκεῖ τε. καὶ ταῖς ὁρμαῖς παραφέρε-
γίνονται διὰ μνήμην ἐκ τῶν ἀρμένων. ὅτι σοῦ-
μεθα καὶ κρατοῖς σώματος. ἢ κατὰ τύχην περίστα-
σιν. ἢ τῷ κοινῷ τοῦ περιέχοντος. ἢ ἐξ ἑ-
κουσίου διαίτης τῶν γινομένων. ἢ καὶ αὐ-
τῶν ἐκείνων ἀπὸ τοῦ φῆς διαφθαρμ. αὐτε

ἢ τῆς κακίας· ἐξ ἑκουσίας ἀρχῆς· ἐὰν δὲ
τι φαύλως κατακοσμεῖν ἀξιοῦσθαι· ἢ μὴ τὴν πρό-
νοιαν παντελῶς ἀλλὰ τὴν φύσιν αὐτῶν τοιούτων· ὅταν
οὖν ψυχὴ κατὰ σώματος ἐνδοῦσα· ἐπι-
θυμίαις ἢ θυμοῖς ἑαυτὴν ἐκδῷ· καὶ ἀ-
πὸ τῶν τυχηρῶν κατασπασθῇ· ἢ χαυνωθῇ.
οἷον πενίᾳ ἢ πλούτου, ἑκούσιον καὶ ἐξ
ὑφίσταται· ἢ γὰρ μὴ ἐνδοῦσα· κατορθοίη
νίκη καὶ τὸ δύσκολον· ὡς ἀλλοιῶσαι μᾶλλον· ἢ
ἀλλοιωθῆναι, ἢ κινηθῇ ... τὰς ψυχικὰς δια-
θέσεις· αἰσχύνην ἀξίαν ἀναγκαίως χρῆσθαι· καὶ δια-
τῇ προσφέρω. δῆλον οὖν ἐκ τῶν κατορθούντων.
ὡς ἡμῖν κατορθοῦνται· ἑκουσίως ἁμαρτά-
νουσιν. ἐφ' ἡμῖν γὰρ ἦν ἔσω δραμεῖν τοῖς δυσκολ-
ίαις ἢ ἀντιβῆναι ἢ καταπαῦσαι· οἱ δὲ πολλοὶ τὴν
δυσκολίαν ὡς αἰτίαν τῶν παθῶν προβαλλό-
μενοι. ἀναγκαίως οὖν περὶ τῶν καὶ

ἐπιγράφουσι· καὶ διὰ τοῦτο φασὶ μηδὲ τὰς
ἀρετὰς ἐφ' ἡμῖν εἶναι· ἀλλ' ἀτόπως λέγοντες :~

Διὰ ποίαν αἰτίαν αὐτεξούσιοι γεγόνα-
μεν :~

Ὑπόλοιπόν ἐστιν ἀποδοῦναι· διὰ ποίαν αἰτίαν αὐ-
τεξούσιοι γεγόναμεν. φαμὲν τοίνυν εὐθέως
τῷ λογικῷ ζώῳ συνέρχεσθαι τὸ αὐτεξούσιον·
καὶ τοῖς γεννητοῖς σύμφυτον εἶναι μεταβολὴν
καὶ τρεπτόν· μάλιστα τοῖς ἐξ ὑποκειμένης ὕλης
γινομένοις. ἀρχὴ γὰρ γενέσεως τροπή· ἐξ
ἀλλοιώσεως γὰρ τῆς ὑποκειμένης ὕλης ἡ γέ-
νεσις. κατανοήσαι δ' ἄν τις τὸ λεγόμενον· ἀ-
ποβλέψας εἴς τε τὰ φυτὰ πάντα καὶ τὰ ζῷα· τὰ μὲ(ν)
ἄψυχα καὶ τρεπτά, καὶ ἐνδεῆ· ζωτικῆς γὰρ ἡ
τούτων μεταβολή. ὅτι δὲ καὶ τῷ λογικῷ συνει-
σέρχεται τὸ αὐτεξούσιον· ἐκ τῶν εἰρημένων περὶ
τοῦ ἐφ' ἡμῖν εἶναί τινα. τοῖς μὴ παρέργως ἀνα-

ποιοῦν· ὡς δηλονότι ἐστίν· οὐδὲν δὲ ἴσως ἄτο-
πον καὶ νῦν ὑπομνῆσαι τῶν αὐτῶν. τῆς ἀκολου-
θίας ἀπαιτούσης αὐτά. τοῦ λογικοῦ, τὸ μὲν
ἐστὶ θεωρητικόν. τὸ δὲ, πρακτικόν. θεωρητι-
κὸν μὲν. τὸ καταλαμβάνον ὡς ἔχει τὰ ὄντα· πρακ-
τικὸν δέ. τὸ βουλευτικόν. τὸ ὁρίζον τοῖς πρακ-
τικοῖς τὸν ὀρθὸν λόγον, καὶ καλοῦσι τὸν μὲν, θεω-
ρητικὸν νοῦν. τὸν δὲ, πρακτικὸν λόγον. καὶ τὸ
μὲν, σοφίαν, τὸ δὲ φρόνησιν. πᾶς δὲ ὁ βουλευ-
όμενος ὡς ἐπ᾽ αὐτῷ τῆς αἱρέσεως οὔσης τῶν
πρακτῶν. βουλεύεται, ἵνα τὸ προκριθὲν ἐκ τῆς
βουλῆς ἕληται. καὶ ἑλόμενος. πράξῃ. πᾶσα
τοίνυν ἀνάγκη τὸν ἔχοντα τὸ βουλεύεσθαι, καὶ κύ-
ριον εἶναι πράξεων. εἰ γὰρ μὴ κύριος εἴη πρα-
ξεων, περιττῶς ἕξει τὸ βουλεύεσθαι. εἰ δὲ τοῦτο,
ἐξ ἀνάγκης παρυφίσταται τῷ λογικῷ, τὸ αὐτεξού-
σιον ἔσται πράξεων. κύριον δὲ ὂν πράξεων, παν

τως αὐτεξούσιον εἶναι· εἰ δ' ἄρα γε καὶ ἐξ ὑπο-
κειμένης ὕλης γίνεται· τρεπτὸν ὄντα· ἐξ ἀμ-
φοτέρων ἄρα συνάγεται τὸ, τὸν ἄνθρωπον
ἐξ ἀνάγκης αὐτεξούσιον καὶ τρεπτὸν εἶναι·
τρεπτὸν μέν, ὅτι γενητός· αὐτεξούσιον δέ,
ὅτι λογικός· ὅσοι τοίνυν αἰτιῶνται τὸν θεὸν ὅτι
τὸν ἄνθρωπον οὐκ ἐποίησε κακίας ἀνεπίδεκ-
τον· λανθάνουσιν ἑαυτοὺς αἰτιώμενοι τὸν θεὸν
ὅτι λογικὸν ἐποίησεν τὸν ἄνθρωπον ἢ οὐκ ἄλο-
γον· ἀνάγκη γὰρ τῶν δύο θάτερον· ἢ ἄλογον
γενέσθαι, ἢ λογικὸν ὄντα καὶ περὶ τὰ πρακτὰ
στρεφόμενον, αὐτεξούσιον εἶναι· ἐξ ἀνάγκης
οὖν αἱ φύσεις λογικαί· αὐτεξούσιοί εἰσι
καὶ τρεπταί· κατὰ τὴν ἑαυτῶν φύσιν· ἀλλ' αἱ μὲν
ἐξ ὑποκειμένης ὕλης γενόμεναι· καὶ δι-
ττοὺς τὸ τρεπτὸν ἔχουσι· κατὰ τὴν ὕ-
λην· καὶ κατὰ τὸ γενέσθαι· ὅσαι δὲ οὐκ ἐ-

ἐξ ὑποκειμένης ὕλης ἐγγινόμεναι. καθ' ἕνα μόνη
τε ὑπὸ τοῦ τῆς γενέσεως ἀτελεστάτη. πα-
λὶν δὲ τοῦτο τῶν ἄλλων. ὅσαι μὲν ἐν τοῖς πρα-
κτικοῖς ἀτελὴ κοινωνίᾳ τῇ πρὸς ἀνθρώπους ποιεῖ-
ται πρακτὰ καταγινόμεναι. μᾶλλον ἀτελῶν ἀλ-
χοντες πολλαί. ὅσαι δὲ διὰ κρείττονα φύσιν τῶν θεῶν
καταγίνονται πλησιάζουσι. καὶ τὴν τούτου κα-
τανόησιν θαυμαστικὴν καὶ προσῶνται πρὸς ἑαυ-
τάς. καὶ τῷ θεῷ μόνῳ ἐξομοιοῦνται. τῶν μὲν πρα-
κτῶν ἐκ τῆς ὕλης παντάπασιν ἑαυτοὺς ἀπαλλοτρι-
ῶσαι. τὴν θεωρίαν δὲ καὶ τὸν θεὸν προσοικειῶ-
σαν. μένουσιν ἀτελέστατοι. ἀπέχουσι μὲν οὖν
τοσαῦτα τὸ λογικὸν εἶναι, δι' μὲν τελειουμέναι διὰ
τὰς προσφερομένας αἰτίας. ἡ θαυμαστὴ οὐσία.
ἡ γὰρ τῶν ἀνθρώπων ὅσοι θεωρητικοὶ γινόμενοι
τῶν πρακτικῶν ἑαυτοὺς ἐχώρισαν. ἔμειναν ἀτε-
λεῖς. οἱ μακαριώτατοι δὲ δηλονότι τοῖς φερομένοις τοῖς

τὴν ἀρχὴν ἀγαθαὶ καὶ πᾶσαι φύσεις· ἀεὶ γὰρ
δὲ δημιουργοὺς γίνεσθαι· ἢ ὥσπερ ἄλλω διήμαρτον
οὓς ἐξ ἀρχῆς ἐνετίθησαν, πάσης ἀν(άγκης)
κακίας ἐκτὸς ἦσαν· γίνεται δὲ αὐτοῖς ἡ κακία·
κατὰ προαίρεσιν· ὥσπερ οὖν αἱ μὲν ἀρεταὶ κα-
τὰ τῶν ἐξ ἀρχῆς γίνονται, ἢ μακαριότητα ἔχουσι·
μόνοι δὲ ἄγγελοι τῶν ἀσωμάτων ἐτελεύτησαν·
ἦσαν δὲ αὐτοὶ πάντες· ἀλλά τινες ἐξ αὐτῶν· ὅσοι
ῥέψαντες πρὸς τὰ κακά, τῶν ὑπεραγαθῶν ἔφεσιν
ἔχον. τῆς πρὸς τὰ ἄνω ἢ τὸν θν γνώσεως ἀπο-
στραφέντες· οὐ κοινὸν τούτων δὲ δηλοῦν-
τες· ὡς οὐκ ἔχομεν τὸ φῶς τελευτοὺς ἡμᾶς
εἶναι· τὰς δυνάμεις τὰς προσαρκτικὰς τελευτὰς
ἔχομεν· ὥσπερ ὅλα ἔχει τελευτὰς δυνάμεις·
τοὺς κακοὺς ἡμᾶς εἶναι τὸν θν ἀντὶς αἰτιᾶται·
ὃ γὰρ ἐν ταῖς δυνάμεσιν φασὶν αἱ κακίαι· ἀλ-
λ' ἐν ταῖς ἕξεσιν· αἱ δὲ ἕξεις κατὰ προαίρεσιν·

κατὰ προαίρεσιν ἄρα κακοὶ γινόμεθα καὶ
οὐ κατὰ φύσιν ἐσμέν. μάθοι δ' ἄν τις ἀπει-
ρότερον τῶν λεγομένων. ἄλλως. ἐν τοῖς προσθεν τοῦ
οἱ δυνάμεις μὲν ἐλέγομεν εἶναι. ἀφ' ὧν ἐπικαλοῦμεν τὸν
ποιοῦμεν. ποιεῖν δυνάμεθα. παρὰ δὲ προαι-
ρετικὴν δύναμις, ἡ αὐτὴ τῶν ἀντικειμένων
ἐστί. μία γὰρ καὶ ἡ αὐτὴ δύναμις, ἡ αὐτὴ τῶν
ἀντικειμένων ἐστί. μία γὰρ καὶ ἡ αὐτὴ δύναμ
τοῦ ψεύδεσθαι καὶ ἀληθεύειν. καὶ μία καὶ ἡ αὐτὴ
δύναμις τοῦ σωφρονεῖν καὶ ἀκολασταίνειν. ἡ δ'
οὐκ ἔτι δὲ ἡ αὐτὴ ἕξις τῶν ἀντικειμένων, οἷον
τοῦ ἀκολασταίνειν καὶ σωφρονεῖν. ἢ τοῦ ψεύδεσθαι
καὶ ἀληθεύειν. ἀλλὰ τὸ ἐναντίον, αἱ ἐναντίαι. τοῦ
μὲν γὰρ σωφρονεῖν τῆς κατ' ἀρετὴν ἐστὶν ἕξεως.
τὸ δὲ ἀκολασταίνειν τῆς κακίας. δῆλον οὖν ἄρα τῶν
δυνάμεων αἱ κακίαι. ἀλλὰ τῶν ἕξεων. καὶ
τῆς προαιρέσεως. οὐ γὰρ ἡ δύναμις ἐστὶν ἡ προ

ἐπαναγκάζουσα ἡμᾶς ἀπολογεῖν ἢ ψεύ-
δεσθαι· ἀλλ' ἢ προαιρετικῶς· ἐφ' ἡμῖν τὸ ἀλη-
θεύειν ἢ ψεύδεσθαι· ὅπερ οὖν οὐκ ἔστιν ἡ
κακία δύναμις ἀλλ' ἕξις· οὐδὲ γὰρ τὸ δύναμιν
δοῦναι αἴτιον ἡμῖν τῶν κακῶν· ἀλλ' ἡ ἕξις ἡ προαιρέ-
μου καὶ δι' ἡμῶν· καὶ δι' ἡμᾶς προσγινομένη·
ἐξ ἡμῶν γὰρ τὸ αἴτιον ἕξιν ἐν τοῖς γυμνασίοις ἐπιτη-
σασθαι καὶ μὴ τοιοῦτον· διαφέρει δὲ ἡ δύναμις ἕ-
ξεως· τῷ πάσας μὲν τὰς δυνάμεις· φυσικὰς
εἶναι· τὰς δὲ ἕξεις ἐπικτήτους· καὶ τὰς μὲν
δυνάμεις ἀδιδάκτους εἶναι· τὰς δὲ ἕξεις ἐκ
μαθήσεως καὶ ἐθισμοῦ προσγίνεσθαι· ὅθεν
ἡ δύναμις φυσική τις καὶ ἀδίδακτος· ἡ δὲ ἕ-
ξις ἐπίκτητος καὶ διδακτή· οὐχ ἡ φύσις αἰτία
τῶν κακῶν· ἀλλὰ τῶν κακῶν τὸ κακῶς ἡ-
μᾶς ἦχθαι· καὶ διὰ τοῦ κακὴν ἕξιν κτήσασθαι·
παρ' αὐτὸ γὰρ ἕξις ἐπίκτητος καὶ διδακτή· ὅτι δὲ φύσει

ἀροὶν αἱ δυνάμεις, δῆλον ὅτι πάντας τὰς
τὰς
αὐτὰς ἢ
τὰς δυνάμεις
πλειόνων τῶν πεπηρωμένη.
εἰ δὲ αἱ ἕξεις ἐκ φύσει καί. δῆ
λον ὅτι οὐ μὴ πάντας τὰς
αὐτὰς ἢ τὰς ἕξεις,
ἄλλους δὲ ἄλ-
λας, τὰ
νῦν
σ'
φυ.
τὰ
αὐ.
τὰ
παρὰ πᾶ
οἷον :

Capp. XLII. et reliqua ad finem usque desiderat.

περὶ ὄψεως· ζ΄

Ἡ ὄψις ὁμωνύμως λέγεται· ἥ τε γὰρ αἴσθησις
καὶ ἡ δύναμις ἡ αἰσθητική. Ἵππαρχος δέ
φησιν ἀκτῖνας ἀπὸ τῶν ὀφθαλμῶν ἀποτεινο-
μένας. τοῖς πέρασιν αὐτῶν καθάπερ
χειρῶν ἐπαφαῖς, καθαπτούσας τοῖς ἐκτὸς
σώμασι, τὴν ἀντίληψιν αὐτῶν πρὸς τὸ ὁρα-
τικὸν ἀναδιδόναι. οἱ δὲ γεωμέτραι. κώνους
τινὰς ἀναγράφουσιν, ἐκ τῆς συμπτώσεως
τῶν ἀκτίνων γινομένους. τῶν ἐκπεμπομέ-
νων ἀπὸ τῶν ὀφθαλμῶν. ἐκπέμπει γὰρ ἀκτῖνας
τὸν μὲν δεξιὸν ὀφθαλμὸν ἐπὶ τὰ ἀριστερά· τὸν
δὲ ἀριστερόν, ἐπὶ τὰ δεξιά· ἀπὸ δὲ τῆς συμ-
πτώσεως αὐτῶν· ἀποτελεῖσθαι κῶνον. ὅθεν
ὁμοῦ μὲν πολλὰ περιλαμβάνειν ὁρατὰ τὴν
ὄψιν, βλέπειν δὲ ἀκριβῶς ἐκεῖνα· ἔνθα αἱ
συμπίπτουσιν αἱ ἀκτῖνες· διὰ τοῦτο γοῦν

πολλάκις

Repetitur hic ca[p.]
VII. quod habe[tur]
supr. fol.o 63.
item cap. VIII.
quod habet sup[r.]
fol.o 65.

πολλάκις ὁρῶντες ἐς τὸ ἔδαφος· ὁ χορὸς μὲν·
τὸ ἐναντίον ὁμόσωμα κείμενον ἀτενίζοντες
ἐπὶ τὸ πλεῖστον· ἕως ἂν αἱ συμβολαὶ τῶν ἀκτί-
νων ἐκείνῳ γένωνται τῷ μέρει ἔνθα κεῖται τὸ
νόημα· καὶ τότε τίθεται πρὸς τοῖς ὄμμασιν αὐτοῦ
ὡς τότε πρῶτον ἀρξάμενοι πρὸς ὄψιν· οἱ δὲ
ἐπὶ κύρτοι· ἀπὸ τῶν φαινομένων πρὸς
τὴν πληγὴν τοῖς ὀφθαλμοῖς· αἰσθάνονται δέ· ἀρχὴ ἀπὸ
τὸν σωματικόν· ἀλλὰ ἀπὸ τούτου διαλλοιώσεως
τὸ ὑπερ ἔξαφος· ἀπὸ τῶν ὄντων ἀέρει τὸ σο-
φιστῶς παραγίνεσθαι, πλαγίων δὲ καὶ λοξῶν
γίνεσθαι τὸ δ' ἐμὸν ὀφθαλμὸν φωτός· ἐπὶ πρόσω
ἀπορρέοντος ἀστὴν ὁμοιογένη ἀέρα· τοῦ δὲ
ἀπὸ τῶν σωμάτων, ἀντιφερομένου, τὸ δὲ
περὶ τὸ μεταξὺ ἀέρα κινούμενον ὄντα καὶ
κύλεπτον ζώντων φαινομένου τῷ πυρὶ ἀστῆς
ὄψεως· γάλα δὲ σύμφωνος πάλιν ἐν τοῖς περι-

τῆς ὁ φιμώσας ἐν τῷ ὑβρίσματι τῆς συμφωνίας λέγει·
μὴ φωνὴν ἄλλως πως ἐκδέχω· ἡ περιγραφὴ ἀπὸ τῶν
ὀφθαλμῶν ἀφικνοῦνται μοι ἐκ τῆς, ἡ δύναμις.
ἢ ἀδύνατον. ὁποιότης τῶν ὁρωμένων σωμάτων,
οὐκ ἂν τοῦ βλεπομένου τὸ μέγεθος ἐγνωμεν.
οἷον ὄρους ἀλλ᾽ ὄχοι μεγίστου. τηλικοῦτου γὰρ ἀπο-
λου ἐμπίπτειν τοῖς ὀφθαλμοῖς ἡμῶν, παντάπα-
σιν ἄλογον ἀλλὰ μὴν καὶ τὸ πνεῦμα τὸ ὀπτικὸν
ἀπιὸν τῆς ὄψεως ἰχνῶν ἐκτεινόμενον λαμ-
βάνειν. ὡς περιχεῖσθαι πάντα τὰ βλεπόμενα.
λίπειν οὐδὲν περιέξανεσ. τοιοῦτον ὄργανον
ἡμῖν γίγνεσθαι. καθ᾽ οὗ ὁρῶμεν χεῖνου. ὅπερ
ον ἐν τῷ σώματι πνεῦμα ὑπάρχει τὸ ὀπτικόν.
τοσοῦτον γὰρ τὶ παράγειν ἔοικεν ὅπερ εἰς ἡμᾶς ἄγει.
ἡ τε γὰρ αὐγὴ τοῦ ἡλίου φαίνουσα τοῦ ἀνωτέρω
τοῦ ἀέρος. διὰ τὸ πρὸς οἷν ἐξ ὅλου τὴν δύναμιν
ἡ τῶν παλαιῶν ὀπτικῶν καὶ ἑτέρων αὐγὴ φερομένη.

τὴν μὲν οὖν ὅταν ἔχῃ πόνου καὶ λύπην. ἐμποιεῖ τὸ δυ-
σαρεστεῖν τῷ πάσχοντι· καὶ τὴν πρὸς τὰς βουλὰς τὴν ἀ-
λλοίωσιν ἐργαζομένη, διάλυσιν ἀεὶ πλείστου
ζωὴν ἔχουσα καὶ αὐτὴν ἀεὶ εἰς ἄν· φασὶν τὸ πρὸς ἐμ-
πρόσθεν σῶμα. γίνεται ὁ ἀὴρ ὄργανον τῶν ὀφθαλ-
μῶν πρὸς τὴν τῶν ὁρωμένων διάγνωσιν, τοιοῦτον.
ὅπερ ἐγκεφάλῳ τὸ νεῦρον. ὥστε καὶ ὃν ἔχει λόγον
ἐγκέφαλος πρὸς τὸ νεῦρον, τοῦτον ἔχει ὀφθαλμὸς
πρὸς τὸν ἀέρα. ἐψυχωμένον ὑπὸ τῆς ἡλιακῆς αὐ-
γῆς. ὅτι δὲ πεφώτισται ὁ ἀὴρ τοῖς πολλοῖς ἀλλοιοῦσι σώ-
μασι ἐξομοιοῦσθαι, δῆλον ἐκ τοῦ ἐρυθροῦ τινὸς
ἢ κυανοῦ. ἢ καὶ ἀργυροῦ λαμπροῦ διαφαινομένου
φωτὸς ὄντος, ὑποτεθέντος ἐγκεχυμένος. ἀλλοιοῦσθαι
τὸν ἀέρα. πορφυρεῖος δὲ ἐν τῷ περὶ αἰσθήσεως. ὅτι
τεκμαίρονται. ὅτι καθ' ἕξιν. ὅτι καὶ ἄλλο τι φησὶν αἴτιον
φαντασίας. ἀλλὰ τὴν ψυχὴν αὐτὴν ἐν τῷ ἀνθρώπῳ
τοῖς ὁρατοῖς ἐπιγινώσκειν καὶ αὐτὴν οὖσαν τὰ ὁρατά. τὴν
τὴν ψυχὴν ζωὴν ἔχειν πάντα τὰ ὄντα. καὶ φαίνεται πάντα

ψυχὴν ζώων ἔχουσαν σώματα διάφορα. μίαν
γὰρ βουλόμενος εἶναι πάντων ψυχὴν τὴν λογι-
κήν. ἄλλως φησὶ γνωρίζειν καὶ αὐτὴν ἐν τοῖς
αἰσθητοῖς οὖσιν. ὁ γὰρ ἐστὶν ἡ ὄψις καλῶ ἐπὶ γραμμάς·
αἰσθάνεται δὲ καθάπερ τοῦ μὲν λόγον. τῶν χρω-
μάτων. ζώων διαγινώσκει δι' αὐτοῖς. καὶ τὸ κεχρω-
μένον σῶμα, καὶ τὸ μέγεθος αὐτοῦ. καὶ τὸ σχῆμα
καὶ τὴν χώραν ἔνθα ἐστί. καὶ τὸ διάστημα. καὶ τὸν ἀ-
ριθμόν. καὶ τὸ μέσον καὶ ἀνώμαλον. καὶ τὸ ὀξὺ καὶ
τὸ ἀμβλύ. καὶ τὴν σύστασιν. ἃ τοῦ δελτῶσες ἐστι
κοινά ἐστιν. οἷον, ὑγρόν. ξηρόν. τὸ μὲν οὖν
ἴδιον αὐτῆς αἰσθητόν ἐστι τὸ χρῶμα. διὰ μόνης γὰρ
ταύτης ὄψεως. τῶν χρωμάτων ἀντιλαμβανόμεθα.
εὐθέως γὰρ ζώων τῷ χρώματι. καὶ τὸ κεχρωσμένον σῶ-
μα. καὶ τὸν τόπον ἐν ᾧ τὸ γὰρ ἐφ' οὗ τὸ ὁρώμενον,
καὶ τὸ διάστημα τὸ μεταξὺ τοῦ τε ὁρῶντος καὶ τοῦ ὁρω-
μένου. ὁπόταν γὰρ τῶν αἰσθήσεων συνεμφαίνε-
ται καὶ τὸ σῶμα, ταύταις εὐθέως καὶ ὁ τόπος ζώων δι'

αγινώσκεται. ὥσπερ ἡ ἁφὴ καὶ ἡ γεῦσις. ἀλλ' αὐ-
τὰ μὲν τὰ κείμενα, ὅταν προσπελασθῶσι τῷ
σώματι συναισθάνονται πολλῷ τῶν ἐκτὸς διορισθη-
σομένων. ὄψις δέ, καὶ πόρρωθεν. ἐπεὶ δὲ πόρρω-
θεν ἀντιλαμβάνεται τῶν ἐκτὸς αἰσθητῶν, ἀναγ-
καίως ἐπηκολούθησε. τὸ μόνον ὁρᾶν καὶ τὸ δι-
άστημα. τὸ δὲ μέγεθος τὸ κείμενον διαγινώσκει.
ὅταν τὸ φαινόμενον δύνηται διὰ μιᾶς προσβολῆς
περιλαβεῖν. ἐν οἷς δὲ μεῖζόν ἐστι τὸ ὁρώμενον ἢ
κατὰ μίαν προσβολὴν περιλαμβάνεσθαι, ἐν
τούτοις ἡ ὄψις δεῖται καὶ τῆς μνήμης. καὶ τῆς δι-
ανοίας. κατὰ μέρος γὰρ αὐτὸ θεωμένη καὶ οὐχ ὅ-
λον, ἀναγκαίως ἀφέλκειν ἐφ' ἕτερον μετα-
βαίνει. καὶ τὸ μὲν ἔμπροσθεν ἀφ' οὗ κατάρχεται μεταβα-
σιν, αἰσθητόν ἐστι. τὸ δ' ἔμπροσθεν ὅπερ ἑώρακεν,
ἡ μνήμη διαφυλάττει. συνάγει δὲ ἀμφότερα
ἡ διάνοια. τό τε αἰσθητὸν καὶ μνημονευτὸν τοῦ

μὲν· τοῦ μεγέθους, δηλῶς ἀντιλαμβάνεται·
πολεμουμένη· πολεμεῖ δὲ μετὰ μνήμης καὶ δι-
ανοίας τοῦ δὲ ἀεὶ θεωροῦ τῶν ὁρωμένων τοῦ ὑπερ-
τάττει ἢ ἴσα ἐστὶ τοῦ καταμετρουμένου μὴ ὁρω-
μένου· καὶ τῶν κινήσεων καὶ τῶν σχημάτων τῶν
πολυγώνων, οὐ δὲ πολεμουμένη· ἀλλὰ μετὰ μνή-
μης καὶ διανοίας· οὐ γὰρ δύναται τὰ πέντε· καὶ
ἕξ· καὶ ἑπτά· καὶ πολλάκις· χωρὶς μνήμης συναγα-
γεῖν· ὁμοίως οὐδὲ τὰ ἑξάγωνα καὶ ὀκτάγωνα καὶ πολύ-
γωνα σχήματα· καὶ ἡ κίνησις δὲ κατὰ μετάβασιν
γινομένη, τὸ μὲν ἔχει πρότερον· τὸ δὲ δεύτερον·
ἔνθα δὲ πρότερον ἐστὶ δὲ καὶ δεύτερον· τὸ δὲ δεύ-
τερον· ἔνθα δὲ πρότερον ἐστὶ καὶ δεύτερον καὶ τούτων,
τοῦτο μνήμη μόνη διαφυλάττει· τὸ δὲ ἄνω καὶ κά-
τω· καὶ τὸ ἀνώμαλον καὶ ὁμαλόν· ὡσαύτως δὲ καὶ
τὸ τραχὺ καὶ λεῖον, καὶ τὸ ὀξὺ καὶ ἀμβλύ· κοιναὶ
τῆς ἁφῆς καὶ τῆς ὄψεως ἐστίν· ἐπειδὴ καὶ μοναὶ

τὸν τόπον διαγινώσκουσι· γνωρίζουσι δὲ καὶ διὰ
νύκτας. μόνου γὰρ ἐνάργου τὸ καταλαμπτοῦς τῶν χρω-
πτῶς τοίνυν τὴν αἴσθησιν, μόνης αἰσθήσεως
ἐγγίνεσθαι, τὸ δὲ καταπλέουσι, τῆς μόνης. ἀλλὰ
καὶ μνήμης μεταλαμβάνουσι. ὡς ἐμπειρίας ὅθεν ἐπ' ἀρ-
χῆς. τῶν δὲ διαφανῶν, καὶ μᾶλλον τὸ ὑπὸ βάθους
διικνεῖσθαι τὴν φύσιν ἡ ὄψις. ἀνεστραμμένως πρω-
τως ἢ μάλιστα. ὅλον γὰρ διεξέρχεσθαι τι. δεῖ
λεον δὲ, ὅταν ἐκ παντὸς τοῦ καθαροῦ,
τοὺς ἰχθῦς γοῦν νηχομένους ὁρῶμεν. ἧττον δὲ
διὰ τοῦ ἀέρος ἢ τῶν ἄλλων τῶν διὰ τοῦ τρόπον. διὸ μὲν
δὲ ὁλίγου φωτιζομένων. ἡ καὶ τοῦ τὸ ἰδίου
αὐλῆς. μὴ ἀπαλλάττεσθαι δ' ἐν ἀέρι ὡς καὶ τῶν θηρευομένων
ἡ ἀντίληψις, ὀψιαίως ἐστίν. ἐπειδὴ τὸ πυρό-
φωτος ἴσμεν λιθώδως ὅτι καὶ θερμόν ἐστιν. ἀν
γὰρ ἐπὶ τῶν πρώτων ὄψιν ἀναγαγόντες τὸν λόγον,
εὑρήσομεν ὡς τὸ ἐκ ὅλου πρώτον ἡ ὄψις ἐθεάσατο

τὸ πῦρ, μόνου τοῦ χρώματος. ἢ τοῦ σχήματος ἔ-
χει τὴν ἀντίληψιν. προσελθούσης δὲ καὶ τῆς ἁ-
φῆς. ἔγνω εἴπερ μὲν ὅτι θερμόν ἐστιν. ὅπερ δὴ
ἐφύλαξεν ἡ μνήμη. παραλαβοῦσα παρὰ τῆς
ἁφῆς. νῦν οὖν ὅταν θεασώμεθα πῦρ οὐδὲν ἄ-
λλο βλέπομεν. ἢ τὸ σχῆμα καὶ τὸ χρῶμα τοῦ πυρός
ἡ δὲ διάνοια συμπαραλαμβάνει τοῖς ὁρωμένοις
διὰ τῆς μνήμης τὴν θερμότητα. ὁ αὐτὸς λόγος καὶ
ἐπὶ τοῦ μήλου. ἡ γὰρ ὄψις τοῦ μόνου τοῦ χρώματος
ἀντιλαμβάνεται τοῦ μήλου. ἀλλὰ καὶ τῆς ὀσμῆς καὶ τῆς
κατὰ τὴν γεῦσιν ποιότητος. δὲ καὶ τῶν λοιπῶν ἡ ὄ-
ψιν ἀντιλαμβανομένη. οἶδεν ὅτι μῆλόν ἐστιν
ἀλλ' ἡ ψυχὴ τὴν μνήμην ἀποσώζει τὴν ἐκ τῆς ὀσ-
φρήσεως καὶ γεύσεως. ἅμα τε τὸ θεάσασθαι
ζωγραφητὸν ἢ καὶ τὸ τῷ σχήματι καὶ τῷ χρώματι.
ὅταν οὖν ἐκεῖνον μῆλον νομίζωμεν. ἀληθινὸν
εἶναι μῆλον, διὰ τὸ ὄψις ἐστὶν ἡ ἐξηπατημένη.

ἀλλ' ἡ διάνοια. ἡ γὰρ ὄψις ἐν τοῖς ἰδίοις αἰσθητοῖς
ἀδιάστροφα. τὸ γὰρ χρῶμα καὶ τὸ σχῆμα σαφῶς δηλω.
αἱμένω. ὧν τε τῶν αἰσθήσεων. ἡ τε ὄψις καὶ ἡ ἀ-
κοὴ καὶ ἡ ὄσφρησις τῶν ἔξωθεν καὶ μὴ προσπε-
λαζόντων ἀντιλαμβάνονται διὰ μέσου τοῦ
ἀέρος. ἡ δὲ γεῦσις, οὐκ ἄλλως αἰσθάνεται
κἂν μὴ προσομιλήσῃ τῶν αἰσθητῶν. ἡ δὲ ἁφὴ
ἐπαμφοτερίζει. καὶ γὰρ πλησιάζουσα τοῖς σώ-
μασι καὶ διὰ μέσης ἔσθ' ὅτε κ ῥάβδου. πολ-
μῶν. ἡ ὄψις τῆς ἐπιμαρτυρίας χρῄζει τῆς τῶν
ἄλλων αἰσθήσεων. ὅταν ἢ τὸ φαινόμενον ἀπο-
τετεχνημένον πρὸς ἀπάτην. ὥσπερ ἐπὶ τῆς γρα-
φῆς. γραφικῶς δὲ ἔργον. ἀπατᾶται τὴν ὄ-
ψιν ἐξοχὰς οὐκ οὔσας ἢ κοιλώματα. ἃ τὸ
πρᾶγμα τι αὐτῶν ἐπὶ τὸ φύσει. ἐν θατέρα
προσδιαγνώσει. μάλιστα μὲν τῆς ἁφῆς. ἔσθ' ὅτε
δὲ καὶ τῆς γεύσεως. ἢ ὀσφρήσεως. ὥσπερ ἐπὶ τοῦ δ

κηρίνου μήλου· πολὺ καθ' αὑτὴν ἐναργῶς
παρίστησι τὰ φαινόμενα· ὅταν μὴ πόρρωθεν
ὁρᾷ· τὸ γοῦν πύργον τὸν τετράγωνον, στρογ-
γύλον ὁρᾷ πόρρωθεν· σφάλλεται δὲ, καὶ ὅ-
ταν δι' ἀχλύος ἢ καπνοῦ βλέπωμεν, ἢ τινὸς
τῶν παραπλησίων τῶν ἐπιθολούντων τὴν ὄ-
ψιν. ὁμοίως καὶ ὅταν δι' ὕδατος κινουμένου,
καὶ γὰρ ἐνταῦθα ἀχνᾶ· τὴν κώπην κεκλασμένην
ὁρᾷ. ὁμοίως καὶ ὅταν διά τινος διαφανοῦς
ὕλης βλέπῃ, ὡς ἐπὶ τῶν κατόπτρων καὶ τῆς ὑέλου.
καὶ τῶν ἄλλων τῶν τοιουτοτρόπων. ἢ ὅταν ὀξέως
κινῶνται τὸ ὁρώμενον. ἢ καὶ ταράσσει γὰρ τὴν ὄψιν
ἡ ταχεῖα κίνησις· ὡς στρογγύλα τὰ μὴ στρογγύλα
βλέπειν. ἢ ὡς ἑστῶτα τὰ κινούμενα. ἢ
ὅταν ἡ διάνοια πρὸς ἄλλοις ἀσχολῆται. ὡς
ἐπὶ τοῦ προσθεμένου μὲν καὶ τοῦ ἐν φίλων· καὶ
καὶ τοῦ γνωστοῦ μέν. παρελθόντος δὲ αὐτόν. τῷ

τὴν διάνοιαν αὐτοῦ περὶ ζητήσεις ἀφεῖναι· ἔτι ἐστὶ δὲ οὐδὲ τοῦτο τὸ παράδειγμα, τῆς ὄψεως ἀλλὰ τοῦ νοός· ἡ μὲν γὰρ ὄψις δὲ ἡ αἰσθητική· ὁ δὲ νοῦς τῶν περὶ σῶμα τοῖς ἀπηλλαχθεῖσι· καθαρῶν τὸ μάλιστα περὶ ζήτησιν ἀρχὴ διαγνώσεως ἣ ὄψις χρήζει· ἀλλὰ τοὺς αἰσθητηρίου σύμμετρον κινήσει, καὶ διὰ στήματος, ἀεὶ ἐξ ἀπαθείας ἐπιλαμπρου: —·ζ

Καὶ ἐπὶ μὲν τῶν ἄλλων αἰσθητηρίων, διπλοῦν ὁ δημιουργὸς κατεσκεύασε· καὶ τὸ πολὺ καὶ μέσον τοῦ σώματος περιέγραψε· καὶ γὰρ ὀφθαλμοὺς δύο· καὶ ὦτα δύο· καὶ δύο πόρους τῆς αἰσθήσεως ἐν τῇ ῥινὶ πεποίηκε· καὶ γλῶτταν δὲ δύο πᾶσι τοῖς ζώοις ἐνέφυσε· ἀλλὰ τοῖς μὲν, διῃρημένας ὡς τοῖς ὄφεσι· τοῖς δὲ συνημμένας ἢ συνηνωμένας, ὡς τοῖς ἀνθρώποις. διὰ τοῦ

ἢ ὅτι τοῖς ἐσθίουσι κεχυμένας τὸ ὑγρὸν καὶ ἔχυμον
προσποιεῖ· ἵνα αὔξηται καὶ τρέφηται· καὶ τὰ αἰσθητὰ
πάντα ὑφ' ἑτέρου καταλαμβανόμενα, διὰ τὰ αὐτὸ τὰ αἰ-
σθητήρια· διὰ ταῦτα δὴ αὐτὰ προσποιεῖ, διὸ ὑπὲρ
βολὴν ἀκούσιν ἡμῖν· ἵνα τοῦ δεῖ τι τέσσου παθόντες.
τὸ προσειχαζόμενον τὸ ζῆν τὴν αἴσθησιν· ἀλλὰ τῶν
μὲν πλείστων αἰσθητῶν διαφθορὰ μή, ὅσον τὰς
αὐτῶν τῶν ζώων καταβλάπτειν τὸ ζῶον. ἀφῆς δὲ
ἀπολλυμένης, ζῶα ἀπόλλυται καὶ τὸ ζῶον. ἀφὴ γὰρ
μόνη τῶν αἰσθήσεων κοινὴ πάντων ἐστὶ τῶν ζώων.
πᾶν γὰρ ζῶον ἁφὴν ἔχει· καὶ τὰς ἄλλας αἰσθήσεις· οὐ
πάντα πάντες· ἀλλ' ἔνια· πάντες δὲ ἔχουσι τὸ τε-
λειότερον· ἐπεὶ δὴ τὸ εἶναι ἐν τούτῳ τῶν ζώων ἐστὶ συν-
έχον ζῶον εἶναι ἢ μὴ εἶναι. δῆλον μὲν εἶναι ὅτι μὴ ὑπὲρ
ἀπὸ ἀκρίβειαν τὴν ἁφήν, ἀλλὰ πάντα διὰ τὸ τὸ σῶμα
τοῦ ζώου, πολὺ γὰρ ἐστὶ καὶ συνθέτων καὶ ἁπλῶν· οἷον
τὸ σωματικὸν καὶ τὸ πεζῶν, καὶ ἄλλων εἶναι τοιούτων. πᾶν

μορίου τοῦ σώματος, τῆς ἁφῆς ἀντιλαμβάνεται.
συμβέβηκε δὲ ὥσπερ ἕκαστον τῶν αἰσθητηρίων δι-
πλᾶς ἔχειν αἰσθήσεις, τὴν μὲν, τῶν ἰδίων αἰσθη-
τῶν· τὴν δὲ, τῆς ἁφῆς· ὡς ἡ ὄψις· ἡ γὰρ τὰ χρώ-
ματα διακρίνουσα καὶ τῶν θερμῶν καὶ ψυχρῶν ἀντι-
λαμβάνεται· ἀλλὰ τούτων μὲν ὡς σωμάτων· τῶν
δὲ χρωμάτων, ὡς ὄψις· ὡς αὕτως δὲ καὶ γεῦσις.
καὶ ὄσφρησις· καὶ ἀκοή· πρὸς τούτοις πάντως ἔχει τὸ σώ-
ματος ἡ ἁφή· ἅπερ ἀπὸ τῶν τεσσάρων στοιχείων τοῦ
ἡμετέρου λέγομεν εἶναι τὰς αἰσθήσεις· ὁ δηλοῦ-
ν νεύρων κατὰ συμπτωμάτων ἐξήγηκα· καὶ δια-
πορευομένων ἐς παντὸς μορίου τοῦ σώματος· ἡ τῆς
ἁφῆς αἴσθησις περιγίνεται· ἡ πρὸς δὲ σωματικῆς
ὑπολήψεως πληγὰς τὸ πάθος. τῆς κεφαλῆς
τὰς τέχνας ψευδομένη, ὡς θηλείας γίνεσθαι τὸ πάθος
ἢ τὴν αἴσθησιν τοῦ πάθους· ἅς τινες ἐμπεσεῖν ἀνα-
τρέπουσιν· ἀλλ' ὅπερ τὸ ἀληθὲς οὗτος ὁ λόγος,

οὐκ ἂν ἤλγει τὸ τεμνόμενον μέρος· ἀλλ' ὁ ἐγ-
κέφαλος βέλτιον ὑπολ(ηπτέον)· ὅτι τῶν νεύρων ἐγκέ-
φαλός ἐστι· καὶ γὰρ μετὰ τὸ ἐξελθεῖν ἐκ τοῦ ἐγκεφάλου
διαπαντὸς ἑαυτοῦ τὸ ψυχικὸν ἔχουσι πνεῦμα
ὡς ὁ πεπυρακτωμένος σίδηρος· ἔχει τὸ πῦρ.
διὰ τοῦτο· ἔνθα ἂν νεῦρον αἰσθητικὸν ἐμ-
φυῇ, ἐκεῖνο τὸ μέρος αἰσθητικῶς τοῦ πνεύ-
ματος μεταλαμβάνει· καὶ γίνεται αἰσθητικὸν οὐ διὰ
δι' ἐκείνου αὐτὸ τὸ λέγειν ἤτοι τὴν ἀρχὴν τῶν νεύρων
τὸν ἐγκέφαλον ἀναπέμπεσθαι· ὅτι τὸ πάθος ᾖ·
ἀλλὰ ζῷον αἰσθητικὸν ἵνα καὶ ἀπαγγελθῇ τὸ πάθος.
ἔστι δὲ ἴδιον αἰσθητὸν ἁφῆς τὸ θερμόν, ψυχρόν,
τό τε μαλακὸν καὶ σκληρόν· καὶ γλίσχρον· καὶ κραῦ-
ρον· βαρύ τε καὶ κοῦφον· διὰ μόνης γὰρ τῆς ἁφῆς
τούτων γνωρίζεται· κοινὰ δὲ ἁφῆς καὶ ὄψεως· τό τε
ὀξὺ καὶ ἀμβλύ· καὶ τὸ τραχὺ καὶ λεῖον. τό τε ξηρὸν
καὶ ὑγρόν· παχύ τε καὶ λεπτόν· ἄνω καὶ κάτω· καὶ γὰρ

ὁ αὐτὸς τρόπος. τὸ γὰρ μέγεθος ὅταν ᾖ τοσοῦτον ὥστε κατὰ
μίαν προσβολὴν τῆς ἀφῆς περιλαμβάνεσθαι.
καὶ τὸ πυκνὸν δὲ καὶ τὸ μανόν, καὶ τὸ στρογγύλον.
ὅταν ᾖ μικρὸν ὥσπερ ἄλλα τινὰ ἁπτά. ὁμοί-
ως καὶ τῆς κινήσεως τοῦ περιάγοντος αὐτὸ σώ-
ματος αἰσθάνεται. ζῷον τῇ μνήμῃ καὶ τῇ διανοίᾳ,
ὡσαύτως δὲ καὶ ἀριθμοῦ. ἀλλὰ μὴ ἔχει δυοῖν ἢ τρι-
ῶν. καὶ τούτων μικρῶν καὶ ἑκάστου περιλαμβανο-
μένων. μᾶλλον δὲ τῆς ἀφῆς. ἡ ὄψις τούτων ἀν-
τιλαμβάνεται. ὥσπερ καὶ τοῦ ὁμαλοῦ καὶ τοῦ
ἀνωμάλου. τοῦ γὰρ γλυκέος ἐστὶ τοῦ λείου καὶ τραχέος.
σκληρότης μὲν γὰρ ἀνωμαλία μᾶλλον, τραχύτητα,
ὁμαλότης δὲ ἀπὸ τοῦ πυκνότητι. λειότητα ποιεῖ. ἐκ
χρόνου ἐκτῶν ἡρμοσμένων. ὥσπερ πολλῶν κοινωνί-
αι αἱ αἰσθήσεις αὗται πρὸς ἀλλήλας ἔχουσι· καὶ γὰρ
τὰ τῆς ὄψεως διαμαρτήματα. ἡ ὄψις διασα-
φεῖ. ὁ ὅμοιος τῆς ἀφῆς. ἡ μὲν ὄψις, ἐξοχὴ ...

τίνας ὅσα εἴπομεν καὶ τῶν ἄλλων. ἡ δὲ ἁφὴ πρῶτο
[illegible]· διήκει ἐξ αὐτῆς τὸ διαμάρτημα
ὥσπερ δὲ ἡ ὄψις ἀφ᾽ ἧς πάντα διαγινώσκουσι τὰ
ἐκτὸς ὄντα· διὰ τῶν ἡ ἁφὴ διαγινώσκουσι τῆς βαρύτη-
τος· τῶν σκληρῶν καὶ μαλακῶν καὶ ὑγρῶν αἰ-
σθάνεται· ἀλλὰ συλλογιστικῶς καὶ μάλιστα πάντων·
ἀκριβεστάτην γὰρ ἔχει ταύτην τὴν αἴσθησιν ὁ ἄν-
θρωπος· ταύτῃ γοῦν καὶ τῇ γεύσει πλέον ἔχει τῶν
ἄλλων ζῴων· καὶ γὰρ ταῖς ἄλλαις λείπεται πολλῶν.
ἄλλο μὲν γὰρ ζῷον κατ᾽ ἄλλην αἴσθησιν τῶν λοιπῶν· πλε-
ονεκτεῖ τὸν ἄνθρωπον· ὁ δὲ κύων, ἐν ταῖς λοι-
σιν ἅμα· ὀξύτερον γὰρ καὶ ἀκούει καὶ βλέπει· καὶ
ὀσφραίνεται· ὡς δῆλον ἐκ τῶν ἰχνευόντων κυνῶν.
καὶ πᾶν μὲν τὸ σῶμα τῆς ἁφῆς ἐστιν αἰσθητήριον
ὥστε καὶ πάσχειν φέρεται· μάλιστα δὲ τῶν χειρῶν
τὰ ἔσωθεν· καὶ τούτων ἔτι μᾶλλον τὰ ἄκρα τῶν δα-
κτύλων· ταῦτα γὰρ ὥσπερ γνώμονας [illegible]

τῆς

BADISCHE
LANDESBIBLIOTHEK
Baden-Württemberg

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK

Baden-Württemberg

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK

Baden-Württemberg

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
Baden-Württemberg

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
Baden-Württemberg

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
Baden-Württemberg

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
Baden-Württemberg

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
Baden-Württemberg

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
Baden-Württemberg

BADISCHE
LANDESBIBLIOTHEK

Baden-Württemberg

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
Baden-Württemberg

folia 136.

19,9 x 15 cm

BADISCHE
LANDESBIBLIOTHEK

Baden-Württemberg

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
Baden-Württemberg

folia 136.

BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK

Baden-Württemberg